

Kainuun, Keski- ja Pohjois-Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelma 2023–2028

Julkaisija: Metsähallitus

Julkaisuaika: 24.8.2023

Luottamuksellisuus: Julkinen

Kirjoittajat: Arovainio Petteri, Eerikäinen Kalle, Hartikainen Eero, Herukka Ilkka, Korhonen Pasi, Koskimäki Ville, Leinonen Johanna, Lumijärvi Heidi, Pulkkinen Eeva, Siikamäki Pirkko, Siira Jorma, Tolonen Arto, Viitanen Jussi

Julkaisun nimi: Kainuun, Keski- ja Pohjois-Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelma 2023-2028

ISBN (PDF): ISBN 978-952-377-081-2

Avainsanat: Metsähallitus, Luonnonvarasuunnitelma

Sivumäärä: 202

Kieli: Suomi

Kustantaja: Metsähallitus

Taitto: Mainostoimisto KMG Turku

TIIVISTELMÄ	4
OHJAUSRYHMÄN PUHEENJOHTAJAN KATSAUS	5
JOHDANTO	8
LUONNONVARASUUNNITTELUPROSESSI	9
Yhteissuunnittelu ja osallistaminen.....	9
Suunnittelualue.....	14
Metsähallitus Kainuussa, Keski- ja Pohjois-Pohjanmaalla.....	15
METSÄHALLITUS	16
Vastuullinen liiketoiminta.....	16
Julkiset hallintotehtävät.....	18
Konserniyksiköt.....	20
Metsähallituksen strategia ja arvonaluonti.....	23
Vastuullisuus ja arvot.....	25
UUDEN SUUNNITELMAKAUDEN LÄHTÖTILANNE	28
Toiminnan mittarit.....	29
MUUTOKSET TOIMINTAYMPÄRISTÖSSÄ	44
KAINUUN, KESKI- JA POHJOIS-POHJANMAAN LUONNONVARASUUNNITELMAN TOIMINTAOHJELMA 2023-2028	52
Vastuullinen ja yhteistyöhön perustuva toiminta ja sen kehittäminen.....	54
Asiakaslähtöisten ja digitaalisten yhteistyömuotojen kehittäminen.....	56
Ilmastonmuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen.....	59
Uusiutuvan energiantuotannon lisääminen.....	64
Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen ja lisääminen sekä kulttuuriperinnön turvaaminen.....	67
Lajien ja luontotyyppien uhanalaistumiskehityksen pysäyttäminen.....	69
Elinympäristöjen kunnostaminen ja ennallistaminen.....	76
Luonnonsuojelualueiden perustaminen, hoidon ja käytön suunnittelu ja seuranta sekä ekologisen tilan parantaminen.....	82
Kestävän virkistyskäytön edistäminen.....	85
Luonto- ja ympäristötietoisuuden kasvattaminen.....	88
Alueellinen hyvinvointi.....	89
Terveyttä ja hyvinvointia edistävät luonto- ja eräelämykset sekä virkistysmahdollisuudet.....	91
Aluetalouden vahvistaminen.....	96
Luonto- ja erämatkailun edistäminen.....	97
Alueen luontoon ja luonnonvaroihin perustuvien elinkeinojen edellytysten turvaaminen ja edistäminen.....	102
Kestävän metsätalouden harjoittaminen.....	107
TOIMINTAOHJELMAN SEURANTA	110
LIITTEET	111

Tiivistelmä

Kainuun, Keski- ja Pohjois-Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelma (LVS) ohjaa Metsähallituksen toimintaa maakuntien alueella vuosina 2023–2028.

Luonnonvarasuunnittelu on valtion omistamien maa- ja vesialueiden pitkän aikavälin kestävä käytön strategista suunnittelua, jossa paikallisten asukkaiden, asiakkaiden, kumppanien ja sidosryhmien toiveet sekä maiden ja vesien tarjoamat resurssit sovitetaan valtio-omistajan asettamiin raameihin. Suunnitelma laadittiin yli vuoden kestäneessä projektissa, jossa keskeisessä roolissa oli laajasti sidosryhmiä osallistava yhteissuunnittelu.

Suunnitelman keskeisenä tavoitteena on luonnon arvon vastuullinen kehittäminen ja kestävä yhteiskunnallisen kokonaisuhyödyn varmistaminen luonnonvarojen hyödyntämisessä yli sukupolvien. Yhteiskunnan erilaisten tavoitteiden tasapainoinen toteutus on Metsähallituksen vastuullisuuden ja koko suunnitelman ydin. Osana suunnitelmaa Metsähallitus varautuu laajasti toimintaympäristön muutostekijöihin niin alueellisella, kansallisella kuin kansainväliselläkin tasolla.

Luonnonvarasuunnitelman toimintaohjelma ei ole kaikenkattava kuvaus Metsähallituksen toiminnasta, vaan siinä on esitetty keskeisten, sidosryhmien kanssa tunnistettujen muutostekijöiden kautta keskeisimmät strategiset suunnittelualueeseen kohdentuvat toimenpiteet seuraavalle viisivuotiskaudelle. Toimenpiteet pyrkivät edistämään ratkaisujen löytämistä aikamme suurimpiin haasteisiin, kuten esimerkiksi ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden vähenemiseen. Samalla huolehditaan monipuolisesti valtion maa- ja vesialueilla harjoitettavan liiketoiminnan edellytyksistä ja aluetalouden vahvistamisesta. Toimissaan Metsähallitus nojautuu tutkimustietoon hyödyntämällä myös paikallisyhteisöjen tietoa suunnittelualueen erityispiirteistä ja luonnonvaroista.

Luonnonvarasuunnitelma sisältää metsätaloudellisia toimenpidelinjauksia mm. valtion monikäyttömetsien metsänhoidosta ja hakkuumääristä. Ilmastonmuutoksen hillintään ja sopeutumiseen liittyen suunnitelmassa nostetaan esille mm. tuulivoimahankkeet ja metsien hiilensidontaa koskevia toiminnallisia tavoitteita. Luonnon monimuotoisuutta turvataan ja lisätään ekologisesti edustavaan ja hyvin hoidettuun suojelualueverkostoon kohdistuvilla toimenpiteillä. Suojelualueiden lisäksi monimuotoisuutta lisätään myös valtion monikäyttömetsissä tehtävin luonnonhoito-, kunnostus- ja ennallistamistoimin. Huomioon on otettu myös kulttuuriperinnön vaaliminen, matkailun edistäminen sekä terveyttä, hyvinvointia ja virkistysmahdollisuuksia edistävät luonto- ja eräelämykset.

Kainuun, Keski- ja Pohjois-Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelman toimenpiteitä ja niiden toteutumista seurataan osana aktiivista toimintaa ja niistä raportoidaan vuosittain Metsähallituksen johtoryhmälle, hallitukselle ja Metsähallituksen alueelliselle neuvottelukunnalle.

Ohjausryhmän puheenjohtajan katsaus

Antoisa matka kohti valtion maa-alueiden käytön linjauksia Kainuun, Keski- ja Pohjois-Pohjanmaan alueella on saavuttanut määränpänsä. Tuore Kainuun, Keski- ja Pohjois-Pohjanmaan maakuntien luonnonvarasuunnitelma ohjaa meidän kaikkien yhteisen omaisuutemme käyttöä ja Metsähallituksen toimintaa alueella vuosina 2023–2028.

Työstimme suunnitelman tiiviissä yhteistyössä Metsähallituksen asiakkaiden, kumppaneiden ja sidosryhmien kanssa. Laajan maantieteellisen alueen vuoksi kutsuimme kokoon yhteistyöryhmät erikseen Kainuuseen sekä Keski- ja Pohjois-Pohjanmaalle. Yhteistyöryhmissä oli mukana yhteensä 60:sta eri organisaatiota, jotka edustivat eri näkökulmia luonnonvarojen käyttöön suunnittelualueella.

Kuten usein, tässäkin tapauksessa yhteinen matka kohti määränpäättä saattaa olla lopputuotettakin arvokkaampaa. Yhteisen työskentelymme peruskivinä olivat keskinäinen arvostus, avoin vuoropuhelu, oppiminen ja yhteensovittaminen. Kokoonnuimme molempien yhteistyöryhmien kanssa kolme kertaa fasilitoituihin työpajoihin, minkä lisäksi työskentelimme työpajojen väliaikoina sähköisellä työskentelyalustalla. Matkailuteeman läpikäyntiin työskentelyalustalle kutsuttiin mukaan myös matkailutoimijoiden edustajia. Työpajojen ohella kuulumme erikseen kahdenvälisissä tapaamisissa Puolustusvoimia ja Rajavartiolaitosta.

Nuorten edustajat kutsuimme yhteistyöryhmiin ja järjestimme erikseen omaan työpajaansa nuorille. Esittelimme hanketta ja kävimme vuoropuhelua myös useissa sidosryhmien tilaisuuksissa.

Haimme myös kansalaisilta mielipiteitä suunnitelmaan. Uutena menetelmänä luonnonvarasuunnitelman kansalaisosallistamisessa hyödynsimme digitaalista työskentelyalustaa, joka mahdollisti perinteisiä verkkokyselyjä monipuolisemman lähestymistavan. Keskusteluun osallistuneet kansalaiset kokivat digitaalisen alustan uudenaikaiseksi ja hyödylliseksi tavaksi osallistua. Keskinäistä oppimista, tiedonjakoa ja Metsähallituksen henkilöstön läsnäoloa arvostettiin ja pidettiin tärkeänä. Metsähallitukselta toivottiin suunnan näyttäjyyttä paitsi luonnon monimuotoisuuden sekä ilmastonmuutoksen ja luontokadon torjunnan, mutta myös taloudellisen kestävyuden osalta.

Yhteensä 103 toimenpidettä sisältävä Kainuun, Keski- ja Pohjois- Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelma on noin vuoden kestäneen prosessoinnin tulosta. Työn aikana emme olleet kaikista asioista ja linjauksista yhtä mieltä, mutta kaikki haimme aktiivisesti kompromisseja ja ratkaisuja. Tiukan paikan tullen huumori ja hyvä ilmapiiri auttoivat eteenpäin työskentelyssä. Pitkin matkaa saimme suunnitelman teemoihin ja linjauksiin erittäin arvokkaita näkökulmia ja kommentteja osallistujilta. Tavoitteet paikallisten olosuhteiden ja asukkaiden huomioinnista, ylisukupolvisuudesta sekä maailman muutokseen reagoimisesta täyttivät mielestäni mainiosti.

Luonnonvarasuunnittelun projektipäällikkö Pasi Korhonen heittäytyi täysillä työhön - omalla paneutumisellaan ja innostuneella otteellaan hän sai koko muunkin Metsähallituksen projektiväen sitoutumaan välillä venymistä vaatineeseen projektityöskentelyyn. Työpajoja ja koko prosessia fasiltoi rautaisella ammattitaidolla ja inspiroivalla työotteella Petteri Lillberg Demos Helsinki Oy:stä. Edelleen Metsähallituksen hallitus ja johtoryhmä ohjasivat ja auttoivat meitä prosessin eri vaiheissa kohdentamaan huomion ja työn painotukset tarkoituksenmukaisesti.

Ohjausryhmän ja yhteistyöryhmien puheenjohtajana minulla on ollut erittäin antoisaa ja inspiroivaa tehtävää olla aitiopaikalla luotsaamassa prosessia. Yhdessä työskentely auttoi meitä ymmärtämään kokonaisuuksia, tutustuimme ja opimme toisiltamme, saimme uusia näkökulmia ja toivon mukaan rakensimme siltoja myös tulevalle yhteistyölle. Uskonkin, että tämä prosessi kokonaisuudessaan kantaa pitkälle tulevaisuuteen ja rakentaa yhteistä hyvää alueelle vielä monin tavoin.

Parhaat kiitokseni Teille kaikille erinomaisesta yhteistyöstä, paneutumisesta, vaikuttavista keskusteluista ja kohtaamisista! Ja ehkä vielä osuvammin mitä vuolaimmat kiitokseni työstä kiteytyvät alueen omintakeisella paikallisperinteellä lohkaisuun lopputuloksesta: "Ei voi pelkästään moittia."

Aluejohtaja Pirkko Siikamäki,

Pohjanmaan-Kainuun Luontopalvelut

Ohjaus- ja yhteistyöryhmien puheenjohtaja

"Työstimme suunnitelman tiiviissä yhteistyössä Metsähallituksen asiakkaiden, kumppaneiden ja sidosryhmien kanssa."

Johdanto

Luonnonvarasuunnittelu toteuttaa Metsähallituksen strategiaa ja vastuullisuusohjelmaa aluetasolla. Paikallisten sidosryhmien kanssa tehtävällä suunnittelulla varmistamme toimintamme ekologisen, sosiaalisen, taloudellisen ja kulttuurisen kestävyden. Otamme suunnittelussa huomioon muun muassa ilmastomuutoksen, luonnon monimuotoisuuden, hyvinvoinnin ja biotalouden toiminnan edellytykset.

Luonnonvarasuunnittelussa yhteensovitetään omistajan omistajapolitiikan kautta Metsähallitukselle asettamat tavoitteet suunnittelualuekohtaisesti paikallisiin mahdollisuuksiin, tarpeisiin ja arvoihin.

Luonnonvarasuunnitelma sisältää toimintaohjelman, joka ohjaa Metsähallituksen toimintaa alueella koko suunnitelmakauden ajan. Alueella työskentelevien metsähallituslaisten tulostavoitteet johdetaan pääosin luonnonvarasuunnitelmista.

Luonnonvarasuunnittelussa alueiden käyttö suunnitellaan yhtenä kokonaisuutena eli suunnitteluun osallistuvat kaikki Metsähallituksen vastuualueet. Keskeistä suunnittelussa on vuorovaihteisuus paikallisten toimijoiden kanssa. Suunnittelu tehdään yhteistyössä paikallisten asukkaiden, alueella toimivien Metsähallituksen keskeisten asiakkaiden, kumppanien ja sidosryhmien kanssa. Tavoitteina ovat luonnon arvon vastuullinen kehittäminen yli sukupolvien sekä kestävä yhteiskunnallinen kokonaisyöty.

Luonnonvarasuunnittelu- prosessi

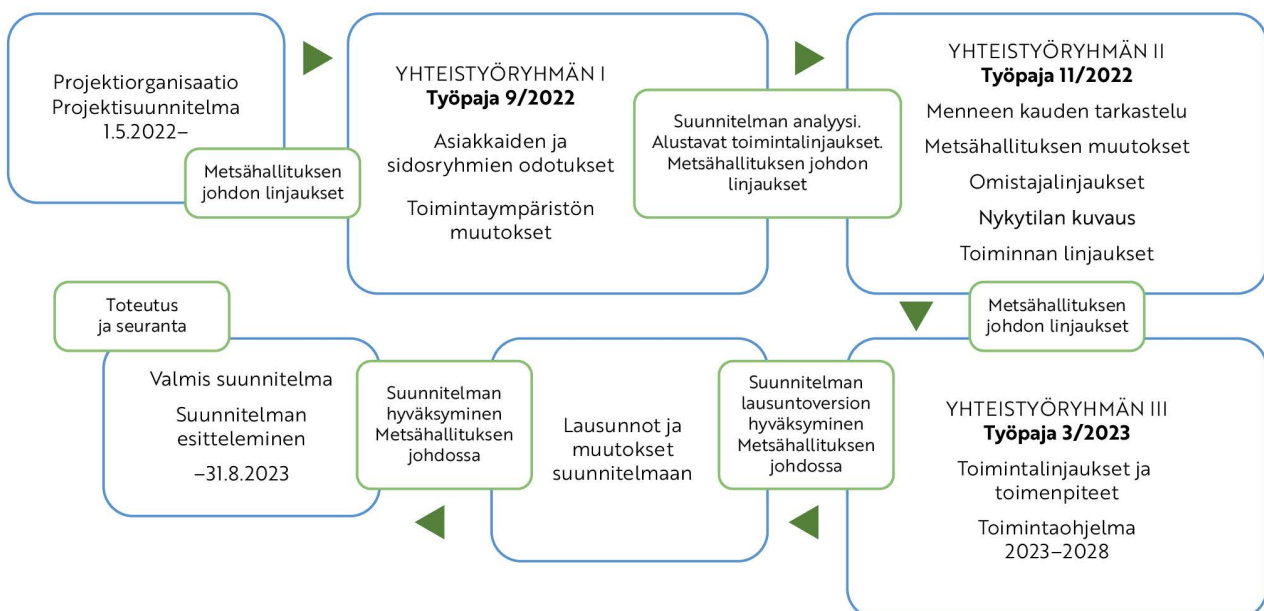
Yhteissuunnittelu ja osallistaminen

Kainuun, Keski- ja Pohjois-Pohjanmaan luonnonvarasuunnitteluprojekti käynnistyi keväällä 2022. Projektia valmisteli ja työn etenemisestä vastasi Metsähallituksen sisäinen ohjausryhmä, jonka puheenjohtajana toimi aluejohtaja Pirkko Siikamäki Pohjanmaan–Kainuun Luontopalveluista. Metsähallituksen johtoryhmä ja hallitus osallistui suunnitelman laadintaan aktiivisesti, ja sitä käsiteltiin projektin aikana yhteensä seitsemässä hallituksen kokouksessa.

Luonnonvarasuunnittelun käytännön valmistelusta vastasi projektiryhmä, jota veti projektipäällikkö Pasi Korhonen. Sekä ohjaus- että projektiryhmissä

oli edustajat Metsähallituksen kaikilta vastuualueilta (Eräpalvelut, Luontopalvelut, Kiinteistökehitys ja Metsätalous Oy).

Suunnitteluprojektin tuloksena valmistui Kainuun, Keski- ja Pohjois-Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelma kaudelle 2023–2028. Suunnitelma ohjaa Metsähallituksen toimintaa näiden kolmen maakunnan valtion mailla ja vesillä suunnitelmakauden ajan. Suunnitelma ei ole täydellinen kuvaus Metsähallituksen toiminnasta, vaan siinä on esitetty keskeisten, sidosryhmien kanssa tunnistettujen muutostekijöiden kautta keskeisimmät strategiset toimenpiteet seuraavalle viisivuotiskaudelle.

Kuva: Luonnonvarasuunnitteluprojektin vaiheet 2022–2023.

Yhteistyöryhmät

Suunnittelua varten kutsuttiin koolle alueen keskeisistä järjestö-, tutkimus- ja viranomaisorganisaatioista sekä yrityksistä muodostetut yhteistyöryhmät erikseen Kainuuseen ja Keski- ja Pohjois-Pohjanmaalle. Tällä haluttiin varmistaa alueellisten näkemysten saaminen mukaan suunnitteluun ja toisaalta myös kohtuullistaa osallistujien kokoukmatkojen pituutta. Kainuun yhteistyöryhmään nimettiin yhteensä 29 ja Pohjanmaan ryhmään 32 sidosryhmien edustajaa.

Molemmat yhteistyöryhmät kokoontuivat kolmeen samansisältöiseen, fasilitoituun työpajaan, joiden vetämisestä vastasi Petteri Lillberg Demos Helsinki Oy:stä. Lisäksi yhteistyöryhmille järjestettiin yhteinen Teams-info helmikuussa 2023 sekä toimintaohjelman sisältöä esittelevä Teams lausuntovaiheen alkaessa maaliskuun lopussa 2023.

Työskentelyssä hyödynnettiin sähköistä Howspace-alustaa tiedon jakamiseen ja keräämiseen.

Yhteissuunnittelun kulku on kuvattu tarkemmin liitteessä 1 ja suunnitteluun osallistuneet työryhmät liitteessä 2.

Digitaalinen kansalaisosallisuus

Kansalaisosallisuus toteutettiin loka-joulukuussa 2022 digitaalisella Howspace-alustalla, joka mahdollisti perinteisiä verkkokyselyjä monipuolisemman, useita eri informaatio- ja aineistotyyppisiä hyödyntävän lähestymistavan keskustelun aktivointiin. Alusta mahdollisti

- Metsähallituksen luonnonvarasuunnittelun tausta-aineistojen sekä verkossa olevien tietolähteiden linkkien jakamisen
- Metsähallituksen henkilöstön tuottamien teemakohtaisten, lyhyiden kysymysvideoiden jakamisen
- kysymyskohtaiset avoimet vastaukset
- vastaukset määrättyihin kysymyksiin Likert-asteikolla
- osallistujien keskinäisen keskustelun ja kommentoinnin
- vastausten saamisen suoraan Metsähallituksen henkilöstöltä.

Keskusteluun osallistuneet kokivat digitaalisen alustan uudenlaiseksi ja hyödylliseksi tavaksi osallistua. Myös keskinäistä oppimista ja tiedonjakoa arvostettiin sekä Metsähallituksen oman henkilöstön läsnäoloa kommentoissa ja videoilla pidettiin tärkeänä. Moni näki alustan tapana nostaa esiin lähiyhteisön tärkeänä pitämiä asioita, kuten esimerkiksi kansallispuistohankkeen edistämisen.

**Keskeisenä arvona ja kaiken toiminnan lähtökoh-
tana osallistujat näkivät luonnon monimuotoisuuden turvaamisen kestävästi ja ylisukupolisesti. Teemat kuten jatkuvapeliteinen metsänkasvatus, suojele sekä luonnonhoidolliset toimenpiteet osana metsätaloutta nähtiin kaikki tärkeinä sekä osana Metsähallituksen kykyä näyttää suuntaa.**

Alustalla käyty keskustelu strukturoitiin teemakohtaisesti siten, että jokainen teema tuotiin erikseen alustalle, keskimäärin noin yksi per viikko julkaisu-
tahdilla. Luonnonvarasuunnittelun näkökulmasta tärkeitä keskusteluteemoja olivat

- yleinen arvopohja ja arvostukset luonnon ja metsien hyödyntämisessä
- luonnon hyödyntämisen eri muodot ja niiden koettu tarpeellisuus
- soiden ennallistaminen
- virkistys- ja retkeilypalvelut
- puuraaka-aineen hyödyntämisen eri muodot ja niiden priorisointi
- teiden käyttömaksut
- puunkorjuumenetelmät
- kalastus, riista ja erävalvonta
- tuulivoima
- kaivostoiminta
- kulttuuriperintökohteet
- vapaaehtoistyö luonnonsuojelun hyväksi.

Alustalla keskusteluihin osallistui Metsähallituksen sekä alustaa hallinnoineen Demos Helsingin oman henkilöstön lisäksi 60 aktiivista kansalaista. Kaikkia osallistujia yhdisti vahva suhde luontoon ja luonnossa liikkumiseen, minkä lisäksi osa osallistujista myös työskenteli suoraan metsään ja luontoon liittyvissä ammateissa. Osallistujia yhdisti ymmärrys ja halu keskustella luonnon eri hyödyntämismuodoista rakentavasti. Tarkempi kuvaus digitaalisesta kansalaisosallistamisesta on liitteessä 3.

Matkailuteeman digitaalinen läpikäynti Howspaceassa

Matkailuteeman läpikäynti osana Yhteistyöryhmäprosessia toteutettiin tammikuussa 2023 digitaalisella Howspace-alustalla. Alueellisiin Yhteistyöryhmiin nimettyjen edustajien lisäksi alustalle kutsuttiin alueellisten matkailutoimijoiden edustajia.

Alustalla

- esiteltiin matkailua ja retkeilyä valtion mailla yleisesti sekä Metsähallituksen toimintakenttä
- esiteltiin matkailun yleiset painopistealueet koko luonnonvarasuunnittelualueella sekä alueelliset painopistealueet mukaan lukien Ruka–Oulanka, Hossa–Kylmäluoma, Ylä-Kainuu, Kuhmo–Hiidenportti, Rokua–Oulujärvi, Oulun seutu sekä Syöte sekä niihin liittyvät keskeiset tunnusluvut
- käytiin keskustelua Metsähallituksen roolista yleensä matkailuelinkeinon edistäjänä taloudellisesta, sosiaalisesta, kulttuurisesta sekä ympäristönäkökulmasta
- saatiin kommentteja ehdotetuista aluerajauksista
- saatiin kommentteja yleisellä tasolla sekä yksittäisistä painopistealueista, kuten
 - liiketoiminnan mahdollisuuksista ja haasteista alueella, esteistä ja rajoitteista
 - maankäytön, kaavoituksen ja tonttitarjonnan roolista
 - metsätieverkostosta
 - vastuullisuuden ja kestävyuden huomioidmisesta
 - uusista tuotteista ja palveluista.

Osallistujat näkivät, että matkailun taloudellinen kehittäminen ja luontoarvojen säilyttäminen tulisi nähdä osana samaa kestävää kokonaisuutta, ei vastakkaisina asioina.

Erä- ja retkeilyosaamisen levittäminen, kohteiden kehitys luonnon ennallistamistoimen rinnalla, esteettömyyden ja saavutettavuuden parantaminen monimuotoisten kohderyhmien osalta sekä paikallistaloudellisten hyötyjen varmistaminen rakentavat kaikki kestävä matkailua ja elinkeinoa.

Toistuvana teemana toimijoiden joukossa korostuu toivomus Metsähallituksen tiiviimmästä yhteistyöstä ja dialogista paikallisten toimijoiden ja yrittäjien kanssa. Tämä mahdollistaa matkailulinkeidon kestävyuden toteutumisen laajasti niin sosiaalisesta, taloudellisesta kuin ympäristönkin näkökulmasta. Osallistujat toivoivatkin Metsähallitukselta notkeutta sekä kykyä nähdä maankäyttö ja elinkeinojen tulevaisuus paikallisin silmin. Osana luonnonvarasuunnittelua osallistujilla tulisi olla mahdollisuus vaikuttaa painopistealueiden maantieteellisiin rajauksiin.

Yhteenvetona todettakoon, että osallistujien mukaan eri linjausten – koskivat ne sitten maankäyttöä tai taloudellisia mahdollisuuksia – tulisi rajoittamisen sijaan mahdollistaa tasavertainen yrittäminen koko Suomen alueella.

Lisäksi Metsähallituksen toivottiin erityisesti panostavan luonnonvarasuunnittelussa mutta myös itse käytännön yhteistyössä alueellisten matkailutoimijoiden kanssa

- aktiiviseen, ennakoivaan ja avoimeen vuorovaikutukseen sekä viestintään
- retkeilyalueiden, kansallispuistojen ja matkailukeskusten ympärillä metsien hoidon ja hakuiden suunnitteluun siten, että vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen sekä virkistysarvoihin ja -mahdollisuuksiin huomioitaisiin paremmin
- matkailun ja virkistyskäytön vastuullisuuden ja kestävyuden kehittämiseen ja parantamiseen.

Alustalla kävi ja keskusteluihin osallistui Metsähallituksen sekä alustaa hallinnoineen Demos Helsingin oman henkilöstön lisäksi 73 aktiivista toimijaa.

Yhteissuunnittelu muiden tahojen kanssa

Nuoret huomioitiin suunnitteluprojektissa nimeämällä alueellisten nuorisovaltuustojen edustajat molempiin yhteistyöryhmiin. Lisäksi nuorille järjestettiin etäyhteydellä erillinen työpaja, jossa karotoitettiin nuorten arvoja ja odotuksia luontoon ja luonnonvaroihin liittyen.

Projektin aikana käytiin kahdenväliset neuvottelut Puolustusvoimien, Rajavartiolaitoksen ja alueen paliskuntien kanssa. Lisäksi hanketta esiteltiin projektin kuluessa Metsähallituksen Pohjanmaa-Kainuu-alueen neuvottelukunnalle ja useissa eri sidosryhmien tilaisuuksissa.

Yhteenveto nuorten työpajasta, käydyistä neuvotteluista ja projektiesittelyistä on liitteessä 4.

"Kansalaisosallisuus toteutettiin loka-joulukuussa 2022 digitaalisella Howspace-alustalla, joka mahdollisti perinteisiä verkkokyselyjä monipuolisemman, useita eri informaatio- ja aineistotyyppettä hyödyntävän lähestymistavan keskustelun aktivointiin."

Suunnittelualue

Kuvaus alueesta

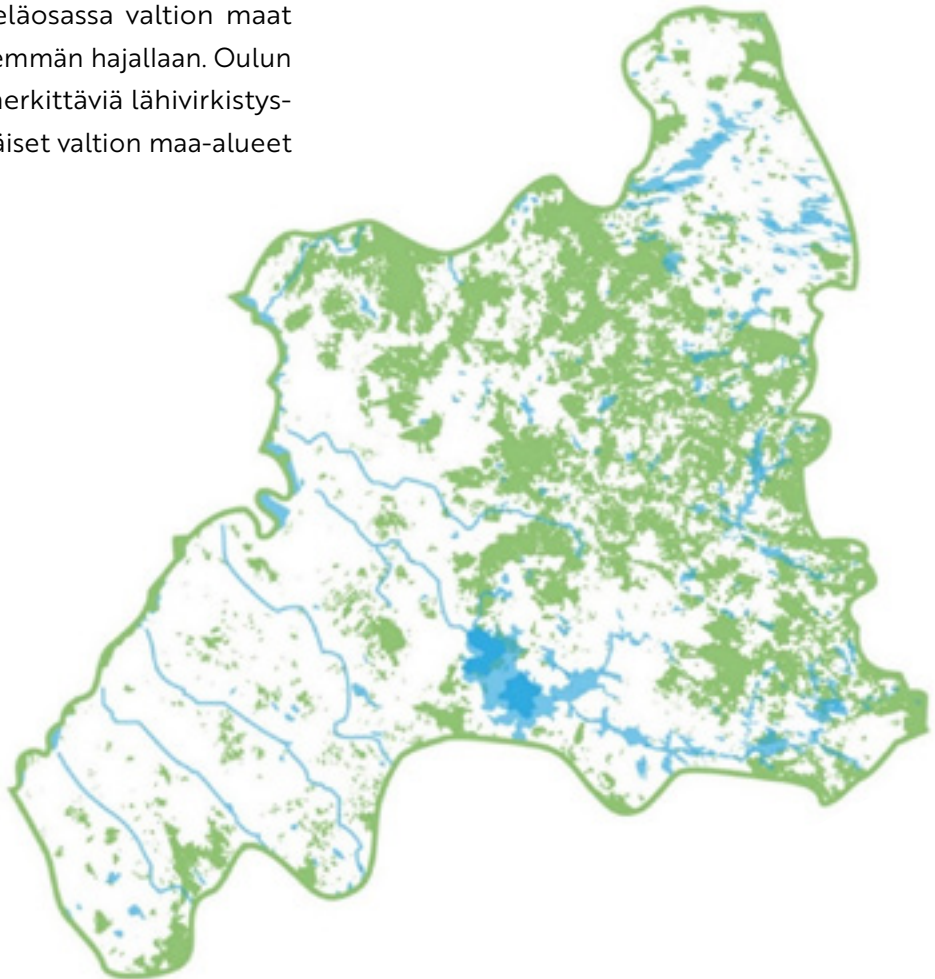
Kainuun ja Pohjanmaan suunnittelualue kattaa valtion maa- ja vesialueet Kainuun, Keski- ja Pohjois-Pohjanmaan maakunnissa lukuun ottamatta merialueita.

Metsähallituksen hallinnassa on noin 40 prosenttia Kainuun pinta-alasta ja reilu neljännes Keski- ja Pohjois-Pohjanmaasta.

Suunnittelualue koostuu keskenään hyvin erilaisista alueista, lännen ja etelän tasaisista pelto- ja suomaisemista idän vaara- ja jopa tunturimaisemiin. Alueen länsi- ja eteläosassa valtion maat ovat pienialaisempia ja enemmän hajallaan. Oulun seudulla puolestaan on merkittäviä lähivirkistyskohteita. Laajimmat yhtenäiset valtion maa-alueet

sijaitsevat Kainuun itä- ja pohjoisosissa sekä Koillismaalla. Näillä alueilla muutamien kuntien pinta-alasta puolet on valtion maata, joten Metsähallituksen rooli maanomistajana ja toimijana on merkittävä.

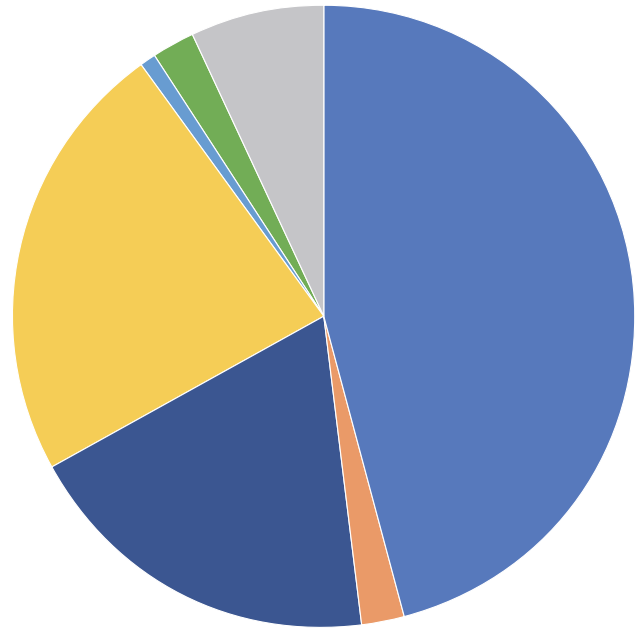
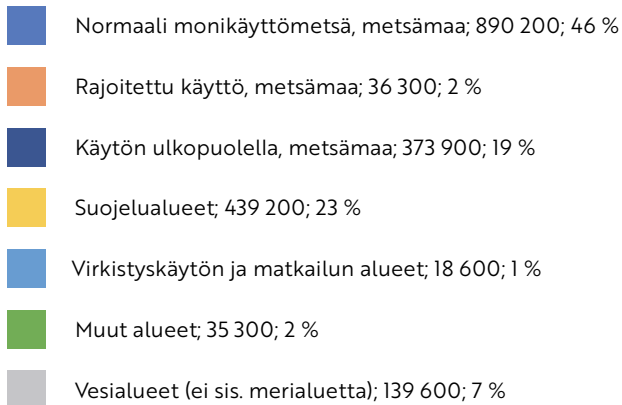
Suunnittelualueen kokonaispinta-ala on noin 1,93 miljoonaa hehtaaria, josta maata on 1 793 300 hehtaaria ja vesiä 139 600 hehtaaria. Noin neljännes maapinta-alasta on suojelualueita. Suunnittelualueen maankäyttökartta on liitteenä 5.

Kartta. Valtion maa- ja vesiomaisuus suunnittelualueella.

© Metsähallitus 2022
© Maanmittauslaitos 2022

Suunnittelualueen maa- ja vesipinta-alat, ha

Kuva: Suunnittelualueen maa- ja vesipinta-alat.

Metsähallitus Kainuussa, Keski- ja Pohjois-Pohjanmaalla

Metsähallituksen henkilöstöstä työskentelee suunnittelualueella noin 250 henkilöä. Maksettujen palkkojen määrä oli vuonna 2021 noin 14,3 miljoonaa euroa. Toimipisteitä on kymmenen: Haapajärvellä, Kalajoella, Kajaanissa, Kuhmossa, Kuusamossa, Oulussa, Pudasjärvellä, Puolangalla, Suomussalmella ja Taivalkoskella. Toimipisteiden lisäksi alueella on asiakaspalvelupisteitä keskeisillä luontomatkailualueilla: Luontokeskukset Hossassa, Liminganlahdella, Oulangalla ja Syötteellä. Suunnittelualueella Kuhmon luontokeskus Petolan toiminta entisenlaisena lakkaa, ja toimintaa kehitetään digipalveluihin ja siten kattamaan tehokkaammin ja laajemmin koko Kainuun.

Metsähallituksen aluetaloudellinen vaikutus seudulla on mittava. Metsähallituksen puusta saatava osuus metsäteollisuuden vuotuisesta liikevaihdosta on suunnittelualueella noin miljardi euroa (Tilastokeskus, 2020).

Metsähallitus ostaa alueen yrittäjiltä puun korjuu-, kuljetus- ja metsänhoitopalveluja vuosittain noin 70 miljoonalla eurolla. Vuonna 2021 valtion mailta korjatun puun työllistämisaikutus kerrannaisvaikutuksineen oli metsäsektorilla noin 1 700 henkilövuotta.

Tuulivoimalla tuotetun energian määrä on vuoden 2017 jälkeen Kainuun ja Keski- ja Pohjois-Pohjanmaan alueella yli kaksinkertaistunut. Vuonna 2021 alueen kuuden tuulivoimapuiston tuottama energian määrä oli yhteensä 783 GWh.

Suojelualuematkailun paikallistaloudelliset kokonaistaloudelliset vaikutukset ja Eräpalvelujen lupa-asiakkaiden aluetaloudelliset vaikutukset olivat vuonna 2021 yhteensä 97,8 miljoonaa euroa ja työllistävä vaikutus 786 henkilövuotta. Alueen suosituimmille luontokohteille tehtiin vuonna 2021 yli 1,25 miljoonaa käyntiä.

Metsähallitus

Metsähallitus on maa- ja metsätalousministeriön ohjauksessa ja sen hallinnonalalla toimiva valtion liikelaitos. Ympäristöministeriö tulosoittaa Metsähallitusta julkisten hallintotehtävien osalta toimialallaan.

Metsähallitus käyttää, hoitaa ja suojelee hallinnassaan olevaa valtion maa- ja vesiomaisuutta kestävästi ja yhteensovittaa omistajan, sidosryhmien ja asiakkaiden odotuksia ja tavoitteita. Metsähallitus hoitaa sille säädetyt julkiset hallintotehtävät liiketoiminnasta eriytettyssä julkisissa hallintotehtäviä hoitavassa yksikössä. Markkinoilla tapahtuvaa liiketoimintaa Metsähallitus harjoittaa tytäryhtiöisensä ja Metsähallitus Kiinteistökehityksessä. Toiminta perustuu Metsähallitusta koskevaan lakiin (234/2016) ja asetukseen (247/2016) ja lakiin valtion metsätalousosakeyhtiöstä (235/2016).

Liikelaitoksen muodostavat konsernitoiminnot, kiinteistökehitys ja julkiset hallintotehtävät.

Vastuullinen liiketoiminta

Metsähallituksen liiketoimintaan kuuluvat valtion metsien kestävä hoito ja käyttö, metsäpuiden siementuotanto sekä valtion maa- ja vesialueiden vuokraus-, myynti- ja kehitystoiminta. Liiketoimintaa harjoittavat tuottovaateen alaisilla Metsähalli-

tuksen liiketoiminnan peruspääomaan kuuluvilla alueilla Metsähallituksen tytäryhtiöt Metsätalous Oy, MH-Kivi Oy, Siemen Forelia Oy, Nuuksiokeskus Oy ja Korsvind AB Oy. Metsähallitus omistaa yhtiöt, Nuuksiokeskus Oy:tä lukuun ottamatta, 100-prosenttisesti.

Metsähallitus Metsätalous Oy

Metsätaloutta Metsähallitus harjoittaa valtion metsätalousosakeyhtiöstä annetussa laissa (235/2016) tarkoitetussa Metsähallitus Metsätalous Oy:ssä. Metsätalous Oy:llä on yksinoikeus valtion talousmetsien käyttöön ja laajat oikeudet edustaa Metsähallitusta valtion metsätalouteen liittyvissä asioissa käyttöoikeussopimuksen perusteella.

Metsätalous Oy myy puuta asiakkailleen suhteellisen tasaisesti luonnonvarasuunnitelmassa hyväksytyyn hakkuusuunnitteen mukaisesti. Asiakkaina ovat paikalliset sahat ja eri puolilla Suomea toimivat kuitupuun käyttäjät. Puu toimitetaan asiakkaalle. Omaa konekalustoa ei ole, korjuun ja toimitukset

Kuva: Keijo Kallunki

hoitavat yrittäjät, jotka on valittu kilpailutuksen kautta pitkäaikaisiin sopimuksiin.

Metsänhoitotyöt tehdään tavoitteiden mukaisesti sekä omin metsurein että urakoitsijoiden avulla.

Tieverkko pidetään toiminnan vaatimassa hyvässä kunnossa siten, että puuta pystytään toimittamaan ympäri vuoden. Metsätalous Oy seuraa aktiivisesti alan kehitystä ja on mukana kehittämässä uusia metsänhoitomenetelmiä ja hakkuutapoja.

Erilaisia luonnonhoitotöitä ja ennallistamisia suunnitellaan ja tehdään sekä muiden töiden yhteydessä että erillistyönä yhdessä toisten vastuualueiden ja ulkopuolisten toimijoiden kanssa.

Kiinteistökehitys

Metsähallitus Kiinteistökehitys on Metsähallituksen liiketoiminnan vastuualue, jonka tehtävänä on luoda monipuolisia mahdollisuuksia biotaloudelle ja liiketoiminnalle.

Kiinteistökehitys etsii valtion mailta tuulivoimatoimintaan sopivia alueita ja jalostaa niitä eteenpäin

edistään Suomen tavoitetta lisätä tuulivoiman osuutta energiantuotannossa ja olla hiilineutraali vuonna 2035.

Valtion maiden kaavoitustarpeita selvitetään aktiivisesti ja maankäyttöä edistetään siten, että syntyy mahdollisuuksia paikalliselle yrittäjyydelle. Kaavoituksen avulla tarjotaan tontteja niin yksityisasiakaiden kuin matkailuyritysten ja teollisuuden tarpeisiin. Kiinteistökehitys huolehtii retkeilyalueista ja luo edellytyksiä luontomatkailuyrityksille.

Kiinteistökehitys vastaa Metsähallituksen maanmyynnistä ja hankinnasta, tekee maanvuokra- ja maankäyttösopimuksia sekä antaa suostumuksia erilaisiin toimintoihin valtion alueilla. Maakaupan päätavoite on kehittää Metsähallituksen hallinnoimaa kiinteistöomaisuutta niin, että se on tuottavassa ja tehokkaassa käytössä.

Kiinteistökehitys kartoittaa aktiivisesti valtion mailta olevia kiviainesvaroja ja kehittää kiviainesvarantoja hyödyntämisvalmiiksi myyntiä tai vuokrausta varten. Tehtäviin kuuluu myös edunvalvonta kaislasioissa.

Julkiset hallintotehtävät

Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien yksikkö (JHT) on kokonaisuus, jonka muodostavat Luontopalvelut ja Eräpalvelut. Luontopalveluiden toiminta keskittyy Metsähallituksen muuhun omaan pääomaan kuuluviin alueisiin, joilla ei ole tuottovaadetta.

Eräpalvelut toimii kaikilla valtion alueilla. Luontopalvelut ja Eräpalvelut hoitavat metsähallituslain mukaiset julkiset hallintotehtävät siten, että Eräpalvelut vastaa metsästystä, kalastusta ja erävalvontaa koskevista julkisista hallintotehtävistä. Suojelu- ja retkeilyalueiden hoidosta, kulttuuriperinnön vaalimisesta sekä maksuttomista retkeilypalveluista ja maastoliikenteestä vastaa Luontopalvelut.

Luontopalvelut

Luontopalvelut hoitaa suurinta osaa Suomen suojelualueverkostosta, johon kuuluvia Natura 2000-alueita sijaitsee niin kansallis- ja luonnonpuistoissa, valtion retkeilyalueilla kuin Lapin laajoilla erämaa-alueillakin. Luonnonsuojelualueet ovat tärkein työkalu luonnon monimuotoisuuden ylläpitämisessä.

Uhanalaisten lajien suojelu, laji- ja luontotyyppitiedon kartoittaminen sekä aktiivinen luonnonhoito ovat luonnonsuojelualueiden hoidon keskeisiä toimia. Lisäksi Luontopalvelut hoitaa esimerkiksi uhanalaisia perinneympäristöjä ja suojeltuja kulttuuriperintökohteita.

Luontopalvelut vastaa valtion mailla sijaitsevien maksuttomien retkeilypalveluiden ylläpidosta. Tavoitteena on, että mahdollisimman moni pääsisi turvallisesti nauttimaan luonnosta ilman, että

luonto siitä häiriintyisi. Lisäksi retkeilypalvelut ja yritysyhteistyö luovat pohjan kestäväälle luontomatkailulle. Luontopalvelujen ylläpitämät retkeilykohteet luovat alueelleen muun hyvinvoinnin lisäksi paikallistaloudellisia vaikutuksia.

Metsähallituksen Luontopalvelut suunnittelee alueiden hoitoa ja käyttöä yhteistyössä asiakkaiden, kumppanien ja sidosryhmien kanssa. Hoidon ja käytön suunnittelussa mukana on kuntia sekä matkailuelinkeinon, poronhoidon, alueen muiden toimijoiden ja sidosryhmien edustajia. Tavoitteena on sovittaa yhteen eri toiminnot luonnossa. Luontopalvelut rahoitetaan pääosin valtion budjetista. Useita hankkeita toteutetaan myös projekteina kumppanien kanssa osin ulkopuolisella rahoituksella, suurimpana rahoittajana Euroopan unioni.

Eräpalvelut

Eräpalvelut vastaa kalastuksen ja metsästyksen järjestämisestä valtion alueilla. Tehtäviin kuuluu kalastus- ja metsästyslupien myyminen sekä valtion kalastonhoitomaksun kerääminen maa- ja metsätalousministeriölle. Lisäksi Eräpalvelut myöntää erikseen haettavia lupia, kuten hirvenmetsästyksen aluelupia ja kaupallisen kalastuksen lupia, sekä tekee vuokrasopimuksia kalastusta ja metsästystä varten.

Erävalvonta vastaa siitä, että luonnonvaroja käytetään kestävästi ja hyvää tapaa noudattaen. Metsähallituksen erätarkastajat valvovat muun muassa kalastuksen, metsästyksen ja maastoliikenteen laillisuutta ja luvallisuutta.

Eräpalveluiden tehtävänä on järjestää erämahdollisuuksia niillekin, joilla sellaisia ei muuten olisi. Erilaisia metsästys- ja kalastuslupia myydään vuosittain valtakunnallisesti noin 150 000 kappaletta ja siitä noin kolmannes Kainuun, Keski- ja Pohjois-Pohjanmaan alueelle. Lisäksi otetaan huomioon kalastajat ja metsästäjät, jotka harrastavat eränkäyntiä valtion alueilla yleis- ja erityisoikeuksilla. Näitä ovat esimerkiksi oikeus pilkkiä ja onkia maksuttomasti sekä pohjoissuomalaisten oikeus metsästää maksuttomasti kotikuntansa valtion alueilla.

Valtion alueilla harrastetaan eränkäyntiä arviolta lähes kaksi miljoonaa päivää vuodessa.

Eräpalvelujen rahoitus tulee osin valtion budjetista, osin lupamyyntituloista. Toiminnan tavoitteet asettaa vuosittain maa- ja metsätalousministeriö. Eräpalvelut on osa valtionhallinnon riistakonsernia, johon kuuluvat ohjaavan ministeriön lisäksi Suomen riistakeskus, Luonnonvarakeskus ja Ruokavirasto.

Konserniyksiköt

Metsähallituksen konserniyksiköillä on sekä vastualueiden toimintaa tukeva että strategiaa ja yhteisiä prosesseja ohjaava rooli. Konserniyksiköitä ovat Henkilöstö, Lakiasiat ja vaatimustenmukaisuus, Talous, Tietohallinto sekä Viestintä ja vastuullisuus.

Metsähallitus tuottaa valtiolle taloudellista ja yhteiskunnallista arvoa. Taloudellinen arvo muodostuu valtiolle tehtävästä tuloutuksesta ja liiketoiminnan omaisuuden pitkän aikavälin tuottomahdollisuuksien kehittämisestä. Yhteiskunnallinen arvo syntyy julkisten hallintotehtävien toiminnan, liiketoiminnan ja liiketoiminnassa huomioon otettavien yleisten yhteiskunnallisten velvoitteiden yhteisvaikutuksista. Metsähallituksen toiminnalla on huomattava vaikutus muihin yrityksiin ja aluetalouteen etenkin Itä- ja Pohjois-Suomessa.

Metsähallitus huolehtii luonnon monimuotoisuudesta kaikilla valtion alueilla, ja Metsähallituksella on tärkeä rooli Suomen EU:n yhteisöläinsäädännön täytäntöönpanon ja kansainvälisten velvoitteiden toteuttajana.

Metsähallitus harjoittaa toimialallaan liiketoimintaa metsähallituslaissa säädettyjen ja valtion talousarviossa täsmennettyjen yhteiskunnallisten velvoitteiden puitteissa. Nämä velvoitteet on laissa määritetty seuraavasti:

- Luonnonvarojen kestävä hoidon ja käytön olennaisena osana Metsähallituksen on otettava riittävästi huomioon biologisen monimuotoisuuden suojeleminen ja tarkoituksenmukainen lisääminen luonnonvarojen hoidolle, käytölle ja suojelelulle asetettujen muiden tavoitteiden kanssa.
- Metsähallituksen on lisäksi otettava huomioon luonnon virkistyskäytön ja työllisyyden edistämisen vaatimukset.
- Metsähallituksen hallinnassa olevien luonnonvarojen hoito, käyttö ja suojeleminen on sovitettava yhteen saamelaiskäräjistä annetussa laissa (974/1995) tarkoitetulla saamelaisten kotiseutualueella siten, että saamelaisten kulttuurin harjoittamisen edellytykset turvataan, sekä poronhoitolaissa tarkoitetulla poronhoitoalueella siten, että poronhoitolaissa säädetyt velvoitteet täytetään.

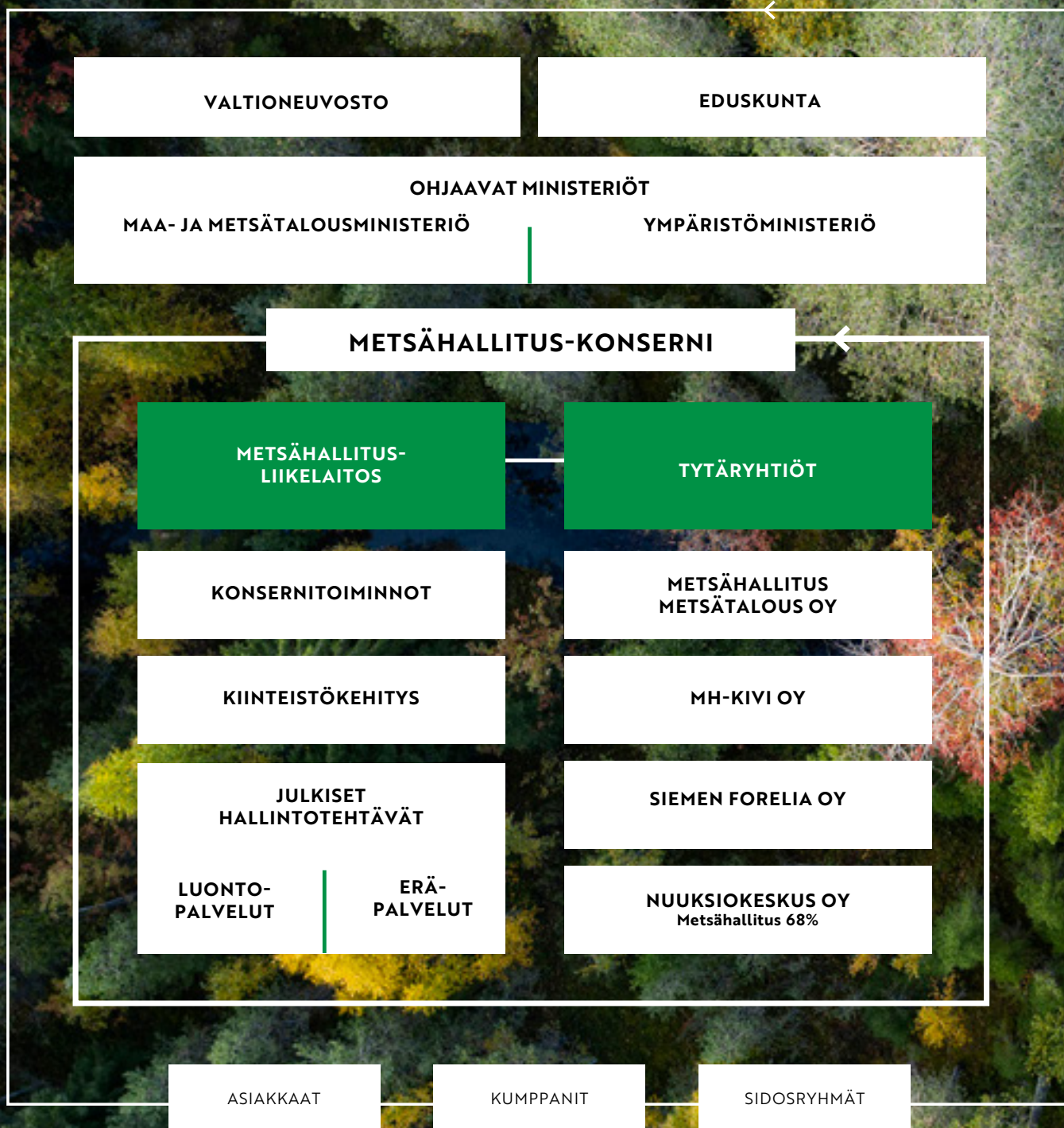
Lisäksi laissa on määritetty Metsähallitukselle yhteiskunnallisia velvoitteita poikkeusoloissa ja metsäpaloasioissa sekä erikseen tutkimuksen, opetuksen, Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen maankäytön tarpeiden huomioon ottaminen. Lain mukaan valtioneuvosto oikeutetaan luovuttamaan käyvästä vastikkeesta metsätalousosakeyhtiölle Metsähallituksen hallintaan osoitettuun tai myöhemmin osoitettavaan tuottovaateen alaiseen maa- ja vesiomaisuuteen kohdistuva siirtokelvon oikeus metsätalouden harjoittamiseen. Tässä yhteydessä on huolehdittava, että Metsähallituksesta annetun lain 6 §:ssä tarkoitettujen yleisten yhteiskunnallisten ja 7 §:ssä tarkoitettujen muiden yhteiskunnallisten velvoitteiden toteuttaminen turvataan ja Metsähallituksen hyväksymiä luonnonvarojen käyttöä koskevia alueellisia suunnitelmia noudatetaan.

Metsähallitus hoitaa sille säädetyt julkiset hallintotehtävät, joita ovat

1. luonnonsuojelualueita koskeviin säädöksiin perustuvat tehtävät, muut luontotyyppien ja lajien suojeluun liittyvät tehtävät sekä luonnonsuojelualueiden hankinta
2. luonnonsuojelualueverkoston ja muiden JHT:n maa- ja vesialueiden hoito
3. luonnon virkistyskäyttöön liittyvien luonto- ja retkeilypalvelujen tuottaminen sekä kulttuuriomaisuuden vaaliminen
4. erämaalaissa, kalastuslaissa, kolttalaissa, maastoliikennelaissa, metsästyslaissa, vesien ja merenhoidon laissa, poronhoitolaissa, poronhoidon ja luontaiselinkeinojen rakennetukilaissa ja ulkoilulaissa säädetyt tehtävät
5. riista- ja kalataloudellisten hankkeiden toteuttaminen sekä metsästys- ja kalastuslupien myöntäminen
6. erävalvonta
7. metsäpuiden siementen hankintaan ja varmuusvarastointiin liittyvät tehtävät
8. rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen ennalta ehkäisemisestä ja korvaamisesta annetussa laissa Metsähallitukselle esitetyt tehtävät.

Julkisten hallintotehtävien hoitoon tarkoitettulla valtion maa- ja vesiomaisuudella ei ole tuottovaatimusta.

METSÄHALLITUKSEN ORGANISAATIO

Metsähallituksen strategia ja arvonluonti

Kasvatamme huomista -strategia viitoittaa Metsähallituksen toimintaa vuoteen 2025 asti. Strategiassa määritetään Metsähallituksen toiminnan keskeiset tavoitteet ja toimintaa koskevat linjaukset. Vastuullisuus on integroitu strategiaan, jossa se ohjaa valintoja ja auttaa tavoitteiden saavuttamisessa.

Strategia vastaa asiakkaiden ja sidosryhmien odotuksiin, ja strategiassa määritetyt linjaukset kannustavat avoimeen keskusteluun ja vuorovaikutukseen sekä vahvistavat Metsähallituksen yhteensovittavaa toimintakulttuuria. Strategialla ja vastuullisuusohjelmalla edistetään myös kansainvälisten sopimusten, kuten YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden ja YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevien ohjaavien periaatteiden, toteutumista.

Viisi strategista teemaa ja niihin liittyvät lupaukset

Metsähallituksen visio koostuu viidestä teemasta, jotka ovat vastuullisuus ja yhteistyö, ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuus, hyvinvointi sekä biotalous. Kukin vision teema sisältää strategisia lupauksia.

Vastuullisuus ja yhteistyö:

- Rakennamme luottamusta avoimella vuorovaikutuksella ja lupaamme kehittää asiakaslähtöisempiä ja digitaalisia yhteistyön muotoja.
- Laajennamme vastuullisia ja eettisiä toimintatapoja koko arvoketjussamme.

Ilmastonmuutos:

- Kolminkertaistamme uusiutuvan energian tuotannon vuoteen 2030 mennessä.
- Kasvatamme monikäyttömetsien hiilinieluja 10 prosentilla vuoteen 2035 mennessä.
- Kasvatamme valtion maiden puuston hiilivarastoa 10 prosentilla vuoteen 2035 mennessä.

Luonnon monimuotoisuus:

- Tehostamme aktiivisia toimia lajien ja luontotyyppien uhanalaistumiskehityksen pysäyttämiseksi.
- Kunnostamme heikentyneitä elinympäristöjä suojelualueilla 17 000 hehtaaria ja liiketoiminnan alueilla 4 760 hehtaaria vuoteen 2023 mennessä.
- Nostamme luonnonsuojelualueverkoston hoidon maailmanluokkaan muun muassa sen ekologisen tilan parantamiseksi.
- Parannamme luonnonvarojen käytön kestävyyttä tavoitteena luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen minimointi.

Hyvinvointi:

- Lisäämme kaikille terveyttä ja hyvinvointia edistäviä luonto- ja eräelämyksiä sekä virkistysmahdollisuuksia.
- Liiketoimintamme tuottaa 114 miljoonaa euroa valtiolle tuloutusta vuoteen 2024 mennessä.
- Työllistämme ja vahvistamme aluetalouksia erityisesti haja-asutusalueilla.
- Parannamme kumppanien mahdollisuuksia kehittää turvallista ja kestävää luonto- ja erämatkailua kohteillamme.

Biotalous:

- Kehitämme ja tuotamme kestäviä ratkaisuja tulevaisuuden uusille tuotteille ja palveluille, joilla siirymme fossiilitaloudesta biotalouteen.
- Olemme kestävä metsätalouden edelläkävijä.

Luomme strategialla ja vastuullisuustyöllä arvoa luonnolle, ihmisille ja yhteiskunnalle. Onnistumista mitataan Metsähallituksen arvонуontimallilla, joka kertoo, missä työmme suurin vaikuttavuus syntyy ja mihin se kohdistuu. Suurimmat vaikutukset kohdistuvat viiteen arvoa tuottavaan teemaan, jotka ovat ilmasto, luonnon monimuotoisuus, talous, kulttuuri sekä terveys ja hyvinvointi.

Vastuullisuus ja arvot

Vastuullisuus on osa kaikkea toimintaamme. Se on integroitu Metsähallituksen strategiaan sekä johtamiseen ja kehittämiseen. Metsähallituksen toiminta perustuu kansainvälisesti tunnustettuihin vastuullisuuden ohjeisiin ja periaatteisiin, kuten YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelmaan (Agenda 2030) sekä YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskeviin ohjaaviin periaatteisiin. Hyvä hallinto, vaatimustenmukaisuus ja tapa toimia muodostavat toiminnan eettisen ja vastuullisen perustan.

Metsähallituksen vastuullisuustavoitteet on kirjattu vastuullisuusohjelmaan. Ohjelma sisältää neljä painopistealuetta, jotka ovat johtaminen, ympäristö, ihmiset ja yhteiskunta. Koko organisaation läpileikkaava ohjelma sekä tukee strategisten tavoitteiden saavuttamista että ennakoii vastuullisuuden kehitystyötä. Lisäksi se tuo vastuullisuustyöhön kunnianhimoa ja mitattavuutta.

Metsähallituksessa vastuullisuutta varmistetaan ja kehitetään ympäristön osalta myös sertifioidulla ISO 14001 -ympäristöjärjestelmällä. Talouskäytössä olevat monikäyttömetsät on PEFC-sertifioitu, ja toimittamamme puu täyttää myös FSC Controlled Wood -kriteerit.

Strategian ja vastuullisuusohjelman tavoitteiden etenemistä seurataan säännöllisesti, ja niistä raportoidaan vuosittain Metsähallituksen vuosi- ja vastuullisuusraportissa sekä Yleiset yhteiskunnalliset velvoitteet -raportissa. Lisäksi tuloksista viestitään aktiivisesti eri sidosryhmät huomioiden.

Metsähallitus on vastuullisuusverkosto FIBSin Pro-jäsen ja Suomen Laatuyhdistys ry:n (Excellence Finland) yhteisöjäsen.

Toimintaympäristö, Metsähallituksen strategia ja vastuullisuus

Metsähallituksen monimuotoisuus-, tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma edistää monimuotoista työyhteisöä, yhdenvertaisuutta ja osallisuutta sekä poistaa syrjintää niin työnantajatoiminnassa kuin asiakkaille, kumppaneille ja sidosryhmille suunnatuissa palveluissa.

Lue lisää Metsähallituksen vastuullisuusohjelmasta: <https://www.metsa.fi/metsahallitus/vastuullisuus/>

Metsähallituksen vuosi- ja vastuullisuusraportti 2022: <https://julkaisut.metsa.fi/fi/julkaisut/show/2838>

Metsähallituksen arvot

MERKITYKSELLISYYS. Teemme merkityksellistä työtä koko Suomen, suomalaisen yhteiskunnan ja luonnon hyväksi. Tämä on voima, joka auttaa sovittamaan yhteen monenlaisia ja välillä ristiriitaisiakin toiveita ja tavoitteita.

HUOLENPITO. Työskentelemme luonnonvarojen vastuullisen käytön ja hoidon sekä luonnon monimuotoisuuden ja kulttuuriperinnön puolesta. Asiakkaat, kumppanit ja työkaverit ovat meille tärkeitä.

TULOKESELLISUUS. Työmme tuottaa tulosta. Tekemämme tulos on sekä aineetonta että aineellista hyötyä, jota saadaan valtion maa- ja vesialueilta kestävästi yli sukupolvien.

Uuden suunnitelmakauden lähtötilanne

Uusi suunnitelmakausi kattaa vuodet 2023–2028.

Suunnittelualue käsittää valtion maa- ja vesialueet Kainuun, Keski- ja Pohjois-Pohjanmaan maakunnissa. Aikaisemmasta poiketen meressä sijaitsevat valtion vesialueet eivät sisälly suunnitelmaan, vaan ne käsitellään valtakunnallisessa Merialueen luonnonvarasuunnitelmassa (2024–2029).

Tämä suunnitelma korvaa vuoden 2023 loppuun saakka voimassa olevan Keski- ja Pohjois-Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelman ja vuosina 2015–2020 voimassa olleen Kainuun luonnonvarasuunnitelman. Kainuun osalta vuodet 2021–2022 on toimittu päättyneen suunnitelmakauden periaatteiden mukaisesti.

Nykyinen, vuosien 2023–2028 suunnittelualue poikkeaa siis edellisistä Luonnonvarasuunnittelu-kausista maantieteelliseltä rajaukseltaan. Mittaritiedot esitetään tässä uuden suunnitelman lähtötilanteessa edellisistä suunnitelmista yhdistettynä vuosilta 2021–2022.

Toimintaohjelman liitteeseen 6 on koottu menneen suunnittelukauden mittaritiedot vuosilta 2017 ja 2021 erikseen Kainuun ja Pohjanmaan osalta.

Toiminnan mittarit

Valtion maa- ja vesialueet

Taulukko: Metsähallituksen hallinnassa olevat maa- ja vesialueet suunnittelualueella.

Käyttömuoto	Hehtaaria
Metsätalouskäyttö	1 300 300
Normaali monikäyttömetsä, metsämaa	890 200
Rajoitettu käyttö, metsämaa	36 300
Käytön ulkopuolella, metsätalousmaa	373 900
Kitu- ja joutomaat	329 900
Suojelualueet	439 000
Virkistyskäytön ja matkailun alueet	18 600
Muut alueet	35 300
Vesialueet (ei. sis. merialuetta)	139 600
Yhteensä	1 932 900

Lähde: Metsähallituksen paikkatietoaineisto 2022.

Metsähallituksen hallinnassa oleva kokonaismaa-ala on suunnittelualueella noin 1 793 200 hehtaaria ja kokonaisvesiala noin 139 600 hehtaaria (ei sis. merialuetta). Vesialueeseen sisältyy yleistä vesialuetta Oulujärvessä 31 466 hehtaaria.

Maa-alasta metsätalousmaana on noin kaksi kolmasosaa kokonaismaa-alasta. Metsätalousmaasta alle 70 prosenttia on varsinaisessa metsätalouskäytössä. Noin 36 300 hehtaarilla metsätalouskäyttöä on rajoitettu muun muassa ympäristöarvojen ja tutkimuskäytön vuoksi. Kokonaan talouskäytön

ulkopuolella on 373 900 hehtaaria, josta kitu- ja joutomaan osuus on 329 900. Monikäyttömetsistä 18 600 hehtaaria on retkeilyalueina ja virkistysmetseinä.

Muussa käytössä olevan maapinta-alan määrä on noin 35 300 hehtaaria. Tähän maankäyttöluokkaan kuuluvat esimerkiksi tiet, sähkölinjojen alle jäävät maa-alueet sekä rakennus- ja tonttimaa.

Metsävarojen kehitys monikäyttömetsissä

Metsien ikärakenteen kehitys

Ikäluokka	2017 Pinta-ala, ha	2018 Pinta-ala, ha	2019 Pinta-ala, ha	2020 Pinta-ala, ha	2021 Pinta-ala, ha	2022 Pinta-ala, ha
0–20	171 793	192 841	189 861	191 077	190 805	181 468
21–40	190 855	186 157	160 075	145 202	130 595	116 756
41–60	302 889	302 811	298 370	281 560	269 308	265 444
61–80	189 195	181 671	219 751	250 658	266 210	290 612
81–100	51 721	46 908	54 948	58 295	71 194	72 672
101–120	18 734	16 843	16 851	17 444	22 426	23 172
121–140	13 903	12 600	10 326	9 853	12 590	10 208
141–	55 119	53 779	43 178	40 497	31 329	25 132

Taulukon ikäluokittaiset pinta-aratiedot (ha) perustuvat laserkeilausperusteisella puustotulkinnalla tuotettavaan metsävaratietoon. Valtion monikäyttömetsien ikärakenteen kehitystä Pohjanmaa-Kainuun alueella ikäluokittain vuodesta 2017 vuoteen 2022 kuvaavan taulukon pinta-aratietojen perusteella voidaan yleisesti päätellä tarkastelujaksolla tapahtunut metsien varttuminen. Laserkeilausperusteinen puustotulkinta aliarvioi varttuneimpien,

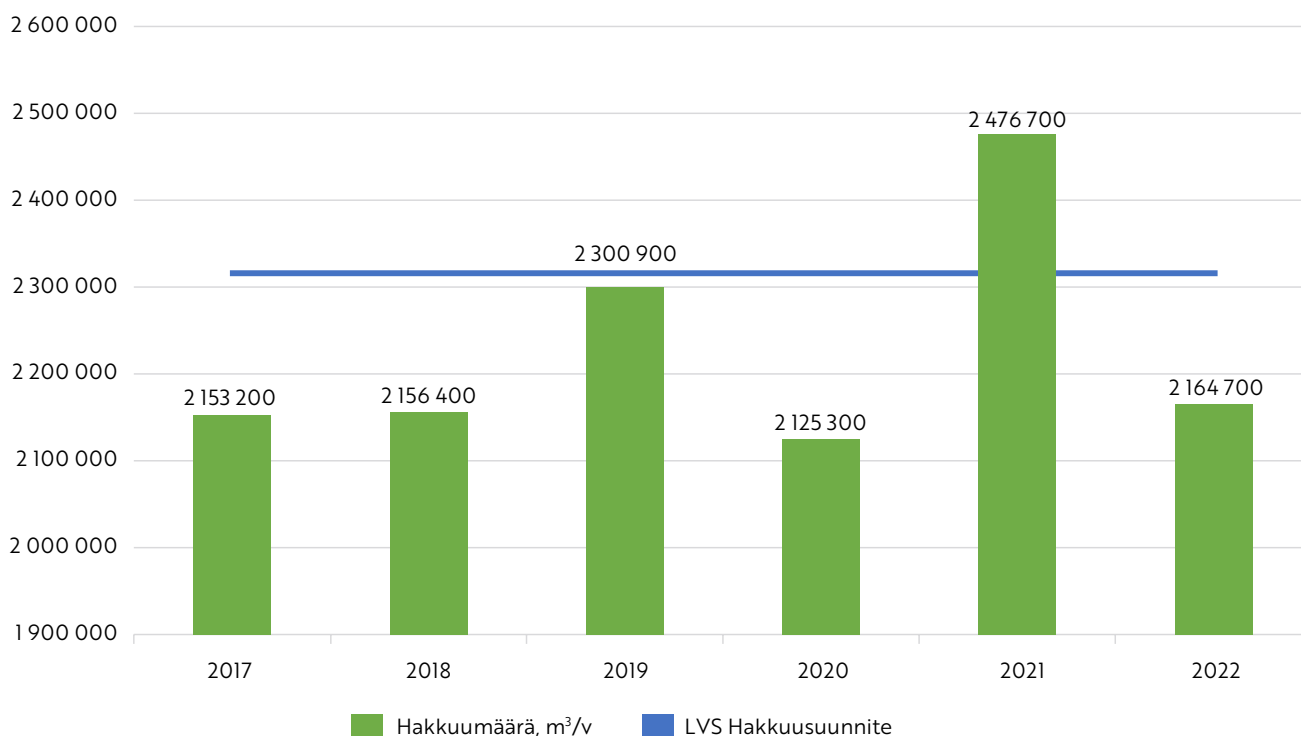
kiertoajan lopulla olevien metsien määrää vanhimmissa taulukon ikäluokissa. Tarkastelujaksolla 2017–2022 havaittava vanhimpien ikäluokkien pinta-alojen väheneminen selittyy merkittävältä osin sillä, että aiemmin maastossa arvioitu metsien ikätieto on korvautunut laserkeilausperusteisellä puustotulkinnalla. Taulukon tietojen perusteella ei siten voida tulkita vanhimpien ikäluokkien metsien määrän vähenemistä.

Puuston tilavuus, kasvu ja hakkuumäärä

Vuosi	Metsämaan pinta-ala, ha	Tilavuus, m ³	Tilavuuskasvu, m ³ /v	Hakkuumäärä, m ³ /v
2017	994 200	91 115 442	4 034 000	2 153 200
2018	993 600	96 679 000	4 048 000	2 156 400
2019	993 400	96 679 000	4 066 000	2 300 900
2020	994 600	97 221 280	4 085 300	2 125 300
2021	994 500	96 950 134	4 109 000	2 476 700

Pohjanmaa–Kainuun alueen luonnonvarasuunnitelmien mukainen vuotuinen hakkuusuunnite on ollut yhteensä 2 315 000 kiintokuutiometriä. Vuonna 2022 alueelta korjattiin ainespuuta yhteensä 2 164 700 kiintokuutiometriä. Vuosi 2021 oli kulu-neella kaudella ainoa, jolloin korjattu puumäärä eli 2 476 700 kiintokuutiometriä ylitti vuotuisen

hakkuusuunnitteen. Muina vuosina hakkuumäärä on jäänyt suunniteltua pienemmäksi. Vuoden 2021 muita vuosia korkeampi hakkuumäärä johtuu Paula-myrskyn aiheuttamista tuulituhoista. Silloin myrskytuhoja korjattiin noin 850 000 kiintokuutiometriä.

Metsätalouden Luonnonvarasuunnitelmien hakkuusuunnite ja toteutuneet hakkuut 2017–2022 (Kainuu, Keski- ja Pohjois-Pohjanmaa)

Monimuotoisuuden kehitys

Natura-luontotyyppien edustavuus ja luonnontilaisuus (Natura-alueet)

Luontotyyppi-inventoinnissa Natura 2000 -luontotyyppien edustavuutta ja luonnontilaisuutta arvioidaan sen mukaan, kuinka hyvin kyseinen luontotyyppikuvio vastaa ihanteellisessa luonnontilassa olevan luontotyypin määritelmää. Suunnittelualueen Natura-alueiden luontotyypit on tällä hetkellä määritetty keskimäärin edustavuudeltaan hyväksi, ja Natura-alueiden kokonaispinta-alasta noin 2/3 on määritetty edustavuudeltaan erinomaiseksi tai hyväksi Natura-luontotyyppiksi.

Natura 2000 -luontotyyppien edustavuus ja luonnontilaisuus Natura-alueilla

Edustavuus ja luonnontilaisuus	Pinta-ala (ha)	Osuus (%)
Erinomainen	186 364	28,9
Hyvä	232 915	36,1
Merkittävä	131 096	20,3
Ei merkittävä	14 303	2,2
Ei Natura-tyyppejä	80 305	12,5
Yhteensä	644 983	100

Lähde: SAKTI-suojelalueiden kuviotietojärjestelmä, biotooppikuvioaineisto 3.11.2022

Luontotyyppitiedon ajantasaisuus

Ajan tasalla olevan luontotyyppitiedon osuus (=viimeisin luontotyyppi-inventointi tehty alle 20 vuotta sitten) suunnittelualueella, Luontopalvelujen hallinnassa olevilla mailla on 93,2 prosenttia. (Tiedot: SAKTI-suojelalueiden kuviotietojärjestelmä, biotooppikuvioaineisto 3.11.2022.).

Lajitiedon ajantasaisuus

Ajantasaisen lajitiedon osuus (=viimeisin tarkastuskäynti maastossa alle 20 vuotta sitten) suunnittelualueella Luontopalvelujen hallinnassa olevilla mailla sekä yksityisillä suojelalueilla on 78,5 prosenttia. (Tiedot: LajiGis-tietojärjestelmä. 3.11.2022.) Edellä mainittuun lukuun ei sisälly tietoja suunnittelualueella pesivistä erityisvastuulajeista (maakotka, muuttohaukka).

Järeän haavan ja lahopuun määrä monikäyttömetsissä ja suojelualueilla

Lahopuun määrä metsämaalla monikäyttömetsissä ja suojelualueilla vuonna 2020, m³/ha

Muut metsänomistajat	MH monikäyttömetsät	MH monikäyttömetsät monimuotoisuuskohteet	MH suojelualueet	MH metsämaa
2,7	5,5	9,8	33,1	10,2

Järeän haavan määrä metsämaalla monikäyttömetsissä ja suojelualueilla vuonna 2020, m³/ha

Muut metsänomistajat	MH monikäyttömetsät	MH monikäyttömetsät monimuotoisuuskohteet	MH suojelualueet	MH metsämaa
0,29	0,2	0	1,97	0,44

Lähde: VMI-mittaukset 2015–2019.

Ekologisen verkoston kytkeytyneisyys

2023 Pohjanmaa-Kainuu metsä- ja kitumaa. Kytkeytyvien monimuotoisuuskohteiden lisä suojelualueille.

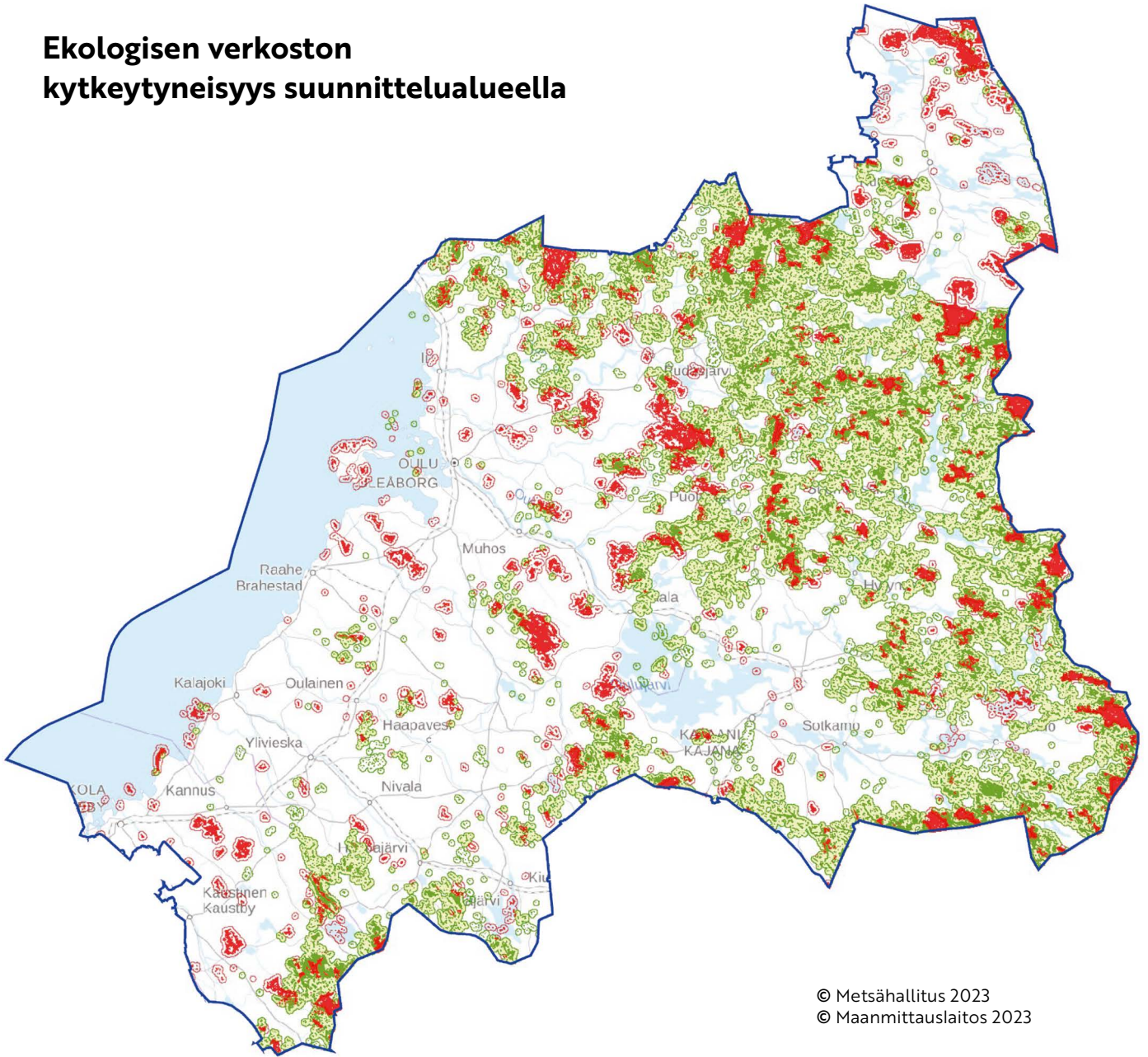
Kytkeytyvyys etäisyys, m	Monimuotoisuuskohteita kytkeytyy suojelualueisiin, %	Monimuotoisuuskohteita kytkeytyy suojelualueisiin, ha	Suojelualueiden metsä- ja kitumaan pinta-ala, ha	Monikäyttömetsien monimuotoisuuskohteet ja suojelualueet, ha	Lisäys, %
200	44,0	49 168	258 772	307 940	19,0
500	63,7	63 762	258 772	322 534	24,6
2000	96,9	87 560	258 772	346 332	33,8
5000	99,8	88 985	258 772	347 757	34,4

Ekologisen verkoston kytkeytyneisyys kuvaa alueen saavutettavuutta lajin näkökulmasta. Mitä lähempänä lajille sopiva elinympäristölaikku sijaitsee, sitä todennäköisempää on lajin onnistunut leviäminen uudelle alueelle.

Kytkeytyvyysanalyysissa kriteerinä käytettiin neljää eri etäisyyttä: 200, 500, 2 000 ja 5 000 metriä. Kun laikut edellä mainittuihin etäisyyksiin laajennettuina leikkaavat toisiaan, kyseisten kohteiden tulkitaan kytkeytyvän toisiinsa.

Metsähallituksen monikäyttömetsissä sijaitsevat ekologisen verkoston kohteet ovat joko metsätalouksen ulkopuolella tai rajoitetussa käytössä. Suunnittelualueella nämä monikäyttömetsien monimuotoisuuskohteet kytkeytyvät hyvin suojelualueisiin ja tuovat siten merkittävän lisän niiden pinta-alaan. Metsä- ja kitumailla sijaitsevista kohteista yli 60 prosenttia on puolen kilometrin päässä lähimmästä suojelualueesta. Suurimmalle osalle lajeja puolta kilometriä voidaan pitää riittävänä etäisyytenä kytkemään elinympäristöt toisiinsa. Kahden kilometrin etäisyydellä kohteet kytkeytyvät suojelualueisiin yli 96-prosenttisesti.

Ekologisen verkoston kytkeytyneisyys suunnittelualueella

© Metsähallitus 2023
© Maanmittauslaitos 2023

- Luonnonvarasuunnitelualue
- Monikäyttömetsien monimuotoisuus- ja lakikohteet
- Suojelualueet
- Monikäyttömetsien monimuotoisuus- ja lakikohteet 2 km vyöhykkeellä
- Monikäyttömetsien monimuotoisuus- ja lakikohteiden kytkeytyminen suojelualueeseen
- Suojelualuelaitut 2 km vyöhykkeellä

Asiakastyytyväisyys

Suojelu- ja retkeilyalueiden kävijät

Suojelu- ja retkeilyalueiden asiakastyytyväisyysluku koostetaan kävijätutkimuksista saatavasta tiedosta sekä luontokeskuksissa jatkuvasti kerättävästä palautteesta. Kävijätutkimuksia toteutetaan kansallispuistoissa ja retkeilyalueilla muutaman vuoden välein.

Vuonna 2021 asiakastyytyväisyys oli 4,5 (asteikolla 1–5). Kyseisenä vuonna suunnittelualueella toteutettiin ainoastaan Hiidenportin kävijätutkimus. Asiakastyytyväisyysluku perustuu tähän tutkimukseen sekä luontokeskuksista saatuun palautteeseen.

Metsähallituksen hallinnoimien alueiden virkistys- ja retkeilykävijät ovat pääosin hyvin tyytyväisiä Luontopalvelujen ylläpitämiin palveluihin.

Metsätalouden asiakkaat

Metsätalouden asiakaskuuntelu toteutetaan joka toinen vuosi koko maan tasolla. Vuosina 2020 ja 2021 asiakastyytyväisyys oli 3,74 asteikolla 1–5.

Metsästäjät ja kalastajat

Suunnittelualue on monipuolinen ja kiinnostava alue eränkävynnin kannalta.

Metsästäjien asiakastyytyväisyys lasketaan suunnittelualueella sijaitsevien lupametsästysalueiden pienriistametsästäjien saalispalautteesta. Vuonna 2021 asiakastyytyväisyyslukema oli 3,8. Kalastajien asiakastyytyväisyys koostuu suunnittelualueen vapaa-ajastuskohteilla vierailneiden kalastajien jättämästä palautteesta. Vuonna 2021 asiakastyytyväisyyslukema oli 3,8.

Suojelu- ja retkeilyalueiden kävijät	4,5
Metsästäjät	3,8
Kalastajat	3,8
Metsätalouden asiakkaat (valtakunnallinen)	3,7

Käyntimäärät

Suojelu- ja retkeilyalueiden kävijät

Metsähallituksen Luontopalvelut ylläpitää ja kehittää virkistys- ja retkeilypalveluita valtion mailla. Tavoitteena on, että palvelut tukisivat sekä alueen asukkaiden arkisia luontoliikunnan ja retkeilyn tarpeita että matkailukeskusten asiakkaita. Tavoitteena myös on, että palvelut olisivat mahdollisimman kestävästi toteutettuja ja saavutettavia ja ne palvelisivat erilaisia luonnossa liikkumisen tapoja.

Retkeilypalveluiden vaikuttavuutta ja suosiota arvioidaan muun muassa käyntimääräseurannan avulla. Alueen kansallispuistot ovat käyntimäärillä mitattuna suosituimpia kohteita. Niissä kävijöiden viipymä on keskimääräisesti pidempi kuin muilla kohteilla, ja niihin tullaan usein viettämään loma- ja vapaa-aikaa. Kuitenkin pienemmillä, asutuskeskusten läheisyyteen sijoittuvilla kohteilla on arki-liikunnan ja virkistysnäkökulmasta oma tärkeä roolinsa.

Lähivuosien aikana suojelu- ja retkeilyalueiden käyntimäärät ovat selkeästi nousseet. Tämä johtuu muun muassa luontoliikunnan ja -matkailun suosion kasvusta. Koronapandemia-aika näyttäytyy luontokohteiden käyntimäärien kasvutrendissäkin selkeänä piikkinä. Poikkeusolojen aikana luonto tarjosi harrastus- ja virkistysmahdollisuuksia monien sisätilojen ollessa suljettuina. Lisäksi ulkomaan matkat korvautuivat matkustelulla kotimaassa, mikä sekin osaltaan näkyi luontokohteiden käyntimäärien kasvuna. Vuonna 2021 pandemian kovimmat sulkutoimet oli jo ohitettu ja näin ollen suojelu- ja retkeilyalueidenkin käyntimääräkasvu palautui pandemiaa edeltäneelle tasolle. Hyvin todennäköistä kuitenkin on, että pandemia-aika toi luontokohteille uusia, pysyviä kävijöitä.

Luontokeskusten käyntimäärät v. 2021

Liminganlahti	37 500
Syöte	54 300
Oulanka	82 300
Hossa	75 300
Kuhmon Petola	6 800
Yhteensä	256 200

Monikäyttömetsien käyntimäärä

Monikäyttömetsien tarkkaa käyntimäärää ei arvioida vuosittain, mutta suunnittelualueella sen arvioidaan olevan vuositasona noin 1,4 miljoonaa käyntiä.

Myydyt ja vuokratut tontit sekä maanmyynnit ja ostot

Vuonna 2021 suunnittelualueelta luovutettiin myymällä tai vuokraamalla 52 kaavatonttia lomarakentamiseen. Tonttikauppa keskittyy Pohjanmaalla Syötteen ja Rukan matkailukeskuksiin. Kainuun matkailukeskuksissa Metsähallitus ei ole iso toimija, tontteja myydään tasaisesti kaikissa rantakaavakohteissa. Suosittuja kohteita ovat Kainuun isot järvet, erityisesti Suomussalmen Kiantajärvi.

Syötteellä on rakennettu paljon, joten tonttien kysyntä on viime vuosina ollut erityisen hyvää. Tonttien luovutusmäärät ovat muutoin pysyneet viime vuosina tasaisena.

Liikerakentamiseen tarkoitettuihin tontteihin on ollut kiinnostusta Syötteellä ja Rukalla.

Maanmyyntejä tehtiin yhteensä 486 hehtaaria ja ostoja 111 hehtaaria vuonna 2021. Määrät ovat olleet väheneviä.

Tuotettu energia

Puu

Vuonna 2021 suunnittelualueelta energiantuotantoon toimitetulla puulla tuotettiin 68 gigawattituntia energiaa.

Tuulivoima

Pohjanmaalla ja Kainuulla on valtakunnallisesti merkittävä rooli tuulivoimatuotannon sijoittumisalueena. Vuoden 2021 lopussa valtion maille sijoittuvista tuotannossa olevista voimaloista yli 70 prosenttia sijoittui Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun alueille. Vuosien 2017–2021 aikana Pohjanmaa–Kainuussa aloitettiin energiantuotanto neljässä uudessa tuulivoimapuistossa, joihin sijoittui valtion maa-alueita. Näiden tuotantokäyttöön otettujen tuulivoimapuistojen myötä vuoden 2021 lopussa kuusi tuulivoimapuistoa tuotti energiaa Pohjanmaa–Kainuussa valtion maa-alueilla ja suunnitelluajanjaksolla 2017–2021 tuulivoimalla tuotetun energian määrä on yli kaksinkertaistunut ollen 783 gigawattituntia vuonna 2021.

Tämä energian määrä vastaa noin 40 000 sähkölämmitteisen omakotitalon sähkönkulutusta.

Turve

Turpeen käyttö on suunnittelualueella voimakkaasti vähentynyt. Turpeen energiakäytön vähenemiseen syynä on ollut EU:n päästövähennyksien tavoitteet ja sen seurauksena kansallinen energiapolitiikka. Suomen tavoitteena on saavuttaa hiileneutraalius vuoteen 2035 mennessä, minkä vuoksi muun muassa energiaturpeen käyttö on hallitusohjelmassa päätetty puolittaa vuoteen 2030 mennessä. Energiaverotuksen uudistaminen on myös nopeuttanut siirtymää, kun turvevero lähes kaksinkertaistui vuoden 2021 alussa.

Tuotetun energian määrä	GWh
Puu	68
Tuulivoima	783
Turve	104

Metsätalouden tiestö

Metsätalouden tiestö on mitoitettu ja rakennettu metsätalouden harjoittamisen tarpeisiin. Tiestön tärkein tehtävä on puutavaran toimitusten turvaaminen. Myös teiden kunnossapidon tavoitteet perustuvat metsätalouden tarpeisiin. Metsäautotiestöllä on kuitenkin tärkeä merkitys myös muiden elinkeinojen harjoittamisen ja virkistyskäytön kannalta. Kokonaisliikennemäärästä huomattavasti suurempi osuus on muuta kuin metsätalouden harjoittamiseen liittyvää liikennettä.

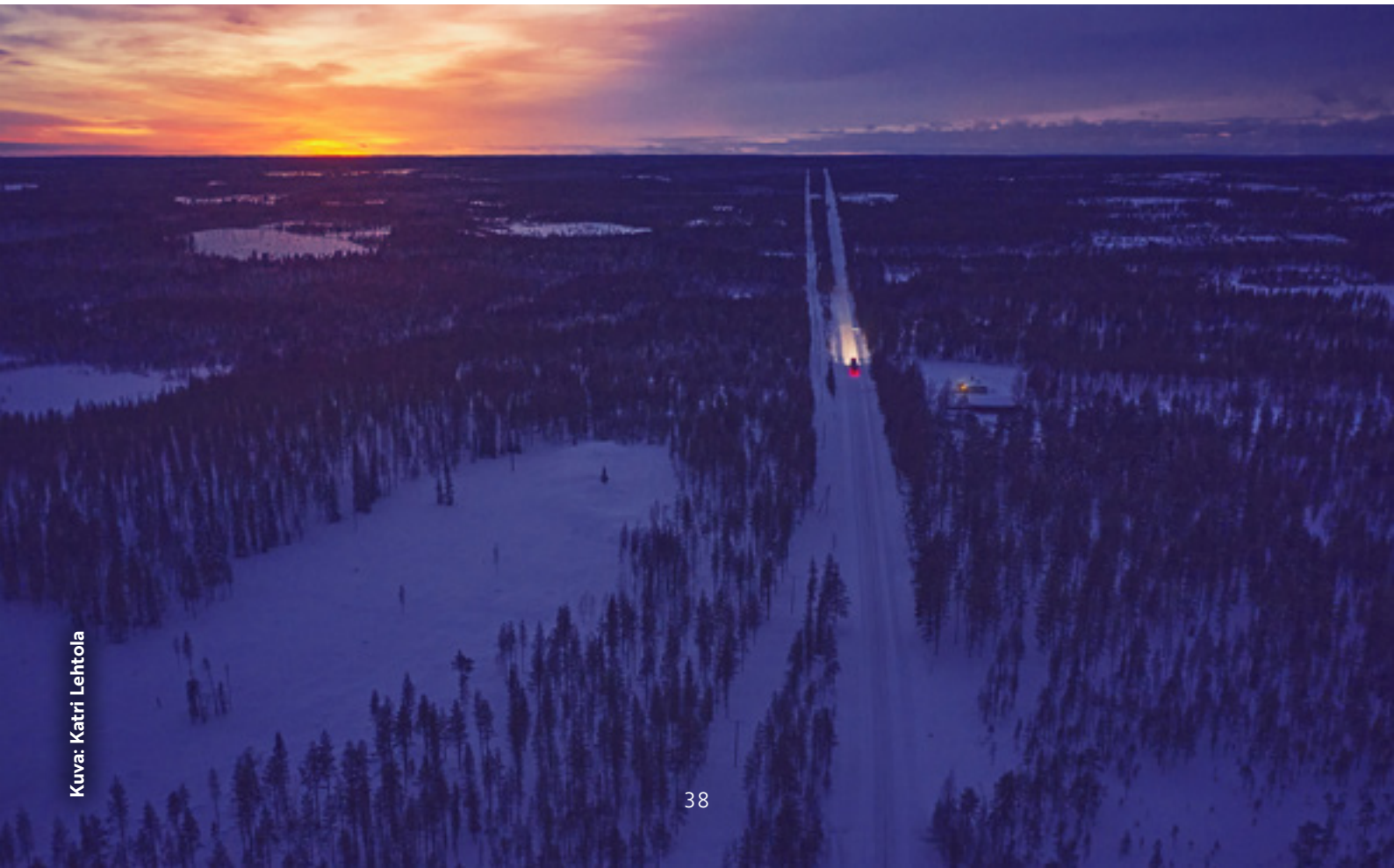
Tiestön määrä

Tiestön määrä Kainuun, Keski- ja Pohjois-Pohjanmaan alueella (pituus tieluokittain), km.

- Runkotie 1 821
- Aluetie 4 099
- Varsitie 4 974
- Osakkuustiet 9 265
- Yhteensä 20 159

Tienpitoon käytetty raha

Metsätalouskäyttöön rakennetun tiestön ylläpitoon ja hoitoon käytettiin noin 5,7 miljoonaa euroa vuonna 2021. Luku sisältää myös osakkuusteiden ja yksityisteiden kunnossapidon sekä tiemaksut.

Terveyshyödyt

Kansallispuisto- ja retkeilyaluekävijät sekä metsästäjät ja kalastajat

Metsähallitus selvittää asiakkaiden kokemia hyvinvointi- ja terveysvaikutuksia osana kävijätutkimuksia ja -selvityksiä. Tulokset osoittavat, että asiakkaat kokevat luonnossa olemisen ja harrastamisen lisäävän fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia merkittävästi.

Eräpalvelut on vuodesta 2019 seurannut Webropol-kyselyllä pienriistan metsästysalueilla ja kalastuskohteilla vierailneiden lupa-asiakkaiden

asiakastyytyväisyyttä. Kyselyssä on selvitetty metsästys- tai kalastusmatkan koettua vaikutusta yleisen terveydentilan ja hyvinvoinnin eri osa-alueilla (sosiaalinen, psyykinen ja fyysinen, kukin asteikolla 1–5). Tulos on keskiarvo hyvinvoinnin kolmesta eri osa-alueesta.

Koetut hyvinvointi- ja terveysvaikutukset v. 2021	asteikolla 1–5
Kansallispuisto- ja retkeilyaluekävijät	4,38
Kalastajat	4,17
Metsästäjät	4,28

Asiakas- ja sidosryhmäkokemus

Metsähallitus mittaa vuosittain asiakkaiden, kumppanien ja muiden sidosryhmien kokemusta toiminnastamme ja näkemystä maineestamme. Viimeisin tutkimus toteutettiin vuoden 2022 lopussa, ja siinä selvitettiin suuren yleisön, Metsähallituksen yksityisasiakkaiden, yritys- ja yhteisöasiakkaiden ja kumppanien ja sidosryhmien asiakaskokemusta sekä mielikuvia Metsähallituksen maineesta ja luotettavuudesta. Vastauksia kertyi kaikkiaan 3 331. Tutkimuksen mukaan asiakaskokemus* on hyvällä tasolla kaikissa asiakas- ja sidosryhmissä (3,65 asteikolla 1–5). Myös Metsähallituksen maine on kokonaisuudessaan hyvällä tasolla (3,61 asteikolla 1–5).

Valtakunnallisesti suurin vaikutus sidosryhmätukeen on luotettavuuteen liitettyillä tekijöillä, ja avoin vuorovaikutus on kaikista merkittävin kehitysmahdollisuutemme, kaikkien asiakas- ja sidosryhmien näkökulmasta tarkasteltuna.

Keskeisimmät kehittämiskohteet:

- Avoin vuorovaikutus
- Eri asiakas- ja sidosryhmien tarpeiden yhteensovittaminen
- Yhdenvertaisuuden edistäminen
- Palvelujen kehittäminen palautteen pohjalta
- Kestävän metsätalouden edelläkävijyys
- Vaikuttavimmat vahvuudet
- Palvelu on asiantuntevaa
- Edistää luonnon hyvinvointivaikutuksia kansalaisille
- Palvelut ovat laadukkaita
- Palvelut vastaavat tarpeitani

Tulokset on jaettu myös luonnonvarasuunnitelma-alueittain. Kainuun, Keski- ja Pohjois-Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelma-alueen asiakas- ja sidosryhmiksi laskettiin kaikki kyseisten maakuntien vastaajat, joita oli yhteensä 600.

Alueen asiakas- ja sidosryhmäkokemuksen arvosana 3,60 on hieman valtakunnallista kokonaisarvosanaa alempi. Yksittäisissä tutkimusväittämässä yksi poikkeaa valtakunnallisesta arviosta. Väittämän *Tuottaa kestävän kehityksen ratkaisuja ja palveluja* osalta tulos on alueella kohtalainen (3,47), kun valtakunnallisesti se on hyvällä tasolla (3,58). Maineen osalta alueen tulokset ovat pääosin linjassa valtakunnallisen tuloksen kanssa. Kuitenkin yksi maineindimensio, *Johto***, poikkeaa negatiivisesti kokonaistuloksesta ja on vain kohtalaisella tasolla. Myös *Vuorovaikutus*-maineulottuvuuden arvosana on valtakunnallista alhaisempi, vaikkakin molemmat ovat kohtalaisella tasolla.

*Asiakas- ja sidosryhmäkokemusta mitattiin asteikolla 1–5 eli siten, ovatko vastaajat väittämästä täysin samaa mieltä (5), täysin eri mieltä (1) vai jotain siltä väliltä. Asiakaskokemukseen liittyviä väittämiä oli tutkimuksessa 19 kappaletta. Väittämät käsitelivät esimerkiksi asiakaslähtöisyyttä ja palvelujen sujuvuutta, luotettavuutta ja vuorovaikutusta, ympäristö- ja ilmastoasioita ja yhteiskunnallista arvonluontia esimerkiksi aluetalouksien edistämisestä yhteensovittamiseen.

**Maineväittäjä: *On hyvin johdettu – sillä on kyvykäs johto ja selkeä suunta.*

Paikallis- ja aluetaloudelliset vaikutukset

Aluetaloudelliset vaikutukset v. 2021	Tulovaikutus, milj. €	Työllisyysvaikutus, HTV
Kansallispuistoihin ja muille suojelualueille sekä retkeilyalueille suuntautuva matkailu	87,7	702
Metsästäjät ja kalastajat	10,1	84,1

Suojelualuematkailun paikallistaloudelliset vaikutukset

Suojelu- ja retkeilyalueille suuntautuvalla matkailulla on merkittävät vaikutukset paikallistalouteen ja työllisyyteen. Suurimmillaan vaikutukset ovat matkailualueilla, joissa kävijöiden viipymä on pitempi ja ostettavien palveluiden tarjonta laajempi.

Suunnittelualueella suojelu- ja retkeilyalueille suuntautuvan matkailun taloudelliset vaikutukset ovat kokonaisuutena nousseet viime vuosina. Tämä johtuu paitsi kävijämäärien noususta, myös kävijöiden keskimääräisen rahankäytön kasvusta. Alueella toteutettujen kävijätutkimusten mukaan matkoilla käytetään yhä enemmän rahaa erilaisiin palveluihin ja tuotteisiin.

Metsästäjien ja kalastajien aluetaloudelliset vaikutukset

Eräpalvelujen metsästys- ja kalastusasiakkaiden kokonaistulovaikutukset suunnittelualueella vuonna 2021 olivat 10,1 miljoonaa euroa ja työllisyysvaikutus 84 henkilötyövuotta.

Metsätalouden alueelliset vaikutukset

Metsähallituksen puusta saatava osuus metsäteollisuuden liikevaihdosta oli vuonna 2021 Kainuussa 502 miljoonaa euroa ja Pohjanmaalla 544 miljoonaa euroa.

Metsähallitus ostaa alueen yrittäjiltä puun korjuu-, kuljetus- ja metsänhoitopalveluja vuosittain noin 70 miljoonalla eurolla.

Vuonna 2021 valtion mailta korjatun puun työllistämisaikutus kerrannaisvaikutuksineen oli metsäsektorilla noin 1 700 henkilötyövuotta. Tämän lisäksi toiminnalla on välillisiä kerrannaisvaikutuksia kansantalouteen ja vientituloihin. Suunnittelualueelta korjatun puun viennin arvo vuonna 2021 oli 183 euroa kuutiometriltä ja vientituloja syntyi 448 miljoonaa euroa.

Laskenta perustuu Tilastokeskuksen ja Luonnonvarakeskuksen tilastopalvelun tietojen yhdistämiseen Metsähallitus Metsätalous Oy:n toiminnan ja talouden seurannasta saataviin tietoihin.

Kuva: Minna Koramo

Metsähallituksen rahankäyttö alueella

2021	milj. euroa
Palkat	14,3
Ostetut palvelut: Kiinteistökehitys	0,9
Ostetut palvelut: Luontopalvelut ja Eräpalvelut	3,4
Ostetut palvelut: Metsähallitus Metsätalous Oy	69,1
Verot: kiinteistövero	0,4
Verot: Luontopalvelut ja Eräpalvelut alv.	0,3
Verot: yhteisövero	5,0

Metsähallituksen puusta saatava osuus metsäteollisuuden liikevaihdosta oli vuonna 2021 suunnittelealueella yli miljardi euroa. Lähde: Metsähallituksen talousjärjestelmä.

"Metsähallituksen puusta saatava osuus metsäteollisuuden liikevaihdosta oli vuonna 2021 Kainuussa 502 miljoonaa euroa ja Pohjanmaalla 544 miljoonaa euroa."

Muutokset toimintaympäristössä

Osana luonnonvarasuunnittelua Metsähallitus ennakoi ja varautuu laajasti toimintaympäristön muutostekijöihin niin alueellisella, kansallisella kuin kansainväliselläkin tasolla.

Toimintaympäristöön vaikuttavat monet luonnon ja rakennetun ympäristön muutokset, joita aiheuttavista tekijöistä on tällä hetkellä tunnistettavissa muiden muassa seuraavat: ilmastonmuutoksen eteneminen, yhteiskunnalliset muutokset esimerkiksi elinkeinoissa, politiikassa, taloudessa, työvoiman kysynnässä ja tarjonnassa sekä muutokset kansalaisten arvopohjassa ja arvostuksissa. Toimintaympäristöanalyysissa on hyödynnetty myös alueen luonnonvarasuunnittelun yhteistyöryhmien työpajoissa koottuja tietoja ja niiden pohjalta tehtyjä havaintoja. Yhteistyöryhmät tunnistivat lukuisia toimintaympäristössä olevia ja osittain jopa tavoitteiltaan ristiriitaisia kehityskulkuja, jotka vaativat monipuolista varautumista ja aktiivista, yhteensovittavaa suunnittelua.

Luontokadon pysäyttäminen nousut keskeiseksi teemaksi ilmastonmuutoksen rinnalle

Luontokadon pysäyttäminen on nousut yhä tärkeämmäksi kansainväliseksi tavoitteeksi, ja sillä on myös nähtävissä kytköksensä ilmastonmuutoksen hillintään ja sopeutumiseen. Muutoksen vaikutukset ovat moninaisia ja sekä osin keskenään ristiriitaisia että monessa tapauksessa vaikeasti ennakoitavissa.

Talvien lämpeneminen lisää pohjoisilla alueilla luonnon tuottokykyä: esimerkiksi riista- ja kalaresurssit todennäköisesti kasvavat, vaikka monimuotoisuus samaan aikaan vähenisi. Samaan aikaan lämpeneminen muuttaa ekosysteemiä arvaamattomasti, suosien joitakin lajeja ja tarjoten haitallille tulokas- ja vieraslajeille uutta elintilaa.

Puuvarat kasvavat, vaikka itse metsien kasvu hidastuisikin. Metsävarojen kehittymisen ennustamiseen puolestaan vaikuttaa oletettu sään ääri-ilmiöiden kuten metsäpalojen ja myrskytuhojen sekä näistä aiheutuvien hyönteis- ja muiden seuraustuhojen lisääntyminen nykyisestä. Metsien hoito ja hakkuiden kestävä suunnittelu korostuvat osaamisalueena ja niiden rooli korostuu metsätalouden piirissä olevien metsävarojen ilmastovaikuttavuuden kehittämässä ja turvaamisessa.

Vesistöjen lämpeneminen ja rehevöityminen sekä muutokset valuma-alueilla korostavat myös vesiensuojelun merkitystä.

Lumi- ja jääpeitteisen ajan lyhentymisen sekä roudan vähentyminen vaikuttaa paitsi itse luontoon myös esimerkiksi matkailuelinkeinoon ja virkistyskäyttöön mukaan lukien retkeilyinfrastruktuurin huolto ja ylläpito.

Ilmastonmuutos vaikuttaa myös kulttuuriperintökohteiden säilymiseen. Sateiden ja toisaalta paahteisuuden ohella tuulisuuden lisääntyminen yhdistettynä myrskytuhoihin vaikuttaa sekä puu- että kivirakenteiden säilymiseen. Metsäalueiden myrskytuhot vaikuttavat erityisesti herkkien muinaismuistokohteiden säilymiseen.

Kohti vihreää siirtymää ja fossiilitonta, uusiutuvaa taloutta

Vihreä siirtymä ja sen osana toimeenpantava fossiilisten polttoaineiden korvaaminen uusiutuvilla energiamuodoilla on keskeisessä roolissa määrittäessä koko kansantaloutta ja kansallisten luonnonvarojen käyttöä koskevaa tulevaisuuden kehityssuuntaa. Tavoite hiilineutraalista Suomesta vuoteen 2035 mennessä luo kysyntää uusiutuville raaka-aineille ja energian tuotantoratkaisuille ja synnyttää myös uutta, kiertotaloudesta ja resursitehokkuudesta ponnistavaa liiketoimintaa.

Energia on entistä voimakkaammin myös huolto- ja turvallisuuspoliittinen kysymys. Tällä hetkellä Venäjän Ukrainassa käymällä hyökkäyssodalla ja siitä johtuvilla läntisten teollisuusmaiden asettamilla pakotteilla sekä aikanaan käynnistettävällä jälleenrakentamisella on merkittäviä ja pitkäkestoisia seurauksia koko Euroopan energia-alalle ja elinkeinoelämälle.

Tuulivoima nähdään keskeisenä vihreän siirtymän energiaratkaisuna maassamme. Sitä rakennetaan lisää sekä maalle että merelle. Myös aurinkovoiman määrä tulee kasvamaan. Lisäksi aurinkovoiman ja tuulivoimapuistojen hybridihankkeiden määrä kasvaa ja energian talteenottotekniikka

tulee kehittymään ja lisääntymään. Kasvavan tutkimuksen ja kehittämistyön kohteena oleva vedyn tuotanto voi muodostua tulevaisuuden energijärjestelyissä ratkaisevaksi tekijäksi, kun tasataan nykyisellään ongelmallista energiantuotannon ja -kulutuksen vaihtelusta aiheutuvaa kohtaanto-ongelmaa. Lisäksi vedyn tuotantolaitokset mahdollistanevat osaltaan aurinko- ja tuulivoiman lisäämisen energijärjestelmässämme.

Kuitupuuta käyttävä metsäteollisuus on investoinut Ouluun ja Kemiin. Myös alueella toimivat yksityiset sahat ovat lisänneet ja myös jatkossa lisäävät huomattavasti tuotantokapasiteettiaan. Valtion monikäyttömetsien lisääntyvä varttuneiden puusojien osuus on osaltaan turvaamassa alueen teollisuusinvestointien edellyttämiä raaka-ainevirtoja.

Suomen vesiluonnonvarojen merkitys kasvaa, ja niitä tullaan hyödyntämään kokonaisvaltaisemmin. Vesialueet ovat tärkeitä paitsi taloudellisen toiminnan myös ihmisten hyvinvoinnin, virkistytymisen ja terveyden kannalta. Muuttuva ilmasto vaatii uusia toimintatapoja veden käyttöön sekä sen laadun ja riittävyyden turvaamiseen.

Vihreän siirtymän edetessä ja eri politiikkatoimien myötä alueella toimivien turvetuotantoalueiden käyttö on kääntynyt selvään laskuun.

Talous ja politiikka uusien haasteiden edessä

Talousjärjestelmässä on käynnissä kokonaisvaltainen siirtymä kohti kestäväää arvonluontia, jossa yrityksen tai toimijan arvo mitataan myös sen vaikutuksilla ympäristöön ja ihmisoikeuksiin. Vastuullisuuden ja vaatimustenmukaisuuden merkitys kasvaa. Yritysvastuun vapaaehtoiset, niin kutsutut ”parhaat käytännöt” muuttuvat osaksi kansainvälistä ja kansallisia lakeja ja asetuksia, minkä seurauksena ne tullevat ratkaisemaan osaltaan yritysten pääsyn markkinoille tulevaisuudessa.

Metsähallituksen liiketoiminta jatkaa vakaalla ja ennustettavalla pohjalla, mikäli asiakaskunnassa ja tuotteiden kysynnässä ei tapahdu muutoksia. Puuhun perustuvien tuotteiden kysynnän ennustetaan kasvavan globaalisti, ja se näkyy myös Metsätalous Oy:n toiminnassa puun kysyntää lisäävänä seikkana.

Maltillisesti lisääntyvä hakkuumäärä kasvattaa aluetaloudessa maksettavien palkkojen ja urakointimaksujen määrää.

Metsätalous Oy:n tuloskehityksen ennustetaan paranevan ja Kiinteistökehityksen kasvavan merkittävästi suunnittelukaudella. Metsähallitus pysyy omalta osaltaan turvaamaan valtionalouden lähivuosien vaikeaa tilannetta.

Suomi on yhä vahvemmin osa läntisiä liittoutumia, ja Venäjän kanssa tehtävä taloudellinen ja kulttuurinen yhteistyö on toistaiseksi loppunut. Suomen EU-jäsenyyden myötä jo luonnostaan kaventunut poliittinen kahdenvälinen yhteistyö Venäjän kanssa on historiallisen rajoitettua nykyisessä Ukrainan sodan kiristämässä turvallisuuspoliittisessa tilanteessa. Samaan aikaan yhteistyö Pohjoismaiden, erityisesti Ruotsin kanssa, syvenee.

Itämeren alueen muuttuneen geopoliittisen turvallisuustilanteen lisäksi sisäiset uhat ääriliikkeet mukaan lukien osoittavat myös perinteisten aseellisten konfliktien muodostamien uhkakuvien ajankohtaisuuden. Maanpuolustus ja siihen liittyen huoltovarmuus ovat entistä korostuneemmassa roolissa poliittisessa päätöksenteossa ja uhkamäärityissä. Tässä katsantokannassa syrjäseutujen tyhjeneminen voidaan nähdä kansallista kokonaisturvallisuutta pitkällä aikavälillä heikentävänä riskitekijänä.

Poliittisten epävarmuuksien lisäksi valtion velkaantuminen, inflaatio sekä kasvun hidastuminen aiheuttavat paineita niin julkiseen talouteen ja budjettirahoitukseen kuin yritysten tuottamien palvelujen ja tuotteiden kysyntään. Julkisiin menoihin kohdentuvat säästöpaineeet voivat vähentää julkisten hallintotehtävien hoitamiseen osoitettavaa rahoitusta. Käytännössä nykyistenkin tehtävien hoitamisen rahoitus on riittämätön suhteessa tehtäviin, ja yleisten kulujen nousemisen vuoksi tilanne on käynyt entistä haastavammaksi.

Suomi kaupungistuu – mutta monipaikkaisesti ja monimuotoisesti

Suomen väestön keskittyminen kaupunkeihin ja taajamiin jatkuu. Väestö vanhenee erityisesti haja-asutusalueilla. Tämän kehityskulun kärjistyminen ja haittavaikutukset esimerkiksi työikäisten määrään, työvoiman saatavuuteen ja palveluiden kysyntään ovat havaittavissa erityisesti Pohjois- ja Itä-Suomessa. Humanitaarinen sekä työperäinen maahanmuutto vastaa jo nyt käytännössä väestönkasvusta koko maassa, ja tämän kehityskulun oletetaan vahvistuvan entisestään tulevaisuudessa.

Kaupungistumisen rinnalla tapahtuva monipaikkaisen ja paikkariippumattoman työn kasvu lisää palvelujen tarjontaa ja kysyntää myös kasvukeskusten ulkopuolella. Pandemioiden nostattama kiinnostus esteettömiin, saavutettaviin ja monipuolisiin luonto- ja virkistyspalveluihin jatkuu, mikä luo mahdollisuuksia uusille kestäville kansallisille ja kansainvälisille liiketoiminnoille.

Väestön väheneminen vaikuttaa myös työntekijöiden saatavuuteen. Varsinkin Kainuussa aluelouden ongelmaksi on koettu työvoimapula – ei niinkään investointien puuttuminen. Metsähallitus tarjoaa työtä myös taantuvilla paikkakunnilla toisin kuin monet muut valtion organisaatiot. Ylläpidettävä laajahko toimitilaverkko vahvistaa paikkakuntien toimeliaisuutta.

Työelämä muuttuu – digitaaliset ja vihreät taidot murroksen keskiössä

Teknologinen kehitys muuttaa työnkuvia, ja osa töistä ja tehtävistä korvautuu kokonaan uusilla. Tekoälyn käyttö monipuolistuu ja yleistyy. Samalla työn tuottavuus nousee ja kysyntää muodostuu myös uudentilaiselle osaamiselle. Digitaalisten taitojen lisäksi vihreää, kestäväää taloutta rakentava osaaminen on työelämätaidojen keskiössä.

Paikkariippumaton ja monipaikkainen työ lisääntyy luoden sekä kysyntää että palvelujen tarjontaa myös kasvukeskusten ulkopuolella. Samaan aikaan moni toimiala kärsii osaajapulasta, ja lisäksi työnantajat kilpailevat keskenään tarjoamansa työn merkityksellisyydellä ja vastuullisuudella pyrkiesään saamaan osaajia ja kyvykkyksiä palvelukseensa.

Tieto muuttuu ja hajautuu

Tieto ja tiedonvälitys hajautuvat. Vaikuttajien määrä kasvaa, ja niihin lukeutuu niin instituutioita, yrityksiä kuin yksilöitäkin. Disinformaation lisäksi vertaistieto ja -kokemukset haastavat tutkitun tiedon ohella tietoperusteisesti keskustelua käyvät asiantuntijat.

Avoimuus ja pääsy tietoon ovat keskeinen vaade suomalaisessa yhteiskunnassa. Tätä tukevat ja edistävät myös kansalliset ja kansainväliset linjaukset, lait ja asetukset.

Tiedon saavutettavuus ja avoimuus lisää läpinäkyvyyttä, luotettavuutta ja mahdollisuuksia vaikuttaa, minkä lisäksi jaettu tieto luo uusia yhteistyömahdollisuuksia ja edistää innovointia. Samaan aikaan tietoturva ja tiedon suojaaminen sekä yksityisyys ovat entistä tärkeämpää ja vaativat huolellista riskien arviointia. Alueiden käyttöön ja hallinnointiin liittyy myös liiketaloudellisia ja sekä yleiseen turvallisuuteen että maanpuolustukseen liittyviä teki- jöitä, joita koskevan tiedon avoimuudesta voidaan joutua tinkimään.

Arvopolarisaatio on entistä näkyvämpää

Sosioekonominen eriytyminen, kaupungistuminen ja haja-asutusalueiden tyhjentyminen, turvallisuusympäristön epävakaas ja demokratian haurastuminen luovat ja kiihdyttävät arvopolarisaatiota. Sosiaalinen media ja digitalisaatio tekevät tästä polarisaatiosta entistä näkyvämpää.

Ihmisten luontoon ja luonnon hyödyntämiseen liittyvät arvot ja merkitykset monimuotoistuvat. Luonto merkitsee erilaisia asioita, ja nämä merkitykset muotoutuvat muun muassa osana niitä yhteisöjä, joissa ihmiset elävät.

Vapaa-aika ja kulutus etsivät entistä kestävämpiä muotoja – kasvusta huolimatta

Kestävän kulutuksen tavoittelu luo kysyntää lähiruualle ja luonnonvaraiselle riistalle ja kalalle. Kestävän matkailun periaatteet muokkaavat jo myös vapaa-ajan viettoa. Kiinnostus lähi- ja luontomat- kailua kohtaan jatkaa kasvuaan, ja myös luonnosta saatavaan hyvinvointiin panostetaan.

Vastuullisuus ohjaa yhä enemmän vapaa-ajan va- lintoja. Matkoilla halutaan myös toimia aktiivisesti kohdealueen hyvinvoinnin edistämiseksi ja ottaa huomioon paikallisyhteisöt tarpeineen. Myös kiin- nostus retkeily- ja eränkäyntitaitoihin kasvaa. Kun kävijäpaine lisääntyy, korostuu tarve ennaltaeh- käisevästi torjua luonnon monimuotoisuuden vä- henemisestä ja ilmastonmuutoksesta aiheutuvia haittavaikutuksia.

Kainuun, Keski- ja Pohjois-Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelman toimintaohjelma 2023–2028

Tavoite: Valtion maiden ja vesien mahdollisimman hyvä ja kestävä kokonaisuhyöty

Metsähallituksen toimintaan kohdistuu monenlaisia odotuksia valtio-omistajalta, asiakkailta, kumppaneilta ja sidosryhmiltä. Näiden odotusten yhteensovittaminen muodostaa Metsähallituksen toimintaympäristön perustan. Luonnonvarasuunnitelma on toimintaohjelma, joka ohjaa toimintaamme alueella koko suunnitelmakauden ajan. Luonnonvarasuunnittelussa paikallisten asukkaiden, asiakkaiden, kumppanien ja sidosryhmien toiveet sekä maiden ja vesien tarjoamat resurssit sovitetaan valtio-omistajan asettamiin raameihin. Valtio-omistajan odotukset on koottu Metsähallituksen omistajapoliittisiin linjauksiin vuosille 2020–2024. Tämän toimintaohjelman valmistelu on tehty edellä mainitun omistajapolitiikan linjauksen mukaisesti.

Yhteiskunnan erilaisten tavoitteiden tasapainoinen toteutus on Metsähallituksen vastuullisuuden ydin. Omistajan määrittämällä yhteiskunnallisilla

velvoitteilla ja niitä koskevilla tavoitteilla luodaan alueiden käytön puitteet siihen, miten Metsähallitus toimii vastuullisesti ympäristön, yhteiskunnan ja ihmisten suuntaan. Luonnonvarasuunnitelma pyrkii osaltaan edesauttamaan ratkaisujen löytämistä aikamme suurimpiin haasteisiin, ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden vähenemiseen. Näissä ilmiöissä tärkeäksi nousee niiden rajat ylittävä luonne ja tästä seuraava kansainvälisen yhteistyön tarve. Näiden kysymysten käsittelyssä Metsähallitus nojautuu tutkittuun tietoon sekä arvostaa ja käyttää myös paikallisyhteisöjen perinteistä tietoa suunnittelualueen luonnosta ja luonnonvaroista. Suunnittelualueen maat ja vedet ovat tärkeä osa paikallisten ihmisten asuinympäristöä. Metsähallitus haluaa edistää asukkaiden mahdollisuuksia vaikuttaa heille tärkeiden asioiden käsittelyyn ja selvittää heidän tyytyväisyyttään Metsähallituksen toimintaan.

Maakuntakaava on maankäyttö- ja rakennuslain mukainen tapa viedä valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet käytäntöön kunkin maakunnan erityistarpeiden mukaan. Kainuun, Keski- ja Pohjois-Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelman linjaukset tukevat valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kokonaisuuksia.

Toimintaohjelman toimenpiteillä Metsähallitus edistää valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita erityisesti seuraavien kokonaisuuksien osalta:

- Huolehditaan valtakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvojen turvaamisesta.
- Edistetään luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden alueiden ja ekologisten yhteyksien säilymistä.
- Huolehditaan virkistyskäyttöön soveltuvien alueiden riittävydestä sekä viheralueverkoston jatkuvuudesta.
- Luodaan edellytykset bio- ja kiertotaloudelle sekä edistetään luonnonvarojen kestävää hyödyntämistä.

Metsähallituksen strategia ohjaa luonnonvarasuunnittelua

Kainuun, Keski- ja Pohjois-Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelman toimintaohjelma pohjautuu Metsähallituksen strategiaan. Strategiasta johdetut toiminnan päälinjat ovat

- **vastuullinen ja yhteistyöhön perustuva toiminta ja sen kehittäminen**
- **ilmastonmuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen**
- **luonnon monimuotoisuuden turvaaminen ja liisääminen sekä kulttuuriperinnön turvaaminen**
- **alueellinen hyvinvointi**
- **luontoon ja luonnonvaroihin perustuvien elinkeinojen edellytysten turvaaminen ja edistäminen (biotalous).**

Luonnonvarasuunnitelman toimintaohjelma ei ole täydellinen kuvaus Metsähallituksen toiminnasta, vaan siinä on esitetty keskeisten, sidosryhmien kanssa tunnistettujen muutostekijöiden kautta keskeisimmät strategiset suunnittelualueeseen kohdentuvat toimenpiteet seuraavalle viisivuotiskaudelle.

14.12.2017 päätettyjen valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tehtävänä on

- varmistaa valtakunnallisesti merkittävien seikkojen huomioon ottaminen maakuntien ja kuntien kaavoituksessa sekä valtion viranomaisten toiminnassa
- auttaa saavuttamaan maankäyttö- ja rakennuslain sekä alueidenkäytön suunnittelun tavoitteet, joista tärkeimmät ovat hyvä elinympäristö ja kestävä kehitys
- toimia kaavoituksen ennakoivan ja vuorovaikutteisen viranomaistyön välineenä valtakunnallisesti merkittävässä alueiden käytön kysymyksissä sekä
- edistää kansainvälisten sopimusten täytäntöönpanoa Suomessa.

1.

Vastuullinen ja yhteistyöhön perustuva toiminta ja sen kehittäminen

Rakentavan ja kaikkia osapuolia kunnioittavan, kestäviin ratkaisuihin pyrkivän yhteistyön kehittäminen on suunnittelun luonnonvarojen hoidon ja käytön kantava periaate seuraavalla viisivuotiskaudella. Olemme luotettava, vakaa ja ennustettava toimija. Kohtelemme kaikkia tasapuolisesti ja objektiivisesti, ja pidämme kiinni sopimuksista. Noudatamme kaikessa toiminnassamme kansainväliseen ISO 14001 -standardiin perustuvaa sertifioitua ympäristöjärjestelmää. Toiminnan taso varmistetaan ulkoisin ja sisäisin auditoinnein.

1. Käytämme eri vastuualueidemme laaja-alaista osaamista koostamalla alueiden käyttöön liittyvät yhteiset lausunnot ja kannanotot, kun annamme lausuntoja valtion maiden ja vesien hallinnoijana.

Esimerkki:

Lausuntoja annamme esimerkiksi malminetsintäasioissa, eri kaavaprosesseissa, ympäristövaikutusten arviointi-, ympäristönsuojelu- ja vesilain mukaisissa menettelyissä sekä näiden yhteydessä tehdyistä Natura 2000 -arvioinneista.

2. Osallistumme erilaisiin tutkimus- tai kehittämiss Hankkeisiin kumppanina tai koordinaattorina.

Luonnon monimuotoisuuden turvaamistoimien tehostaminen ja suuntaamisen optimointi edellyttää jatkuvaa toimintojen tarkastelua ja kehittämistä

yhteistyössä tutkimuslaitosten kanssa. Tutkimusyhteistyötä jatketaan sekä aineistojen tarjoajan roolissa sekä aktiivisesti edistäen oman työmme kehittämisen ja tavoitteiden toteutumisen kannalta keskeisten aihealueiden tutkimusta.

Esimerkki:

Metsähallitus tekee yhteistyötä PYRS-TÖ-tutkimushankkeen kanssa, jossa Oulun yliopisto ja Luonnonvarakeskus tutkivat Metsähallituksen eri vastuualueiden toteuttamien uoma- ja valuma-aluekunnostusten vaikuttavuuden seuranta.

Esimerkki:

Metsähallitus koordinoi Priodiversity LIFE -projektin valmistelua. Hankkeen tavoitteena on lisätä tutkimus- ja kehittämissyhteistyötä luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi. Yksi suunnitellun projektin kohdealueista on Pohjois-Pohjanmaa.

3. Sovitamme yhteen suunnittelualueen valtiomaiden päällekkäiset käyttömuodot.

Suunnittelemme maan ja luonnonvarojen käyttöä yhteistyössä kansalaisten ja alueita käyttävien toimijoiden kanssa. Tavoitteena on paras mahdollinen kestävä kokonaisuhyöty toteuttaen maakuntakaavojen linjauksia. Yhteistyötä teemme käytännössä laajasti sidosryhmäyhteistyön, hanketoiminnan ja esimerkiksi erävalvonnan viranomaisyhteistyön muodossa.

4. Toimimme maakunnallisissa metsäneuvostoissa sekä osallistumme aktiivisesti alueellisten metsäohjelmien laadintaan ja toteuttamiseen.

Varsinkin Metsähallituksen valtakunnallisesti kattavaa luonnonhoidon osaamista pyritään kanavoimaan myös maakunnissa toteutettavien yhteistyöhankkeiden kautta tulevalle suunnittelukaudella.

5. Toimimme tiiviissä yhteistyössä Rajavartiolaikoksen ja Puolustusvoimien kanssa maanpuolustukseen liittyvissä asioissa.

6. Edistämme eri käyttäjäryhmien luontoon ja luonnonvarojen kestäväan käyttöön liittyvää tietämystä sekä luonto- ja metsäsuhteen kehittymistä.

Luontokeskusten, luontopolkujen, lapsille ja nuorille suunnattujen teemapäivien ja muiden oppimisympäristöjen puitteissa toteutetun luonto-opetuksen ja ympäristökasvatustoiminnan lisäksi tämä näkyy konkreettisesti monipuolisessa vapaaehtoistoiminnan tarjonnassa: erilaiset talkoot, vieraspe-topyyntin organisointi, paimenviikot ja niin edelleen.

7. Huomioimme arvopolarisaation ja ihmisten luontosuhteen muuttumisen toiminnassamme.

Arvopolarisaatio edellyttää tulevaisuudessa yhä enemmän erilaisten luontosuhteiden ja luontoon liitettyjen arvojen ja merkitysten tunnistamista ja ymmärtämistä kaikessa vuorovaikutuksessa sekä asiakas- ja sidosryhmätapaamisissa.

Asiakaslähtöisten ja digitaalisten yhteistyömuotojen kehittäminen

8. Kehitämme vuorovaikutusta ja viestintää nykyisten ja uusien sidos- ja käyttäjäryhmiemme kanssa.

Hyödynnämme uusia digitaalisia ratkaisuja kehittäessämme vuorovaikutusta ja viestintää sidosryhmiemme kanssa.

9. Raportoimme luonnonvarasuunnittelun seurantamittareiden toteutumasta vuosittain Metsähallituksen Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun neuvottelukunnalle.

10. Kehitämme jatkuvasti luonnossa liikkujia ja luontomatkailutoimintaa palvelevia digitaalisia palvelukanavia.

Erälupien verkkokauppa on uudistumassa, ja uudet Luontoon-palvelut otetaan käyttöön vuoden 2024 aikana. Digitaaliset palvelut parantavat huomattavasti etenkin syrjäisempiin kohteisiin liittyvää opastusta.

Esimerkki:

Metsähallituksen Erä- ja Luontopalvelut kokosivat alkuvuodesta 2023 eri alueilla liikkuvista ja erilaisista asiakkaistaan noin tuhannen henkilön digitaalisen asiakasyhteisön, jonka tarkoituksena on vahvistaa palveluistamme käytävää keskustelua retkeilijöiden, eränkävijöiden, vaeltajien ja muiden luontoharrastajien kanssa. Päätavoitteenamme on kehittää palveluitamme asiakas- ja luontolähtöisesti. Digitaalisen asiakasyhteisön tavoitteena on myös luoda laaja yhteisö ja vakiintunut tapa tehdä asiakastutkimusta, jotta tiimeillämme eri puolilla maata olisi mahdollisimman matala kynnys tehdä yhteissuunnittelua asiakkaidemme kanssa erilaisissa projekteissa. Asiakasyhteisö osallistui ensimmäisenä digitaalisten palveluidemme kehittämiseen.

11. Tiivistämme erävalvontayhteistyötä muiden valvontaviranomaisten kanssa erätarkastajien koordinaimana.

Metsähallituksen erävalvonta tukee ja edistää kestävää, luvallista ja lain mukaista luonnon virkistyskäyttöä. Alueen erityispiirteenä ovat Metsähallituksen hallinnoimien maa- ja vesialueiden pirstaleisuus yksityisten ja metsäyhtiöiden maa- ja vesiomaisuuden kanssa. Tämän vuoksi erityisesti erävalvonnassa yhteistyö muiden toimijoiden kanssa on tärkeää. Erävalvonnan viranomaisyhteistyötä tehostetaan varmistamalla tiedonkulku viranomaisten tietojärjestelmien välillä. Näin parannetaan yhteistä tilannekuvaa ja suunnataan toimenpiteitä. Valvontayhteistyötä riistanhoitoyhdistysten ja kalastusalueiden kanssa kehitetään käytössä olevien resurssien puitteissa.

Valvonnan painopisteitä tulevalle suunnittelukaudella ovat maastoliikenne, virtavesien kalastus, hirvenmetsästys sekä suurpetojen salametsästyksen ennaltaehkäisy.

2.

Ilmastonmuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen

Ilmastonmuutos on aikamme suurin ympäristöuhka. Ennusteiden mukaan ilmasto tulee lämpenemään eniten juuri pohjoisella pallonpuoliskolla.

Ilmastonmuutos ja siihen sopeutuminen ovat merkittävässä roolissa Metsähallituksen strategiassa. Edesautamme vuonna 2019 käynnistetyllä ilmasto-ohjelmallamme Suomen ilmastotavoitteiden ja hiilineutraaliuden saavuttamista vuoteen 2035 mennessä. Arvioimme ilmastonmuutoksen hillintää ja siihen sopeutumista ilmasto-ohjelmamme pohjalta. Ilmastotoimemme sisältyvät myös Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmaan (MISU), ja meillä on rooli Kansallisen ilmastonmuutoksen sopeutumis suunnitelman (KISS2030) toteuttamisessa. Seuraamme hiilijalanjälkeämme vuosittain. Metsähallitus Metsätalous Oy:llä on käytössään sertifioitu energiatehokkuusjärjestelmä ETJ+.

Ilmastonmuutoksen hillinnän ja siihen sopeutumisen rinnalla ylläpidämme ja lisäämme luonnon monimuotoisuutta sekä aktiivisesti torjumme vieraslajien leviämistä maa- ja vesialueilla.

Otamme huomioon ilmastonmuutoksen hillinnän ja siihen sopeutumisen kaikessa toiminnassamme. Kasvatamme valtion metsien hiilivarastoa ja monikäyttömetsien hiilinielua. Nämä tavoitteet ovat hakkuulaskelmien rajoitteina. Luonnonsuojeluverkoston ja alue-ekologisen verkoston merkitys ilmastonmuutoksen aiheuttaman luontokadon puskurina tulee korostumaan.

Ilmasto-ohjelma on osa vastuullisuusohjelmaamme. Seuraamme ja raportoimme ohjelman etenemisestä ja päämittareista vuosittain Metsähallituksen vuosi- ja vastuullisuusraportissa.

12. Kasvatamme valtion monikäyttömetsien hiilinielua ja -varastoja.

Monikäyttömetsien hiilensidonta lisääntyy suunnitelmakaudella puuston kasvun lisääntyessä. Samoin hiilivarasto eli puuston kokonaistilavuuteen sitoutuneen hiilen määrä kasvaa, koska hakkuumäärä on vain 60 prosenttia vuotuisesta kasvusta.

Metsälannoitusten määriä on lisätty hallitusohjelman tavoitteiden mukaisesti tasolle 15 000 ha/v. Ojitettujen turvemaiden tuhkalannoitukseen kartoitetaan edelleen potentiaalisia lisäkohteita puuston kasvun lisäämiseksi. Myös turvemaiden metsien terveyslannoitusten toteutukseen panostetaan aiempaa voimaperäisemmin uudistettujen metsänhoidon ohjeitten mukaisesti.

Oikea-aikaisilla metsänhoitotoimenpiteillä huolehdimme puuston hyvästä kasvusta. Jaksollisen metsänkasvatuksen päätehakkuuta seuraavassa uudistamisessa käytetään aina jalostettua taimi- ja siemenmateriaalia, mikä lisää kasvua 15–20 prosenttia. Puuston kiertoaika eli uudistusikä jatkuu sekä yläharvennusten että uudistuskypsän metsän väljennyshakkuiden seurauksena.

Turvemaiden käsittelyssä – hakkuutavoissa ja kunnostusojituksissa – seuraamme tiiviisti uusinta tutkimustietoa. Hakkuiden päämenetelmänä ovat jatkuvapeitteiset hakkuutavat, ja kunnostusojitusten tarpeellisuutta arvioidaan uusimpien tutkimusten valossa tapauskohtaisesti.

Hakkuulaskelmat on tehty hallitusohjelman tavoitteen mukaisesti siten, että monikäyttömetsien hiilinielu on 10 prosenttia suurempi vuonna 2035 kuin vertailuvuonna 2018. Tämä hakkuumahdollisuuksia osaltaan vähentävä tavoite on otettu huomioon hakkuusuunnitteen mitoittamisessa. Hakkuusuunnitelaskelmien mukaan hiilivarasto kasvaa noin 15 prosenttia vuoteen 2035 mennessä.

13. Toimitamme puuta sahateollisuudelle rakennuspuuksi ja puutuotteiksi, mikä ylläpitää pitkäikäisiä hiilivarastoja.

Merkittävä osa toimittamastamme puusta menee tuotteisiin, joilla korvataan fossiilisista raaka-aineista saatavia tuotteita esimerkiksi pakkausmateriaaleina. Toimitamme kuitupuuksi kelpaamatonta puuta paikalliseen lämmöntuotantoon.

14. Pienennämme puunkorjuun ja -kuljetuksen hiilijalanjälkeä ja edistämme energiatehokkuutta.

Metsätalouden operaatioissa olemme kehittämässä biokaasun käyttöä puutavaran kuljetuksessa yhteistyössä sidosryhmien kanssa sekä lisäämässä uittoa ja rautatiekuljetuksia mahdollisuuksien mukaan. Biokaasu vähentää päästöjä 80–90 prosenttia. Seuraamme sähkönkäytön kehittämistä metsäkoneissa.

15. Aloitamme istutuskohteilla kuusen ja männyn sekaviljelykokeilun.

Tavoitteena on parantaa taimikoiden sopeutumista ilmastonmuutokseen.

16. Kehitämme ja edistämme tuulivoimaa keskeisenä osana ilmastonmuutoksen torjuntaa.

17. Ennakoimme ja otamme huomioon retkeilyinfraan liittyvässä kehittämisessä ja huoltotehtävissä sekä asiakasturvallisuuden ylläpidossa ilmastonmuutoksen aiheuttamat muutokset, epävarmuustekijät ja riskit.

Näitä ovat muun muassa lumettoman ajan pidentyminen, turvallisesti liikuttavien jääpeitteiden väheneminen sekä liikkumisajan lyheneminen. Tarpeen mukaan tulemme esimerkiksi siirtämään taukopaikkoja turvallisten huoltoyhteyksien varrelle.

Esimerkki:

Yhtenä toimenpiteenä ilmastonmuutokseen varautumisessa selvitämme mahdollisuutta käynnistää muutoksen aiheuttamien riskien tunnistamiseen liittyvä hanke yhdessä Lapin Luontopalvelujen sekä norjalaisten ja ruotsalaisten kumppaneiden kanssa.

18. Minimoimme retkeilyinfran huolto- ja korjaustoimenpiteistä aiheutuvat päästöt. Tässä yhteydessä hyödynnämme valtakunnallisesti koottuja, parhaita ilmastovastuullisia käytäntöjä.

19. Suosimme voimakkaasti monipaikkatyötä matkustamisen vähentämiseksi.

Kiinnitämme kaikissa työnteon tavoissa huomiota ilmastovaikutuksiin, käytämme etäneuvotteluyhteyksiä matkustamisen sijaan ja kannustamme vähäpäästöisten kulkuneuvojen käyttöön.

20. Edistämme omissa kiinteistöissämme ja palveluinfrassamme siirtymistä fossiilisista polttoaineista vähäpäästöisiin vaihtoehtoihin.

21. Hoidamme rakennuskantaa parantamalla energiatehokkuutta ja siirtymällä uusiutuvaan energiaan.

Tarpeettomat tai elinkaarensa lopussa olevat rakennukset päätyvät hyötykäyttöön joko myynnissä, jolloin ostaja siirtää ne uuteen paikkaan, tai kierätyksessä. Vaaralliset jätteet toimitetaan asianmukaiseen keräykseen ja rakennuspaikat palautuvat metsätalousmaaksi.

22. Huolehdimme käytöstä poistuvien turvetuotantoalueiden jatkokäytöstä.

Useimmilla valtion mailla sijaitsevilla turvetuotantoalueilla turpeenosto tulee päättymään suunnittelukaudella. Energiaturvetta ei käytetä enää kuin pakosta, koska päästöoikeuksien hinta on korkealla ja saatavuus on heikkoa. Huoltovarmuussystä energiaturpeen nosto voi jatkua vielä toistaiseksi joillakin tuotantoalueilla.

Turvetuotantoalueiden jatkokäyttö suunnitellaan huolellisesti, metsittämis- ja kosteikkopinta-alat tulevat lisääntymään huomattavasti nykyisestä. Lisäksi alueita tarkastellaan aina myös uusiutuvan energiantuotannon, tuuli- ja aurinkovoiman näkökulmasta.

23. Toteutamme luonnonhoito- ja ennallistamistyötä ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi.

Alueella suunniteltavat ja toteutettavat luonnonhoitotyöt sekä niihin liittyvät tutkimus- ja seuranta-toimenpiteet toimivat ilmastonmuutokseen varautumisen sekä sen hillitsemisen keinona.

Alueen luonnonhoitokohteiden biologisen monimuotoisuuden ja hydrologisen luonnontilan edistäminen parantaa kohdealueiden resilienssiä ilmastonmuutoksen aikaansaamiin muutoksiin sekä varautumista tulevaisuudessa voimistuviin sääntäiri-ilmiöihin. Esimerkiksi monimuotoinen joki kestää ilmastonmuutoksen aiheuttamia muutoksia paljon paremmin kuin perattu joki.

Kunnostamis- ja ennallistamistoimenpiteet lisäävät ja kehittävät yritysyritysteistyötä sekä sen valmiuksia ilmastonmuutoksen ehkäisemiseen ja luonnon monimuotoisuuden edistämiseen liittyvissä töissä.

Esimerkki:

Ilmastonmuutokselle herkkiä luontotyyppejä suunnitelma-alueella:

- Suomen eteläisimmät tunturialueet ja niihin sopeutunut lajisto
- Pohjoiset reliktikasvilajit Koillismaalla
- Maankohoamisesta riippuvaiset Perämeren rannikon luontotyyppit ja linnusto sekä endeeminen lajisto
- Eteläiset aapasuot sekä Kainuun vaarakson ja Kuusamon lettosuot

24. Seuraamme ilmastonmuutoksen vaikutuksia säännöllisin lajistoseurannoin.

Ilmastonmuutoksen vaikutuksia voidaan lieventää luonnonhoito- ja ennallistamistoimenpiteillä, joilla parannetaan luontotyyppien luonnontilaa ja ilmastovaikutusten puskurointikykyä sekä ylläpidetään uhanalaisen lajiston muuttuvia elinympäristöjä.

Esimerkki:

Lajistoseurantoja ovat muun muassa uhanalaisten kasvilajiesiintymien seurannat ja suojelualueiden linnuston linjalaskennat.

25. Jatkamme ja tehostamme Perämeren rannikkoluontotyyppien, lintujen pesimäalueiden sekä endeemisten lajien luonnonhoitotoimenpiteitä.

Perämeren alueella ilmastonmuutoksen aiheuttamat suuret muutokset jääolosuhteissa, sadannassa ja tuulisuudessa (muun muassa kesämyrskyjen ja tulvatuhojen lisääntymiset) johtavat monenlaisiin muutoksiin Perämeren rannikon ja saariston luontotyyppien ja muun muassa linnuston sekä endeemisten lajien elinolosuhteissa. Toimenpiteitä haitallisten vaikutusten ehkäisyksi ja lieventämiseksi ovat esimerkiksi avoimien rannikkoluontotyyppien pinta-alan lisääminen säännöllisten raivauksien, kulotusten, niiton ja laidunnuksen avulla sekä lintujen pesimäluotojen avoimena pitäminen esimerkiksi raivaamalla tai soraistuksilla tulvarajan yläpuolelta.

26. Edistämme kotimaisen kalan käyttöä.

Alueen järvien kalavaroista saadaan kotimaista, puhdasta ja terveellistä ruokaa ja raaka-ainetta, jonka hiilijalanjälki on pieni. Kalavarojen kestävä käyttö turvataan seurannalla ja tutkimusyhteistyöllä. Metsähallituksen luvituksen kautta mahdollistetaan kaupallisen kalastuksen toimintaedellytykset.

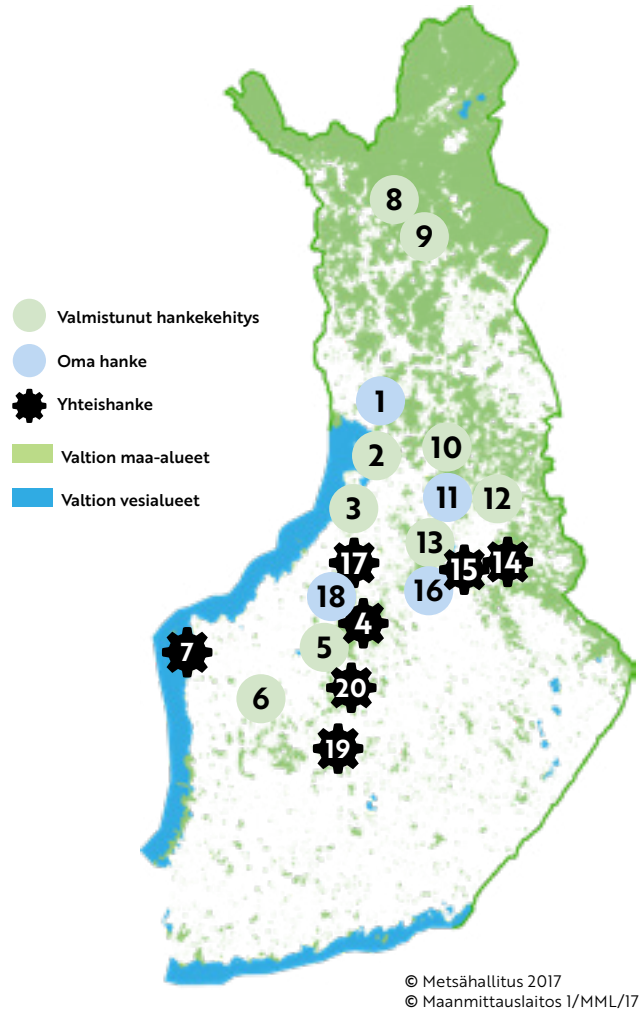
Uusiutuvan energian tuotannon lisääminen

27. Kolminkertaistamme uusiutuvan energian tuotannon vuoteen 2030 mennessä vuoden 2020 tasoon verrattuna.

Suomi pyrkii maailman ensimmäiseksi fossiilivapaaksi hyvinvointiyhteiskunnaksi vuoteen 2035 mennessä. Metsähallituksessa edistämme hiili-neutraaliuden saavuttamista muun muassa mahdollistamalla tuulivoimalla tuotetun uusiutuvan energian tuotannon lisäämistä valtion maa- ja vesialueilla. Kasvatamme uusiutuvan energian tuotantoa valtion alueilla ja siten edistämme ilmastotavoitteiden toteutumista hallituksen 24.11.2016 hyväksymän kansallisen energia- ja ilmastostrategian mukaisesti. Metsähallituksen ilmasto-ohjelmaan on asetettu tavoitteeksemme kolminkertaistaa uusiutuvan energian tuotantokapasiteetti valtion alueilla vuoteen 2030 mennessä.

Tuulivoiman hankekehityksessä edistämme hankkeita kolmella tavalla: 1) kehitämme omia hankkeitamme, 2) kehitämme hankkeita yhdessä toisen hanketoimijan kanssa sekä 3) vuokraamme alueita ulkopuolisen hankekehittäjän tuulivoimahankkeisiin.

Keski-Pohjanmaan, Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun alueilla Metsähallituksella on kehitteillä useita hankkeita: Moskuankankaan tuulivoimahanke Pyhäjärvellä, Konnunsuon tuulivoimahanke Pyhännällä, Vääräjoen tuulivoimahanke Sievissä, Hirvivaara–Murtiovaaran sekä Koirakankaan tuulivoimahankkeet Puolangalla sekä Harsunlehdon, Kivikankaan ja Sivakkalehdon tuulivoimahankkeet Kajaanissa. Edellä mainittujen ohella Metsähallituksella on useita jo käynnissä olevia tuulivoimahankkeita.

1 Simo, Lyypäkki
Noin 40 tuulivoimalaa	11 Puolanka, Koirakangas ja Hirvivaara-Murtiovaara
30-35 ja 15-20 tuulivoimalaa
2 Ii, Myllykangas
22 tuulivoimalaa	12 Hyrynsalmi ja Suomussalmi, Kivivaara-Peuravaara
26 + 4 tuulivoimalaa
3 Raahе, Annankangas
5 + 5 tuulivoimalaa,	13 Pyhäntä ja Kajaani, Piiparinmäki
41 tuulivoimalaa
4 Pyhäjärvi, Moskuankangas
26 tuulivoimalaa	14 Kajaani, Sivakkalehto
Noin 54 tuulivoimalaa
5 Karstula, Korkeakangas
9 tuulivoimalaa	15 Kajaani, Kivikangas
66 tuulivoimalaa
6 Kurikka, Rustari
8 tuulivoimalaa	16 Kajaani, Harsunlehto
8 tuulivoimalaa
7 Korsnäs
Merituulivoimapuisto	17 Pyhäntä, Konnunsuo
25-38 tuulivoimalaa
8 Kittilä ja Sodankylä, Kuolavaara-Keulakkopää
17 tuulivoimalaa	18 Sievi, Vääräjoki
25-50 tuulivoimalaa
9 Sodankylä, Joukhaisselkä
6 + 3 tuulivoimalaa	19 Keuruu, Lehmikorpi
Noin 15 tuulivoimalaa
10 Pudasjärvi, Tolpanvaara
12-22 tuulivoimalaa	20 Karstula, Tukkimäki
8-13 tuulivoimalaa

28. Etsimme ja yhteensovitamme tuulivoimatuotannolle soveltuvat kohteet. Valitsemme tuulivoiman hankealueemme parhaan käytettävissä olevan tiedon perusteella ja osana lupaprosesseja teemme alueilta mittavat luonto- ja muut tarvittavat selvitykset ennen rakentamista.

Metsähallituksen hankekehityksessä kehitämme hankkeet rakennusvalmiiksi. Etsimme aktiivisesti tuulivoimatuotantoon soveltuvia alueita ja teemme potentiaaliselle kohdealueelle sisäisen esiselvityksen, jonka avulla voimme yhteensovittaa eri palvelualueiden tarpeet ja varmistaa hankkeen toteutuskelpoisuuden. Viemme läpi Ympäristövaikutusten arviointimenettelyt ja kaavoitusprosessit, teemme voimaloiden sijoittelusuunnitelman, suunnittelemme tiestön ja sähköliittymät ja haemme tarvittavat luvat. Vastaamme myös näiden toimenpiteiden kustannuksista.

Aktiivinen sidosryhmäyhteistyö on olennainen osa koko hankekehitysprosessia. Näiden vaiheiden jälkeen kilpailutamme hankkeen ja myymme hankeoikeudet. Maa ei kuitenkaan vaihda omistajaa, vaan se säilyy valtiolla ja me perimme siitä vuokraa, joka muodostaa osan Metsähallituksen valtiolle tulouttamasta tuloksesta.

29. Huomioimme uusien tuulivoimapuistojen suunnittelussa maakunnalliset tuulivoimaselvitykset sekä maakuntakaavat.

Tuulivoimapuistojen sijoittelussa huomioimme maakunnalliset selvitykset sekä maakuntakaavaan merkityt tuulivoima-alueet. Annamme maakuntakaavan valmisteluvaiheessa lausunnon alueista, jotka soveltuvat tuulivoimarakentamiseen. Maakuntakaava on yleisluontoinen, eikä siihen yleensä merkitä alle kymmenen voimalan puistojä. Tuulivoimapuiston rakentamisselvityksen käynnistyessä kohteelle tehdään tarkempi yleiskaava, joka sisältää muun muassa ympäristövaikutusten arvioinnin. Sekä kaavoituksessa että mahdollisen tuulivoimapuiston suunnittelun käynnistyessä sijoittelua ohjaavat myös kohteen tuulisuus, alueen luontoarvot, etäisyys olemassa olevaan sähköverkkoon ja tiestöön sekä vaikutukset Puolustusvoimien toimintaan.

30. Osallistumme aktiivisesti tuulivoiman ympäristövaikutuksia koskevaan tutkimukseen.

Metsähallituksen, Luonnonvarakeskuksen ja 13 tuulivoimayhtiön yhteistutkimushankkeessa selvitetään tuulivoiman vaikutuksia niin sanottuihin direktiivilajeihin eli suteen, metsäpeuraan ja maakotkaan sekä poronhoitoon ja sen kustannuksiin. Lisäksi kartoitetaan metsästäjien näkemyksiä ja kokemuksia tuulivoiman vaikutuksista metsästyseen. Viisivuotinen tutkimushanke päättyy vuonna 2027.

31. Selvitämme aktiivisesti erilaisia aurinkovoiman toteuttamisvaihtoehtoja sekä siihen soveltuvia kohteita hallinnassamme olevilta alueilta.

Aurinkovoiman yhteiskäyttö maatuulivoiman kanssa tasaisi energiantuotannon vaihtelua ja tuottavuutta. Aurinkoenergian hankkeet voivat myös tuoda uusiutuvan energian investointeja alueille, joilla ei ole tuulivoiman hankekehitystä.

32. Vuokraamme valtion alueita tapauskohtaisesti myös muiden hankekehittäjien tuulivoimahankkeisiin.

Arvioimme mahdollisten vuokrakohteiden soveltuvuutta varattavaksi tuulivoimakäyttöön sisäisellä esiselvityksellä, jossa huomioidaan muun muassa alueen ympäristöarvot ja alueen muu käyttö. Alueet vuokrataan varaus- ja käyttöoikeussopimuksin, mikä mahdollistaa myös alueen muun rinnakkaisen käytön. Alueen omistus säilyy valtiolla.

3.

Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen ja lisääminen sekä kulttuuriperinnön turvaaminen

Metsähallituksen monimuotoisuustyö kokosi toimet luonnon monimuotoisuuden ylläpitämiseksi ja lisäämiseksi, ja työ jatkuu tavoitteita tukevien uusien keinojen kehittämällä. Luonnon monimuotoisuuden vähenemisen pysäyttämiseksi tarvitaan paitsi ekologisesti edustava ja hyvin kytkeytynyt suojelualueverkosto myös monimuotoisuutta tukevia toimia suojelualueverkoston ulkopuolella. Luonnon monimuotoisuus ja luontokadon torjuminen ovat merkittäviä myös talouden kannalta. Tässä työssä valtion maa- ja vesialueilla on erityisen tärkeä rooli.

Tunnistamme ja säilytämme luonto- ja kulttuuriympäristön arvot kaikessa maankäytössä.

Osana Metsähallituksen strategiatyötä vietiin vuonna 2022 läpi Euroopan unionin biodiversiteettistrategian kansalliseen toteutukseen liittynyt selvitys. Siinä kartoitettiin tiukkaa suojelua maa- ja vesialueilla täydentävien ”muiden aluelähtöisten tehokkaiden suojelutoimien” (engl. *“Other Effective area-based Conservation Measures”*, OECM) piiriin luettavissa olevien alueiden potentiaalia eli määrää ja sijaintia valtion maa-alueilla. OECM-streamiksi kutsutussa selvitystyössä voitiin osaltaan edistää Metsähallituksessa strategiseksi tavoitteeksi asetettua luonnon monimuotoisuuden säilymisen turvaamista.

Esimerkki:

EU:n biodiversiteettistrategia on kattava pitkän aikavälin suunnitelma luonnon suojelemiseksi ja ekosysteemien rappeutumisen estämiseksi. Strategian tavoitteena on, että Euroopan biologinen monimuotoisuus alkaa elpyä vuoteen 2030 mennessä. Metsähallituksen toiminnan kannalta keskeisimpiä ovat lajien ja luontotyyppien tilan parantamiseen tähtäävät toimet läpileikkaavasti koko Metsähallituksen toiminnassa.

Muiden aluelähtöisten tehokkaiden suojelutoimien kartoittaminen perustui kansainväliseen ohjeistukseen, ja siinä hyödynnettiin ympäristöministeriön asettaman työryhmän jo aiemmin määrittelmiä kriteerejä: OECM-kohteiksi esitettävien alueiden pitää olla maantieteellisesti määritelty muuksi kuin suojelualueeksi, minkä lisäksi niiden hallinnoinnissa tulee soveltuvin osin huomioida alueen kulttuuristen, henkisten, sosioekonomisten ja mahdollisesti muiden paikallisesti merkittävien arvojen turvaaminen.

Metsähallituksen johtoryhmän alkukesästä 2022 hyväksymä esitys sisälsi yli 1,3 miljoonaa hehtaaria paikkatietoon rajattuja, kansainväliset ja kansalliset kriteerit täyttäviä potentiaalisia OECM-kohteita, jotka painottuvat maantieteelliseltä sijainniltaan pohjoiseen osaan maatamme ja rajautuvat pääasiassa liiketoiminnan taseessa oleviin valtion monikäyttömetsien alueisiin. Edellä todettuun OECM-aluerajausesitykseen sisältyy liiketoiminnan taseessa olevia Pohjanmaa–Kainuun alueen valtion monikäyttömetsien kohteita noin 0,2 miljoonaa hehtaaria. OECM-kohteiksi jo esitetyt alueet ovat liiketoiminnan taseessa olevien valtion monikäyttömetsienkin osalta metsätalouskäytön ulkopuolella, joten niillä ei ole vaikutusta LVS-hakkuusuunnitteeseen.

Lajien ja luontotyyppien uhanalaistumiskehityksen pysäyttäminen

33. Sitoudumme läpinäkyvään prosessiin vanhojen ja luonnontilaisten metsien suojelemiseksi.

Luontokadon torjuminen on jo lähtökohtaisesti Metsähallituksen toiminnan ja strategian ytimessä. Valtion maa- ja vesialueilla suojelutoimet toteutetaan kaikissa oloissa läpinäkyvästi ja tutkimustietoon pohjautuen. Suomen ympäristökeskus ja Luonnonvarakeskus valmistelevat kansallisesti noudatettavia kriteerejä ja inventoinnin ohjeistusta vanhojen ja luonnonmetsien todentamiseksi. Ohjeiden valmistuttua Metsähallitus tulee kartoittamaan ja suojelemaan edellämämainitut kriteerit täyttävät valtion metsät. Kriteerien edellyttämä inventointi tehdään maastotyönä, ja siinä hyödynnetään koko Metsähallituksen asiantuntemusta. Kartoitus-työhön yhdistetään ulkopuolinen arviointi.

34. Täydennämme ja kehitämme alue-ekologista verkostoa.

Alue-ekologisen verkoston kolmas laaja projektiluonteinen päivitystyö valmistuu syksyllä 2023. Päivityksessä tarkastellaan muun muassa metsien rakennepiirteitä, kuten lahoppuun määrää ja laatua, puuston ikää ja käsittelyhistoriaa. Päivitystyössä löytyvät uudet luontokohteet siirretään metsätalouden ulkopuolelle. Tätä suunnitelmaa tehtäessä päivitystyö on otettu huomioon hakkuulaskeleissa.

Alue-ekologista verkostoa täydennetään koko ajan myös metsäsuunnittelun yhteydessä.

35. Toteutamme loppuun suunnittelualueeseen sisältyvän luonnonsuojelualueverkoston luontotyyppi-inventoinnit.

Lisäksi aiempien inventointien tiedonlaatua parannetaan kohdennetusti aluekohtaisten Natura-alueiden tilanarviointien (NATA) yhteydessä.

36. Ylläpidämme suojelualueverkoston lajiesiintymien ajantasaista tiedonlaatua vuosittain tehtävillä lajiesiintymätarkistuksilla, jotka kohdistuvat luonto- ja lintudirektiivin lajien, kiireellisesti suojeltavien lajien sekä muiden seurattaviksi määriteltyjen uhanalaisten lajien esiintymiin.

Vuosittaisilla linjalaskennoilla ylläpidetään suojelualueiden maallustotietoja, ja tulevilla Luonnonvarasuunnittelukaudella on tavoitteena myös parantaa lintudirektiivin mukaisien Natura-alueiden (SPA-alueet) suojeluperusteena olevan suojelun tiedonlaatua.

Rahoituksen salliessa kohdistetaan lajistokartoituksia lisäksi muun muassa ennallistamis- ja luonnonhoitokohteille sekä eri eliölajien kannalta arvokkaisiin elinympäristöihin, joista on puutteelliset lajitiedot.

37. Varmistamme, ettei erittäin uhanalaisen jokihelmisimpukan eli raakun esiintymisvirtojen elinympäristöjen tila enää heikkene.

Suunnittelualueella on viidellä vesistöalueella yhteensä 51 tiedossa olevaa raakkupuroa ja -jokea: Oulujoen vesistö (12), Iijoen vesistö (29), Koutajoen latvavesistöalue (8), Vienan Kemmin latvavesistöalue (1) ja Pyhäjoen vesistö (1). Puolet populaatioista on lähes hävinneitä, yhdeksän ehkä/osin tai elinvoimaisia ja muut siltä väliltä.

Koska suurin osa raakkuvirroista on suojelualueiden ulkopuolella, raakkuvirtojen varteen bufferoidut 50 metrin suojavyöhykkeet otetaan huomioon kaikessa maankäytössä ja valuma-alueen toimissa. Raakkuvirtojen valuma-alueilla suositetaan jatkuvaa kasvatusta, jolla varmistetaan, etteivät valumat nosta veden lämpötilaa puroissa liian korkealle. Kiintoaineen joutuminen raakkuvirtoihin estyy parhaiten maanmuokkausta välttämällä. Lannoitusta ei suositeta näillä valuma-alueilla ollenkaan. Raakkuesiintymistä suurin osa on pienillä latvapuroilla. Revives LIFE -hanke kunnostaa ja elvyttää vuosina 2022–2027 suunnittelualueella 18 raakkuvirtaa seurantoineen.

38. Tehostamme Metsähallituksen valtakunnallisten seurantavastuulajien (maakotka, muuttohaukka, merikotka) inventointia ja seurantaa.

Seurannalla pyrimme paikkaamaan viime vuosikymmeninä kertynyttä lajien suojelun tietovajetta, joka liittyy edunvalvontaan ja rauhoitettujen eläinten aiheuttamien haittojen korvaamislain edellyttämien tehtävien toteuttamiseen.

39. Jatkamme äärimmäisen uhanalaisen kiljuhanhen kevät- ja syysmuuton aikaista levähtäjäseurantaa Perämeren rannikolla.

40. Ylläpidämme ja parannamme Suomen ja samalla koko EU:n alueen metsäpeurakannan suojelun tasoa.

Turvaamme Suomen metsäpeurakannan geneettisen perimän säilymistä estämällä metsäpeurojen ja porojen risteytymistä. Kainuussa metsäpeuroja ja poroja pidetään erillään 1990-luvulla poronhoitoalueen etelärajalta rakennetun aidan avulla. Aidan väärällä puolelle kulkeutuneita peuroja tai poroja siirretään tarvittaessa oikealle puolelle ja tarvittaessa myös lopetetaan. Sekä metsäpeurojen että porojen liikkumista poronhoitoalueen tuntumassa seurataan tehostetusti.

Suomenselän metsäpeurojen kesäaikaiset elinalueet ovat vuodesta 2016 laajentuneet kohti poronhoitoaluetta Oulujoen pohjoispuolelle. Tämän seurauksena Metsähallitus laati vuonna 2021 esiselvityksen mahdollisuuksista rakentaa metsäpeura-aita poronhoitoalueen etelärajan tuntumaan Pohjois-Pohjanmaalla. Esiselvityksen perusteella on käynnistetty varsinainen aitasuunnittelu, jonka rinnalla kehitetään myös muita toimia metsäpeuran perimän turvaamiseksi alueella. Osana suunnittelutyötä pyrimme mahdollisuuksien mukaan huomioimaan ekologisten yhteyksien säilymisen metsäpeuran osakantojen välillä.

Metsäpeuran perimän turvaamiseen tähtäävää työtä tehdään aktiivisessa yhteistyössä muun muassa paliskuntien, Paliskuntain yhdistyksen, Suomen riistakeskuksen ja Luonnonvarakeskuksen kanssa.

41. Lisäämme lahopuun määrää monikäyttömetsissä.

Monikäyttömetsissä kuollut puu jätetään metsään, eikä sitä kerätä energiapuuksi. Lahopuuta lisätään hakkuun yhteydessä tekemällä tekopökkelöitä pääasiassa säästöpuuryhmiin keskimäärin 1–4 kappaletta hehtaarille. Monikäyttömetsien pitkän aikavälin lahopuutavoite on noin 10 m³/ha. Kesän 2021 myrskytuho lisäsi lahopuun määrää merkittävästi tuhoalueella.

Luonnonsuojelualueilla lahopuun määrä tulee lisääntymään tulevina vuosikymmeninä vielä merkittävästi luontaisen kehityksen myötä.

42. Edistämme kalavesien hoitotoimilla luontaisen kalakantojen säilyttämistä, vahvistumista ja lisääntymismahdollisuuksia.

Kalakantojen luontaisen lisääntymisen edistämiseksi kehitämme kalastusjärjestelyitä, kunnostamme vaelluskalojen elinympäristöjä ja poistamme aktiivisesti vaelluskalojen nousuesteit.

Järvien tilaa parannamme mahdollistamalla ammattimaisilla pyydyksillä tehtävät hoitokalastukset, sekä osallistumalla järvien kunnostukseen ja kalakantojen hoitoon tähtävien hankkeiden toteutukseen.

Elinympäristökunnostuksiin ja kalavesien hoitoon käytettäviä resursseja lisätään yhteistyössä muiden vesienomistajien ja Elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskuksen kanssa. Kalojen elinympäristökunnostukset sekä kalavesien hoitotoimet suunnitellaan ja toteutetaan valuma-aluekokonaisuuksina. Elinympäristökunnostuksissa tehdään aktiivista yhteistyötä kalatalousalueiden, osakaskuntien, järjestöjen ja kuntien kanssa.

Kalojen istutuksia tehdään luontaisilla kalalajeilla ja kannoilla. Kirjolohta voidaan istuttaa kalastusmahdollisuuksien ylläpitämiseksi ainoastaan suljettuihin, pieniin vesistöihin, joissa istutukset eivät vaaranna muiden kalalajien olemassaoloa. Kirjolohten istutuskohteiden tulee tukea alueen matkailun toimintaedellytyksiä.

Esimerkki:

Kalastuksen säätelytoimenpiteillä pyrimme kalakantojen kestävään käyttöön, luontaisen kalakantojen säilyttämiseen, vahvistamiseen ja niiden lisääntymisen edistämiseen. Kalastuksen keskeisiä säätelytoimenpiteitä ovat muun muassa

- ajalliset rauhoitukset
- alueelliset rauhoitukset
- pyyntitekniset rajoitukset, kuten verkon silmäkokorajoitukset.
- pyydysmäärien rajoitukset
- kalastusasetusta suurempien pyyntimittojen asettaminen
- saaliskiintiöt.

43. Kartoitamme ja poistamme vieraskasvilajeja hiekkarannoilla, dyyneillä, perinnebiotoopeilla ja lehdossa.

Suunnittelualueella merkittävin tarve on kurtturuusun poistoille Perämeren rannoilla ja saarilla.

44. Tehostamme pienpetopyyntiä lintuvesikohteilla ja lintudirektiivin mukaisilla erityisillä suojelualueilla (SPA-alueet).

Vieraspetoihin luettavien minkin ja supikoiran pyyntiä tehdään valtakunnallisen Helmi-elinympäristöohjelman tärkeillä lintuvesikohteilla Oulun seudulta Maalahteen asti ulottuvalla alueella. Kainuun alueella ei ole vastaavia vieraspetopyynnin tehokohteita. Tärkeiden lintuvesikohteiden koodinoidun pyynnin jatkuminen riippuu rahoituksen tulevaisuudesta.

45. Selvitämme mahdollisuuksia tehokkaampaan kanadanmajavien kannanhoitoon.

Kanadanmajava yleistyy ja runsastuu. Metsähallitus toteuttaa valmisteilla olevan Suomen majavakantojen hoito- ja hallinto-ohjelman suosituksia. Majavan poistoja joudutaan harkitsemaan muun muassa uhanalaisten suokasvilajien esiintymäpaikoilla, joita jää nykyään lisääntyvässä määrin majavan tulvittamiksi. Majavakannan hallintaan on tarkoituksenmukaista kiinnittää huomiota aina ja ryhtyä aktiivisiin yksilömäärän vähennyksiin kohteilla, joilla majavan tulvittamien alueiden alle on vaarassa jäädä kasvuksaa puuntuotannon metsämaata tai tiestölle aiheutuu vaurioita.

46. Ennaltaehkäisemme täplärapuvun laitonta istuttamista alueen vesistöihin.

Estämme tiedossa olevien täplärapupopulaatioiden kasvua ja leviämistä suunnitelmallisesti muun muassa viestinnän avulla ja osallistumme täplärapujen poistamiseen kansallisen rapustrategian linjausten mukaisesti.

Esimerkki:

Kuhmon Lentuajärveltä löydettiin laittomasti istutettu täplärapupopulaatio vuonna 2010. Täplärapuesiintymän tilaa on seurattu vuosittaisilla koeravustuksilla, ja vuonna 2021 aloitettiin kokeellisena hankkeena esiintymään kohdentuva poistopyynti yhdessä alueen osakaskuntien kanssa. Lentuan täplärapukannan hävittämisen mahdollisuutta lisää pienialaisen esiintymän lisäksi pohjoinen sijainti, jonka vuoksi rapukannan lisääntyminen on suhteellisen heikkoa. Tehokas pyynti voi harventaa kantaa niin paljon, ettei lisääntyminen enää onnistu tai ainakin populaation leviämistä saadaan rajattua. Poistopyyntiä ja rapupopulaation tilan seuranta jatketaan.

47. Kehitämme puronierian poistopyyntimenetelmiä.

Poistopyynnin testaaminen ja kehittäminen on suunniteltu toteutettavaksi 2–3 virtavesikohteella valmistelussa olevassa Priodiversity LIFE -projektissa. Kyseessä on Suomen ensimmäinen pitkäjänteisesti toteutettava tehostettu puronierian poistokalastusrupeama. Pilottialueet kohdistuvat mitä todennäköisemmin Koillismaan alueelle.

Elinympäristöjen kunnostaminen ja ennallistaminen

48. Vastamme tietopuutteisiin alueen vesiluonnon tilasta lisäämällä virtavesi-inventointeja sekä suojele- että monikäyttömetsien alueella.

Suunnittelualueella on pieniä jokia ja puroja noin 23 000 kilometriä. Borealisella alueella esiintyvät joki- ja puroympäristöt ovat punaisen listan (NT-CR) elinympäristötyyppejä tai ovat liian huonosti tunnettuja. Vesistöjen luontotyyppien sekä niissä elävien ja niitä hyödyntävien lajien uhanalaistumisen sekä ymmärryksen lisääntymisen vuoksi vesiluonnon merkitys on kasvanut.

Virtavedet ovat rajapintaekosysteemejä, ja niiden rantametsiköt ovat tärkeitä elinympäristöjä ja liikkumisväyliä vesieliöiden lisäksi maaeläimille, linnuille ja hyönteisille. Vesiluonnon sekä ympäröivän rantametsikön ja valuma-alueen tilaa parannetaan kustannustehokkaiden kunnostamis- ja ennallistamistoimenpiteiden sekä vesistöjen suojavyöhykkeitä kasvattamalla ja huolehtimalla niiden säilymisestä.

49. Toteutamme vesiensuojelun edistämiseksi valuma-alueitasoisia toimenpiteitä yhdessä muiden toimijoiden kanssa.

Vaikuttava vesiensuojelu edellyttää valuma-alueitasoisia toimenpiteitä ja eri tahojen yhteistyötä. Vesistöjen valuma-alueiden kunnostamis- ja ennallistamistoilla pysäytetään vesistöjen tilan heikkeneminen ja turvataan vesiensuojelun tavoitteet. Valuma-alueilähtöistä tarkastelutapaa toteutetaan Metsähallituksen vastuualueiden ja sidosryhmien välisen yhteistyön avulla.

Valuma-alueiden tilan parantamiseksi etsimme kohteita, joilla on mahdollista vähentää vesistöjen kuormitusta ohjaamalla vesiä ojituksista luontaiseen suuntaan ojittamattomille suoalueille (esimerkiksi aapa-soiden keskiosat sekä suoalueilla että niiden ulkopuolella).

Esimerkki:

Utajärven Tilanjoen valuma-alueella on käynnissä John Nurmisen Säätiön, Metsähallituksen ja yksityisten metsänomistajien yhteinen VALVE-metsähanke, jonka tavoitteena on edistää vesistöystävällistä metsänhoitoa turvemaidella. Hankkeessa etsitään kustannustehokkaita ratkaisuja turvemaiden vesiensuojeluun ja keskeistä on myös eri maanomistajien yhteistyö. Valuma-alueen toiminnan vesistövaikutukset näkyvät sisävesien lisäksi Itämeren tilassa.

Turvemaiden metsätalous on merkittävä vesistökuormituksen aiheuttaja erityisesti Pohjanmaalla ja Kainuussa, missä suometsiä on pinta-alallisesti paljon. Aiemmin erityisesti kunnostusojituksia on pidetty suurena kuormituslähteenä, mutta tuoreet tutkimukset osoittavat, että myös vanhoilta ojitusalueilta huuhtoutuu vesistöjä rehevöittäviä ravinne-, kiintoaines- ja humuspäästöjä jopa vuosikymmenten ajan. Valuma-alueen suunnittelun avulla tarkastellaan kokonaisuutta vesistö- ja ympäristöhaittojen vähentämiseksi.

Tilanjoen valuma-alueelle tunnistettiin soveltuviksi toimenpiteiksi puuntuotannollisesti heikkotuotosten soiden ennallistaminen, putki- ja pohjapadot, pintavalutuskentät sekä vesien ohjaaminen valuma-alueella sijaitsevalle Iso Tilansuon–Housusuon soidensuojelualueelle. Uutena asiana hankkeessa kokeillaan puupuhdistamoja eli rankanippujen asentamista laskeutusaltaisiin puhdistamaan valumavesiä biologisesti.

Kolmivuotinen VALVE-hanke jatkuu vuoden 2023 loppuun, ja hankkeen hyvät käytänteet sekä vesiensuojelurakenteiden yhdistelmät ovat sovellettavissa myös muille valuma-alueille.

50. Osallistumme alueellisten Helmi-yhteistyöryhmien toimintaan.

Yhteistyöryhmät perustetaan kullekin Elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskuksen alueelle. Helmi-alueet ovat laaja-alaisia elinympäristöjen keskittymiä, joille hoito- ja kunnostustoimenpiteitä keskitetään.

51. Osallistumme Helmi-elinympäristöohjelman toteutukseen 2021–2030 ennallistamalla soita, kunnostamalla lintuvesiä ja kosteikoita, kunnostamalla ja hoitamalla perinnebiotooppeja, hoitamalla metsäisiä elinympäristöjä sekä kunnostamalla pienvesiä ja rantaluontoa resurssien sallimissa puitteissa.

Laaja-alaisimmat toimenpiteet suunnittelualueella kohdistuvat soiden ennallistamiseen. Myös vedenpalaudet suojelusoille ovat käynnistyneet hyvin, ja Helmi-ohjelmassa tulee olemaan mittavat tavoitteet vesienpalautuksen osalta tulevilla suunnitelmakaudella. Muita Helmi-ohjelman painopisteitä suunnittelualueella ennallistamis- ja luonnonhoitotöiden osalta ovat virtavesien ja perinnebiotooppien kunnostukset sekä metsien ennallistamispolto.

Lintujen pesimäalueita kunnostetaan tehostetusti Perämeren ja Oulujärven rannoilla, saarilla ja luodoilla sekä arvokkailla lintukosteikoilla. Lehtojen luonnonhoitotyöt painottuvat Kainuun vaarajakson lehto- ja lettokeskuksen alueelle.

52. Parannamme vesistöjen valuma-alueiden vedenpidätyskykyä, hiiltä sitovien suoelinympäristöjen tilaa ja vesistöjen vedenlaatua monitavoitteisella valuma-aluelähtöisellä vesienhallinnan yleissuunnittelulla.

Suunnittelussa yhteensovitetään sekä vesiensuojelun että metsätalouden tarpeet. Kohteet sekä työmenetelmät valikoidaan alueellisten vesienhoidon suunnitelmien toteuttamista, virtavesien hyvän tilan saavuttamista ja ylläpitoa, uhanalaisten eliölajien tilan parantamista, ilmastonmuutokseen sopeutumista sekä luonnon monimuotoisuuden turvaamista ajatellen.

Virtavesikohteiden valuma-alueiden ennallistamistyöt kohdennetaan vähentämään aikaisemman maankäytön aiheuttamat kuormitusongelmakohdat. Valuma-alueilla tehtävät ennallistamiset sijoitetaan mahdollisuuksien mukaan kunnostettavien virtavesikohteiden valuma-alueille. Työt toteutetaan mahdollisimman kustannustehokkaasti esimerkiksi yhteisiä koneurakoitsijoita hyödyntäen. Virtavesieliöille sekä uomia ympäröivien metsäelinympäristöjen lajeille mahdollistetaan paremmat edellytykset ilmastonmuutokseen sopeutumiseen palauttamalla virtavesielin ympäristöjä ja rantametsikköjä monimuotoisemmaksi ja luonnontilaisemmaksi virtavesikunnostusten avulla.

Esimerkki:

Mätäsoja Stream And Watershed Pilot -projektissa (2022–2024) toteutetaan purokunnostusta sekä puron valuma-alueen soiden ennallistamista yhdessä seurantatoimenpiteiden kanssa. Projektissa edistetään luontopohjaisten ratkaisujen avulla alueen biologista monimuotoisuutta, parannetaan vesiensuojelua, tulvadyنامiikkaa ja vesieliöstön tilaa sekä hillitään ilmastonmuutosta. Projektin toimenpiteiden vaikuttavuudesta kerätään tietoa PYRSTÖ-tutkimushankeysteistyön avulla.

53. Jatkamme puuntuotannon kannalta vähämääräisyyksellisten karujen ojitettujen turvemaiden ennallistamisia sekä pienvesien kunnostamistoimia ja lehtojen hoitoa.

Aktiivisten luonnonhoitotoimien avulla voimme tehdä valtion monikäyttömetsien hyödyt metsäluonnon monimuotoisuuden suotuisalle kehitymiselle aiempaa näkyvämmäksi ja todennettävämmäksi.

54. Kehitämme luonnonhoitoryhmän toimintaa.

Kasvatamme Metsähallituksen sisäisen, luonnonhoidon koordinoitiin perustetun Luonnonhoitoryhmän roolia muun muassa vastuualueiden väliseen yhteissuunnitteluun valikoitavien kohdealueiden valintaprosessissa.

55. Priodiversity LIFE -projektissa (2024–2031) suunnittelemme priorisoituja toimia luonnon monimuotoisuuden edistämiseksi.

Yksi suunnitellun projektin kohdealueista on Pohjois-Pohjanmaa. Siellä monimuotoisuuskeskittymät tunnustetaan, päivitetään maakunnallinen biodiversiteettiohjelma, tuotetaan taustatietoa järjestelmien, työkalujen ja eri toimijoiden yhteissuunnittelun prosessien kehittämisen tueksi, toteutetaan kokonaisvaltaista kunnostamista biodiversiteettitään arvokkailla kohteilla, kehitetään suojelualueverkostoja luonnon monimuotoisuuden suojelemiseksi, seurataan projektin ja sen toimenpiteiden vaikuttavuutta, koordinoidaan ja kehitetään biodiversiteetin ja ekosysteemien seuranta sekä yhteistyötä luonnonvarojen hallinnassa sekä perustetaan koulutusverkosto luonnon monimuotoisuuden ja asiantuntijoiden välisen tiedonvaihdon edistämiseksi.

- 1) Vahvistamme ekologisia verkostoja.
- 2) Vahvistamme yhteistyöverkostoja ja osaamista.
- 3) Kehitämme tiedonhallintaa ja hankintaa.
- 4) Kunnostamme heikentyneitä elinympäristöjä.
- 5) Mobilisoimme biodiversiteettirahoitusta.

Esimerkki:

LIFE-hankkeita, joilla parannetaan Natura-luontodirektiivin elinympäristöjen ja eliölaajien tilaa:

- Revives LIFE (jokihelmisimpukka)
- Taiga LIFE (metsien palojatkumoalueet)
- Hydrologia LIFE (suot ja pienvedet)
- Beetles LIFE (kovakuoriaiset)
- Metsäpeura LIFE
- Liito-orava LIFE
- Rannikko LIFE (Itämeren rannikon luontotyypit)

Luonnonsuojelualueiden perustaminen, hoidon ja käytön suunnittelu ja seuranta sekä ekologisen tilan parantaminen

Suojelualueiden hoidon ja käytön kokonaisuus

56. Edistämme osaltamme luonnonsuojelualueverkoston perustamistoimia.

Valtion omistamat suojelutarkoituksiin varatut alueet perustetaan lakisääteiksi luonnonsuojelualueiksi pääosin ympäristöministeriön vetämissä säädösvalmisteluhankkeissa. Hankkeissa perustetaan samanaikaisesti kaikki tarvittavat tietyn maantieteellisen alueen (usein maakunnan) uudet valtioneuvoston tai ympäristöministeriön asetuksilla perustettavat luonnonsuojelualueet.

Ympäristöministeriön ohjauksessa tapahtuvassa säädösvalmistelutyössä kokoamme kohteiden perustiedot, laadimme kartat ja vastaamme paikallistahojen osallistamisesta; ministeriö vastaa perustamissäädösten laadinnasta ja lausuntokierroksesta. Säädösvalmistelua tehdään yhteistyössä keskeisten maakunnallisten ja paikallisten sidosryhmien kanssa. Lähivuosina perustamissäädöksiä valmistellaan Oulun seudulla, Koillismaalla ja Kainuussa. Luonnonsuojelualueiden perustamisen jälkeen alueita muodostetaan suojelualuekiinteistö resurssien sallimassa aikataulussa.

57. Toimimme aktiivisena luonnonsuojelualueiden edunvalvojana ja olemme mukana kehittämässä luontovaikutusten arviointimenetelmiä.

Edunvalvonnalla pyritään vaikuttamaan suojelualueiden ja vastuulajien esiintymien ympäristössä tapahtuviin hankkeisiin siten, että niiden luontovaikutukset jäävät mahdollisimman vähäisiksi. Metsähallituksen vastuulla olevien Natura- ja luonnonsuojelualueiden sekä eliölajien (luonto- ja lintudirektiivin lajisto, erityisvastuulajit) edunvalvontatöiden määrä ja vaatimukset tulevat kasvamaan lähivuosina etenkin tuulivoimahankkeiden runsastumisen vuoksi. Haasteena tulee olemaan erityisesti tuulivoimahankkeiden yhteisvaikutusten arviointi, johon liittyvien arviointimenetelmien kehitystyössä olemme aktiivisesti mukana. Metsähallituksella on merkittävä rooli tuulivoimahankkeiden luontovaikutusten arvioinnissa etenkin maakotkien seurantaan ja huomioimiseen soveltuvien mallinnusten ja menetelmien kehitystyössä.

58. Seuraamme ja arvioimme säännöllisesti Natura-alueiden suojeluarvojen tilaa ja toimenpidetarpeita Natura-alueiden tilan arvioinneilla (NATA).

Natura-alueiden tilan arviointien yhteydessä tarkastellaan aluekohtaisesti Natura-alueiden inventointitarpeet, ennallistamisen ja luonnonhoidon toimenpidetarpeet sekä alueiden suojelu-, kulttuuri- ja käyttöarvoihin liittyvät muut suunnittelu- ja toimenpidetarpeet. Tilan arviointien perusteella tarvittavat inventointi- ja toimenpidesuunnittelutyöt aikataulutetaan tulevien vuosien työohjelmiin. Tilan arvioinnit tehdään kullakin Natura-alueella keskimäärin noin kymmenen vuoden välein.

59. Laadimme suojelu- ja Natura-alueiden hoito- ja käyttösuunnitelmia (HKS).

Suojelu- ja Natura-alueiden hoito- ja käyttösuunnitelmissa asetetaan luonnon ja kulttuuriperinnön suojeluun ja hoitoon sekä muun muassa virkistyskäytön kehittämiseen liittyvät strategiset päämäärät noin 10–15 vuoden aikajänteelle ja sovitetaan yhteen alueiden eri käyttömuotoja. Hoito- ja käyttösuunnitelmat laaditaan tiiviissä yhteistyössä keskeisten sidosryhmien kanssa. Suunnitelmien toteutumista ja vaikuttavuutta arvioidaan keskimäärin 5–6 vuoden välein laadittavien välitarkastelujen avulla. Tarkasteluissa huomioidaan myös toimintaympäristössä tapahtuvat muutokset. Näiden kriteerien perusteella arvioidaan suunnitelmien päivitystarvetta. Hoito- ja käyttösuunnitelmia sekä välitarkasteluja tullaan laatimaan alueen kansallispuistoille ja tarpeen mukaan muille luonnonsuojelualueille. Suunnitelma valmistuu vuoden 2023 aikana Perämeren kansallispuistolle. Suunnittelu lähtee lähivuosina liikkeelle ainakin Sanginjoella ja Rokuan kansallispuistossa.

Kestävän virkistyskäytön edistäminen

60. Seuraamme virkistys- ja matkailukäytön kestävyttä LAC-seurantamenetelmän avulla Oulangan, Syötteen, Hossan ja Rokuan kansallispuistoissa sekä Ärjänsaaren suojelualueella.

Kävijämäärältään vilkkaimmilla taikka erityisen herkkiä luontoarvoja sisältävillä suojelualueilla kestävän virkistys- ja matkailukäytön toteutumista seurataan LAC- eli Hyväksyttävän muutoksen rajatmenetelmän avulla. LAC-prosessissa yksittäisen suojelualueen ekologisen, taloudellisen ja sosiaaliskulttuurisen kestävyden tilaa seurataan valikoitujen mittareiden avulla ja ryhdytään ennalta määriteltyihin toimiin, jos raja-arvot ylittyvät.

61. Luomme yhdessä matkailukumppaneiden kanssa mahdollisuuksia uudistavalle matkailulle tarjoten esimerkiksi luonnonhoidollisia vapaaehtoistyökohteita.

Vastuullisuus ohjaa yhä vahvemmin myös ihmisten vapaa-ajan valintoja. Yhä useampi matkailija haluaa jättää positiivisen jäljen matkakohteensa luonnolle tai yhteisölle.

Esimerkki:

Metsähallituksen paimenviikot ovat elämysellinen tapa yhdistää lomailua ja luonnonsuojelua luonnon monimuotoisuuden hyväksi. Viikkojen tärkein tarkoitus on arvokkaiden perinneympäristöjen hoito. Paimenkohteissa laiduntavat lampaat, lehmät tai hevoset pitävät perinnemaisemat avoimina. Paimenten tehtävä on huolehtia siitä, että laiduntavat eläimet saavat vettä ja että niiden yleiskuntoa tarkkaillaan. Muuten viikko tarjoaa paimenille virkistäviä elämyksiä, lepoa ja hyviä retkeilymahdollisuuksia.

Vuosittain Metsähallituksen paimenkohteita on noin 15. Yksi näistä on Oulujärven Ärjänsaarella, jossa paimenviikkoja on järjestetty kesästä 2018 alkaen. Tammikuun hakuun ilmoittautuneiden joukosta Ärjän lampaiden paimenet valitaan arpomalla. Paimenviikot ovat maksullisia, ja niistä saadut tulot käytetään kohteen ja sitä ympäröivän luonnonsuojelualueen hoitoon.

62. Laadimme julkisten hallintotehtävien vastuulla oleville kulttuuriperinnön arvokohteille korjausvelkalaskelman sekä uudet hoidon tavoitteet.

Kulttuuriperinnön arvokohteet ovat suunnitelmallisen hoidon piirissä. Arvokohteet katselmoidaan säännöllisesti viiden vuoden välein, ja niille laaditaan kuntoarvio. Metsähallituksen Luontopalveluiden hoidossa olevat kulttuurihistorialliset arvokohteet on listattu liitteessä 7.

63. Huomioimme monikäyttömetsien kulttuuriperintökohteet toiminnassamme.

Metsien aineellinen kulttuuriperintö käsittää sekä muinaismuistolain (295/1963) mukaan rauhoitetut että lain ulkopuolelle jäävät muut kulttuuriperintökohteet. Molemmat kohdetyypit otetaan aina huomioon metsien käsittelyssä. Tyypillisimmin aineellisen kulttuuriperinnön kohteet Pohjanmaan-Kainuun alueella liittyvät tervanpolttoon ja metsätalouteen, kuten vanhat metsäkämppien ja uiton jäänteet erilaisine rakenteineen. Monet kulttuurillisesti arvokkaat rakennetun kulttuuriperinnön kohteet, kuten esimerkiksi Salpalinjaan kuuluvia alueita rakenteineen, on huomioitu kaavoituksessa vähintään maakuntakaavan tasolla. Tällöin alueiden suunnittelussa otetaan huomioon kaavan asettamien vaatimusten mukaisesti rakennettujen kulttuuriympäristöjen kokonaisuudet sekä ominaispiirteet, ja merkittävien kulttuurihistoriallisten ja maisemallisten arvojen säilyminen turvataan. Kohteiden suunnittelussa osallistetaan alueellisia vastuumuseoita. Valtakunnallisesti arvokkaisiin kohteisiin merkittävästi vaikuttavissa hankkeissa toiminta suunnitellaan yhteistyössä museoviranomaisten, käytännössä alueellisten vastuumuseoiden kanssa. Kaikkien kulttuuriperintökohteiden huomioimisessa ja turvaamisessa noudatetaan voimassa olevaa lainsäädäntöä ja suojeluesitysten päätöksiä.

64. Panostamme rakennusperinnön hyvää hoitoon.

Rakennusperinnön hoito on samalla siihen liittyvän tiedon ylläpitämistä ja tallentamista. Hyvään hoitoon liittyy huolellinen materiaalivalinta, käsityövaltaisuus ja kohteen historiallisia arvoja kunnioittava korjaustapa.

Esimerkki:

Kevätkesällä 2023 järjestämme Puolangan Tiaisen torpalla säröslaudan valmistuksen työpajan. Tehdyllä laudalla korjaamme pihapiirin savusaunan katon.

Luonto- ja ympäristötietoisuuden kasvattaminen

65. Panostamme luonto- ja ympäristökasvatukseen ja sitä kautta ihmisten luontosuhteen syntyamiseen ja ylläpitoon sekä luonto- ja ympäristötietoisuuden lisäämiseen.

Ihmisten luontosuhteen syntyminen ja vahvistaminen on edellytys luontokadon torjumiselle. Tämän eteen teemme pitkäjänteistä ja aktiivista työtä. Koska lapsuusajan kokemukset vaikuttavat vahvasti koko eliniän kestävän luontosuhteen rakentamiseen, panostamme etenkin varhaiskasvatus- ja koululaisyhteistyöhön. Tämä on osaltaan luonnon monimuotoisuuden turvaamista.

Luontokeskuksillamme on luonto- ja ympäristökasvatustoiminnassa tärkeä rooli. Erityisen paljon panostamme luontokasvatustoimintaan Liminganlahden luontokeskuksessa, jossa toimintaa tehdään vahvasti yhteistyössä Limingan kunnan luontokoulun kanssa.

Luontokeskusten ja muiden oppimisympäristöjen lisäksi ympäristökasvatusteemat ovat vahvasti mukana kaikessa asiakasviestinnässämme ja muun muassa erävalvonnassa. Hyödynnämme pitkän ajan kuluessa kehitettyjä aineistoja ja metodeja, mutta samalla panostamme myös jatkuvaan kehitystyöhän. Vaikuttavuuden lisäämiseksi koulutamme muun muassa opettajia ja ohjaajia itsenäisesti hyödyntämään olemassa olevia aineistoja.

Esimerkki:

Rakennamme Sanginjoen luonnonsuojelualueesta yhdessä kumppaneidemme kanssa ympäristökasvatuksen mallikohteen. Alueelle tulee muun muassa koululaisille suunnattu oppimisympäristö. Teemme ympäristö- ja luontokasvatusta kauttaaltaan vahvasti yhteistyössä kumppaneiden kanssa, mikä osaltaan lisää toiminnan vaikuttavuutta.

4.

Alueellinen hyvinvointi

Olemme mukana mahdollistamassa alueen elinvoimaisuutta. Sovitamme kestävästi yhteen valtion maa- ja vesialueisiin kohdistuvia toiveita yhdessä alueen toimijoiden kanssa – alueen elinvoiman kasvattamiseksi, huoltovarmuuden turvaamiseksi, luonnon monimuotoisuuden parantamiseksi, kulttuuriperinnön vaalimiseksi sekä paikallisten ihmisten oikeuksien ja virkistysmahdollisuuksien turvaamiseksi.

66. Työllistämme suoraan ja välillisesti.

Tunnistamme, että valtion alueilla harjoitettavalla liiketoiminnalla on suuri merkitys aluetaloudelle. Liiketoiminnoista kunnat saavat kiinteistövero- tuoja, ja lisäksi toiminta luo kysyntää teollisille palveluille. Aktiiviteetin lisääntymisellä on myös kerrannaisvaikutukset aluetalouteen.

Metsähallituksella on alueella kaikkiaan 10 toimistoja ja 4 palvelupistettä keskeisillä paikkakunnilla. Myös keskushallinnon henkilöstöä työskentelee alueemme toimistoilla. Toimihenkilöitä asuu ja työskentelee kaikissa Kainuun ja Koillismaan kunnissa. Yrittäjäkunta on pääosin paikallista. Tarjoamme metsänhoitotöitä yrittäjille ja koululaisille sekä harjoittelupaikkoja metsäalan opiskelijoille.

67. Hankimme maata Puolustusvoimien, Rajavartiolaitoksen, opetuksen ja tutkimuksen käyttöön.

Kehitämme myös kiinteistörakennetta ostamalla ja myymällä maa-alueita.

68. Tuemme yritysten investointeja toimittamalla puuta suunnittelualueen monikäyttömetsien kasvavista puuvarannoista.

Metsähallituksella on merkittävä rooli erityisesti paikallisten sahojen puuhuollossa. Suhteellisen vakaat ja pitkäaikaiset sopimukset luovan hyvän perustan yritysten toiminnalle. Pohjois-Suomen uudet kuitupuuta käyttävät investoinnit saavat merkittävän osan raaka-aineestaan valtion metsistä.

69. Varaudumme työvoiman kasvavaan kohtaantoon-ongelmaan.

Kilpailu työntekijöistä lisääntyy, ja se näkyy jo nyt rekrytoinneissa vähenevinä hakijamäärinä. Tarjotut kesätyö- ja harjoittelupaikat sekä yhteistyö paikallisten metsäoppilaitosten kanssa lisäävät kiinnostusta Metsähallitusta kohtaan. Iso osa palkatuista toimihenkilöistä on tullut töihin harjoittelupaikan kautta. Rekrytoinneissa panostamme tehokkaaseen verkkoviestintään ja viestimme työmahdollisuuksista oppilaitoksille.

Metsähallituksella on hyvä maine urakanantajana. Mainetta on ylläpidettävä aktiivisesti, jotta tarjoamamme urakointikohteet kiinnostavat yrittäjäentistä enemmän.

Terveyttä ja hyvinvointia edistävät luonto- ja eräelämykset sekä virkistysmahdollisuudet

70. Lanseeraamme kansallisen ulkoilutietopalvelun, joka kokoaa Pohjois-Pohjanmaan, Kainuun ja Keski-Pohjanmaan valtion maiden ja kuntien tarjoamat ulkoilun ja retkeilyn mahdollisuudet helposti lähestyttäväksi verkkopalveluksi.

Osana kansallisen Luonnon virkistyskäyttöstrategian toimeenpanoa Metsähallitus selvittää kansallisen ulkoilutietopalvelun toteutettavuutta osana Luontoon-sovelluskehitystä. Mikäli kehitystyö toteutuu suunnitelmakaudella, kunnat voivat omien kohteidensa osalta liittyä verkkopalveluun. Näin helpotetaan kansalaisten tiedonsaantia ulkoilun ja luonnossa liikkumisen mahdollisuuksista kokonaisuutena.

71. Jatkamme ja kehitämme yhteistyötä alueen Sosiaali ja terveysalan toimijoiden sekä oppilaitosten kanssa luonnosta saatavan hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi.

Keskeistä on yhteistyössä lisätä viestinnällisin keinoin ihmisten tietoisuutta luonnon terveys- ja hyvinvointihyödyistä sekä tukea etenkin lapsiperheitä ja haavoittuvassa asemassa olevia luontoon pääsemiseksi.

Esimerkki:

Oulun ja Kainuun neuvoloissa uusille lapsiperheille kerrotaan luonnon terveyshyödyistä ja lähiluontokohteista muun muassa sähköisten infonäyttöjen välityksellä.

Esimerkki:

Osallistumme Oulun kaupungin nuorten työpajatoimintaan tarjoamalla luonnossa tapahtuvaan kuntoutukseen soveltuvia kohteita ja toimintamuotoja esimerkiksi Sanginjoen luonnonsuojelualueelta.

72. Saatamme ylläpidettävän ja kehitettävän retkeilypalvelukokonaisuuden sille tasolle, ettei korjausvelkaa tulevaisuudessa pääse syntymään. Tämän myötä sekä asiakastyytyväisyys että -turvallisuus paranevat.

Retkeilypalveluja kehitetään kokonaisuutena vastaamaan pitkällä aikavälillä paremmin Luontopalvelujen rahoitustasoa. Samalla parannetaan retkeilypalvelujen asiakaslähtöisyyttä, eli uudistusten perustaksi kerätään ja hyödynnetään asiakasymmärrystä ja käyttäjäpalautetta. Tässä yhteydessä huomioidaan myös palveluiden metsästys- ja kalastuskäyttö. Asiakaslähtöisyyden rinnalla huomiota kiinnitetään retkeilypalvelujen huollon ja ylläpidon kustannustehokkuuteen.

73. Tasaamme retkikohteiden käyntimääriä tehokkaalla käytönohjauksella.

Järjestelmäuudistusten myötä viestimme asiakkaille mahdollisimman ajantasaista tietoa eri kohteiden ruuhkahuipuista. Täten kävijät voivat valita kohteensa ja käyntinsä ajankohdan siten, ettei ruuhkaisuus vaikuta asiakaskokemukseen.

74. Uudistamme vapaa-ajan kalastuksen lupa-alueet.

Muutamme pyydyslupa-alueet ja Pohjanmaa–Kainuun vapaluvan vuoden 2025 alusta alkaen kalatalousaluekohtaisiksi.

Uudet lupa-alueet noudattavat valuma-alueiden rajoja. Uudistus selkeyttää kalastuksen säätelytoimenpiteitä ja helpottaa kalakantojen seurantaa ja hoitoa.

75. Panostamme siihen, että mahdollisimman monella olisi mahdollisuus päästä luontoon ja saada sieltä elämyksiä ja oppimiskokemuksia.

Ymmärrämme esteettömyyden laajasti: se kattaa erilaiset liikunta-, aisti- sekä mielenrajoitteet. Panostamme saavutettavuuteen kaikessa viestinnässämme. Henkilöstön esteettömyys- ja yhdenvertaisuusosaamista vahvistetaan, jotta pystymme tarjoamaan myös opastuksia erilaisille erityisryhmille sekä luontokeskuksissa että maastokohteissa.

Esimerkki:

Luontoon.fi-verkkopalvelua ja sen mobiiliversiota uudistetaan parantamaan kohteiden digitaalista saavutettavuutta ja helpottamaan soveltuvien kohteiden löytämistä.

Pohjanmaan–Kainuun suosituimmille luontokohteille toteutetaan esteettömyyskartoituksia ja palveluiden esteettömyyttä parannetaan kartoitustulosten perusteella. Erityisesti esteettöminä kohteina kehitetään Liminganlahden kokonaisuutta, Sanginjoen luonnonsuojelualuetta ja Hossan kansallispuistoa.

Esimerkki:

Esteettömien retkeilypalvelujen kehittämisestä hyvänä esimerkkinä tulee toimimaan Sanginjoen luonnonsuojelualueelle rakennettava esteetön, moniaistinen elämyspolku, joka tulee olemaan valtakunnallisestikin merkittävä mallikohde.

76. Ylläpidämme monikäyttömetsien tiestöä.

Monikäyttömetsien tiestö on vapaasti käytettävissä ja mahdollistaa laajan metsien virkistyskäytön valtion metsäalueilla. Metsätaloukseen varten rakennettua tiestöä alueella on noin 20 000 kilometriä. Teiden käytöstä liiketoimintaan teemme sopimuksia ja perimme korvauksia.

Aluetalouden vahvistaminen

77. Metsätaloudellinen toiminta kasvaa suunnitelma-kaudella valtion monikäyttömetsien hakkuusuunnitteen noustessa, millä on suoria positiivisia vaikutuksia Metsähallitus Metsätalous Oy:lle palveluja tarjoavien yritysten ja puuta jalostavan teollisuuden toimintaedellytyksiin sekä edelleen alueen työllisyyteen.

Metsähallitus Metsätalous Oy:n tarve yrityksiltä hankittaville puunkorjuun ja -kuljetuksen sekä metsänhoitotöiden ostopalveluille kasvaa erityisesti Keski- ja Pohjois-Pohjanmaan alueella ja Kainuun alueen itäosissa. Myös kohoavat puunkorjuumäärät yhdistettynä tukkipuun osuuden kasvuun monikäyttömetsistä korjattavasta ainespuusta turvaa vaikuttavasti alueen sahojen raaka-aineen saantia, mikä osaltaan lisää rahavirtoja paikallistaloudessa.

78. Lisäämme hallinnassamme olevien alueiden taloudellista arvoa jalostamalla alueita tuulivoimaliiketoimintaan.

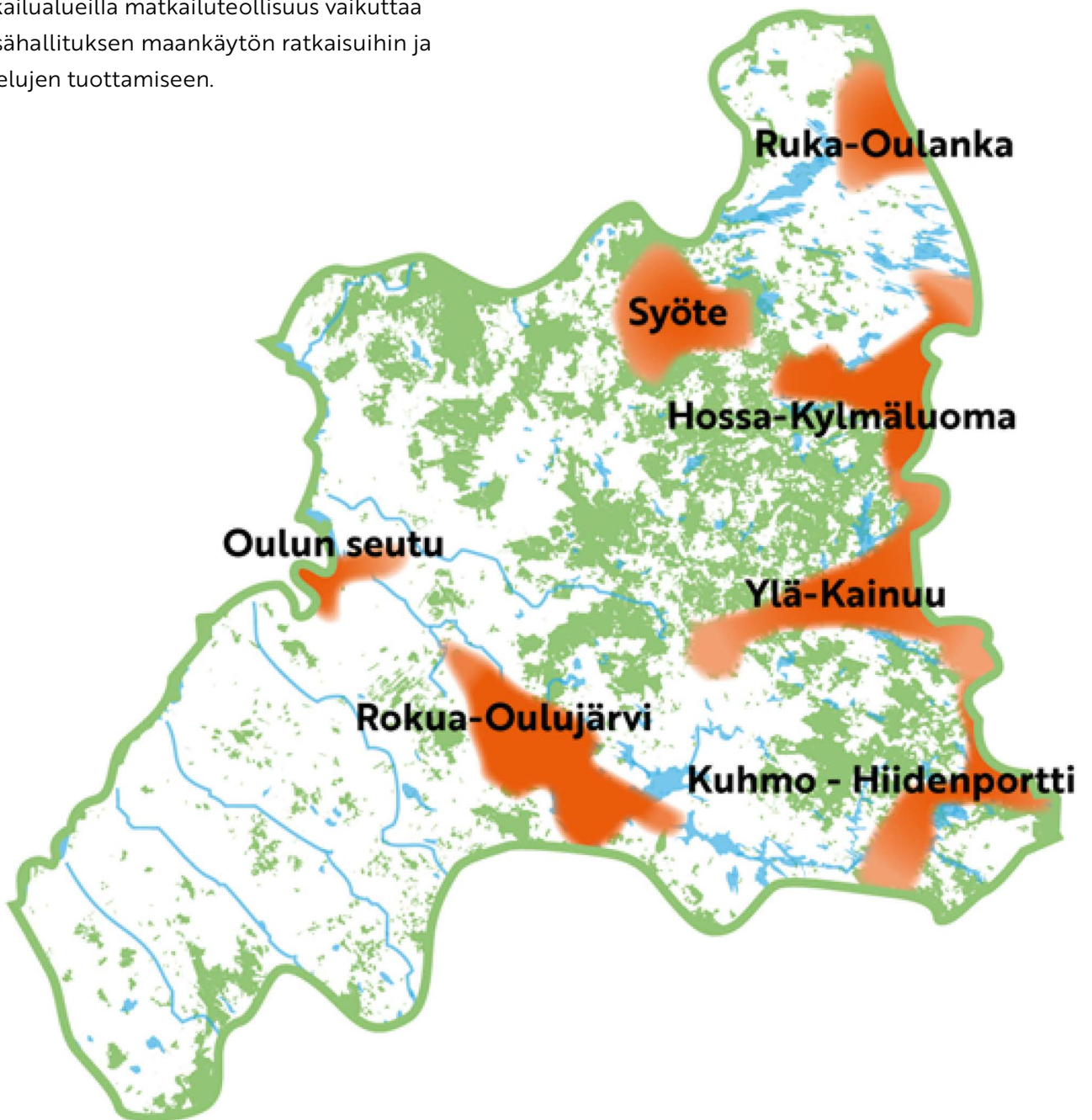
Yksittäinen tuulivoimapuisto on kokonaisinvestoinniltaan vähintään kymmeniä miljoonia euroja. Työllistämme suoraan ja välillisesti. Tuulivoiman suurin työllistävä vaikutus tulee käytöstä ja kunnossapidosta. Noin kymmenen tuulivoimalaa vaatii kaksi huoltajaa työssäkäyntialueelle. Rakentamisvaiheessa esimerkiksi maanrakennustöillä on työllistäviä vaikutuksia.

Luomastamme liiketoiminnasta kunnat saavat myös merkittäviä kiinteistöverotuloja. Yhdestä tuulivoimalasta kertyy elinkaarensa aikana kunnalle kiinteistöveroja useita satoja tuhansia euroja. Tuulivoimaliiketoiminta luo kysyntää teollisille palveluille ja kerrannaisvaikutuksia aluetalouteen.

Luonto- ja erämatkailun edistäminen

79. Määritämme matkailun painopistealueet.

Matkailualueilla matkailuteollisuus vaikuttaa Metsähallituksen maankäytön ratkaisuihin ja palvelujen tuottamiseen.

Kuva: Matkailun painopistealueet suunnittelualueella.

© Metsähallitus 2022
© Maanmittauslaitos 2022

80. Matkailun ja retkeilyn painopistealueita määrittellessämme otamme huomioon maakunta- ja yleiskaavojen virkistys-, ulkoilu- ja matkailualueet, paikalliset matkailustrategiat sekä sidosryhmien näkemykset.

Matkailualueilla Metsähallitus osallistuu yhteistyössä matkailuteollisuuden kanssa aktiivisesti maankäytön ratkaisuihin ja palvelujen tuottamiseen. Teemme yhteistyötä palvelujen ylläpidossa ja kehittämisessä kuntien, matkailuyritysten ja muiden matkailualan toimijoiden kanssa.

Esimerkki:

Matkailun ja luonnossa virkistäytymisen keskeiset toimenpiteet Metsähallituksessa.

- Vastamme hallinnassamme olevien valtion alueiden retkeilyinfrastruktuurin käytössä olevien resurssien puitteissa.
- Mahdollistamme metsästyksen, kalastuksen ja maastoliikenteen valtion mailla ja vesillä.
- Kehitämme yhdessä kuntien kanssa valtion alueita: kaavoitamme, myymme ja vuokraamme tontteja matkailuyritysten ja yksityisten ihmisten käyttöön.
- Takaamme virkistys- ja matkailukäytön vastuullisuuden yhteistyössä kumppaneidemme kanssa.

81. Yhteensovitamme virkistys- ja matkailukäyttöä muuhun maankäyttöön matkailualueilla ja niiden lähiympäristössä.

Käyttöpaineen tasaamiseksi ja kestävyuden turvaamiseksi matkailua on tarpeen laajentaa yhä vahvemmin monikäyttömetsiin, joissa sopivia alueita voidaan joustavammin jalostaa matkailun toimintoille. Metsätaloutta ja matkailua voidaan yhteensovitaa eri-ikärakenteistavin ja maisemaa avaavin hakkuin.

Esimerkki:

Manamansalon retkeilyalueella ja Hossan opastuskeskuksen ympäristössä on tehty kiitettyjä maisemanhoidollisia, maisemaa avaavia sekä eri-ikärakenteistavia hakkuita.

82. Kehitämme aktiivisesti liiketoimintamahdollisuuksia valtion maa- ja vesialueilla sekä luomme edellytyksiä yrittäjyydelle.

Tuemme alueiden paikallistaloutta ja elinvoimaisuutta kaavoittamalla valtion maa-alueita lomakäyttöön, liiketonteiksi ja vakituiseen asuinkäyttöön sekä mahdollistamalla suojelualueille ja monikäyttömetsiin suuntautuvan luontomatkailun.

83. Lisäämme vuorovaikutusta matkailutoimijoiden kanssa.

Kutsumme matkailutoimijoita mukaan alueellisten tiimiemme kokouksiin 1–2 kertaa vuodessa.

84. Toteutamme kaavoitusta vastuullisesti ja osallistamme paikalliset ihmiset ja toimijat.

Huomioimme kaavoituksessa luonto-, kulttuuri- ja virkistysarvot, jokamieskäytön mahdollisuudet sekä porotalous- ja muut yhteiskunnalliset velvoitteet.

Kaavoitetut tontit myydään tai vuokrataan. Teemme myös vuokra-, käyttöoikeus- ja reittisopimuksia eri tahoille tukemaan heidän toimintaansa.

Pohjanmaan–Kainuun alueella pääpaino kaavoituksessa on Rukan ja Syötteen alueilla, joissa luontomatkailuun liittyvä vapaa-ajan ja matkailun tonttien kysyntä on suurinta.

Esimerkki:

Suomussalmella Hossan kansallispuiston luontokeskuksen läheisyyteen on valmistunut ranta-asemakaava, jossa on rakennusoi-keutta matkailua palvelevien rakennusten (RM) kaavamerkinnällä 21 000 neliökilometriä. Luovutettavana on tontteja, jotka mahdollistavat alueen matkailuliiketoiminnan ja -palveluiden kehittämisen.

85. Tarkastelemme mahdollisuutta panostaa matkailuyhteistyössä enemmän aidosti kestävää toimintaa harjoitaviin matkailuyrityksiin ja muihin kumppaneihin luoden niille uusia, houkuttelevia yhteistyömahdollisuuksia.

Esimerkkinä aidosta kestävästä toiminnasta ovat vähähiilisyystavoitteet, lihasvoiman suosiminen aktiviteeteissa sekä uusiutuvan energian käyttö.

86. Kehitämme valtion retkeilyalueiden toimintaa.

Osana Marinin hallituksen kevään 2023 lisätalousarvion valtion maiden 30 000 hehtaarin suojelupäätöstä suuria osia Iso-Syötteen, Kylmäluoman ja Oulujärven retkeilyalueista siirtyy julkisten hallintotehtävien taseeseen suojelualueeksi. Alueiden kehittämistä jatketaan.

Kylmäluoman retkeilyalueen matkailun ja maankäytön mahdollisuuksia tarkastellaan uudelleen alueen myrskytuhojen jälkeen muun muassa matkailun ja maankäytön yleissuunnitelman päivityksen ja erikseen päätettävien tarpeellisten kaavoi-
tuksien avulla. Oulujärven retkeilyalueella on vi-
reillä Manamansalon leirintäalueen ranta-asema-
kaavan päivitys. Sen tavoitteena on mahdollistaa
alueen kehittyminen vetovoimaiseksi retkeily- ja
luontomatkailukohteeksi.

**87. Luomme ja kehitämme edellytyksiä metsäs-
tys- ja kalastusmatkailun sekä matkailuelin-
keinoon kestäväälle toiminnalle ja kasvulle yh-
teistyössä alueen yrittäjien ja muiden matkai-
lutoimijoiden kanssa.**

Edistämme luontaisiin kalalajeihin perustuvaa, kestävää kalastusmatkailua yhteistyössä kalatalo-
usalueiden, osakaskuntien, kalatalousalan järjestö-
jen ja kuntien kanssa.

Parannamme kalastusmatkailun kehittämismah-
dollisuuksia vuokraamalla vesialueita matkailuyrit-
täjille.

Esimerkki:

Metsähallitus vuokrasi Hyrynsalmen Kynä-
koskien alueen yritys vetoiseksi erityiska-
lastuskohteeksi 1990-luvun lopulla. Koski-
alueesta on kalastoa suojelevien kalastus-
sääntöjen ansiosta muodostunut kookkai-
ta taimenista tunnettu, matkailua tukeva
erikoiskohde.

Esimerkki:

Kuhmon vesistöretkeilyn kehittämishank-
keessa tunnistetaan alueen vesiretkeilyn
kärkireitit ja käynnistetään niiden tuoteis-
taminen ja palveluvarustuksen uudistami-
nen.

88. Ohjaamme maastoliikenteen ensisijaisesti urille ja reiteille.

Ylläpidämme yhdessä paikallisten yrittäjien ja harrastajakerhojen kanssa vapaan kelkkailun alueita. Selvitämme mahdollisuudet ohjata kalastajia merkittävimpiin talvikalastuskohteisiin kelkkauria pitkin.

Mahdollistamme taajamien läheisyydessä maastoliikenteen sujuvan pääsyn reiteille ja urille.

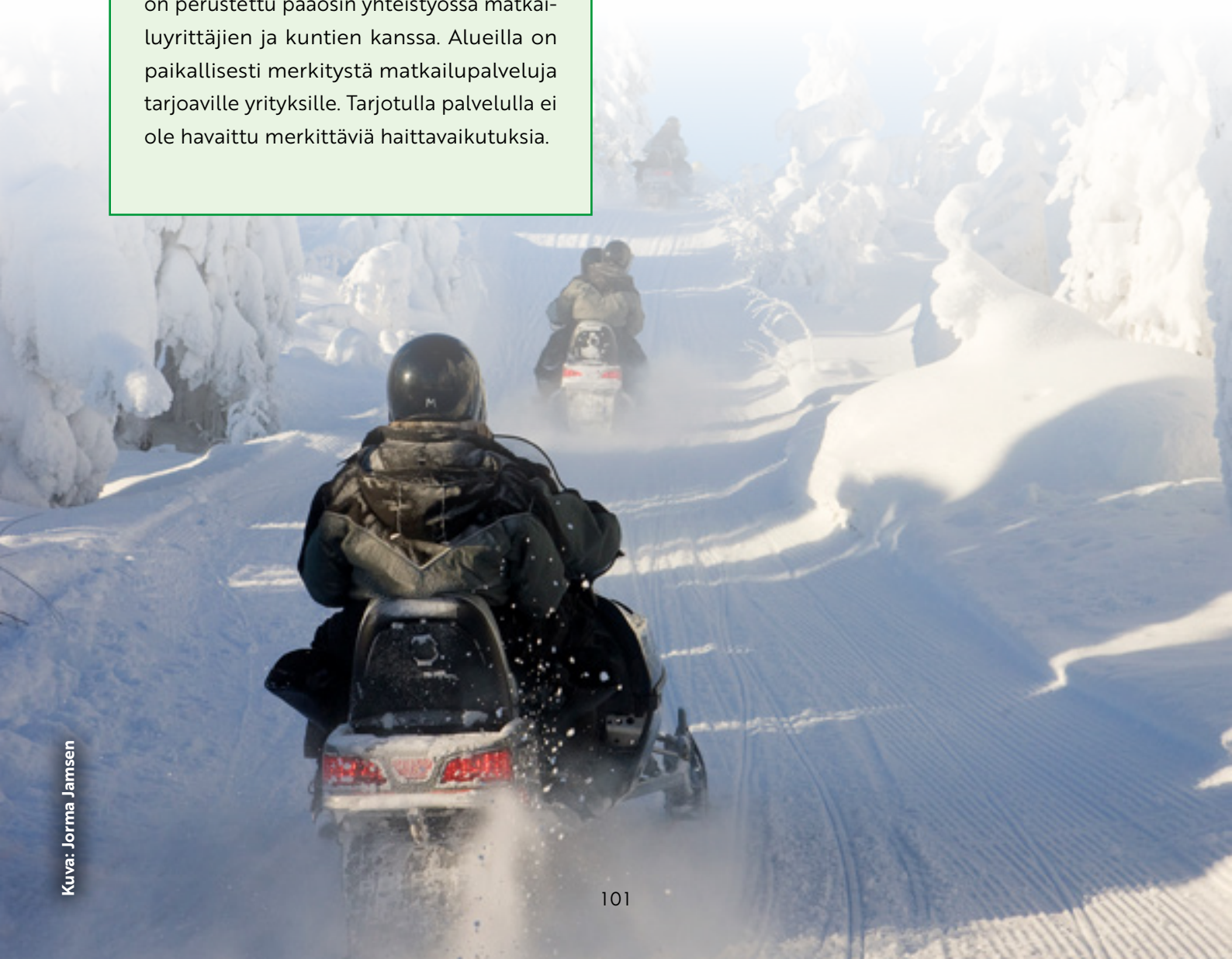
Esimerkki:

Kainuun maakunnan alueella on neljä niin sanottua vapaan kelkkailun aluetta. Alueet on perustettu pääosin yhteistyössä matkailuyrittäjien ja kuntien kanssa. Alueilla on paikallisesti merkitystä matkailupalveluja tarjoaville yrityksille. Tarjotulla palvelulla ei ole havaittu merkittäviä haittavaikutuksia.

89. Toiminnan turvaamiseksi ja ristiriitojen välttämiseksi pyrimme vuorovaikutteiseen toimintaan eri tahojen kanssa.

Esimerkki:

Petokuvaus on Kainuussa merkittävä itärajan tuntumaan sijoittuva matkailutuote, jonka asiakkaista pääosa tulee ulkomailta. Metsähallituksella on sopimukset kolmen yrittäjän kanssa. Uusia sopimuksia emme tee. Toiminta aiheuttaa jonkin verran ristiriitoja muun muassa metsästäjien kanssa. Toimintaa kritisoidaan myös petojen mahdollisen kesyyntymisen takia.

5.

Alueen luontoon ja luonnonvaroihin perustuvien elinkeinojen edellytysten turvaaminen ja edistäminen

Kehitämme ja tuotamme kestäviä ratkaisuja tulevaisuuden uusille tuotteille ja palveluille, joilla siirrymme fossiilitaloudesta biokierto-talouteen ja olemme kestävä metsätalouden edelläkävijä. Met-sähallitus toteuttaa osaltaan Kansallisen metsästrategian 2035 linjauksia.

90. Vastaamme kiviainestoiminnasta ja kaivannaisten edunvalvonnasta valtion mailla.

Vuokraamme valtion mailta maa-ainespaiikkoja kiviainesten käyttäjille. Kohteet ovat joko valmiiksi luvitettuja tai uusia mahdollisia kiviainesten otto-paiikkoja, joissa vuokraaja vastaa lupaprosessista. Uusien maa-ainespaiikkojen valinnassa huomioidaan kohteen kulttuuri-, luonnonsuojelu- ja virkistysarvot sekä osallistetaan tarvittavat sidosryhmät, kuten paliskunnat poronhoitoalueella.

Valtion maiden ja vesien hallinnoijana annamme lausuntoja malminetsintä- ja kaivosasioissa muun muassa eri kaavaprosesseissa, kaivoslain, ympäristövaikutusten arviointimenettelyä koskevan lain,, ympäristönsuojelu- ja vesilain mukaisissa menettelyissä sekä näiden yhteydessä tehdyistä Natura-arvioinneista. Annamme maanomistajan suostumuksia malminetsintään erityisissä pienimuotoisissa poikkeustapauksissa. Maanomistajasuostumuksia voimme antaa viranomaisille esim. pohjavesiputkien asentamiseen sekä Geologian tutkimuskeskuksen maa- ja kallioperän perustutkimuksiin.

91. Myymme monikäyttömetsistä puun lisäksi muitakin luonnontuotteita.

Merkittävintä on kuntan myynti, jonka kysyntä lisääntyy koko ajan erityisesti piharakentamisessa. Metsätaloudella on ollut merkittävä rooli kuntanostoyrittäjien liiketoiminnan kehittämässä.

Monikäyttömetsistä myydään luonnontuoteluvalla muun muassa kuusenkerkkää, havua, koivunoksia ja pakurikäppää. Menettelyllä tuemme luonnontuotealan kehittymistä.

92. Hoidamme poronhoitoalueella valtion maa- ja vesialueita yhteistyössä paliskuntien kanssa Metsähallituksen ja Paliskuntain yhdistyksen välisen sopimuksen mukaisesti.

Teemme tiivistä yhteistyötä paliskuntien kanssa porotalouden edellytysten turvaamiseksi muun muassa hyödyntämällä saatavilla olevaa porotalouden paikkatietoa. Määritämme poronhoidolle tärkeimmät alueet yhteistyössä kunkin paliskunnan kanssa TOKAT-aineistoja hyödyntäen.

Vastuualueet yhdessä järjestävät paliskunnille vuosittain tapaamisia, joissa käydään läpi tulevat toimenpidesuunnitelmat. Kehitämme luonnonhoitoon ja ennallistamistoimiin liittyvää paliskuntien osallistamista.

Esimerkki:

Paliskuntain yhdistyksen ja Metsähallituksen välillä on toistaiseksi voimassa oleva, koko poronhoitoaluetta koskeva sopimus, jonka toimivuutta seurataan vuosittain Paliskuntain yhdistyksen ja Metsähallituksen välisessä neuvottelussa. Sopimuksessa on linjattu

- neuvottelumenettelyt
- Metsähallituksen toiminnan ja poronhoidon yhteensovittaminen
- haaskojen käyttö poronhoitoalueella
- maankäyttö
- metsästys
- porojen ruokinta
- poroaitasopimukset.

93. Parannamme metsästäjien ja porotalouden vuoropuhelua vähentääksemme metsästyskoirien käytöstä porotaloudelle aiheutuvia haittoja.

Edistämme lupametsästäjien, paikallisten metsästäjien ja paliskuntien välistä keskusteluyhteyttä ja osallistamme osapuolia keskustelutilaisuuksiin yhteensovittamisen mahdollistamiseksi. Vuotuisissa paliskuntien ja Metsähallituksen tapaamisissa keskustellaan tarvittaessa aluekohtaisista metsästysjärjestelyiden muutostarpeista, jotka perustuvat paliskuntien esityksiin.

94. Edistämme porotyot.fi-palvelun käyttönottoa.

Maksamme paliskunnille palveluun liittymisen ensimmäisen vuoden kustannukset. Ylläpidämme ja kehitämme tiedonjakelua porotaloudesta metsästysalueiden lupatiedot mukaan lukien eräluvot.fi-sivustolla. Osoitamme metsästysalueiden kartoissa poronhoidon kannalta merkittävien alueiden sijainnin, joka perustuu paliskunnilta saatuun ajantasaiseen tietoon (esimerkiksi erotuspaikat ja rajoitusalueet).

Esimerkki:

Nettipohjaisen Poropaikka-sovelluksen avulla paliskunnat pääsevät hyvissä ajoin kommentoimaan metsien käsittelyyn liittyviä suunnitelmia.

95. Turvaamme kotimaisen kalan saatavuutta myöntämällä lupia kaupalliseen kalastukseen.

Kalatalousalueiden hoidon ja käytön suunnitteluun osallistamalla varmistamme, että kalavaroja käytetään kestävästi ja hyödynnetään monipuolisesti. Suunnitelmissa määritellään muun muassa kaupalliseen kalastukseen soveltuvat vesialueet. Kalatalousalueiden uudet hoito- ja käyttösuunnitelmat tulevat voimaan vuoden 2023 aikana, ja Metsähallitus sitoutuu niiden linjausten mukaiseen toimintaan.

96. Otamme toiminnassamme huomioon tutkimuksen, opetuksen, Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen maankäytön tarpeet.

Metsähallitus vuokraa alueita sekä Puolustusvoimille että Rajavartiolaitokselle molempien tahojen tarpeen mukaisesti. Vastaavasti metsäalan koulutuksen tarpeet turvataan sopimuksin koulujen opetusmetsissä.

97. Varaudumme hoitamaan tehtävämme myös poikkeusoloissa noudattaen maa- ja metsätalousministeriön sekä puolustusministeriön määräyksiä.

Kestävän metsätalouden harjoittaminen

Puun kysyntä alueella säilyy vahvana ja jopa lisääntyy uusien metsäteollisuuden investointien seurauksena, kun sekä kuiduttava teollisuus että yksityiset sahat ovat lisäämässä kapasiteettiaan. Energiapuun kysyntä alueella on vahvaa.

98. LVS-suunnitteen hakkuumäärä vuositasolla on 2,6 miljoonaa kuutiometriä.

Hakkuumäärän nostamisesta huolimatta uudistusluonteisten hakkuiden pinta-alaosuus (8 000 ha/v) kaikista hakkuusuunnitteen hakkuista säilyy aieman LVS-suunnitteen tasolla. Uudistusluonteisten hakkuukäsittelyiden ja kasvatushakkuiden kokonaismäärä 30 000 ha/v vastaa käytännössä aieman LVS-suunnitteen tasoa (29 100 ha/v). Omistajapoliittisen ohjauksen mukaisesti uudistusluonteisista hakkuista Pohjanmaa–Kainuun alueelle on määritetty jatkuvapitteisen metsänkasvatuksen hakkuiden osuudeksi 17 prosenttia (vähintään luokkaa 1 500 ha/v). Siten jaksollisen kasvatuksen päätehakkuiden määrä jää 83 prosentin tasolle kaikista alueella vuosittain toteutettavista uudistusluonteisista hakkuista (6 600 ha/v). Harvennushakkuiden LVS-tavoitemääräksi suunnitellaudella on asetettu 22 000 ha/v. Hakkuulaskelman kuvaus on esitetty liitteenä 9.

Alueen monikäyttömetsien yleisesti hyvän metsänhoidollisen tilan ansiosta taimikonhoitotöiden kokonaistoteutus säilyy tasolla 11 000 ha/v, mitä selittää taimikkovaiheen metsien hoitorästien vähyys alueella. Kivennäis- ja turvemaiden lannoitusten tavoitepinta-ala on 15 000 ha/v, mutta lannoitusten määrää on mahdollista lisätä erityisesti turvemaidella pitkävaikutteisilla tuhkalannoituksilla. Lisääntyvillä lannoitusmäärillä varmistetaan osaltaan hiilinielutavoitteen saavuttaminen vuoteen 2035 mennessä.

99. Lisäämme turvemaiden terveyslannoituksia.

Alueen monikäyttömetsien puuntuotosta ja siten myös niiden hiilensidontaa parannetaan kohdistamalla pitkävaikutteisia tuhkalannoituksia karumille ojitetuille turvemaidelle, joita aikaisemmin ei ole lannoitettu.

100. Toteutamme turvemaiden hakkuut pääosin jatkuvapeitteisillä hakkuutavoilla.

Turvemaidella painottuvat jatkuvapeitteisen metsänkasvatuksen hakkuutavat (ts. poimintahakkuu, pienalakasvatus, suojuspuuhakkuu ja uudistuskyp-
sän metsän väljennyshakkuu).

Kiertoaajat pidentyvät, koska yläharvennusten määrä ensiharvennusta seuraavissa harvennuksissa tulee säilymään 50 %:n tasolla. Osaltaan kiertoaikoja pidentää 60-70-vuotiaiden metsien edelleen runsastumassa oleva osuus alueen monikäyttömetsistä sekä jatkuvapeitteisten hakkuutapojen lisääntynyt osuus uudistusuonteisista hakkuista.

Jatkuvapeitteisen metsänkasvatuksen yleistymisen turvemaiden metsien käsittelyssä vähentää kunnostusojitusten tarvetta tulevaisuudessa. Kunnostusojitusten määrät ovat laskeneet 2010-luvun alusta 2020-luvulle tultaessa jo alle viidennekseen, ja ojien kunnostusmäärän oletetaan pysyvän alhaisella tasolla myös jatkossa. Seuraamme aktiivisesti ja edistämme osaltamme alaan liittyvää tutkimusta ja tarkennamme tulosten myötä toimintatapoja, joiden avulla voimme edelleen voimistaa varsinkin alueelle merkittävien ojitettujen turvemaiden metsien hiilinielua.

Esimerkki:

Pirttivaaran jatkuvan kasvatuksen havainto-alue Suomussalmella on yksi Metsähallitus Metsätalous Oy:n vuonna 2019 perustamista havaintoalueista, joilla tehdään pitkäaikaista tutkimustyötä tutkimuslaitosten kanssa peitteisen metsätalouden kehittämiseksi.

101. Kehitämme ja laajennamme tekoölyn soveltamista hakkuutoimenpiteiden suunnitteluun.

Jatkamme tekoölyllä tuotetun paikallisen puutavaralajiennusteen suunnittelukäytön vakiinnuttamista ja edistämme toimia sen tarkkuustason ja laadun parantamiseksi. Tekoölyratkaisuperusteisen toimintatavan kehittyessä ja puutavaralajiennusteen suunnittelukäytön laajentuessa puunkorjuun ja -toimitusten toiminnanohjaus tehostuu, mikä parantaa metsätalouden kannattavuutta ja vähentää osaltaan sen ympäristövaikutuksia hiilipäästöt mukaan lukien. Suunnittelutyön tuottavuuden ohella myös asiakastytyväisyys lisääntyy puutavaraerien toimitusten nopeutuessa ja toimitusvarmuuden kasvaessa.

102. Pidämme metsätieverkoston metsätalouden harjoittamisen vaatimassa hyvässä kunnossa.

Tienpidon ennakoivan toimintatavan omaksuminen vähentää esimerkiksi raskaista tiestön peruskorjaustoimista aiheutuvia ympäristö- ja päästöhaittoja.

103. Parannamme puunkuljetusten tehokkuutta.

Puutavaran kaukokuljetusten lisääntyvä siirtyminen rautateille vähentää suoraan metsätalouden hiilijalanjälkeä.

Esimerkki:

Kontiomäki-Pesiökylä -rataosuuden peruskorjauksen valmistuminen vuonna 2023 siirtää kuljetuksia aiempaa enemmän rautateille.

Kuva: Katri Lehtola

Toimintaohjelman seuranta

Kainuun, Keski- ja Pohjois-Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelman toimenpiteitä ja niiden toteutumista seurataan osana toimintaa ja niistä raportoidaan vuosittain Metsähallituksen johtoryhmälle ja Metsähallituksen hallitukselle. Seurantatiedot esitellään vuosittain myös Metsähallituksen Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun neuvottelukunnalle.

Luonnonvarasuunnitelman toteutumista ja luonnonvarojen kestävästä käytöstä seurataan mittareilla. Mittaritiedot lasketaan pääosin Metsähallituksen tietojärjestelmästä. Joissakin mittareissa laskenta perustuu Tilastokeskuksen ja Luonnonvarakeskuksen tilastopalvelun tietojen yhdistämiseen Metsähallitus Metsätalous Oy:n toiminnan ja talouden seurannasta saataviin tietoihin. Suunnitelman seurantamittarit on esitelty liitteessä 11.

Liitteet

- 1. Yhteenveto yhteistyöryhmien kanssa tehdystä yhteissuunnittelusta**
- 2. Suunnitteluun osallistuneet työryhmät**
- 3. Digitaalinen kansalaisosallisuus**
- 4. Yhteissuunnittelu muiden tahojen kanssa**
- 5. Suunnittelualan maankäyttökartta**
- 6. Menneen kauden mittarit**
- 7. Metsähallituksen Luontopalveluiden hoidossa olevat kulttuurihistorialliset arvokohteet**
- 8. Natura-luontotyyppien edustavuus ja luonnontilaisuus**
- 9. Mela-hakkuusuunnitelaskennan kuvaus**
- 10. Lausunnot ja käsittely**
- 11. Toimintaohjelman seurantamittarit**
- 12. Tunnistetut riskitekijät**

Liite 1.

Yhteenveto yhteistyöryhmien kanssa tehdystä yhteissuunnittelusta

"Luonto ja metsä on ratkaisu moneen asiaan. Miten varmistamme, että siitä riittää kaikille?"

Kainuun, Pohjois-Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelman valmisteluun osallistettiin merkittävä joukko alueellisia sidosryhmiä, yhteensä noin 60 eri organisaation edustajaa mukaan lukien viranomaistahot, elinkeinot, luonnonsuojelu, harrastajaryhmät ja nuoret.

Sidosryhmät jaettiin kahteen yhteistyöryhmään, Kainuun YTR ja Pohjanmaan YTR. Yhteistyöryhmille tehtiin aihetta pohjustava ennakkokysely ja järjestettiin yhteensä 6 alueellista YTR-työpajaa, kolme kummallekin ryhmälle ajalla syyskuu 2022 - maaliskuu 2023. Työryhmien työskentely koostui lisäksi digitaalisesta Howspace-ryhmä- ja kommentointityöskentelystä sekä kahdesta yhteisestä Teams-kokouksesta. Lisäksi suunnittelun alueen matkailuelinkeino osallistettiin erikseen omalla Howspace-sivustolla, jonne varsinaiseen YTR-prosessiin osallistujien lisäksi kutsuttiin 138 alueen matkailutoimijaa.

Ennakkokyselyllä selvitettiin osallistujien odotuksia ja kriteerejä onnistumiselle

Ennakkokysely osallistujille koostui puhelinhaastatteluista ja sähköpostikyselystä. Osallistujat näkivät onnistuneen luonnonvarasuunnittelun yhteensovittavana prosessina, jossa

- osallistujat oppivat yhdessä uutta ja kuuntelevat myös muita näkökulmia
- vältetään yhtä dominoivaa näkökulmaa
- huomioidaan alueellinen ja ylisukupolvinen ajattelu
- tutkimustiedolla tulee olla ohjaava rooli

Osallistajat kokivat prosessin kokonaisuutena, jossa he voivat aidosti vaikuttaa lopputulemaan.

Metsähallitukselta toivottiin avoimuutta ja kykyä aitoon dialogiin, läpinäkyvyyttä priorisointien ja taustamuuttajien osalta sekä eri intressien aitoa yhteensovittamista.

Ensimmäisessä työpajakokouksessa osallistajat tunnistavat toimintaympäristön muutoksia ja jännitteitä

Toimintaympäristön muutosten nähtiin olevan toisiinsa linkittyneitä, ja vaativan niin Metsähallitukselta kuin prosessiin osallistuneilta toimijoilta ennakkointia ja proaktiivista toimintaa.

Osallistujat tunnustivat, että luonnonvarasuunnitteluun vaikuttavat

- planeraariset rajat, ilmastonmuutoksen hillintä ja luontokadon estäminen
- käyttömuotojen yhteensovittaminen luonnon monimuotoisuuden kanssa
- yhteiskunnallinen arvokeskustelu
- energiamurros, vihreä siirtymä ja irtautuminen fossiilista polttoaineista
- lisääntynyt paine puun käytölle
- kehittyvä kansallinen ja kansainvälinen lainsäädäntökehys.

Vaikka osallistujat kokivat, että itse prosessi oli yhteensovittava ja rakentava, tunnustavat he itse toimintaympäristössä erilaisia jännitteitä:

- Luonnon monimuotoisuus vs. Metsien monikäyttöisyys
- Irtautuminen fossiilitaloudesta vs. Kasvanut paine metsien käytölle
- Lyhyen aikavälin taloudelliset mahdollisuudet vs. Pitkän aikavälin ekologinen kestävyys

Toisessa työpajakokonaisuudessa keskityttiin kolmen keskeiseen luonnonvarasuunnittelun osa-alueeseen: Ennallistaminen ja luonnonhoito, biotalous sekä vihreä siirtymä ja tuulivoima

- Ennallistaminen vaatii ekosysteemiajattelua, siirtymistä pois pistemäisistä toteutuksista sekä yhteistä koordinoitua yli omistusrajojen. Ekosysteemiajattelussa vaikuttavuuden nähtiin olevan keskeinen toimenpiteiden kriteeri ja seurannan kohde. Myös ennallistamistoimet tulisi nähdä osana tasapainoista ekologista, sosiaalista ja taloudellista kokonaisuutta.

- Irtautuminen fossiilitaloudesta ja uuden biotalouden mahdollisuudet puhuttivat osallistujia. Erityisesti toivottiin vahvaa alueellisen näkökulman ja elinvoiman huomioimista suunnitelmassa. Samaan aikaan kiinnosti esimerkiksi tiettyjen, hiiltä pitkään sitovien puunkäyttömuotojen, esimerkiksi puurakentamien priorisointi.
- Tuulivoiman lisärakentamisen toivottiin keskittyvän jo valmiiksi rakennettuun ympäristöön. Erityisesti toivottiin olemassa olevien ja suunnitteilla olevien tuulivoimaprojektien yhteisvaikutusten arviointia sekä pidemmän aikavälin perspektiiviä, mm. miten tuulivoimaympäristöt ennallistetaan tulevaisuudessa. Lisäksi taloudellisen hyötyjen toivottiin jäävän itse alueille.

Kolmannessa työpajakokonaisuudessa keskityttiin koko luonnonvarasuunnittelun keskeiseen kysymykseen: Miten yhteensovitamme luonnon monimuotoisuuden ja metsien taloudellisen käytön?

Yhteistyöryhmillä oli selkeitä näkemyksiä ja toivomuksia, miten luonnon monimuotoisuuden tulisi näkyä Metsähallituksen työssä ja luonnonvarasuunnittelussa:

- **Myös Metsähallituksen oman toiminnan tulee olla yhteensovitettua.** Metsähallituksen omien toimintojen ja tulostavoitteiden yhteensovittaminen vaatii valintojen ja niiden perustelujen läpinäkyvyyttä sidosryhmiin päin - miten ja millä prosessilla esimerkiksi mahdolliset metsätalouden ja suojelun intressiristiriidat ratkaistaan.

- **Faktapohjaisesti, eri intressit väliset jännitteet tunnistaen.** Luonnonvarasuunnitteluprosessi voi olla suunnannäyttäjänä siinä, miten faktapohjaisesti käsitellään eri tavoitteiden välisiä jännitteitä – luonnon monimuotoisuus, hiilensidonta, maankäyttö, energiantuotantoalueet, kestävä metsänhoito, ennallistaminen jne.
- **Valtion ja muiden maanomistajien välistä vaikuttavuusyhteistyötä ja koordinaatiota on lisättävä.** Itse monimuotoisuustoimenpiteitä - myös pistemäisiä sellaisia - tulee tarkastella systeemisesti ja paikallisesti ekologisten verkostojen kautta. Monimuotoisuus ja sitä tukevat ekosysteemit eivät myöskään tunne rajoja omistuksen suhteen, ja siksi valtion ja muiden maan- ja metsänomistajien välistä osaamis- ja tietokoordinaatiota tulisi lisätä.
- **Metsähallituksen vahva monimuotoisuusosaaminen on turhaan piilotettu salaisuus.** Suojelu, ennallistaminen ja monimuotoisuus ovat selkeästi osa Metsähallituksen kovaa ydintä. Tämän toiminnan läpileikkaavuudesta, tuloksellisuudesta ja vaikuttavuudesta tulisi viestiä vahvemmin. Monimuotoisuustyö vaatii taustalleen vahvempaa seurantaa ja määrällistä vaikutusten arviointia ja niistä viestimistä.
- **Hakkuusuunnite on sidosryhmien hyväksyttävissä.** Itse laskelmat suunnitteen taustalla koettiin valtaosin uskottaviksi ja erityisesti hiilinielurajoite strategisesti ymmärrettäväksi. Osallistujat nostivat kuitenkin esiin, että hiilinielut voivat erityisesti lyhyellä aikavälillä olla ristiriidassa monimuotoisuustavoitteiden kanssa. Tämä vaatii Metsähallitukselta läpinäkyvää priorisointia.
- **Hakkuissa ei ole kysymys pelkästään kuutioista.** Myös hakkuista tulisi käsitellä selkeästi ympäristön, sosiaalisten sekä taloudellisten vaikutusten näkökulmasta, yhtä aikaa alueellista perspektiiviä ja omaa toimijuutta ja vaikuttamismahdollisuutta painottaen. Esille tulisi tuoda myös puun käyttökohteiden vaikuttavuus, mukaan lukien hiilensidonta pitkäikäisiin puutuotteisiin- ja kohteisiin, sekä substituutiovaikeus.
- **Omistajapolitiikka koettiin selkeäksi ja ohjauksiksi.** Kysymyksiä herätti edelleen suunnitelman joustavuus ja mahdollinen tarkentaminen suunnitelmakauden aikana. Tätä kysymystä ei tarkasteltu pelkästään suunnitelmaan sisäänrakennettujen mittareiden ja tulostavoitteiden toteutumisen kautta, vaan huomioiden myös mahdolliset kansainväliset suojelu-, monimuotoisuus- ja ilmastopolitiikan vaikutukset suunnittelukautena.

Osallistujilla oli myös selkeitä viestejä Metsähallituksen roolista biotalouden edistämässä sekä työpajassa esitellystä hakkuusuunnitteesta:

- **Vaikeista asioista tulee osata viestiä.** Metsähallituksella tulee olla uskottavuutta ja kykyä esittää asiantuntevalle yleisölle ensi kuulemalta vaikeita asioita, esimerkiksi hakkuiden ja hiilinielutavoitteiden keskinäisestä suhteesta. Tiedostetaan, että aina tilaisuutta tai aikaa perinpohjaiseen dialogiin ei ole. Siksi itse hakkuusuunnitteen avainmäärittelyjen, esimerkiksi metsänkasvuskenaarion selkeään viestinnälliseen paketointiin tulee panostaa.

Lopuksi:

Miten Metsähallituksen koettiin onnistuneen prosessissa?

- Metsähallituksen koetaan onnistuneen hyvin strategisessa yhteensovittamisen tavoitteessa. Itse tavoitteiden, mutta myös toimenpiteiden toteutumista ja kunnianhimon tason läpinäkyvää arviointia tulisi kuitenkin edelleen selkeyttää pidempijaksoisella, saavutettavalla mittaritiedolla. Myös esimerkiksi metsänkasvun taustalaskelmat ja niiden seuranta on sidosryhmille tärkeää.
- Prosessin koettiin tuoneen hyvin esille alueellista näkökulmaa ja jopa luoneen alueellisia joukkueita hyvinkin erilaisista intressiryhmistä.
- Metsähallituksella on selkeä mandaatti yhteensovittamiseen. Tämä edellyttää läpinäkyvyyttä, mutta myös kykyä ja halua osallistua julkiseen keskusteluun myös asiantuntijan roolissa.

Minkälaista lopputulemaa osallistujat toivovat?

Onnistunut luonnonvarasuunnitelma on kokonaisvaltainen, vaikuttavuuslähtöinen, tutkittuun tietoon perustuva, avoimesti viestitty sekä alueen elinvoimatekijöistä lähtevä ja niitä tukeva.

- Luonnonvarasuunnittelun tulisi perustua ei-sii-lomaiseen suunnitteluun, jossa huomio kiinnitetään toimenpiteiden yhteisvaikutukseen ja kokonaisuun arvoketjuihin pistemäisen kehityksen sijaan. Myös Metsähallituksen oman ohjauksen tulisi olla integroitua ja siiloista vapaata.
- Toimenpidekokonaisuuden vaikuttavuusarviointi ja erityisesti sen seuranta tulee tehdä huomioiden niin taloudellinen, sosiaalinen kuin ympäristönäkökulma.
- Yksittäisen intressiryhmän näkökulmien sijaan tutkitun tiedon tulisi ohjata linjauksia siitakin huolimatta, että disinformaatio voimakkaasti haastaa tietoa ja asiantuntijuutta.

Vuorovaikutuksen, viestinnän ja tiedotuksen merkitystä ei tulisi aliarvioida. Tämä on edellytys myös paikallisdemokratian toteutumiselle ja päätöksenteon perusteiden avoimuudelle.

Liite 2.

Suunnitteluun osallistuneet työryhmät

Yhteissuunnittelussa keskeisessä roolissa olivat Metsähallituksen asiakkaista, kumppaneista ja sidosryhmistä koollekutsutut yhteistyöryhmät, jotka muodostettiin erikseen Kainuuseen ja Pohjanmaalle (Keski- ja Pohjois-Pohjanmaa). Yhteistyöryhmien työskentelyn fasilitaattorina toimi vanhempi konsultti Petteri Lillberg Demos Helsinki Oy:stä.

Kuva: Karoliina Rantala

Kainuun yhteistyöryhmä

Organisaatio	Edustaja	Varaedustaja
Suomen Metsäkeskus	Tuomo Mikkonen	Eeva-Liisa Repo
Idän Taiga	Pirjo Kähkönen	Jari Virtanen
Kajaanin Latu	Antti Kingelin	Aune Kariluoto
Suomen riistakeskus	Marko Paasimaa	Tapio Kangas
Kainuun Luonnonsuojelupiiri	Johan Heino	Ari Jäntti
Kajaanin ammattikorkeakoulu	Jari Kähkönen	Marja Anttonen
Paliskuntain yhdistys	Vilma Sanaksenaho	Eerojuhani Laine
Kainuun Ely-keskus, Ympäristö ja luonnonvarat (Y) -vastuualue	Marja Hyvärinen	Jari Pesonen
Kainuun Ely-keskus, Elinkeinot, työvoima ja osaaminen (E) -vastuualue	Pauli Tervonen	Pekka Knuutinen
UPM	Antti Tukiainen	Ville Keskinen
Kuhmo Oy	Tommi Ruha	Juhani Pääkkönen
Kajaanin Yliopistokeskus	Vesa Virtanen	Tuomas Niskanen
Kainuun koneyritykset Ry / Hakka Oy	Markku Haverinen	Hannu-Pekka Haverinen
SKAL Pohjois-Suomi ry	Taavi Heikkinen	Raimo Pohjanen
Kajaanin Kaupunki	Jussi Heikkinen	Jari Kauppinen
Suomussalmen kunta	Niina Kinnunen	Erno Heikkinen
Metsähallituksen Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun alueellinen neuvottelukunta	Tytti Määttä	-
Suomen MetsätKuntoon	Janne Turunen	-
Kainuun Liitto	Sanna Schroderus	Jouni Ponnikas
Kuhmon kaupunki	Tuomas Huotari	Arto Malinen
Kainuun kalatalouskeskus	Jaakko Muurimäki	Marko Salminen
Luonnonvarakeskus LUKE	Janne Miettinen	
Kajave	Aki Palo	Eetu Niskanen
Vuokatin matkailutoimijat	Aija Laukkanen	Juha Kuosa
Puolangan kunta	Harri Peltola	Marko Väyrynen
Arktiset aromit	Birgitta Partanen	Anu Tossavainen
Kainuun maakunnallinen nuorisovaltuusto MaNu	Sini Huotari	-
Geologian tutkimuskeskus GTK	Seppo Leinonen	Tapio Halkoaho
Metsästäjäliiton Kainuun piiri	Juhani Voutilainen	Harri Käsmä

Pohjanmaan yhteistyöryhmä

Organisaatio	Edustaja	Varaedustaja
Kuusamon kaupunki	Jarkko Tammi	Jukka Väisänen
Pudasjärven kaupunki	Janne Karhu	Markku Mattinen
Lestijärven kunta	Mirva Vilppola	-
Pohjois-Pohjanmaan liitto	Ritva Isomäki	Erika Kylmänen
Keski-Pohjanmaan liitto	Teppo Rekilä	Reijo Kiviniemi
Pohjois-Pohjanmaan ELY, Ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue	Eero Melantie	Timo Yrjänä
Pohjois-Pohjanmaan ELY, Maaseutu ja energia -vastuualue	Timo Lehtiniemi	Tiina Suutari
Suomen metsäkeskus	Eeva-Liisa Repo	Tuomo Mikkonen
Metsähallituksen Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun alueellinen neuvottelukunta	Tytti Määttä	Pentti Malinen
Oulun Energia Oy, Energiantuotanto	Lauri Heilala	Heikki Parpala
Stora Enso, Pohjois-Suomen hankinta-alue	Esa Ojala	Juhani Pääkkönen
Junnikkala Oy	Jussi Joensuu	-
Koneyrittäjien liitto	Heikki Ahola	Janne Marttila-Tornio
SKAL Pohjois-Suomi ry	Taavi Heikkinen	Raimo Pohjanen
Kuljetusliike Moilaspojat Oy	Juha Moilanen	-
ODL Liikuntaklinikka, Oulun yliopisto, Elinikäisen Terveyden Tutkimusyksikkö	Raija Korpelainen	-
Ruka-Kuusamo Matkailu ry	Mats Lindfors	-
Pohjois-Pohjanmaan luonnonsuojelupiiri	Kirsi Eskelinen	Ilmari Juutilainen
Luonnonvarakeskus LUKE	Anne Tolvanen	-
Paliskuntain yhdistys	Vilma Sanaksenaho	Marja Anttonen
Oulun yliopisto	Jouni Aspi	Laura Kvist
Pro Agria Keski-Pohjanmaa ry, Kalatalouskeskus	Eero Hakala	Mauno Korhonen
Suomen Riistakeskus	Harri Hepo-oja	-
Oulun seudun ammattiopisto, Muhoksen yksikkö	Vesa Vanhamäki	Sauli Juurikka
Micropolis Oy, Iijoki-sopimus	Lauri Rantala	-
Fingrid Oyj, Maankäyttö ja ympäristö	Tiina Seppänen	-
Oulun kaupunki	Petri Korpelainen	Juha Peuraniemi
Maaselän latu ry	Helena Kinnunen	Raimo Salo
Syötteen matkailuyhdistys	Janne Määttä	-
Pohjois-Pohjanmaan nuorisovaltuusto (POPnuva)	Sofia Rentola	Sami Kemi
Geologian tutkimuskeskus GTK	Tuija Vähäkuopus	Jouni Pihlaja
Metsästäjäliitto	Miikka Annunen	-

Metsähallituksen projektiorganisaatio

Ohjausryhmä

Eerikäinen Kalle	Metsähallitus, Metsätalous Oy
Koskimäki Ville	Metsähallitus, Kiinteistökehitys
Leinonen Johanna	Metsähallitus, Konsernitoiminnot
Siikamäki Pirkko, PJ	Metsähallitus, Luontopalvelut
Tolonen Arto	Metsähallitus, Metsätalous Oy
Viitanen Jussi	Metsähallitus, Eräpalvelut

Projektiryhmä

Arovainio Petteri	Metsähallitus, Metsätalous Oy
Hartikainen Eero	Metsähallitus, Eräpalvelut
Herukka Ilkka	Metsähallitus, Metsätalous Oy
Korhonen Pasi	Metsähallitus, Eräpalvelut
Lumijärvi Heidi	Metsähallitus, Luontopalvelut
Pulkkinen Eeva	Metsähallitus, Luontopalvelut
Siira Jorma	Metsähallitus, Kiinteistökehitys

Metsähallituksen asiantuntijat

Aho Markus	Metsähallitus, Eräpalvelut
Ahokumpu Marjaana	Metsähallitus, Metsätalous Oy
Halla Tuulikki	Metsähallitus, Konsernitoiminnot
Hätälä Johanna	Metsähallitus, Kiinteistökehitys
Immonen Ilkka	Metsähallitus, Luontopalvelut
Jämsä Jari	Metsähallitus, Metsätalous Oy
Kangas-Korhonen Pertti	Metsähallitus, Metsätalous Oy
Kelola-Mäkeläinen Hanna	Metsähallitus, Konsernitoiminnot
Konola Sanna	Metsähallitus, Konsernitoiminnot
Määttä Jyrki	Metsähallitus, Kiinteistökehitys
Orre Timo	Metsähallitus, Kiinteistökehitys
Pennanen Anna-Liisa	Metsähallitus, Luontopalvelut
Pirttilä Lea	Metsähallitus, Kiinteistökehitys
Pääkkö Elisa	Metsähallitus, Luontopalvelut
Rautiainen Mikko	Metsähallitus, Eräpalvelut
Rantala Karoliina	Metsähallitus, Metsätalous Oy
Ruotsalainen Roope	Metsähallitus, Metsätalous Oy
Silomäki Pasi	Metsähallitus, Kiinteistökehitys
Tervonen Päivi	Metsähallitus, Luontopalvelut
Vilen Arto	Metsähallitus, Luontopalvelut

Liite 3.

Digitaalinen kansalaisosallisuus

"Kiitos tästä mahdollisuudesta osallistua suunnitelman laadintaan. Toivottavasti kommentteista saadaan joitakin suuntaviivoja suunnitelmaan."

Kansalaisosallisuus toteutettiin loka-joulukuussa 2022 digitaalisella Howspace -alustalla, joka mahdollisti perinteisiä verkkokyselyjä monipuolisemman, useita eri informaatio- ja aineistotyyppijä hyödyntävän lähestymistavan keskustelun aktivointiin. Alustalla jaettiin:

- Metsähallituksen luonnonvarasuunnittelun tausta-aineistoja ja linkkejä verkossa oleviin tietolähteisiin
- Metsähallituksen henkilöstön itse tuottamia teemakohtaisia lyhyitä kysymysvideoita
- Mahdollisuus avoimiin vastauksiin kysymyskohtaisesti
- Mahdollisuus vastata määrättyihin kysymyksiin Likert-asteikolla
- Mahdollisuus osallistujien keskinäiseen keskusteluun ja kommentointiin
- Mahdollisuus saada suoraan vastauksia Metsähallituksen henkilöstöltä

Keskusteluun osallistuneet kokivat digitaalisen alustan uudenaikaiseksi ja hyödylliseksi tavaksi osallistua. Metsähallituksen oman henkilöstön läsnäoloa kommenteissa ja videoilla pidettiin tärkeänä. Myös keskinäistä oppimista ja tiedonjakoa arvostettiin. Moni näki alustan toimivana tapana nostaa esiin lähiyhteisön tärkeänä pitämiä asioita, esimerkiksi kansallispuistohankkeen edistämisen.

Keskeisenä arvona ja kaiken toiminnan lähtökohdana osallistujat näkivät luonnon monimuotoisuuden turvaamisen kestävästi ja ylisukupolisesti. Teemat, kuten jatkuvapeitteinen metsänkasvatus, suojelu sekä luonnonhoidolliset toimenpiteet osana metsätaloutta, nähtiin kaikki tärkeinä. Tärkeänä nähtiin myös Metsähallituksen kyky toimia suunnannäyttäjänä.

Alustalla käyty keskustelu strukturoitiin teemakohtaisesti siten, että jokainen teema tuotiin alustalle erikseen, keskimäärin noin yksi teema viikossa. Luonnonvarasuunnittelun näkökulmasta tärkeitä keskusteluteemoja olivat:

- Yleinen arvopohja ja arvostukset luonnon ja metsien hyödyntämisessä
- Luonnon hyödyntämisen eri muodot ja niiden tarpeellisuus
- Soiden ennallistaminen
- Virkistys- ja retkeilypalvelut
- Puuraaka-aineen hyödyntämisen eri muodot ja niiden priorisointi
- Teiden käyttömaksut
- Puunkorjuumenetelmät
- Kalastus, riista ja Erävalvonta
- Tuulivoima
- Kaivostoiminta
- Kulttuuriperintökohteet
- Vapaaehtoistyö luonnonsuojelun hyväksi

Howspacessa keskusteluihin osallistui Metsähallituksen sekä alustaa hallinnoineen Demos Helsinki Oy:n oman henkilöstön lisäksi 60 aktiivista kansalaista. Kaikkia osallistujia yhdisti vahva suhde luontoon ja luonnossa liikkumiseen, minkä lisäksi osa osallistujista myös työskenteli suoraan metsään ja luontoon liittyvissä ammateissa. Osallistujia yhdisti ymmärrys ja halu keskustella luonnon eri hyödyntämismuodoista rakentavasti.

1. Yleinen arvopohja ja arvotukset luonnon ja metsien hyödyntämisessä

Keskustelijat korostivat selkeästi luonnon monimuotoisuuden turvaamista sekä omana perusarvonaan, mutta myös toivoivat sen olevan Metsähallituksen toiminnan lähtökohtana. Monimuotoisen luonnon nähtiin turvaavan mahdollisuudet virkistyskäyttöön, mukaan lukien kalastus ja metsästys, ja sillä on osallistujien mukaan myös merkittäviä terveys- ja hyvinvointivaikutuksia.

Metsähallitukselta toivottiin suunnannäyttäjyyttä paitsi luonnon monimuotoisuuden ja ilmastomuutoksen ja luontokadon torjunnan osalta, mutta myös taloudellisen kestävyuden suhteen. Talousmetsissä ja metsätaloudessa Metsähallituksen tuleekin näyttää suuntaa luonnonhoidon ja esimerkiksi jatkuvan kasvatuksen roolin vahvistamisessa osana luonnon metsien monimuotoisuutta. Myös vanhojen metsien suojelua tulee toteuttaa kansallisten linjauksien mukaisesti.

Konkreettisena esimerkkinä toivotusta suunnasta osallistujat toivat esiin Vaara-Kainuun kansallisuistoesityksen nostamisen luonnonvarasuunnitelmaan.

2. Luonnon hyödyntämisen eri muodot ja niiden tarpeellisuus

Osallistujia pyydettiin arvioimaan Likert-asteikolla 1-5 (1=Hyvin tarpeeton, 5=Hyvin tarpeellinen) luonnon hyödyntämisen eri muotojen tarpeellisuutta. Tarpeellisimmiksi luonnon hyödyntämisen muodoiksi osallistujat kokivat luonnontuotteiden keräämisen, luonnon terveysvaikutukset sekä virkistyskäytön. Vähiten tarpeellisiksi koettiin luonnontuotteiden käyttö kosmetiikassa sekä kaivos-toiminta.

Luonnontuotteiden kerääminen (marjat, sienet jne.)	4,5
Luonnon terveysvaikutukset	4,5
Virkistyskäyttö (maisemista nauttiminen, luonnossa liikkuminen)	4,4
Metsästys ja kalastus	4,3
Puun hyödyntäminen raaka-aineena (rakennusmateriaalit, paperi, biopolttoaineet jne.)	4,1
Luontomatkailu	4,1
Tuulivoima ja aurinkoenergia	3,6
Luonnontuotteet kosmetiikkatuotteissa	3,2
Kaivokset (raaka-aineet metallituotteisiin, elektroniikkaan, akkuihin jne.)	2,8

3. Soiden ennallistaminen

”Metaanipäästöt kyllä kasvavat mutta jos meidän sukupolvemme ei ota sitä vastaan, seuraavat sukupolvet saavat sekä metaanipäästöt että korkeammat hiilidioksidipäästöt.”

Soiden ennallistaminen on ristiriitainen aihe ilmastokeskustelussa. Soiden ennallistamisella voidaan parantaa monien lajien elinympäristöjä ja vesien laatua etenkin valuma-alueiden latvavesillä. Lyhyellä aikavälillä tarkasteltuna suon ennallistaminen voi kuitenkin olla ilmaston kannalta haitallista, koska suosta vapautuu runsaasti metaania pohjaveden noustessa.

Kansalaisia pyydettiin kommentoimaan, tulisiko valtion mailla sijaitsevia ojitettuja ja puuntuotannon kannalta heikkotuottoisia soita ennallistaa huolimatta mahdollisista lyhyen tähtäimen negatiivisista vaikutuksista ilmastomuutokseen vastaisessa.

Kysymys jakoikin vastaajia, ja moni tunnisti haasteen eri aikaperspektiivien välillä. Yhtäältä ennallistamisen nähtiin vahvistavan luonnon monimuotoisuutta ja pitkän aikavälin hyötyjen olevan lyhyen aikavälin haittoja suurempia. Toisaalta kysymys nähtiin myös sukupolvien välisenä reiluus- ja velvollisuuskysymyksenä. Tähän vetoavien vastaajien mielestä ennallistamista kannattaisi tehdä nyt, sillä muussa tapauksessa ongelmaa siirrettäisiin vain eteenpäin. Ennallistamista kannattavissa puheenvuoroissa toivottiin kuitenkin käytettävän kohdekohtaista harkintaa.

Ennallistamiseen kielteisesti suhtautuvat nostivat esiin hyötyjen hitauden sekä tarpeettomana nähdyn puuttumisen paikalla jo kehittyneeseen, metsittyneeseen ekosysteemiin, joka olisi hyödyllisempää suojella sellaisenaan.

4. Virkistys- ja retkeilypalvelut

”Itse näen tärkeänä sen, että virkistys- ja retkeilypalvelut palvelevat aivan jokaista kansalaista, ikään, sukupuoleen tai mihin tahansa seikkaan katsomatta. Palveluiden tärkeä ominaisuus on tarjota käyttäjilleen elämyksiä, ja näitä tulee tuottaa vastuullisesti ja kestävästi.”

Metsähallitus ylläpitää ja kehittää virkistys- ja retkeilypalveluita valtion mailla. Tavoitteena on, että palvelut ovat mahdollisimman kestävästi toteutettuja ja saavutettavia ja että ne tukevat sekä alueen asukkaiden arkisia luontoliikunnan tarpeita että erilaisia luonnossa liikkumisen tapoja. Tavoitteena on myös, että retkeilypalvelut palvelevat matkailukeskuksia ja niihin liittyvää yritystoimintaa.

Osallistujien kommentoissa keskeiseksi teemaksi nousi kansalaisten tasavertainen ja yhtäläinen mahdollisuus nauttia luonnossa retkeilystä ja viihtymisestä. Vaikka suomalaiset arvostavat kykyä liikkua luonnossa ja erätaitoja, myös erityisryhmien, liikuntarajoitteisten ja esimerkiksi lasten halutaan voivan liikkua luonnossa.

Kohteiden ja reittien esteettömyyden ja saavutettavuuden lisäksi toivottiin ajankohtaista tietoa digitaalisessa muodossa, selkeää opastusta ja viitoitusta, aktiivista reittien ulkopuolisten kulutusjälkien korjaamista sekä kestävä ja riittävän yksinkertaista rakentamista paikallista osaamista ja materiaaleja hyödyntäen.

5. Puuraaka-aineen hyödyntämisen eri muodot ja niiden priorisointi

Osallistujia pyydettiin arvioimaan Likert-asteikolla 1-5 (1=Erittäin kielteinen, 5=Hyvin myönteinen) omaa suhtautumista puuraaka-aineen eri käyttötapoihin. Myönteisimmin osallistujat suhtautuivat puun käyttöön rakentamisessa ja huonekalujen valmistuksessa, kielteisemmin vuorostaan biopolttoaineissa sekä sanoma- ja aikakauslehdissä.

Rakentaminen	4,8
Huonekalujen valmistaminen	4,8
Lääketeollisuus	4,4
Pakkausmateriaalit	4,3
Puukuitupohjaiset tekstiilit	4,2
Wc-paperit ja muut hygieniatuotteet	4,1
Elintarvikealan ainesosat Biokemikaalit (esim. biopohjaiset liimat ja pakkaukset)	4,0
Biopolttoaineet	3,7
Sanoma- ja aikakauslehdet	3,6

6. Teiden käyttömaksut

“Ehdottomasti olisin valmis maksamaan luontokohteiden käytöstä. Nyt paikkakunnalle ja kohteen ylläpitäjälle ei juuri jää rahaa käynnistäni.”

Metsähallitus rakentaa ja ylläpitää metsäautoteitä omia puunkuljetuksia ja metsänhoitotoimenpiteitä varten. Tieverkosto on myös kaikkien virkistyskäyttäjien käytettävissä, mukaan lukien metsästys, kalastus ja marjastus. Tiestön taso, määrä ja kohdentaminen vaatii edelleen tarkentamista.

Osallistujilta kysyttiin valmiutta maksaa teiden käytöstä esim. metsästys-, kalastus-, luonnontuote - tai jonkun muun luvan yhteydessä.

Vastaukset ja niiden perustelut jakoutuivat kolmeen osaan:

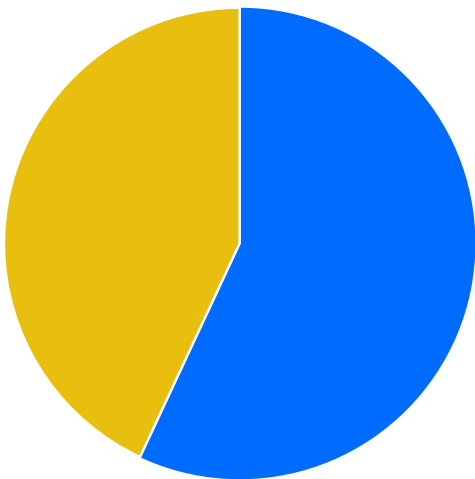
- Teiden käytöstä yritystoiminnan muodossa taloudellisesti hyötyvien tulisi maksaa teiden käytöstä.
- Teiden käyttö on jokamiehenoikeuksiin verrattavissa ja tästä syystä tavallisen virkistyskäyttäjän ei tulisi maksaa.
- Myös yksityiset virkistyskäyttäjät voivat maksaa, erityisesti jos maksu kohdistuu paikallisille palveluntuottajille ja elinkeinonharjoittajille tai motivoi muuten käyttämään paikallisia palveluja.

7. Puunkorjuumenetelmät

”Metsän kasvatus me täällä kyllä osataan mutta monimuotoisuus on sen seurauksena vähentynyt. Tulevaisuudessa meidän pitää keskittyä paljon luonnonhoitoon talousmetsissä.”

Metsähallituksen omistajapoliittisen tulosohjauksen mukaisesti valtion monikäyttömetsien uudistuluonteisista hakkuista vähintään neljännes tulee toteuttaa jatkuvapeitteisen metsänkasvatuksen hakkuutavoin.

Suhteellisen pieni määrä osallistujia (14 kpl) vastasi kysymykseen hakkuumenetelmistä. Niukasti enemmän puoltoääniä sai näkemys korkeammas- ta hehtaarikertymästä pienemmiltä käsittelypinta-aloilta jaksollisen metsänkasvatuksen avulla. Avoimessa kommentoinnissa keskustelu painottui erityisesti jatkuvan kasvatuksen määritelmiin, soveltuvuuteen paikallisesti sekä kehittyvään tutkimustiedon soveltamiseen.

(8) Korkeat hehtaarikertymät jaksollisen metsänkasvatuksen hakkuutapapainotuksella > asiakkaalle toimitettava puumäärä voidaan korjata pienemmiltä käsittelypinta-aloilta kustannus- ja päästötehokkaasti.

(6) Matalahkot hehtaarikertymät jatkuvapeitteisen metsänkasvatuksen painotuksin > asiakkaalle toimitettavan puumäärän korjaaminen edellyttää laajempia käsittelypinta-aloja ja kustannus- ja päästötehokkuudesta joustamista.

8. Kalastus, riista ja erävalvonta

”Luonnonkalakannat ja kantojen palauttaminen ehdottomasti etusijalla.”

Metsähallitus hoitaa kalavesiään perinteisesti istuttamalla vapakalastuskohteisiin pyyntikokoista kirjolohta ja taimenta sekä taimenen poikasia. Pyydyskalastusvesiin istutetaan pääsääntöisesti siianpoikasia.

Nykyisin kalavesien hoitotoimenpiteinä on enenevässä määrin lisääntynyt myös kalojen elinympäristökunnostukset, mm. virtavesikunnostukset ja valuma-alueiden ennallistamiset. Näillä toimenpiteillä parannetaan luontaisten kalalajien elinympäristöjä ja lisääntymisalueita.

Osallistujien keskustelussa nousikin vahvasti esiin tahto palauttaa ja vahvistaa luonnonkalakantoja ja parantaa niiden elinympäristöjä ja lisääntymisympäristöjä. Keskustelijat toivoivat istutuksiin pohjautuvan kalavesien hoidon vähentämistä ja irtautumista niistä vähittäin kokonaan.

”Ympäristöoppaassa on esitelty riista-asiat just niin kuin ne pitäisi hoitaa. Käytännössä asiat ei usein kuitenkaan ole mennyt niinkuin ohjeessa.”

Metsähallitus Metsätalous Oy:n julkaiseman ympäristöoppaan kirjaamat periaatteet metsäkanalintujen ja muiden metsämaiseman riistalajien elinympäristöjen huomioimisesta saa osallistujilta positiivista palautetta - kunhan ne toteutuvat ja tähän työhön osoitetaan riittävästi resursseja.

“Valvottavat alueet ovat suuria, eikä yksi ihminen voi ehtiä joka paikkaan.”

Keskusteluun osallistuneet nostivat esiin erävalvonnan tarpeen ja muutoksen yhä neuvontamaisempaan rooliin, mutta samaan aikaan osallistujat nostivat esiin huolen resurssien ohuudesta sekä liian suurista valvottavista alueista.

9. Tuulivoima

“Ei tuulimyllyjä hajalleen ympäri maakuntia, vaan keskitetysti sinne, missä on jo infra.”

Metsähallituksella on osaltaan tärkeä rooli Suomen ilmastotyön tavoitteiden saavuttamisessa vuoteen 2035 mennessä. Tavoitteena on moninkertaistaa valtion alueilla tuotettu uusiutuva energia vuoteen 2030 mennessä.

Keskustelussa kansalaiset nostivat vahvasti esiin toiveet, että tuulivoima keskitetään tietyille alueille ja että lisärakentaminen tehdään jo olemassa olevien voimaloiden yhteyteen tai ensisijaisesti merelle. Tuulivoiman lisärakentamisen ei haluta kiihdyttävän luontokatoa tai vaarantavan alueiden sosiaalista ja kulttuurista perimää.

Lisäksi osallistujien keskuudessa nousi esiin huoli sekä lisäinformaation tarve eri hankkeiden toteutumisvauhdista, läpinäkyvyydestä kuntalaisten suuntaan, ulkomaisen pääoman roolista sekä haittojen ja hyötyjen jakautumisesta paikallistaloudessa.

Tuulivoima ja sen lisärakentaminen vaatiikin osallistujien mielestä lisää avoimuutta ja ruohonjuuritason vuoropuhelua sekä tiedottamista tuulivoimatoimijoiden taholta. Se vaatii myös kuntien välistä yhteistyötä sekä yhteistä maakuntatason

suunnittelua. Tuulivoimaloiden vaatiman tiestön ja sen lisärakentamisen mahdolliset hyödyt virkistys- ja harrastusmahdollisuuksille osallistujat näkivät mahdollisuuksia tuovana.

10. Kaivostoiminta

Siirryttäessä fossiilisista polttoaineista uusiutuvaan energiaan (tuulivoima, aurinkovoima, sähköautojen akut) kasvaa tarvittavien mineraalien määrä vuodessa huomattavasti. EU:lla on lista kriittisistä ja taloudellisesti tärkeistä mineraaleista, joihin kuuluvat esimerkiksi keskeiset nk. akkumineraalit eli koboltti, grafiitti ja litium. Metsähallitus ei myönnä kaivoksiin liittyviä lupia, mutta vastaa kaivosasioissa valtion maa- ja vesialueiden edunvalvonnasta eli antaa mm. lausuntoja malminetsinnän ja kaivostoiminnan vaikutuksista valtion maihin ja vesiin.

Asteikolla 1-5 (1= Vahvasti eri mieltä, 5= Vahvasti samaa mieltä) osallistujat arvioivat kaivostoimintaan liittyviä väittämiä seuraavasti:

Malminetsintä ja kaivostoiminta valtion mailla Suomessa on hyvä asia, tarvitsemme mineraaleja tulevaisuudessakin uusiutuvan energian turvaamiseksi vastuullisesti kotimaassa tuotettuna	3,5
Malminetsinnän ja kaivostoiminnan ympäristövaikutukset ovat hoidettavissa kestävästi ja vastuullisesti	3,2
Malminetsintää ja kaivostoimintaa tulisi edistää positiivisten alue- ja paikallistalousvaikutusten vuoksi	2,9
Malminetsintää ja kaivostoimintaa ei tulisi olla valtion mailla lainkaan	1,7

Kaivostoimintaan liittyvää kysymystä pidettiin kaipaana ja kaivattiin keskustelun ja kommentoinnin pohjaksi Metsähallituksen henkilöstön tekemää videota samalla tavalla kuin muissa aihealueissa.

11. Kulttuuriperintökohteet

”Kaikki on tärkeitä, säilyttämisen arvoisia ja kiinnostavia.”

Metsähallitus on vastuussa monista kansallismaisemista. Kulttuuriperinnössä on mukana paljon Metsähallituksen vanhaan maankäyttöön liittyviä kohteita, kuten kruununmetsätorppia ja metsätölkämpiä sekä niiden jäänteitä. Luontopalvelujen hallussa on myös majakkasaarien kohteita ja arvokkaita kivikautisia asuinpaikkoja, rauniolinnoja, kalliomaalauksia, ja muita arvokkaita jäänteitä tuhansien vuosien asutushistoriasta.

Keskustelijat olivat laaja-alaisesti kiinnostuneita erilaisista kulttuuriperintökohteista, mukaan lukien niin luonnonnähtävyydet ja maamerkit kuin ihmistoiminnan jäljet. Kulttuuriperintökohteet itsessään ovat arvokkaita ja niillä nähdään tärkeä rooli tiedon ja kansallisen perimän siirtäjänä tuleville sukupolville.

12. Vapaaehtoistyö luonnonsuojelun hyväksi

”Tässä elämänvaiheessa ei aikaa riitä järjestettyihin, tiettyihin päiviin sidottuihin talkoisiin osallistumiseen.”

Metsähallitus tarjoaa mahdollisuuksia myös luonnonsuojelua toteuttaviin ja tukeviin vapaaehtoistyihin. Moni keskusteluun osallistunut oli jo osallistunut tai halusi jatkossa osallistua erilaisiin talkootoimiin. Osallistujia kiinnostivat mm:

- Lintujen rengastus
- Vieraslajien torjunta
- Perinnemaisemien hoito
- Purojen kunnostus
- Roskien siivoaminen
- Rakenteiden ja rakennusten kunnostaminen
- Polkujen ylläpito ja raivaus

Samaan aikaan osallistujat tunnistivat haasteiksi:

- Ajanpuutteen
- Talkoolla tehtävien töiden yleisen inflaation
- Muun luonnonsuojeluun liittyvän toiminnan, johon vastaaja on jo sitoutunut

Liite 4.

Yhteissuunnittelu muiden tahojen kanssa

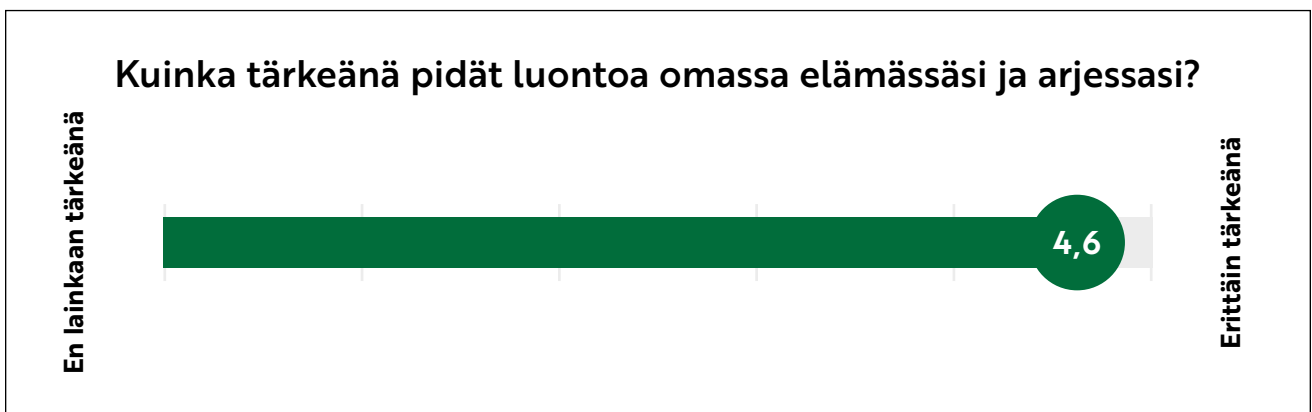
Yhteissuunnittelu nuorten kanssa

Nuoret huomioitiin suunnitteluprojektissa nimeämällä Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun nuorisovaltuustojen edustajat jäseniksi molempiin yhteistyöryhmiin. Yhteistyöryhmien lisäksi projektia esiteltiin Pohjanmaan nuorisovaltuuston kokouksessa 1.9.2022. Nuorille myös järjestettiin etäyhteydellä kaikille avoin työpaja marraskuussa 2022. Siihen osallistui aktiivisesti 12 nuorta. Työpajan järjestelyissä tehtiin yhteistyötä Keskipiste Leaderin nuorisoverkoston kanssa.

Nuorten työpajassa esiteltiin Metsähallituksen toimintaa sekä kartoitettiin nuorten arvoja ja odotuksia luontoon ja luonnonvarojen käyttöön liittyen. Tilaisuudessa nuoret pääsivät vastaamaan esitettyihin kysymyksiin Mentimeter -palautetyökalun avulla. Nuorilta saadut vastaukset koostettiin ja niitä hyödynnettiin yhteistyöryhmien työpajojen valmistelussa ja toimintaohjelman kirjauksissa.

Työpajasta annetun palautteen perusteella nuoret arvioivat työpajan sujuneen hyvin. Osallistujat antoivat työpajan kiinnostavuudelle arvosanaksi 4,7 (asteikko 0–5). Palautteen antajat kokivat myös oppineensa jotain uutta Metsähallituksesta (arvosana 4,8).

Alla muutamia poimintoja nuorten työpajassa antamista Mentimeter -vastauksista:

Luonnon tila ja sen hyödyntäminen

Olen huolissani luonnon tilasta ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemisestä?

Suosin kulutuspäätöksissäni luontoa säästäviä tuotteita ja palveluja?

Teoillani ei ole vaikutusta, koska esim. Kiinassa ja Intiassa saastutetaan niin paljon enemmän.

Eri mieltä

Samaa mieltä

Kuinka kannatettavia ovat mielestäsi seuraavat luonnon hyödyntämisen muodot?

Puun hyödyntäminen raaka-aineena (rakennusmateriaalit, paperi, biopolttoaineet jne.)

Luontomatkailu

Tuulivoima ja aurinkoenergia

Kaivokset (raaka-aineet metallituotteisiin, elektroniikkaan, akkuihin jne.)

Metsästys ja kalastus

Luonnontuotteiden kerääminen (marjat, sienet jne.)

Virkistyskäyttö (maisemista nauttiminen, luonnossa liikkuminen)

Luonnon terveysvaikutukset

Luonnontuotteet kosmetiikkatuotteissa

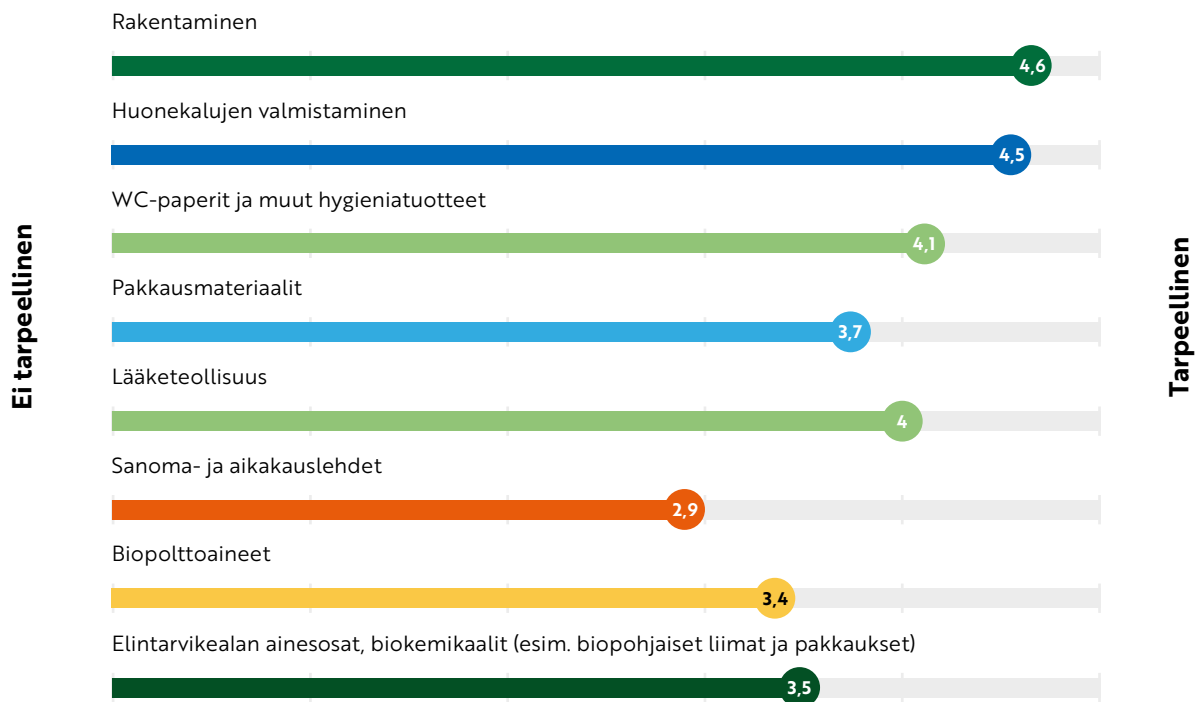
Ei kannatettava

Kannatettavaa

Mitä ajatuksia tuulivoima sinussa herättää?

Todella positiivinen asia ja suuri mahdollisuus meille.	Mieluummin käytettäisiin ydinvoimaloita energian tuottamiseen eikä tuulivoimaa.	Hyvä käyttövoima niin kauan, kun ei omasta ikkunasta näy ja kuulu ne tuulimyllyt.
Aivan mahtava asia. Toivoisin lisää myllyjä.	Tärkeä energialähde ja on tarpeellista lisätä.	Käyttökelpoinen energialähde.
Erittäin tarpeellista, mutta valtakunnan tasolla tällä hetkellä ristiriita, koska sähkö tuotetaan pohjoisessa ja käytetään etelässä (Siirtovetko: yksityisomisteiset maat sekä suuret kustannukset).	Hieno juttu! Olisi hienoa, että paikallinen elinkeinoelämä/yritykset hyötyisivät jotenkin tuulivoimaprojekteista.	Vaikutukset ympäröivään luontoon huolettaa esim. metsään ja maaperään.
Tuulivoimakaan ei välttämättä ole niin vihreä mitä ajatella. Siihen tarvitaan metalleja ym joka vaatii taas kaivoksen ja terästeollisuutta.	Täysin ongelmatonta tapaa tuottaa energiaa ei yksinkertaisesti ole, mutta tuulivoiman haitat suhteessa hyvin pienet verrattuna muihin energiamuotoihin. Sähköistyvässä yhteiskunnassa tarvitaan puhdasta sähköä.	Tasapaino luonnon kanssa löydettävä. Maakuntaan mahtuu, sekä luonnonsuojelualueita, että tuulivoimaloita. Etäisyys suojelalueen ja tuulivoimapuiston välillä huomioitava.
Kainuussa riittää tuulivoimallekin tilaa. Kannattaa toki harkita minne rakennetaan. Maisemallisesti ja maankäytön kannalta. Ei siis tuulivoimakaan sijoiteta ihan joka paikkaan vaan harkitusti. Kertoo kuitenkin tavallaan alueen elinvoimasta.	Mitä tapahtuu tuulivoimaloille elinkaaren lopussa? Lapojen hautaaminen maahan ei ole sen sisältämien materiaalien vuoksi kovinkaan luonnonmukaista tai eettistä.	Ydinvoima on yksi puhtaimpia tapoja tuottaa energiaa, voisimme hyödyntää enemmän sitä kuin tuulivoimaa.
Meillä on varaa sijoitella viisaasti ja yhteensovittaen. Kannattaa valmistelua tehdä kansalaisten ja eri toimijaryhmien kanssa, niin rakentamiselle saadaan paremmat takuut.	Voisi piristää joitain alueita sekä työllistää.	Onneksi tuulivoimalan voi joskus myöhemmin purkaa poisikin.

Miten suhtaudut puuraaka-aineen käyttämiseen tulevaisuudessa seuraavissa tarkoituksissa?

Mitä toivoisit, että kotiseutusi luonto, siis maat, metsät ja vedet tarjoavat sinulle seuraavan 10 vuoden aikana?

Käteviä karttapalveluja, ettei eksy.	Aitoja aarniometsiä. Pitäkää niistä kiinni.	Kuunnelkaa aidosti tieteen ja asiantuntijoiden viestiä. Älkää unohtako myöskään paikallista asiantuntemusta, jota alueelta löytyy.
Kunnon kampanja kansalaisille siitä, että nämä ovat meidän yhteistä omaisuutta, josta on pidettävä hyvää huolta.	Kuunnelkaa asiantuntijoita ja tutkijoiden viestejä. Älkää myöskään unohtako paikallista osaamista, mitä alueelta löytyy.	Yhteistyö eri toimijoiden kanssa. Tiivis kimppa kuntien ja hv-alueen kanssa. Luonto on oikeasti hyvinvoinnin yksi isoimmista tekijöistä.
Hyödynnetään tuleva JTF-tuki myös.	Miten luontopalvelut on mukana Metsähallituksen metsänhakkuiden suunnittelussa kun ollaan lähellä retkikohteita, ettei mene ihan metsään!	

Mitä Metsähallitus voi tehdä, että edellä mainitut tavoitteet valtion mailla ja vesillä saavutetaan?

Suojella luontoa, mutta sitä, että luonnosta saa kaiken irti kestäväällä tavalla.	Konkreettisia tekoja puheen lisäksi :)	Virkistysalueiden markkinointi ja huolto.
Tiivis yhteistyö muiden maa- ja vesialueiden omistajien ja haltijoiden kanssa (=yhteiset intressit, yhdistetyt voimavarat).	Lobata valtiota ja EU:ta vielä suuremmalla sykkeellä.	Suomessa on luonnon asiat jo erittäin hyvällä mallilla. Lopetetaan järjettömät tavoitteet Fossiilivapaasta Suomesta.
Samankaltaista työtä kuin tähän asti.	Kuunnelkaa tieteen ja asiantuntijoiden viestiä. Älkää unohtako myöskään paikallista osaamista, jota alueelta löytyy.	Monipuoliset keinot ja toiminta siten, että luonnon ehdot edellä, ei ihmisen hyöty.

Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen kanssa käydyt neuvottelut

Projektiin liittyen käytiin kahdenväliset neuvottelut Kainuun Prikaatin ja Kainuun Rajavartioston kanssa marraskuussa 2022. Neuvotteluilla varmistettiin, että suunnitteluprosessissa maanpuolustukseen ja rajaturvallisuuteen liittyvät asiat tulevat huomioiduksi. Toimintaohjelman alustavat kirjaukset hyväksyttiin Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen edustajilla ennen niiden toimittamista julkiseen käsittelyyn.

Paliskuntien kanssa käyty neuvottelu

Suunnittelualueella toimiville paliskunnille järjestettiin yhteistyössä Paliskuntain yhdistyksen kanssa Poronhoitolain (Phl 53§) mukainen neuvottelu 29.11.2022. Tilaisuuden aluksi esiteltiin LVS-prosessi. Suunnitelmassa käsiteltävistä aiheista käytiin tarkemmin läpi metsätalouden harjoittaminen, tuulivoima, metsäpeura-aita ja metsästys. Paliskunnilta kerättiin toiveet ja kommentit huomioitavaksi ja hyödynnettäväksi suunnitteluprosessissa.

Neuvottelun lisäksi Paliskuntain yhdistyksellä oli edustaja molemmissa yhteistyöryhmissä. LVS-projektia esiteltiin Metsähallituksen ja Paliskuntain yhdistyksen välisissä vuosineuvotteluissa 2.9.2022 ja 15.3.2023.

Metsähallituksen alueellinen neuvottelukunta

Suunnitteluprojektia esiteltiin Metsähallituksen Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun alueelliselle neuvottelukunnalle 1.5. 2022, 20.2.2023 ja 16.5.2023. Neuvottelukuntaan nimetyille jäsenille toimitettiin myös erikseen toimintaohjelman lausuntopyyntö huhtikuussa 2023.

Metsähallituksen sisäinen osallistaminen

Metsähallituksen johtoryhmä ja hallitus

Metsähallituksen johto seurasi ja linjasi suunnitteluprojektin etenemistä tiiviisti. Projektia esiteltiin MH:n johtoryhmälle ja hallitukselle projektiaikana seitsemässä kokouksessa. Metsähallituksen hallitus hyväksyi luonnonvarasuunnitelman toimintaohjelman kokouksessaan 20.6.2023.

Projektin ohjausryhmä ja projektiryhmä

Projektin etenemisestä vastannut projektin ohjausryhmä piti projektiaikana yhteensä 16 kokousta ja projektiryhmä 9 kokousta. Lisäksi ohjausryhmä ja projektiryhmä pitivät 4 yhteiskokousta teamsilla sekä livekokoukset elokuussa 2022 ja elokuussa 2023.

Projektiesittelyt MH henkilöstölle

8.6.2022 Luontopalveluiden PoKa-alueen henkilöstöinfo, Teams

16.6.2022 Kiinteistökehityksen infotilaisuus (valtakunnallinen), Teams

20.6.2022 Eräpalveluiden johtoryhmä, Teams

21.6.2022 Metsätalous Oy PoKa-alueen henkilöstöinfo, Teams

18.6.2022 MH viestintä ja brändi -yksikön johtoryhmä, Teams

12.10.2022 Luontopalveluiden PoKa-alueen henkilöstöinfo, Teams

13.1.2023 Luontopalveluiden PoKa-alueen johtoryhmä, Teams

16.2.2023 Metsätalous Oy PoKa-alueen palautepäivä

18.4.2023 Lakiasiat ja vaatimustenmukaisuus -yksikön palaveri, Teams

11.5.2023 Metsähallituksen YT-toimikunnan kokous, Teams

Projektin päätösvaiheessa elokuussa 2023 järjestettiin projektin lopputulosten ja toimintaohjelman esittely Pohjanmaan-Kainuun alueen henkilöstölle Teamsilla.

Liite 5.

Suunnittelualueen maankäyttökartta

0 50 100 km

© Metsähallitus 2022
© Maanmittauslaitos 2022

Liite 6.

Menneen kauden mittarit 2017–2021

Maankäytön kehitys

Maa-alueet

Kainuu

Maankäyttömuoto	2017, ha	2021, ha	Muutos, ha
Metsätalouskäyttö yhteensä	710 000	692 900	-17 100
• Talouskäytössä oleva monikäyttömetsä	495 100	481 700	-13 400
• Rajoitetussa talouskäytössä olevat monikäyttömetsät	17 700	18 600	900
• Talouskäytön ulkopuolella olevat monikäyttömetsät	197 500	192 600	-4 900
Luonnonsuojelualueet	154 500	154 400	-100
Virkistyskäytön ja matkailun alueet	8 600	6 300	-2 300
Muut alueet	17 700	16 900	-800
	890 800	870 500	-20 300

Pohjanmaa

Maankäyttömuoto	2017, ha	2021, ha	Muutos, ha
Metsätalouskäyttö yhteensä	613 900	607 400	-6 500
• Talouskäytössä oleva monikäyttömetsä	404 300	408 500	4 200
• Rajoitetussa talouskäytössä olevat monikäyttömetsät	20 100	17 700	-2 400
• Talouskäytön ulkopuolella olevat monikäyttömetsät	189 500	181 300	-8 200
Luonnonsuojelualueet	276 100	284 600	8 500
Virkistyskäytön ja matkailun alueet	12 300	12 300	0
Muut alueet	21 200	18 400	-2 800
	923 500	922 700	-800

Vesialueet

Keski- ja Pohjois-Pohjanmaan alueella on valtion vesialuetta yhteensä noin 738 000 hehtaaria, josta sisävesialuetta n. 56 900 hehtaaria. Kainuussa valtion vesialuetta on n. 82 700 hehtaaria. Valtion omistamien vesien pinta-aloissa ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia viime vuosina.

Metsävarojen kehitys monikäyttömetsissä

Puuston tilavuuden kehitys

Vuosi	Metsämaan pinta-ala, ha	Tilavuus, m ³	Tilavuuskasvu, m ³ /v	Hakkuumäärä, m ³ /v
2017	994 200	91 115 442	4 034 000	2 153 200
2018	993 600	96 679 000	4 048 000	2 156 400
2019	993 400	96 679 000	4 066 000	2 300 900
2020	994 600	97 221 280	4 085 300	2 125 300
2021	994 500	96 950 134	4 109 000	2 476 700

Pohjanmaa-Kainuun alueen luonnonvarasuunnitelmien mukainen vuotuinen hakkuusuunnite on ollut yhteensä 2 315 000 kiintokuutiometriä. Vuonna 2022 alueelta korjattiin ainespuuta yhteensä 2 164 700 kiintokuutiometriä. Vuosi 2021 oli ainoa kuluneella kaudella, jolloin korjattu puumäärä 2 476 700 kiintokuutiometriä ylitti vuotuisen hak-

kuusuunnitteen. Muina vuosina hakkuumäärä on jäänyt suunniteltua pienemmäksi. Vuoden 2021 muita vuosia korkeampi hakkuumäärä johtuu Paula-myrskyn aiheuttamista tuulituhoista. Silloin myrskytuhoja korjattiin noin 850 000 kiintokuutiometriä

Metsien ikärakenteen kehitys

Ikäluokka	2017 Pinta-ala, ha	2018 Pinta-ala, ha	2019 Pinta-ala, ha	2020 Pinta-ala, ha	2021 Pinta-ala, ha	2022 Pinta-ala, ha
0–20	171 793	192 841	189 861	191 077	190 805	181 468
21–40	190 855	186 157	160 075	145 202	130 595	116 756
41–60	302 889	302 811	298 370	281 560	269 308	265 444
61–80	189 195	181 671	219 751	250 658	266 210	290 612
81–100	51 721	46 908	54 948	58 295	71 194	72 672
101–120	18 734	16 843	16 851	17 444	22 426	23 172
121–140	13 903	12 600	10 326	9 853	12 590	10 208
141–	55 119	53 779	43 178	40 497	31 329	25 132

Taulukon ikäluokittaiset pinta-aratiedot (ha) perustuvat laserkeilausperusteisella puustotulkinnalla tuotettavaan metsävaratietoon. Valtion monikäyttömetsien ikärakenteen kehitystä Pohjanmaa-Kainuun alueella ikäluokittain vuodesta 2017 vuoteen 2022 kuvaavan taulukon pinta-aratietojen perusteella voidaan yleisesti päätellä tarkastelujaksolla tapahtunut metsien varttuminen. Laserkeilausperusteinen puustotulkinta aliarvioi varttuneiden,

kiertoajan lopulla olevien metsien määrää vanhimmissa taulukon ikäluokissa. Tarkastelujaksolla 2017–2022 havaittava vanhimpien ikäluokkien pinta-alojen väheneminen selittyy merkittävältä osin sillä, että aiemmin maastossa arvioitu metsien ikätieto on korvautunut laserkeilausperusteisellä puustotulkinnalla. Taulukon tietojen perusteella ei siten voida tulkita vanhimpien ikäluokkien metsien määrän vähenemistä.

Metsähallituksen puusta saatava metsäteollisuuden liikevaihto ja viennin arvo

Metsätalouden aluetaloudelliset vaikutukset, milj. €

Metsähallituksen puusta saatava osuus metsäteollisuuden liikevaihdosta, milj. €	2017	2020
Kainuu	544	484
Keski- ja Pohjois-Pohjanmaa	385	502

Metsähallituksen puusta saatava osuus metsäteollisuuden viennin arvosta, milj. €	2017	2020
Kainuu	210	229
Keski- ja Pohjois-Pohjanmaa	149	219

Metsäteollisuuden liikevaihto perustuu Tilastokeskuksen tilastoon Yritykset toimialoittain ja oikeudellisen muodon mukaan. Viimeisin tilastovuosi oli 2020.

Metsäteollisuuden viennin arvo perustuu Luonnonvarakeskuksen tilastoon Metsäteollisuuden ulkomaankauppa.

Monimuotoisuuden kehitys

Natura–luontotyyppien edustavuus ja luonnontilaisuus (Natura-alueet)

Luonnonsuojelualueiden luontotyyppi-inventoinnit on aloitettu suunnittelualueella v. 2001 Natura-alueiden kartoituksilla. Vuoden 2022 lopulla Luontopalveluiden hallinnassa olevia inventoimattomia alueita oli n. 10 000 ha (Natura 2000 -alueilla n. 3000 ha ja muilla luonnonsuojelualueilla n. 7000 ha).

Natura-luontotyyppien edustavuutta ja luonnontilaisuutta pyritään aktiivisesti parantamaan ja ylläpitämään luonnonhoito- ja ennallistamistoimenpiteillä. Menneen suunnitelmakauden alkuvuosina luonnonsuojelualueiden ennallistamis- ja luonnonhoitotöitä toteutettiin pääosin LIFE-hank-

keiden rahoituksella. Vuodesta 2021 lähtien ennallistamis- ja luonnonhoitotöiden rahoitus kasvoi merkittävästi Helmi-elinympäristöohjelman myötä.

Ennallistamis- ja luonnonhoitotyöt Pohjanmaan – Kainuun alueella v. 2020–22 (sis. Natura-alueiden lisäksi muilla valtionmaidien suojelualueilla toteutetut toimenpiteet):

- Soiden ennallistaminen 4886 ha
- Soiden ennallistaminen (vaikutusalue) 1284 ha
- Vesien johtaminen suojelusoille (vaikutusalue) 643 ha
- Metsien ennallistaminen 400 ha
- Harjun paahdealueen hoito 7 ha
- Lehtolajiston hoito 1 ha
- Avoimen perinneympäristön hoito 1858 ha
- Puustoisien perinneympäristön hoito 736 ha
- Lajin elinympäristön hoito 79 ha
- Lintuveden hoito 319 ha

- Puron tai kosken ennallistaminen 95 ha
- Järven tai lammen ennallistaminen 10 ha
- Järven tai lammen ennallistaminen (vaikutus-alue) 149 ha
- Lähteen ennallistaminen 2 kpl
- Avoimen rantaympäristön hoito 785 ha
- Merialueiden hoito ja ennallistaminen 7 ha

Natura-luontotyyppien pinta-alat, edustavuus ja luonnontilaisuus Natura 2000 -alueilla Pohjanmaan – Kainuun alueella on esitetty liitteessä 8.

Lajitiedon ajantasaisuus

Lajisuojelutyöt ovat painottuneet suunnittelualueella luonto- ja lintudirektiivilajien sekä kiireellisesti suojeltavien lajien esiintymien seurantaan sekä maakotkan, muuttohaukan ja merikotkan kannanseurantaan. LIFE-hankkeissa ja Helmi-elinympäristöohjelmassa lajiselvityksiä on tehty tyypillisesti osana lajistollisesti arvokkaiden elinympäristöjen ennallistamisen ja luonnonhoidon suunnittelua ja seurantaa. Lisäksi Natura-alueiden lajitietoja on täydennetty kohdennetusti Natura-alueiden tilanarvointien (NATA) sekä hoidon ja käytön suunnittelun yhteydessä.

Järeän haavan ja lahoppuun määrä monikäyttömetsissä ja suojelualueilla

Luonnon monimuotoisuudelle tärkeiden lahoppuun ja järeän haavan määrän kehitys Kainuussa, Keski- ja Pohjois-Pohjanmaalla m³/ha

Lahoppuun määrä metsämaalla monikäyttömetsissä ja suojelualueilla, m³/ha

	Muut metsänomistajat	MH monikäyttömetsät	MH monikäyttömetsät monimuotoisuuskohteet	MH suojelualueet	MH metsämaa	
2018	2,5	4,8	9,9	36,3	9,8	VMI-mittaukset 2013-2017
2020	2,7	5,5	9,8	33,1	10,2	VMI-mittaukset 2015-2019

Järeän haavan määrä metsämaalla monikäyttömetsissä ja suojelualueilla, m³/ha

	Muut metsänomistajat	MH monikäyttömetsät	MH monikäyttömetsät monimuotoisuuskohteet	MH suojelualueet	MH metsämaa	
2018	0,21	0,11	0,15	1,61	0,35	VMI-mittaukset 2013-2017
2020	0,29	0,2	0	1,97	0,44	VMI-mittaukset 2015-2019

Ekologisen verkoston kytkeytyneisyys

2023 Pohjanmaa-Kainuu metsä ja kitumaa Kytkeytyvien monimuotoisuuskohteiden lisä suojelualueille

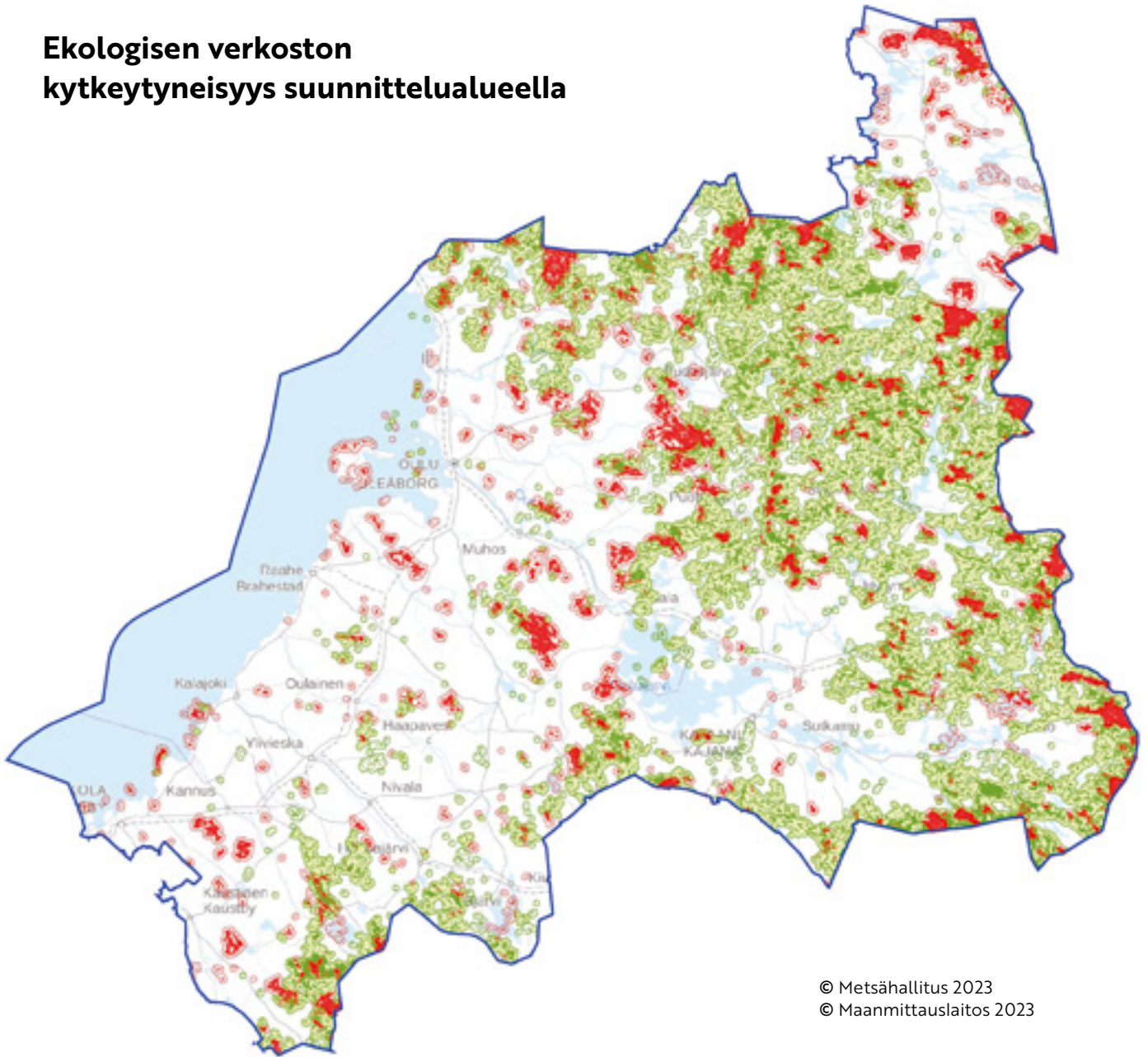
Kytkeytyvyys etäisyys, m	Monimuotoisuus- kohteita kytkeytyy suojealueisiin, %	Monimuotoisuus- kohteita kytkeytyy suojealueisiin, ha	Suojelualueiden metsä- ja kitumaan pinta-ala, ha	Monikäyttömetsien monimuotoisuus- kohteet ja suoje- alueet, ha	Lisäys, %
200	44,0	49 168	258 772	307 940	19,0
500	63,7	63 762	258 772	322 534	24,6
2000	96,9	87 560	258 772	346 332	33,8
5000	99,8	88 985	258 772	347 757	34,4

Ekologisen verkoston kytkeytyneisyys kuvaa alueen saavutettavuutta lajin näkökulmasta. Mitä lähempänä lajille sopiva elinympäristölaikku sijaitsee, sitä todennäköisempää on lajin onnistunut leviäminen uudelle alueelle.

Kytkeytyvyysanalyysissä kriteerinä käytettiin neljää eri etäisyyttä: 200 m, 500 m, 2 000 m ja 5 000 m. Kun laikut edellä mainittuihin etäisyyksiin laajennettuna leikkaavat toisiaan, kyseisten kohteiden tulkitaan kytkeytyvän toisiinsa.

Metsähallituksen monikäyttömetsissä sijaitsevat ekologisen verkoston kohteet ovat joko metsätalouksen ulkopuolella tai rajoitetussa käytössä. Suunnittelualueella nämä monikäyttömetsien monimuotoisuuskohteet kytkeytyvät hyvin suojealueisiin ja tuovat siten merkittävän lisän niiden pinta-alaan. Metsä- ja kitumailla sijaitsevista kohteista yli 60 prosenttia on puolen kilometrin päässä lähimmästä suojealueesta. Suurimmalle osalle lajeja puolta kilometriä voidaan pitää riittävänä etäisyytenä kytkemään elinympäristöt toisiinsa. Kahden kilometrin etäisyydellä kohteet kytkeytyvät suojealueisiin yli 96-prosenttisesti.

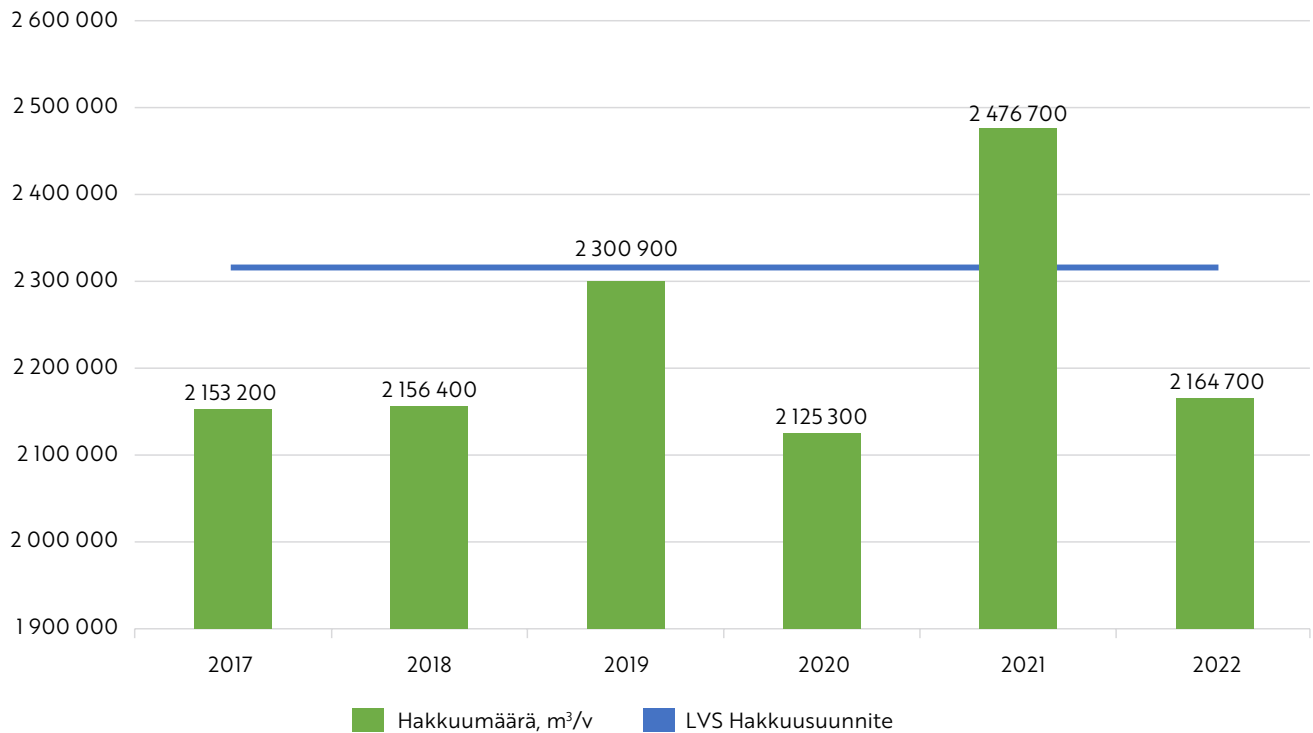
Ekologisen verkoston kytkeytyneisyys suunnittelualueella

Asiakkaat

Alueelta korjattu puumäärä

Metsätalouden LVS hakkuusuunnite ja toteutuneet hakkuut 2017–2021 (Kainuu, Keski- ja Pohjois-Pohjanmaa)

Kumulatiivinen hakkuumäärä tarkastelujaksolla oli 11 212 500 m³, joka on 97 % LVS hakkuusuunnitteesta (11 575 000 m³). Vuonna 2021 korjattu puumäärä ylitti vuotuisen hakkuusuunnitteen (2 315 000 m³/v.) Paula-myrskyn tuulituhojen vuoksi. Myrskytuhoja korjattiin noin 850 000 m³.

Vuosittaiset hakkuumäärät eivät viiden vuoden aikavälillä tasoitettuna eivät ole ylittäneet luonnonvarasuunnitelmissa määriteltyä tasoa.

Asiakastyytyväisyys

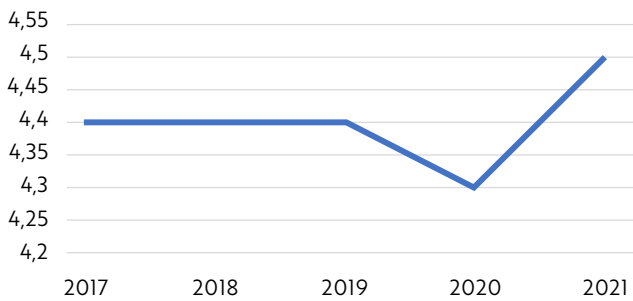
Suojelu- ja retkeilyalueiden kävijät

Suunnittelukaudella toteutettiin seitsemän kävijä- tai asiakastutkimusta, joissa tyytyväisyyttä arvioitiin asteikolla 1–5.

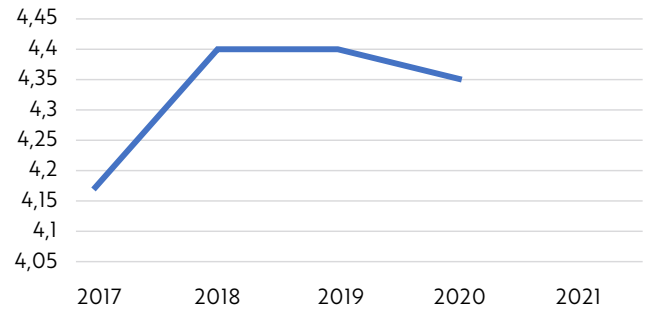
Rokuan kansallispuisto (2017)	4,34
Hossan kansallispuisto (2017–2018)	4,22
Oulujärven retkeilyalue (2018)	4,31
Liminganlahden luontokeskus (2019)	4,17
Oulangan kansallispuisto (2019–2020)	4,26
Syötteen kansallispuisto (2020)	4,28
Hiidenportin kansallispuisto (2021)	4,22

Luontokeskusten kävijät

Luontokeskusten asiakastyytyväisyyden keskiarvo 2017–2021, Keski- ja Pohjois-Pohjanmaa

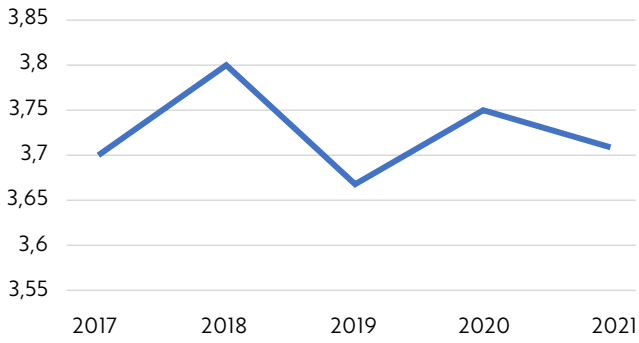

Luontokeskusten asiakastyytyväisyyden keskiarvo 2017–2021, Kainuu

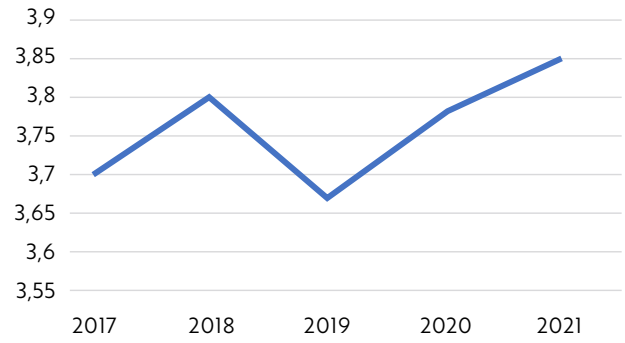

Metsästäjät ja kalastajat

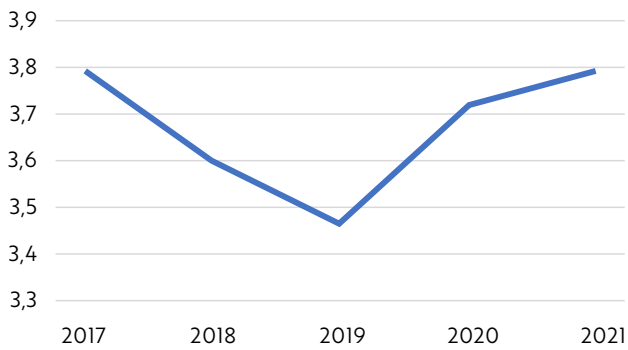
Metsästäjien asiakastyytyväisyyden keskiarvo 2017–2021, Keski- ja Pohjois-Pohjanmaa

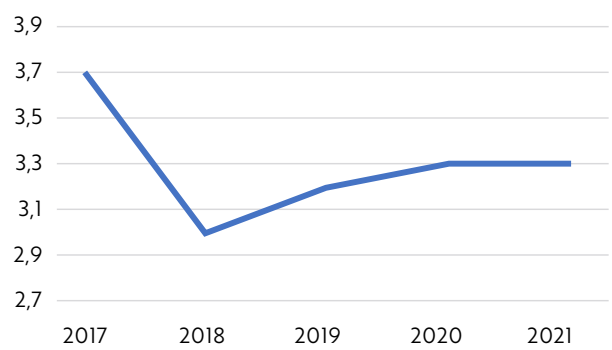
Metsästäjien asiakastyytyväisyyden keskiarvo 2017–2021, Kainuu

Kalastajien asiakastyytyväisyyden keskiarvo 2017–2021, Keski- ja Pohjois-Pohjanmaa

Kalastajien asiakastyytyväisyyden keskiarvo 2017–2021, Kainuu

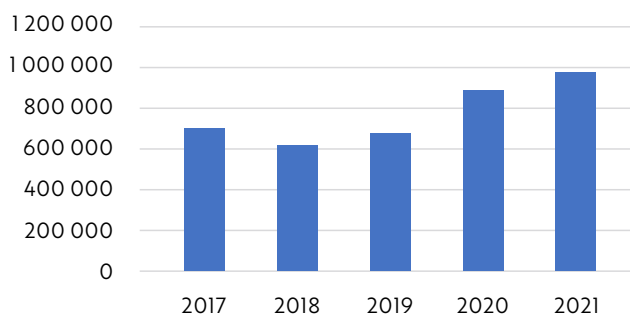
Metsätalouden asiakkaat

Metsätalouden asiakaskuuntelu toteutetaan koko maan tasolla joka toinen vuosi. Vuosina 2020 ja 2021 asiakastyytyväisyys oli 3,74 asteikolla 1–5.

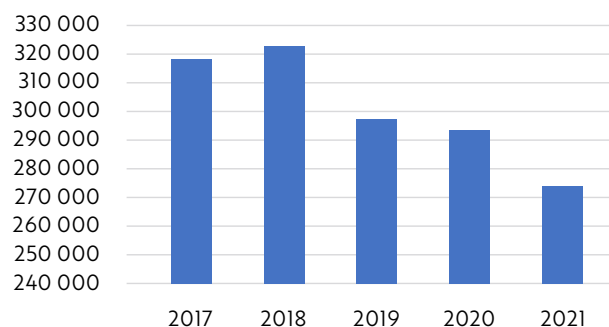
Käyntimäärät

Suojelu- ja retkeilyalueiden kävijämäärät

Suojelu- ja retkeilyalueiden käyntimäärät
2017–2021, Keski- ja Pohjois-Pohjanmaa

Suojelu- ja retkeilyalueiden käyntimäärät
2017–2021, Kainuu

Käyntimäärät vuosittain eivät ole täysin vertailukelpoisia johtuen mm. Vaalan siirtymisestä Kainuusta Pohjois-Pohjanmaalle v. 2018. Lisäksi v. 2020 kävijälaskenta Kainuun vähemmän käydyillä kohteilla tarkentui, mikä johti siihen, että kokonaisluku hieman laski edellisestä vuodesta, vaikka esim. kansallispuistoissa käyntimäärät nousivat huomattavasti verrattuna vuoteen 2019.

Monikäyttömetsien käyntimäärä

Monikäyttömetsien käyntimäärää ei arvioida vuosittain, mutta suunnittelualueella sen arvioidaan olevan vuositasolla noin 1,4 miljoonaa käyntiä.

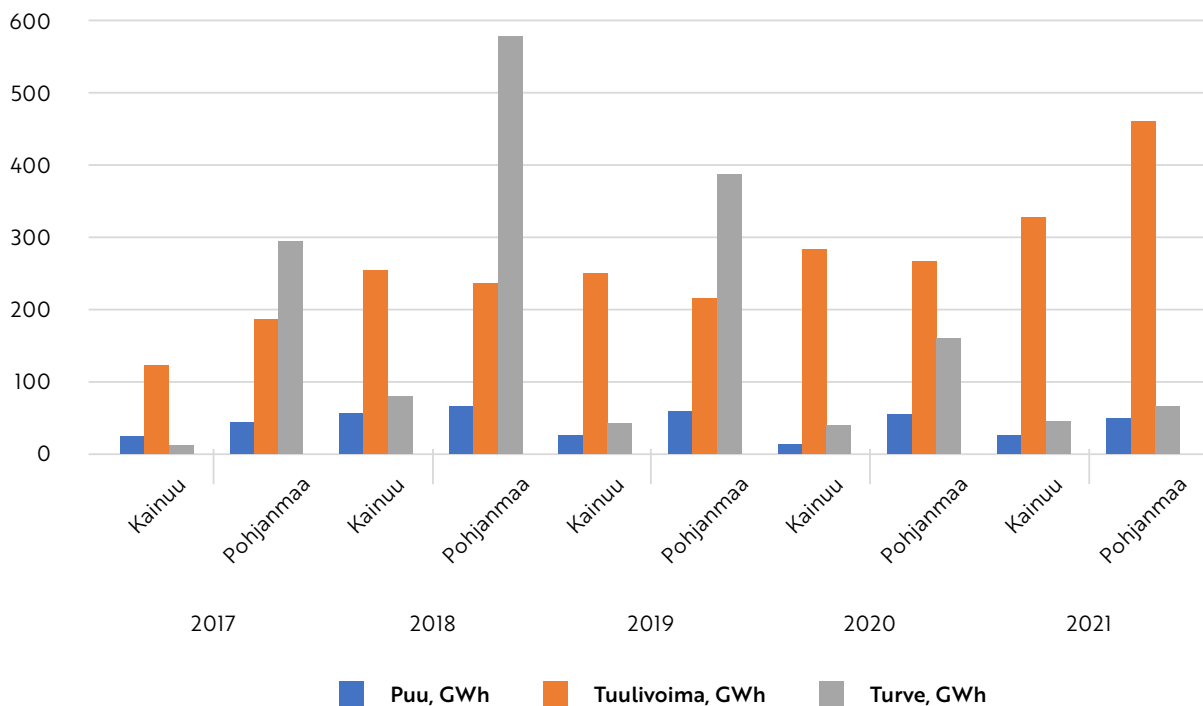
Luovutetut tontit

Ranta- ja matkailukeskustonttien luovutukset 2017-2021

Luovutustapa	Kainuu	Pohjois-Pohjanmaa
Myyty kpl	32	70
Vuokrattu, kpl	19	53
Yhteensä	51	123

Tuotetun energian määrä

Tuotettu energia 2017–2021

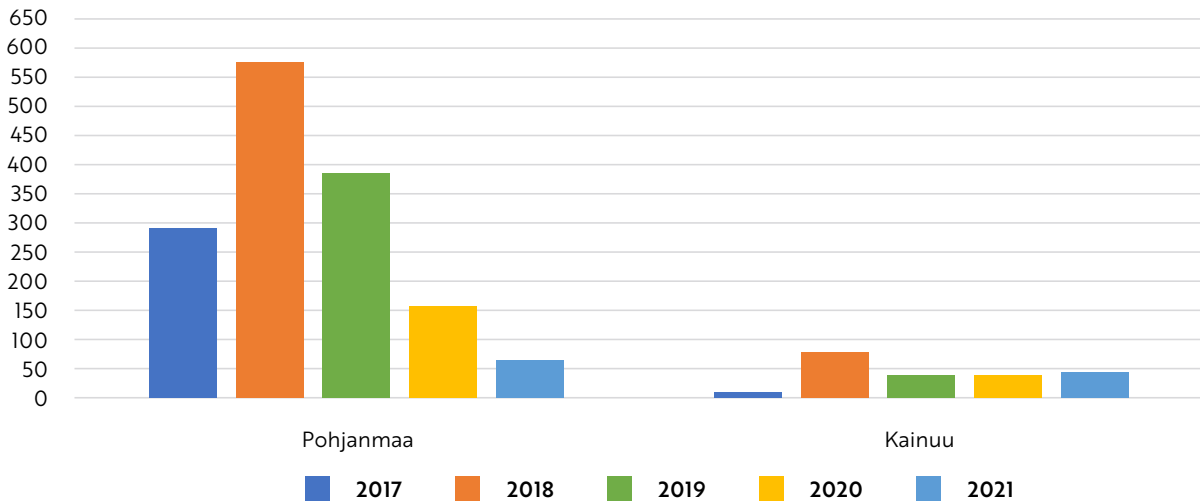
Tuulivoima

Pohjanmaalla ja Kainuulla on valtakunnallisesti merkittävä rooli tuulivoimatuotannon sijoittumisalueena. Vuoden 2021 lopussa valtion maa-alueille sijoittuvista tuotannossa olevista voimaloista yli 70 prosenttia sijoittui Pohjois-Pohjanmaalle ja Kainuuseen Vuosien 2017–2021 aikana Pohjanmaa-Kainuussa aloitettiin energian tuotanto neljässä uudessa tuulivoimapuistossa, joihin sijoittui valtion maa-alueita; Annankankaan tuulivoimapuisto Raahessa, Oltavan tuulivoimapuisto Pyhäjärvellä, Välikankaan tuulivoimapuisto Haapajärvellä ja Piiparinmäen tuulivoimapuiston kokonaan valtion maille sijoittuva 41 voimalan kokonaisuus

Kajaanissa ja Pyhännällä. Näiden tuulivoimapuistojen lisäksi valtion maa-alueille oli jo aiemmin rakennettu Kivivaara-Peuravaaran tuulivoimapuisto Hyrynsalmen ja Suomussalmen kuntien alueelle ja Myllykankaan tuulivoimapuisto Iin kuntaan. Tuotantokäyttöön otettujen tuulivoimapuistojen myötä tuotannossa olevien tuulivoimaloiden määrä valtion maa-alueilla Pohjanmaa-Kainuussa kasvoi 102 tuulivoimalaan ja tuulivoimalla tuotetun energian määrä 783 GWh:in. Tämä energian määrä vastaa noin 40 000 sähkölämmitteisen omakotitalon sähkölämmityksestä.

Turve

Turpeen tuotanto energiakäyttöön GWh, LVS-alueittain 2017–2021

Pohjois-Pohjanmaalla suurin tuottaja MH:n alueilla on ollut vuosina 2017–2021 Turveruukki Oy. Turveruukin tuottaman energiaturpeen suurin käyttäjä, Oulun Energia on päättänyt luopua turpeen käytöstä vuoden 2024 aikana (aiemmin tavoitevuosi oli 2025, aikaistuspäätös on tehty vuonna 2021) ja myös sen vuoksi Turveruukki on lopettanut tuotantoalueitaan. Toinen suuri tuottaja Neova Oy (entinen Vapo Oy) on pohjoisen tuotantoalueitaan lopettanut jopa nopeampaan tahtiin kuin Turveruukki.

Kainuussa tuotantomäärät ovat olleet selvästi pienemmät kuin Pohjois-Pohjanmaalla. Tuotantoa on ollut Turveruukilla Utajärvellä/Vaalassa sekä Neovalla Hyrynsalmella ja Kajaanissa. Näiden alueiden tuotanto päättyi 2019. Turveruukki otti kohteensa kuitenkin uudelleen käyttöön vuonna 2022. Suurin turvetuottaja Kainuussa on ollut Kuopion Energia, jonka turpeen käyttö on myös vähitellen vähenevässä.

Turpeen energiakäytön vähenemiseen syynä on ollut EU:n päästövähennyksien tavoitteet ja sen seurauksena kansallinen energiapolitiikka. Viimeisimpään hallitusohjelmaan tehtiin linjaus, että Suomen pitää olla hiilineutraali vuoteen 2035 mennessä ja energiaturpeen käyttö puolitetaan vuoteen 2030 mennessä. Energiaverotuksen uudistaminen lisäsi kustannuksia energiaturpeen käyttöön, kun turvevero lähes kaksinkertaistui vuoden 2021 alussa. Päästöoikeuden hinnannousu viimeisen parin vuoden aikana on viimeistellyt kehityksen.

Turvetuotannon suuret vuotuiset vaihtelut johtuvat tuotantokesän sääoloista.

Metsätalouden tiestön käyttö

Tiestön määrä

Tiestön määrä Kainuu, Keski- ja Pohjois-Pohjanmaan alueella (pituus tieluokittain) km.

- Runkotie 1821
- Aluetie 4099
- Varsitie 4974
- Osakkuustiet 9265
- Yhteensä 20159

Tienpitoon käytetty raha

Metsätaloustalouteen rakennetun tiestön ylläpitoon ja hoitoon käytettiin n. 5,7 milj. € vuonna 2021. Luku sisältää myös osakkuusteiden ja yksityisten kunnossapidon, sekä tiemaksut.

Tiestön hyötyvaikutukset

Metsätalouden tiestö on mitoitettu ja rakennettu metsätalouden harjoittamisen tarpeisiin. Niistä tärkein on puutavaran kuljetusten hoitaminen kustannustehokkaasti ja ympärivuotisesti. Tiestö palvelee myös runsasta virkistys- ja muuta käyttöä.

Terveyshyödyt

Kansallispuisto ja retkeilyaluekävijät sekä Metsästäjät ja kalastajat.

Koetut hyvinvointi- ja terveysvaikutukset v. 2017–2021, Keski- ja Pohjois-Pohjanmaa	asteikolla 1–5
Kansallispuisto- ja retkeilyaluekävijät	4,39
Kalastajat	4,07
Metsästäjät	4,3

Koetut hyvinvointi- ja terveysvaikutukset v. 2017–2021, Kainuu	asteikolla 1–5
Kansallispuisto- ja retkeilyaluekävijät	4,35
Kalastajat	4,23
Metsästäjät	4,27

Metsästyksen ja kalastuksen osalta taulukossa on esitetty keskiarvotieto vuosilta 2019–2021. Eräpalvelut on vuodesta 2019 seurannut Webropol-kyselyllä pienriistan metsästysalueilla ja kalastuskohteilla vierailleiden lupa-asiakkaiden asiakastytyväisyyttä. Kyselyssä on selvitetty metsästyks- tai kalastusmatkan koettua vaikutusta yleisen terveydentilan ja hyvinvoinnin eri osa-alueilla (sosiaalinen, psyykinen ja fyysinen, kukin asteikolla 1–5). Tulos on keskiarvo hyvinvoinnin kolmesta eri osa-alueesta.

Sidosryhmät

Sidosryhmien tyytyväisyys

Metsähallituksen sidosryhmätutkimukset ovat aikavälillä 2017–2021 muuttaneet muotoaan ja tällä välillä on ollut myös kolme eri tutkimuslaitosta omine menetelmineen tutkimuksia toteuttamassa.

Tutkimuksissa on tutkittu sekä Metsähallitusta yhteistyökumppanina, että Metsähallituksen mainetta. Tutkimuksesta ja tutkimuslaitoksesta riippuen on kysytty hieman eri asioista eri väittämillä. Selkeää sidosryhmätyytyväisyyden arvosanan aikajanaa on siksi mahdotonta muodostaa.

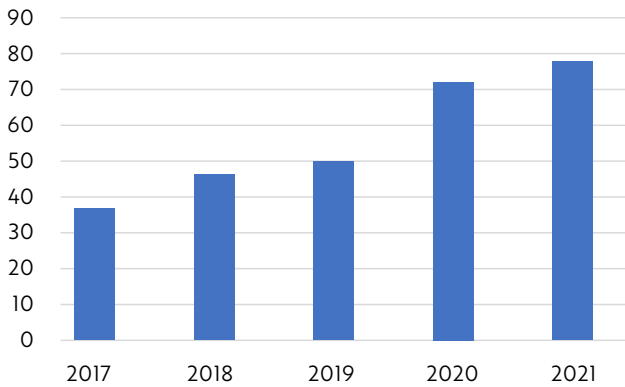
Kumppani- ja sidosryhmätutkimuksen 2018–2020 kyselyjen osalta on mahdollista tarkastella tyytyväisyyttä yhteistyöhön myös alueellisesti (Pohjanmaa-Kainuu yksi alueista), mutta vain JHT:n kumppaneiden näkökulmasta. Siksi tässä on otettu tarkasteluun koko Metsähallitusta koskevat arviot ja valtakunnallinen näkökulma.

Vuonna 2017 Metsähallituksen maine on ollut kohtalaisella tasolla (62 asteikolla 0-100) ja myöskin 2018 tilanne pysynyt aika lailla samana, vaikka asteikko muuttunut (maine kohtalaisella tasolla 41 asteikolla: -50 - + 150). Vuoden 2019 kyselyssä maine on aavistuksen noussut (arvosana 48), mutta edelleen kohtalaisella tasolla. Vuosina 2019 ja 2020 on kumppanien ja sidosryhmien osalta tutkittu myös teemaa suoriutumisen yhteistyön osatekijöissä. Vuonna 2019 tulos oli 3.14 (asteikolla 1–5) ja 2020 hieman alempi 3.06.

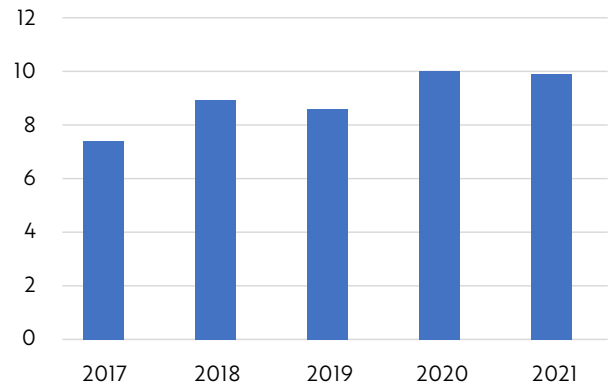
Keskeiset haasteet ovat tarkastelukaudella pysyneet aika lailla samoina. Metsähallituksen tulee kuunnella ja ymmärtää paremmin sidosryhmiään, sekä yhteensovittaa paremmin eri osapuolten tarpeita. Meiltä on näiden vuosien aikana odotettu myös aktiivisempaa otetta yhteistyöhön ja viestintään, sekä kykyä nähdä kritiikki lähteenä toiminnan kehittämiseksi. Vaikka vuoden 2021 tutkimuksessa eri sidosryhmien kokemus kokonaisuudessaan on hieman edellisvuosia parempi (keskiarvo 3,63) ja mittausmallin mukaisesti hyvällä tasolla, keskeisimmät kehittämiskohteet ovat edelleen avoin vuorovaikutus ja eri asiakas- ja sidosryhmien tarpeiden yhteensovittaminen, mutta myös yhdenvertaisuuden edistäminen.

Paikallis- ja aluetaloudelliset vaikutukset

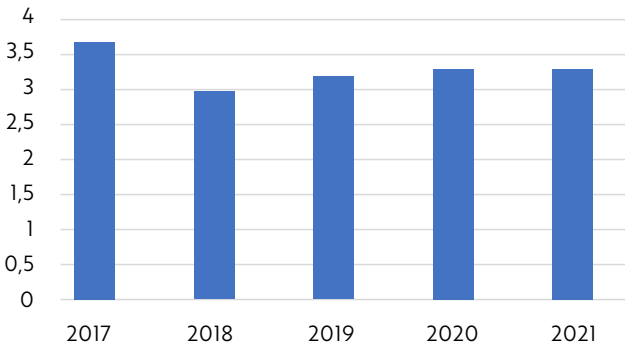
Suojelualuematkailun paikallistaloudelliset vaikutukset 2017–2021 Keski- ja Pohjois-Pohjanmaa, milj. €

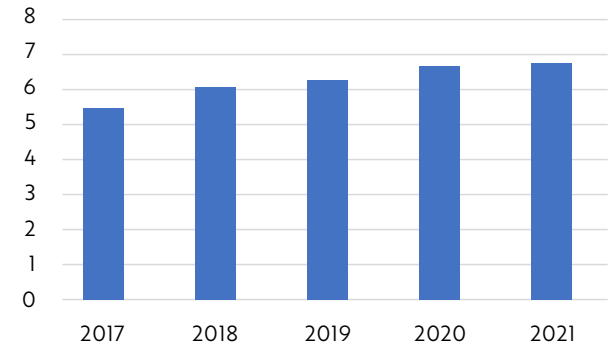
Suojelualuematkailun paikallistaloudelliset vaikutukset 2017–2021 Kainuu, milj. €

Eräluupaasiakkaiden (metsästäjät ja kalastajat) aluetaloudelliset vaikutukset 2017–2021 Keski- ja Pohjois-Pohjanmaa, milj. €

Eräluupaasiakkaiden (metsästäjät ja kalastajat) aluetaloudelliset vaikutukset 2017–2021 Kainuu, milj. €

Metsähallituksen rahankäyttö alueella

	2017		2021	
	Kainuu	Pohjanmaa	Kainuu	Pohjanmaa
Palkat milj.€	4,9	7,4	5,2	9,1
Ostetut palvelut: Kiinteistökehitys milj.€	0,1	0,15	0,1	0,8
Ostetut palvelut JHT: Luontopalvelut ja Eräpalvelut milj.€	0,2	0,8	1,9	1,5
Ostetut palvelut: Metsähallitus Metsätalous Oy milj.€	34,2	36,2	36,4	32,7
Verot: Kiinteistövero milj.€	0,1	0,2	0,2	0,2
Verot JHT: Luontopalvelut ja Eräpalvelut alv. milj.€			0,2	0,1
Verot: Yhteisövero milj.€	2,2	1,5	3	2

Liite 7.

Metsähallituksen Luontopalveluiden hoidossa olevat kulttuurihistorialliset arvokohteet

Nimi Rakennusperintökohteet, 50 kohdetta	Kunta	Suojelualue
Ahola	Kajaani	Ärjänsaari
Ailinpieti	Tornio	Perämeren kansallispuisto
Aventolammen eteläpuoleinen lato	Kuusamo	Oulangan kansallispuisto
Aventolampi alapuoli niittylato	Kuusamo	Oulangan kansallispuisto
Haaralampi niittylato	Kuusamo	Oulangan kansallispuisto
Halla Jääkäripirtti	Hyrnsalmi	Saarijärven aarnialue
Herrainniemi	Kajaani	Ärjänsaari
Hossaaren eräkämpä	Suomussalmi	Hossan kansallispuisto
Jatkonsalmen kämpä	Suomussalmi	Hossan kansallispuisto
Jatkonsalmi, Teräväpää	Suomussalmi	Hossan kansallispuisto
Kallela	Kajaani	Ärjänsaari
Kantola	Kajaani	Ärjänsaari
Karhusen kalamaja	Suomussalmi	Murhisalon luonnonsuojelualue
Kiekeröjoensuu niittylato	Kuusamo	Oulangan kansallispuisto
Kiekerönivan niittylato	Kuusamo	Oulangan kansallispuisto
Kiutavaaran niittylato	Kuusamo	Oulangan kansallispuisto
Kivelä	Kajaani	Ärjänsaari
Kokalmus Korealahti porotalli	Suomussalmi	Hossan kansallispuisto
Kokalmus N porotalli	Suomussalmi	Hossan kansallispuisto
Kotila	Kajaani	Ärjänsaari
Kukkuri autiotupa	Suomussalmi	Hossan kansallispuisto
Latvavaara erämaatila	Kuhmo	Elimyssalon luonnonsuojelualue
Laukkujärvi autiotupa	Suomussalmi	Elimyssalon luonnonsuojelualue
Laukkuniemen entinen kalasauna	Suomussalmi	Hossan kansallispuisto
Lavajärvi autiotupa	Suomussalmi	Hossan kansallispuisto
Levävaaran erämaatila	Kuhmo	Elimyssalon luonnonsuojelualue
Lintulampi autiotupa	Suomussalmi	Martinselkosen ls-alue
Lounaja verkkovaja	Suomussalmi	Hossan kansallispuisto
Lounatkosken kaksi uiton varastoa	Suomussalmi	Hossan kansallispuisto
Lounatkoski, eräkämpä	Suomussalmi	Hossan kansallispuisto
Mehtola	Kajaani	Ärjänsaari

Nimi Rakennusperintökohteet, 50 kohdetta	Kunta	Suojelualue
Mettopuronsuun niittylato	Kuusamo	Oulangan kansallispuisto
Nauvanniva yläpuoli niittylato	Kuusamo	Oulangan kansallispuisto
Närängän erämaatila	Kuusamo	Näränkä
Palovartijan tupa	Utajärvi	Rokuan kansallispuisto
Patonivan niittylato	Kuusamo	Oulangan kansallispuisto
Pensaskarin kalastustukikohta	Tornio	Perämeren kansallispuisto
Pookin hiihtomaja	Utajärvi	Rokuan kansallispuisto
Pookivaara palotorni	Utajärvi	Rokuan kansallispuisto
Romuvaaran metsäsauna	Kuhmo	Lentuan valtionmaa
Runsuniitty niittylato	Kuusamo	Oulangan kansallispuisto
Runsuoja niittylato	Kuusamo	Oulangan kansallispuisto
Saunala	Kajaani	Ärjänsaari
Tankarin majakkayhdyskunta	Kokkola	Fyringrättningsområde
Teerilampi autiotupa	Suomussalmi	Martinselkosen luonnonsuojelualue
Tiasen torppa	Puolanka	Alanteen valtionmaa
Tolosenvirran uittokämppä	Suomussalmi	Hossan kansallispuisto
Törmälä	Kajaani	Ärjänsaari
Vanha kenttä porotalli	Suomussalmi	Hossan kansallispuisto
Vihmala	Kajaani	Ärjänsaari

Nimi Arkeologiset kohteet, 15 kohdetta	Kunta	Suojelualue
Esihistoriallinen asuinpaikka, Kalmosärkkä	Suomussalmi	
Hepoköngäs, Hepoköngäs na	Puolanka	Hepoköngäs, valtion suojelualue
Hevoskari kivirakenteet	Kalajoki	Rahjan saariston ls-alue
Honkavaara poroaita	Suomussalmi	Luontopalvelut Pohjanmaa-Kainuu
Kiutaköngäs uittoränni	Kuusamo	Oulangan kansallispuisto
Kiutaköngäs, Oulangan kp	Kuusamo	Oulangan kansallispuisto
Kovasinvaaran asuinpaikka	Sotkamo	Hiidenportin kansallispuisto
Kainuun kalliot, hakkauksia 1800-luvulta nykypäivään	Kalajoki	Kalajoki
Kajaanin rauniolinna	Kajaani	Linnasaari
Levävaara pelto 1	Kuhmo	Elimyssalon luonnonsuojelualue
Lipposenlampi porokatiska	Suomussalmi	Hossan kansallispuisto
Lätäkönvaara poroaita	Suomussalmi	Hossan kansallispuisto
Pattijoen kastelli	Raahe	Luontopalvelut Pohjanmaa-Kainuu
Saunasaari maakuopat	Suomussalmi	Murhisalon luonnonsuojelualue
Värikallio kalliomaalaus	Suomussalmi	Hossan kansallispuisto

Liite 8.

Natura-luontotyyppien edustavuus ja luonnontilaisuus

Natura-luontotyyppien pinta-alat, edustavuus ja luonnontilaisuus Natura 2000 -alueilla Pohjanmaan – Kainuun alueella:

Ryhmä	Nimi	Erinomainen	Hyvä	Merkittävä	Ei merkittävä	Pinta-ala
Meri ja rannikko	1160 - Laajat matalat lahdet	9 383	245	219	0	9 848
Meri ja rannikko	1110 - Vedenalaiset hiekkasärkät	4 098	1 091	69	0	5 259
Meri ja rannikko	1630 - Merenrantaniityt	825	1 318	1 216	202	3 562
Meri ja rannikko	1130 - Jokisuistot	17	3 525	2	14	3 559
Meri ja rannikko	1150 - Rannikon laguunit	24	224	186	2	435
Meri ja rannikko	1640 - Itämeren hiekkarannat	16	80	97	1	194
Meri ja rannikko	1220 - Kivikkorannat	47	53	40	1	141
Meri ja rannikko	1620 - Ulkosaariston saaret ja luodot	36	43	6	3	89
Meri ja rannikko	1230 - Kasvipeitteiset merenrantakalliot	11	42	25	0	78
Meri ja rannikko	1170 - Riutat		9	0	0	9
Meri ja rannikko	1610 - Harjusaaret		8	0	0	8
Meri ja rannikko	1210 - Rantavallit		0	0	0	0
Meri ja rannikko	2180 - Metsäiset dyynit	10	106	420	33	569
Meri ja rannikko	2130 - Kiinteät ruohokasvillisuuden peittämät dyynit	1	53	50	13	117
Meri ja rannikko	2120 - Liikkuvat rantakauradyynit	11	40	38	4	92
Meri ja rannikko	2140 - Variksenmarjadyynit	0	22	44	15	81
Meri ja rannikko	2320 - Kuivat kanerva- ja variksenmarjadyynit		14	32	6	52
Meri ja rannikko	2190 - Dyynialueiden kosteat soistuneet painanteet	4	14	12	1	30
Meri ja rannikko	2110 - Liikkuvat alkiovaiheen dyynit	8	7	3	1	19
Sisävedet	3160 - Humuspitoiset järvet ja lammet	4 229	3 971	1 922	54	10 175
Sisävedet	3110 - Karut kirkasvetiset järvet	1 933	6 388	349	1	8 671
Sisävedet	3210 - Luonnontilaiset jokireitit	451	446	53	0	950
Sisävedet	3260 - Pikkujoet ja purot	276	303	84	11	673
Sisävedet	3150 - Luontaisesti ravinteiset järvet	26	272	54	0	351
Sisävedet	3130 - Niukka-keskiravinteiset järvet	171	87	2	0	260
Sisävedet	3140 - Kalkkilammet ja järvet	60	45	6	0	110
Nummet, niityt ja pensastot	6450 - Tulvaniityt	42	171	138	24	374
Nummet, niityt ja pensastot	6270 - Runsaslajiset kuivat ja tuoreet niityt	3	13	25	5	46
Nummet, niityt ja pensastot	6430 - Kosteat suurruohoniityt	1	0	7	0	9
Nummet, niityt ja pensastot	6510 - Alavat niitettyt niityt	2	2	2	0	5
Nummet, niityt ja pensastot	6230 - Runsaslajiset jäkkiniiityt		0	0	0	0
Nummet, niityt ja pensastot	4030 - Kuivat nummet	3	44	39	11	97
Nummet, niityt ja pensastot	4060 - Tunturikankaat		12	0	0	12

Ryhmä	Nimi	Erinomainen	Hyvä	Merkittävä	Ei merkittävä	Pinta-ala
Suot	7310 - Aapasuot	61 832	71 119	30 707	1816	165 473
Suot	7110 - Keidassuot	4 713	12 997	6 514	427	24 650
Suot	7230 - Letot	3 521	2 431	435	231	6 618
Suot	7140 - Vaihtumissuot ja rantasuot	2 178	2 430	1 771	213	6 592
Suot	7160 - Lähteet ja lähdesuot	28	52	15	6	101
Suot	7220 - Huurresammallahteet	7	1	1	0	9
Kallioiset luontotyypit	8220 - Silikaattikalliot	94	60	115	1	269
Kallioiset luontotyypit	8210 - Kalkkikalliot	57	4	0	0	61
Kallioiset luontotyypit	8230 - Kallioiden pioneerikasvillisuus	16	27	8	0	52
Metsät	9010 - Luonnonmetsät	32 975	56 259	31 793	2 183	123 210
Metsät	91D0 - Puustoiset suot	25 180	27 423	16 935	2 203	71 740
Metsät	9060 - Harjumetsät	58	204	10 956	2 244	13 462
Metsät	9030 - Maankohoamisrannikon primäärisukkessiovaiheiden	218	1 273	1 096	38	2 625
Metsät	9050 - Lehdot	646	931	669	70	2 316
Metsät	9070 - Hakamaat ja kaskilaitumet	8	69	160	69	305
Metsät	9080 - Metsäluhdat	41	119	89	0	248
Metsät	91E0 - Tulvametsät	11	83	111	11	216

Liite 9.

Mela-hakkuusuunnitelaskelman kuvaus

Menetelmä

Metsien kehitysennusteet laaditaan Metsälaskenta ohjelmistolla (MELA), jonka kehittämisestä ja ylläpidosta vastaa Luonnonvarakeskus ja joka on tarkoitettu suuralueiden metsävarojen pitkän aikavälin käyttö- ja hakkuumahdollisuuksien analysointiin. Hakkuutietojen lisäksi ohjelmisto tuottaa ennusteen metsävarojen kehittymisestä.

MELA:ssa metsien kehitystä ennustetaan luonnonprosesseja ja käsittelytoimenpiteitä kuvaavien mallien perusteella. Kullekin laskentayksikölle tuotetaan vaihtoehtoisia käsittelyketjuja useiksi vuosikymmeniksi eteenpäin.

Monimuotoisuuden turvaamisen ohella virkistyskäyttö, porotalous ja muut vastaavat metsien käyttöön vaikuttavat tekijät huomioidaan laskelmissa jakamalla metsät käsittelyluokkiin.

Ohjelmistolle syötetään ohjeet siitä, miten kunkin käsittelyluokkaan kuuluvia metsiä voidaan käsitellä. Laskentayksiköiden vaihtoehtoisista käsittelyketjuista valitaan optimoinnissa yhdistelmä, joka toteuttaa parhaiten metsien kehitykselle ja käytölle asetetut tavoitteet. Laskelmaa voidaan tarvittaessa ohjata asettamalla sille kestävyden eri osa-alueiden toteutumista turvaavia rajoitteita. Laskelmissa käytetyt metsien käsittelyt perustuvat Metsähallituksen metsänhoito-ohjeeseen (2023) ja Metsätalouden ympäristöoppaaseen (2023).

Laskenta-aineisto

Laskelmassa olivat mukana Metsähallituksen Metsätalouden vastuualueen hallinnassa olevat metsämaat* suunnittelualueella. Laskenta-aineisto muodostettiin Silvia-paikkatietojärjestelmän puusto- ja kasvupaikkakuviosta, joista valittiin systemaattiseen otantaan perustuen koko suunnittelualueutta edustava otos. Puustotiedot perustuvat pääosin kaukokartoitusinventointiin ja kasvupaikkatiedot aikaisempiin maastoinventointeihin.

Laskenta-aineistossa otettiin huomioon Metsähallituksen maankäyttöpäätökset ja alue-ekologiset kohteet. Tutkimusmetsiin sekä Kylmäluoman ja Oulujärven retkeilyalueisiin ei sallittu hakkuita. Niiden hakkuumäärät sisällytetään suunnitteeseen erikseen laadittujen hoito- ja käyttösuunnitelmien mukaisesti.

Laskelman muotoilu

Siemenpuuhakkuun käyttö metsänuudistamisessa rajoitettiin kuiville ja sitä karummille kankaille ja vastaavien ravinteisuustasojen turvemaille. Laskelmaan sisältyivät 14500 hehtaarin vuotuiset kivennäismaiden lannoitukset. Laskelma laadittiin 40 vuodeksi ajanjaksolle 2023–2063 siten, että ensimmäinen 10-vuotiskausi jaettiin kahteen osaan. Laskelmassa maksimoitiin nettotulojen nykyarvoa käyttämällä 4 prosentin korkokantaa. Toiminnan kestävyys varmistettiin käyttämällä seuraavia rajoitteita:

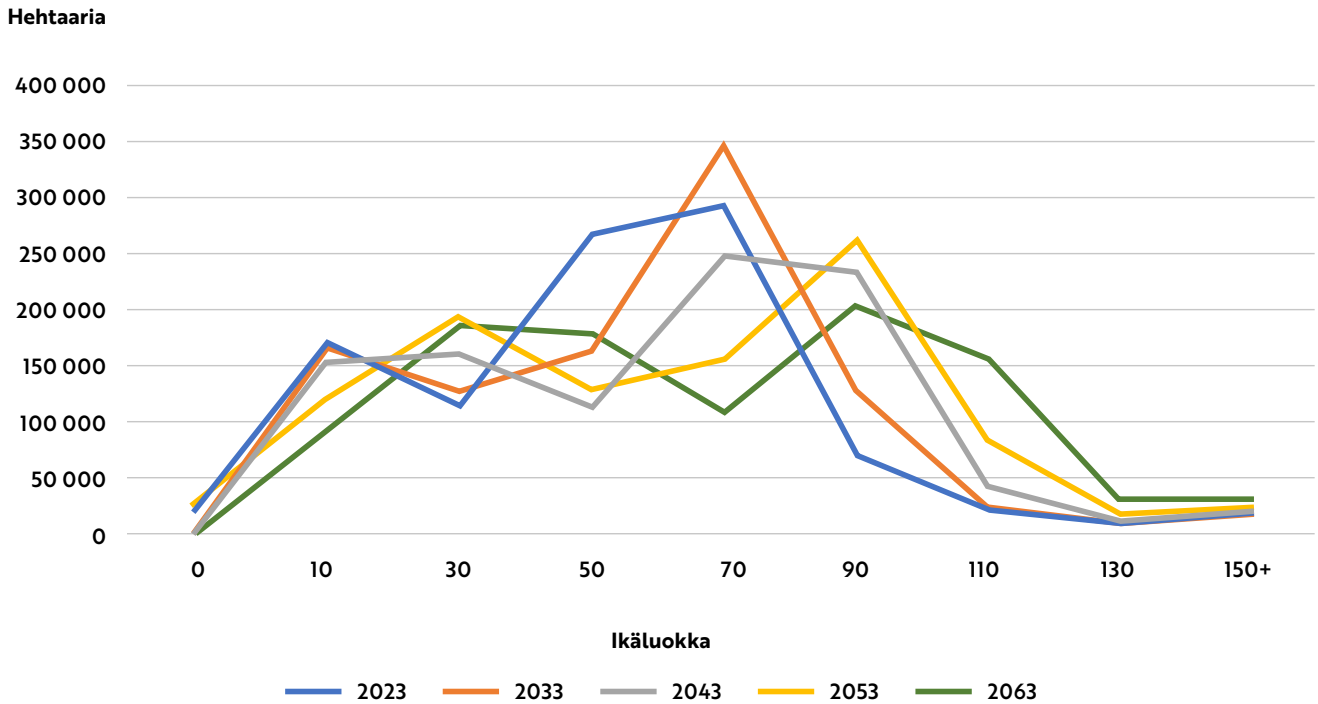
- Hakkuukertymä ei saa pienentyä
- Nettotulot eivät saa pienentyä
- Puuston tilavuuden on oltava laskelman lopussa vähintään alkutilanteen suuruinen
- Puuston tienvarsiarvon on oltava laskelman lopussa vähintään alkutilanteen suuruinen
- Tuottoarvon (4 %) on oltava laskelman lopussa vähintään alkutilanteen suuruinen
- Ohjeistusten mukainen kiertoajan jatkuminen on otettu huomioon siihen vaikuttavin lisärajoitein.

Kaksi ensimmäistä rajoitetta turvaavat taloudellisen kestävyuden laskelman kattamana aikana, kolme viimeistä laskelman jälkeisenä aikana.

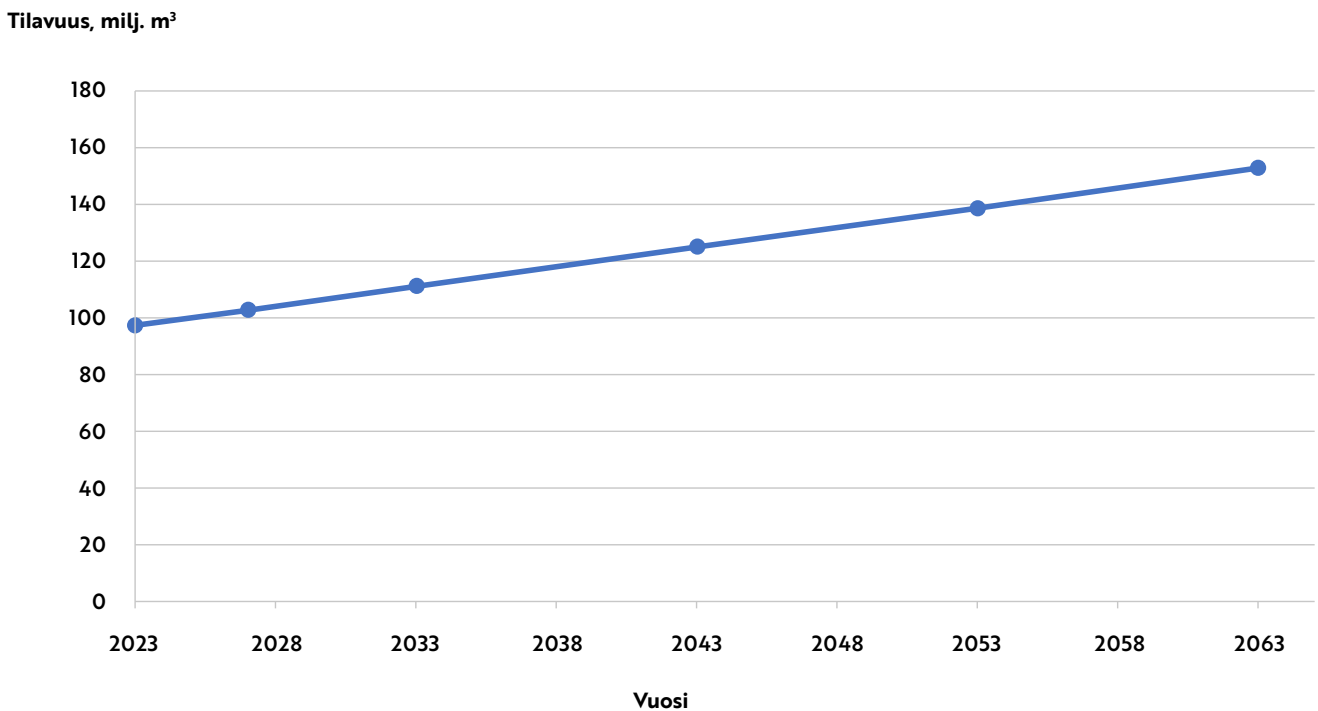
Laskelman mukainen metsien kehitys

Laskelman mukaisen toiminnan myötä Pohjanmaa-Kainuun alueen monikäyttömetsien ikäluokkarakenne tasoittuu vähitellen kolmen vuosikymmenen kuluessa (kuva 1). Nykypuuston kuvaajassa ikäluokkajakauman huippu sijoittuu 60–70-vuotiaiden metsien kohdalle. Tulevilla kymmenvuotiskausilla jakauman huippu siirtyy ikäakselilla oikealle, mutta ikäluokkajakauma tasaantuu merkittävästi viimeisellä tarkastelukaudella. Sata vuotta saavuttaneiden metsien määrä yli nelinkertaistuu laskentajaksolla nykytilanteeseen verrattuna. To-
teutuessaan muutos tulee näkymään maisemassa.

Kehitysennusteen mukaan pystypuuston tilavuus lisääntyy koko tarkastelujakson ajan (kuva 2). Muutosnopeus on voimistuvaa ensimmäisten 20 vuoden aikana. Koko laskentakaudella elävän puuston määrä ja samalla runkokuuston hiilivarasto kasvaa puolitoistakertaiseksi.

Kuva 1. Pohjanmaa-Kainuun monikäyttömetsien ikärakenteen ennustettu kehitys monikäyttömetsien metsämaalla. Metsätalousmaat on jaettu pohjoismaisen metsätalousluokittelun mukaan puuntuottokyvyn perusteella: metsämaalla puuston keskimääräinen vuotuinen kasvu on vähintään 1,0 m³/ha, kitumaalla 0,1–1,0 m³/ha ja joutomaalla alle 0,1 m³/ha.

Kuva 2. Pohjanmaa-Kainuun monikäyttömetsien elävän puuston tilavuuden ennustettu kehitys metsämaalla.

Kuva: Reijo Kuosmanen

Liite 10.

Lausunnot ja käsittely

Organisaatio	Toimiala	Vastuu- valmistelija	Lausunto	Metsähallituksen vastine	Aiheutunut toimenpide
-	-	Kinnunen Tuomo	Tuulivoima rakentamista ei tule sallia valtion/Metsähallituksen mailla.	Tuulivoiman hankekehitys on ollut osana Metsähallituksen vastuullista liiketoimintaa 2010-luvun alusta alkaen. Metsähallituksella on tärkeä rooli Suomen ilmastotavoitteiden saavuttamisessa. Metsähallituksen tavoitteena on moninkertaistaa tuulivoiman tuotanto valtion mailla. Valtion mailla rakennettava tuulivoima vähentää energiantuotannosta aiheutuvia kasvihuonekaasupäästöjä.	Ei muutosta suunnitelmaan
Kansalainen, veronmaksaja, ihmisarvoinen ihminen	-	Kvick Susanna	Suomen kansan omistamien metsien siirtäminen ulkomaalaisten pörssiyritysten vapaaksi tuulivoimalatemmellyskentäksi tulee kokonaan lopettaa niin kauan kunnes kyseiselle teollisuudelle määritellään oikeudenmukaiset lait ja rajat. Ihmiset ja eläimet on huomioitava oikeudenmukaisesti ja sydämellä lähimmäistä tukien ja auttaen. Kotirauha ja omaisuudensuoja on pyhä asia. Keneltäkään ei saa riistää kotia ja tervettä elinympäristöä korvauksetta. YK tunnustaa terveen elinympäristön ihmisoikeudeksi. Ylläpidetään maaseutumme terveet elinympäristöt. Huomioidaan myös maakuntarajan toisella puolella olevat ihmiset ja eläimet ja luonnon kauneus ja hiljaisuus. Ei uhrata maatamme, kotejamme ja metsiämme ja metsän asukkaita tuulivoimateollisuuden alttarille.	Tuulivoiman hankekehitys on ollut osana Metsähallituksen vastuullista liiketoimintaa 2010-luvun alusta alkaen. Metsähallituksella on tärkeä rooli Suomen ilmastotavoitteiden saavuttamisessa. Metsähallituksen tavoitteena on moninkertaistaa tuulivoiman tuotanto valtion mailla. Valtion mailla rakennettava tuulivoima vähentää energiantuotannosta aiheutuvia kasvihuonekaasupäästöjä. Tuulivoimahankkeiden kehittämistä ja tuulivoimatoimintaa sääntelee useat eri lait ja asetukset.	Ei muutosta suunnitelmaan

Organisaatio	Toimiala	Vastuu- valmistelija	Lausunto	Metsähallituksen vastine	Aiheutunut toimenpide
Suomen kommunistinen puolue			Äskettäin ilmestynyt hallitustenvälisen ilmastomuutospaneelin (IPCC) raportti korostaa ilmatonmuutoksen hillinnän tärkeyttä. Luonnon monimuotoisuutta ja sen kohentamiseksi tarvittavia toimenpiteitä puolestaan käsiteltiin Montrealissa viime vuoden joulukuussa. Sekä ilmastomuutoksen hillitsemisen vaatimat toimenpiteet että tarpeet luonnon monimuotoisuuden lisäämiseksi on jossain määrin otettu huomioon luonnonvarasuunnitelmassa. Tästä huolimatta suunnitelmassa esitetään vuosittaisen hakkuumäärän lisäämistä 2,3 miljoonasta kuutiometristä 2,6 miljoonaan kuutiometriin. Näistä valtaosa (83 %) toteutettaisiin päätehakkuina jatkuvapeitteisen metsänkasvatuksen sijasta. Hakkuumäärien lisääminen pienentää ilmastomuutoksen hillitsemisen kannalta välttämättömiä hiilinieluja ja päätehakkuut ovat tuhoisia luonnon monimuotoisuudelle. Näistä syistä esitämme luonnonvarasuunnitelman muuttamista niin, että hakkuumääriä vähennetään huomattavasti nykyisestä ja että valtaosa alueesta siirretään jatkuvapeitteiseen metsänkasvatukseen. Suomen kommunistinen puolue, Ympäristöryhmä psta Tapio Siirilä ryhmän vetäjä.	Valtio-omistaja on asettanut Metsähallitukselle tulosta-voitteenksi hiilinielujen kasvattamisen 10 %:lla vuoden 2018 vertailutasosta vuoteen 2035 mennessä. Hiilinielutavoitteen saavuttaminen edellyttää paitsi hyvää metsänhoitoa (ml. metsälannoitukset) myös hakkuujärjestelyjen tehostamista. Hakkuuiden oikea-aikaisella toteuttamisella, suunnitelmallisella kohdentamisella ja maltillisella lisäämisellä voimistetaan myös metsien kasvua ja puuntuotosta samalla, kun hakattavaa puuta käytetään korvaamaan fossiilisia raaka-aineita. Lausunnossa todetaan virheellisesti, että hakkuista ""valtaosa (83 %) toteutettaisiin päätehakkuina jatkuvapeitteisen metsänkasvatuksen sijasta."" Todellisuudessa ainoastaan uudistusluonteisista hakkuista, joiden osuus kaikista hakkuista on ainoastaan noin neljännes ja kokonaispinta-ala säilyy aiemmalla LVS-vuositasolla 8 000 hehtaaria, on tarkoitus toteuttaa päätehakkuin lausunnossa mainittu osuus eli 83 %. Huomionarvoista on, että em. hiilinielujen kasvattaminen omistajapolitiittisen ohjauksen tulostavoitteen mukaisesti, on otettu huomioon uutena lisärajoitteena hakkuusuunnitetta määritettäessä, millä on ollut hakkuusuunnitetta vähentävä vaikutus.	Ei muutosta suunnitelmaan
Kainuun rajavartiosto	Valtion virasto tai laitos	-	Kainuun rajavartiostolla ei ole lausuttavaa Metsähallituksen Kainuun, Keski- ja Pohjois-Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelmaan. Kainuun rajavartiosto Rajojenvalvontapääseeri Kapteeni Jyrki Säkkinen		Ei muutosta suunnitelmaan

Organisaatio	Toimiala	Vastuu- valmistelija	Lausunto	Metsähallituksen vastine	Aiheutunut toimenpide
Ristijärven kunta, Kunnanhallitus 17.4.2023 § 50.	Kunta tai kuntayhtymä	-	Ristijärven kunta katsoo, että luonnonvarasuunnitelma on laadittu varsin seikkaperäisesti, huomioiden laajasti eri tekijät ja vaikutukset luonnonvarojen säilymisessä ja käytössä. Kunnalla ei ole suunnitelmaan sisällöllisesti lausuttavaa. Ristijärven kunta tuo esille tässä yhteydessä UKK -reitistön ylläpitoon ja kuntoon liittyvän huolensa. Reitti kunnassa on suurelta osin kasvanut umpeen ja vaatii muutoinkin huomattavia kunnostustoimenpiteitä, mihin kunnalla ei ole resurssia. Reitin osalta tulee nostaa esille keskustelu joko reitistön kunnossapitovastuun siirtämisen valtiolle tai reitistön lakkauttaminen. Kunnalla ei ole mahdollisuutta huolehtia reitistöstä. Metsähallituksen olisi hyvä ottaa selvitetäväksi ja harkittavaksi Lahtasen alueen kaavoittaminen. Pyhännän kylän kyläyhdistys on uusinnut järven ympäri kulkevan pitkospuureitistön. Alueella on kiinnostusta vapaa-ajan asumisen rakentamiselle, jota kaavoituksella voi edistää. Kainuu on Suomen ja Pohjois-Euroopan terapiametsien aarreaikka. Jokaisessa Kainuun kunnassa olisi hyvä olla ainakin yksi luontokohde, jota Metsähallitus isännöisi ja ylläpitäisi. Tämä muodostaisi nimetyn verkoston, josta syntyisi brändi. Yhteistyö Kainuun koulujen kanssa tulisi aloittaa jo varhaisessa vaiheessa ja oppilaat tekisivät peruskoulupolkunsa aikana opintoretken kaikkiin näihin Kainuun kohteisiin ja päätösvuonna saisivat istuttaa oman puun/oman luokan puun luontokohteen kupeella sijaitsevalle metsäalueelle, joka nimettäisiin tulevaisuuden tekijöiden mukaan. Näin nuori ehkä oppisi arvostamaan omaa synnyinseutuaan ja voisi ylpeänä myöhemminkin vieraillessaan näillä seuduilla ja ehkäpä esitellä omaa istuttamaansa puuta jälki-polville. Kaikilla meillä on juuret jossain ja jäljelle jäisi ehkä muutakin kuin ""Hiljainen kansa"" Sidosryhmät voisivat olla mukana oppilaiden opintoretkillä teemoittain; kalastus, metsästys, marjastus, erätaidot.	Metsähallitus on ylläpitänyt osia UKK-reitistöstä vain silloin, kun ne luontevasti ovat olleet osa valtion mailla olevaa retkeilyreitistöä. Metsähallituksella ei ole resurssia sitoutua hyvin vähällä käytöllä olevan reitistön ylläpitoon kuntien mailla. Metsähallitus selvittää mahdollisuutta Lahtasen alueen kaavoittamiseksi huomioiden Metsähallituksen kaavoitusperiaatteet, joissa korostetusti otetaan huomioon valtion mailla luonnonsuojelu, virkistys, kulttuuriarvot ja jokamieskäyttö.	Ei muutosta suunnitelmaan

Organisaatio	Toimiala	Vastuu- valmistelija	Lausunto	Metsähallituksen vastine	Aiheutunut toimenpide
Suomussalmen kunta	Kunta tai kuntayhtymä	-	<p>Metsähallitus on pyytänyt lausuntoja luonnoksesta Kainuun, Keski- ja Pohjois- Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelmaksi vuosille 2023-2028. Luonnonvarasuunnitelma kattaa valtion maa- ja vesialueet Kainuun, Keski- ja Pohjois-Pohjanmaan maakunnissa lukuun ottamatta merialueita.</p> <p>Tausta: Luonnonvarasuunnittelu on valtion omistamien maa- ja vesialueiden pitkän aikavälin kestävä käytön suunnittelua. Kainuun, Keski- ja Pohjois-Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelma laaditaan Metsähallitusta koskevan lain (234/2016) ja asetuksen (247/2016), omistajapolitiikan, omistajan asettamien tavoitteiden ja Metsähallituksen konsernistrategian asettamassa raamissa yhdessä sidosryhmien kanssa.</p> <p>Tavoitteet: Suunnitteluprosessin lopputuloksena valmistuu Kainuun, Keski- ja Pohjois-Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelma kaudelle 2023-2028. Luonnonvarasuunnitelman hyväksyy Metsähallituksen hallitus. Lausunnot pyydetään antamaan viimeistään 28.4.2023 osoitteessa lausuntopalvelu.fi</p> <p>Esitys Suomussalmen kunnan lausunnoksi on seuraava: Luonnonvarasuunnitelman 2023-2028 laadintavaiheessa on hyvin osallistutettu eri yhteistyötahoja. Suunnittelussa on huomioitu ilmastomuutoksen, luonnon monimuotoisuuden, hyvinvoinnin ja biotalouden toiminnan edellytykset.</p> <p>Suomussalmen kunnan alueella Metsähallituksella on toimijana erittäin keskeinen ja tärkeä rooli. Suunnitelmassa on tuotu esille myös kunnan kannalta tärkeitä asioita, kuten tuulivoimatuotannon lisääminen, metsätalous ja alueiden virkistyskäyttö. Tuulivoimatuotannon edistämiseksi on kunta pyrkinyt sisällyttämään nyt päivitettävänä olevaan Kainuun tuulivoimamaakuntakaavaan tuulivoimatuotantoalueita kaavaluonnosehdotuksen mukaisesti. Metsätalouden ja puukuljetuksien osalta kunta on aktiivisesti ajanut Pesiökylän puutermiinalin rakentamista ja siihen liittyvät Kontiomäki-Pesiökylä- rataosuuden parantamista. Metsähallituksen panostus tiestön kunnossapitoon kunnan alueella on merkittävä ja se myös edistää metsätalouden lisäksi monipuolisesti metsien ja vesistöjen virkistyskäyttöä. Ulkoilutietopalvelu -järjestelmän kehittämisen käynnistyminen suunnitelmakaudella voidaan katsoa hyväksi tavoitteeksi. Kunnan elinvoimaisuuden lisäämisen kannalta olisi hyvä, jos Metsähallituksen tonttivarantoja mm. Hossan kansallispuiston läheisyydestä saataisiin edistettyä matkailutoiminnan käyttöön.</p> <p>Suomussalmen kunta ei esitä muutoksia/ lisäyksiä suunnitelmaluonnokseen.</p> <p>Kunnanjohtajan esitys: Kunnanhallitus valtuuttaa kunnanjohtajan antamaan Kainuun, Keski- ja Pohjois-Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelmasta vuosille 2023-2028 yllä esitetyn lausunnon.</p> <p>Päätös Esitys hyväksyttiin.</p>		Ei muutosta suunnitelmaan

Organisaatio	Toimiala	Vastuu- valmistelija	Lausunto	Metsähallituksen vastine	Aiheutunut toimenpide
Geologian tutkimuskeskus	Valtion virasto tai laitos	-	<p>Kiitämme mahdollisuudesta lausunnon antamiseen. GTK toteaa, että Kainuun, Keski- ja Pohjois-Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelma on valmisteltu laajasti eri tahoja osallistaen, ja valmistelutyö on mahdollistanut tarkkaan harkitun ja tutkittuun tietoon sekä aluetuntemukseen perustuvan kokonaisuuden.</p> <p>Toimintaohjelman kohdasta "ilmastonmuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen/huolehdimme käytöstä poistuvien turvetuotanto-alueiden jatkokäytöstä" GTK toteaa, että jatkokäytön suunnittelussa voisi painottaa eri jatkokäyttövaihtoehtojen vaikutuksia hiilinieluihin ja -varastoihin. Joillakin alueilla jatkokäytön suunnittelussa tulee huomioida mahdollinen happaman sulfaattimaan läsnäolo.</p> <p>Kohtiin "ilmastonmuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen/kasvatamme valtion monikäyttömetsien hiilinielun ja -varastoja" sekä "kestävän metsätalouden harjoittaminen/lisäämme turvemaiden terveystalonnitoksia" GTK huomauttaa, että turvemaiden tuhkanalnoituksella voi olla maaperän eli turpeen hiilivarastoa heikentävä vaikutus. Erityisesti karummat, heikkotuottoiset ojitetut kohteet voivat turpeen hiilivaraston säilyttämisen kannalta olla parempia kohteita ennallistamiseen.</p>	<p>Liiketoiminnan taseessa olevien valtion monikäyttömetsien kohdalla maaperän vesitalouden järjestelyissä (so. kunnostusojitukset, ojitettujen turvemaiden ja turpeenottoalueiden ennallistamiset jne.) otetaan huomioon jo toimenpiteiden suunnitteluvaiheessa GTK:n kartoittamien sulfaattimaiden sijainti, joka on varmistettavissa Metsätalous Oy:n metsätietojärjestelmän paikkatiedosta. Lisäksi liiketoiminnan taseeseen kuuluvien ojitettujen turvemaiden ennallistamistoimet kohdistetaan painotetusti ja lähtökohtaisesti ravinteisuusgradientin karumpaan ja samalla heikon puuntuotoksen muodostavaan ositteeseen. Edellä todetut, nykyisellään jo käytännössäkin noudatettavat toimintaperiaatteet ovat siten linjassa GTK:n lausunnossa esitettyjen näkemyksen kanssa.</p>	Ei muutosta suunnitelmaan

Organisaatio	Toimiala	Vastuu- valmistelija	Lausunto	Metsähallituksen vastine	Aiheutunut toimenpide
Suomen Metsästäjäliitto	Yhdistys tai yhteisö	-	<p>Metsästäjäliitto kiittää lausuntopyynnöstä, jolla Metsähallitus on pyytänyt lausuntoja luonnoksesta Kainuun, Keski- ja Pohjois- Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelmaksi vuosille 2023-2028.</p> <p>Metsähallituksen Eräpalvelut vastaa kalastuksen ja metsästyksen järjestämisestä valtion alueilla. Tehtäviin kuuluu kalastus- ja metsästyslupien myyminen, sekä valtion kalastonhoitomaksun kerääminen maa- ja metsätalousministeriölle. Lisäksi Eräpalvelut myöntää erikseen haettavia lupia, kuten hirvenmetsästyksen aluelupia ja kaupallisen kalastuksen lupia, sekä tekee vuokrasopimuksia kalastusta ja metsästystä varten. Metsästäjäliitto pitää Metsähallituksen Eräpalvelujen resurssien turvaamista ja kehittämistä keskeisen tärkeänä palvelutason ylläpitämiseksi. Sillä on keskeinen vaikutus kansalaisten metsästyks- ja kalastusmahdollisuuksien toteutumiseen maassamme. Valtion maat ovat monille erittäin tärkeitä eräharrastuksen toteutumisessa, virkistytymisessä ja kestävän luontosuhteen ylläpitämisessä.</p> <p>Luontopalvelut ja Eräpalvelut hoitavat Metsähallituslain mukaiset julkiset hallintotehtävät siten, että Eräpalvelut vastaa metsästystä, kalastusta ja erävalvontaa koskevista julkisista hallintotehtävistä. Erävalvonta vastaa siitä, että luonnonvaroja käytetään kestävästi ja hyvää tapaa noudattaen. Metsähallituksen erätarkastajat valvovat muun muassa kalastuksen, metsästyksen ja maastoliikenteen laillisuutta ja luvallisuutta. Metsästäjäliitto näkee tarpeen erityisesti huolehtia erävalvonnan resurssien kehittämisestä ja ylläpitämisestä. Sen avulla turvataan kestävästi metsästyksen jatkuvuus ja hyväksyttävyyys laajoilla valtion omistamilla mailla jatkossakin. Asialla on vaikutus myös yleiseen kansalaismielipiteeseen metsästyksen suhteen.</p>	Erävalvonnan resurssointi on riippuvainen valtion budjettimäärärahoista. Olemme tunnistaneet tarpeen valvontaresurssin kasvattamiselle. Tämä on Metsähallituksen viesti valtion budjettimäärärahoista päättävälle tahoille.	Ei muutosta suunnitelmaan

Organisaatio	Toimiala	Vastuu- valmistelija	Lausunto	Metsähallituksen vastine	Aiheutunut toimenpide
Kuusamon kaupunki, Yhdyskuntatekniikan lautakunta 26.4.2023 § 40	Kunta tai kuntayhtymä	-	<p>Kuusamon kaupungin yhdyskuntatekniikan lautakunnan lausunto</p> <p>Yhdyskuntatekniikan lautakunta toteaa lausunnossaan, että Metsähallituksen Kainuun ja Keski- ja Pohjois-Pohjanmaan ja luonnonvarasuunnitelmassa on onnistuneesti sovitettu yhteen monelta osin ristiriitaisia luonnonvarojen ja suunnittelualueen maa- ja vesialueiden käyttöön kohdistuvia odotuksia. Lisäksi suunnitelmassa on huomioitu suunnittelualueeseen kuuluvia toisistaan poikkeavia osa-alueita ja niiden erityispiirteitä. Suunnitelmaa laadittaessa on kuultu kattavasti alueen sidosryhmiä ja asiakkaita. Suunnitelma mahdollistaa jatkossakin luonnonvarojen ja alueiden monipuolisen käytön, aineellisten ja aineettomien arvojen hyödyntämisen ja säilymisen sekä mahdollistaa uusiutuvan energiantuotannon siihen soveltuvilla alueilla.</p> <p>Kuusamon kaupunki pyytää kuitenkin kiinnittämään huomiota ilmastomuutoksesta johtuvien lisääntyvien myrskytuhojen vahinkojen korjaamiseen. Kesällä 2021 riehuneen Paula-Myrskyn kaatamat puut ovat osin edelleen korjaamatta mm Kuusamon livaaralla. Myrskytuhopuut aiheuttavat merkittävää haittaa alueen reitistöjen virkistyskäytölle ja siten myös paikalliselle elinkeinotoiminnalle. Lisäksi myrskytuhopuut aiheuttavat uhan tuhohyönteisten leviämisestä alueella.</p> <p>Muutoin Kuusamon kaupunki pitää suunnitelmaa perusteellisesti laadittuna eikä Kuusamon kaupungilla ole muuta huomautettavaa Metsähallituksen Kainuun, Keski- ja Pohjois-Pohjanmaan ja luonnonvarasuunnitelmasta tai toimintaohjelmasta.</p>	<p>livaaran alue kuuluu Natura-alueeseen, jossa suojeluperusteet tulee ottaa huomioon kaikessa toiminnassa. livaara-Jousivaara Natura-alueen keskeisin suojeluperuste on boreaaliset luonnonmetsät. Suojeluperusteiden mukaista on, että myrskyssä kaatuneet puut jätetään maastoon. Tilanne on arvioitu yhteistyössä ELY-keskuksen kanssa. Tässä yhteydessä onkin syytä huomioida ELYn ratkaiseva rooli Natura-alueita valvovana viranomaisena. Hyönteistuholaisista suurimman riskin livaaran kuusivaltaisella alueella aiheuttanee kirjanpainaja ja potentiaalisesti ytimennävertäjä. Alueen maantieteellinen sijainti on kirjanpainajan esiintymisen kannalta äärialueilla, joten riskin todennäköisyyttä on vaikea arvioida.</p>	Ei muutosta suunnitelmaan

Organisaatio	Toimiala	Vastuu- valmistelija	Lausunto	Metsähallituksen vastine	Aiheutunut toimenpide
Suomen metsäkeskus	Muu	-	<p>Suomen Metsäkeskuksen lausunto Metsähallituksen Metsähallitus luonnoksesta Kainuun, Keski- ja Pohjois- Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelmaksi vuosille 2023-2028. Metsähallitus on laatinut luonnonvarasuunnitelman valtion maa- ja vesialueille Kainuun, Keski- ja Pohjois-Pohjanmaan maakunnissa lukuun ottamatta merialueita vuosille 2023 -2028 (myöhemmin suunnitelma). Luonnonvarasuunnitelma ohjaa Metsähallituksen toimintaa Kainuun, Keski- ja Pohjois- Pohjanmaan maakuntien alueella vuosina 2023–2028. Suunnitelma hyväksytään Metsähallituksen hallituksessa, mitä ennen Metsähallitus on pyytänyt lausuntoa. Suomen metsäkeskus (myöhemmin Metsäkeskus) kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto. Lausunnossaan Metsäkeskus kiinnittää lausunnossa huomiota kahteen seikkaan: suunnitelman laadintaprosessiin ja toimintaohjelmaan kirjattuihin tavoitteisiin ja toimenpiteisiin.</p>	<p>SMK:n korostama Metsähallituksen kantava rooli LVS-alueen maakuntien luonnonvarojen hoidon ja käytön kehittämisessä ansaitsee tulla mainituksi LVS-dokumentaatiossa nykyistä painokkaammin. Alueen kehitystyötä osaltaan tulevana ja tavoiteltuna yhteistyönä toimintaohjelmaan kirjataan "Metsähallituksen toiminta alueellisissa metsäneuvostoissa, aktiivinen osallistuminen alueellisten metsäohjelmien laadintaan ja toteuttamiseen." Varsinkin Metsähallituksen valtakunnallisesti kattavaa osaamista luonnonhoitoon liittyen pyritään kanavoimaan myös maakunnissa toteutettavien yhteistyöhankeiden kautta tulevalla LVS-kaudella.</p> <p>Osion "Kasvatamme valtion monikäyttömetsien hiilinielun ja -varastoja" sijoittamista tekstiin voidaan selkeyttää esitetyllä tavalla, jolloin poistetaan tahaton viittaaminen teemaan "uusiutuvan energiantuotannon lisääminen".</p>	<p>Kohtaan alueellinen hyvinvointi lisätty kirjaus Metsähallituksen toiminnasta maakunnallisissa metsäneuvostoissa ja aktiivinen osallistuminen alueellisten metsäohjelmien laadintaan. Rakennetta selkeytetty siirtämällä hiilensidontaa koskeva kirjaus oikean otsikon alle.</p>

Organisaatio	Toimiala	Vastuu- valmistelija	Lausunto	Metsähallituksen vastine	Aiheutunut toimenpide
			<p>Suunnitelma on laadittu yhtenäisesti koko suunnittelualueelle, joka kattaa kolme maakuntaa. Suunnittelu on viety läpi projektisuunnitelman mukaisesti. Laadintaa varten perustettiin erilliset yhteistyöryhmät Kainuuseen sekä Keski- ja Pohjois-Pohjanmaalle. Työpajoissa, neuvotteluissa ja sähköistä keskustelualustaa hyödyntävissä teemotamisissa keskusteluissa on koottu laajasti asiakkaiden ja sidosryhmien odotuksia, ehdotuksia ja kommentteja suunnitelman sisältöön. Kansalaisille ja omana ryhmänään nuorille tarjottiin mahdollisuus osallistua suunnitteluun myös paikasta riippumattomien sähköisten välineiden avulla. Metsähallituksessa suunnitelman laadintaan ovat osallistuneet sekä johto että suunnitelma-alueen toimihenkilöt kaikilta vastuualueilta. Projektin työpajojen työskentelyn fasilitoinnin toteutti ulkopuolinen konsultti.</p> <p>Metsäkeskus toteaa, että suunnitteluprosessi on suunniteltu ja toteutettu asiantuntevasti, yhteistyöhakuisesti, asiakkaita ja sidosryhmien kuunnellen sekä uusia sähköisiä työvälineitä hyödyntäen. Prosessi on tarjonnut osallistujille mahdollisuuden osallistua, mutta myös saada tietoa Metsähallituksesta ja rakentaa yhteistyötä Metsähallituksen ja eri toimijoiden kesken. Suunnitteluprosessin kokemuksia ja toimintamalleja voidaan hyödyntää myös suunnitelman toteutuksessa ja yhteistyössä jatkossa. Toimintaohjelman kokonaistavoitteeksi on kirjattu Valtion maiden ja vesien mahdollisimman hyvä ja kestävä kokonaishyöty. Metsäkeskus pitää tavoitekirjausta hyvänä.</p> <p>Toimintaohjelman rakenne, jossa keskeisille toimenpiteille esitetään tavoite ja esimerkkejä toimintatavoista, konkretisoi hyvin toimintaohjelman toteutusta. Toisaalta esitystapa johtaa siihen, että toimintaa kuvataan ja perustellaan useiden otsikoiden alla, mikä voi vaikeuttaa kokonaiskuvan muodostamista. Lopullisessa taitetussa suunnitelmassa myös tähän on tarve kiinnittää huomiota.</p> <p>Vastuullinen ja yhteistyöhön perustuva toiminta ja sen kehittäminen "Rakentavan ja kaikkia osapuolia kunnioittavan, kestäviin ratkaisuihin pyrkivän yhteistyön kehittäminen on suunnittelualueen luonnonvarojen hoidon ja käytön kantava periaate seuraavalla viisivuotiskaudella." Metsäkeskus esittää, että tavoiteltuna yhteistyönä toimintaohjelmaan kirjataan Metsähallituksen toiminta alueellisissa metsäneuvostostoissa, aktiivinen osallistuminen alueellisten metsäohjelmien laadintaan ja toteuttamiseen. Metsähallituksen merkitys suuren maaomaisuuden hoidosta vastaavana sekä organisaationa, jossa panostetaan osaamiseen sekä uusien kehitystrendien kokeilemiseen ja haltuunottoon, muodostaa merkittävän pohjan ja esimerkin alueelliseen kehitystyöhön.</p> <p>Metsähallitus koordinoi ja toteuttaa useita merkittäviä erityisesti luonnonhoitoon kohdistuvia valtakunnallisia hankkeita. Metsäkeskus esittää, että Metsähallitus hyödyntäisi tätä osaamista entistä enemmän myös maakunnissa alueilla rahoitettavien ja toteutettavien yhteistyöhankkeiden osapuolena suunnittelukaudella, jolloin alueelle on kohdennettu merkittävästi aluekehitysvaroja ja oikeuden mukaisen siirtymän rahoitusta. Suunnitelmassa on nostettu hyvin esille Metsähallituksen viestintä yhteistyön muotona.</p>		

Organisaatio	Toimiala	Vastuu- valmistelija	Lausunto	Metsähallituksen vastine	Aiheutunut toimenpide
			<p>Ilmastonmuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen ”Ilmastonmuutos ja siihen sopeutuminen ovat merkittävässä roolissa Metsähallituksen strategiassa. Edesautamme vuonna 2019 käynnistetyllä ilmasto-ohjelmallamme Suomen ilmastotavoitteiden ja hiilineutraaliuden saavuttamista vuoteen 2035 mennessä. Ilmastonmuutoksen hillinnän ja siihen sopeutumisen rinnalla ylläpidämme ja lisäämme luonnon monimuotoisuutta sekä aktiivisesti torjumme vieraslajien leviämistä maa- ja vesialueilla.”</p> <p>Metsäkeskus toteaa, että ilmastonmuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen on kirjattu suunnitelmaan laajasti ja on tuotu hyvin esille, miten ilmastonmuutos vaikuttaa ja vaikutuksiin voidaan ja tulee reagoida monipuolisilla maankäytön ja elinkeinotoiminnan toimenpiteillä. Uusiutuvan energiantuotannon lisääminen on nostettu otsikkotasolla esiin kuvaten Metsähallituksen tuuli- ja aurinkoenergian tuotannon lisäämistä. Uusiutuvan energiantuotannon osalta suunnittelukaudella myös energiapuun hyödyntäminen on alueen lämmöntuotannon turvaamisen kannalta tärkeää, joten maininta ”Toimitamme kuitupuuksi kelpaamatonta puuta paikalliseen lämmöntuotantoon.” ja siihen liittyvää toimintaa olisi hyvä käsitellä tämän otsikon alla. Saman otsikon alle on sijoitettu osa-alue: Kasvatamme valtion monikäyttömetsien hiilinielun ja -varastoja, joka ei liity energia-aiheeseen ja on syytä selkeyttää jatkotyöstössä.</p> <p>Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen ja lisääminen sekä kulttuuriperinnön turvaaminen sekä vesiensuojelu Toimintaohjelma kattaa monipuolisesti toimenpiteitä suojelualueilla ja monikäyttömetsissä ja vesistöissä, joilla lisätään tietoa ja toteutetaan luonnon monimuotoisuutta ja vesien tilaa parantavia toimia. Metsähallitus toimii erilaisissa yhteistyöryhmissä ja toteuttaa laajoja hankkeita, joilla yhdessä muiden maanomistajien ja toimijatahojen kanssa suunnittelualueella yhdessä edistetään luonnon tilaa. Metsäkeskus kannustaa Metsähallitusta jatkamaan verkostoitumista ja yhteistyötä alueen muiden toimijoiden kanssa.</p> <p>Alueellisen hyvinvoinnin osalta suunnitelmaan on kirjattu Metsähallituksen erilaisia toimia taloudellisen, ekologisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin mahdollistamiseksi. Aluetalouden vahvistamisessa suurimmat vaikutukset liittyvät monikäyttömetsien hakkuisiin ja puun myyntiin, tuulivoimaliiketoiminnan kehittämiseen, luonto- ja erämatkailun edistämiseen ja paikallistaloutta tukevaan maa-alueiden kaavoitukseen ja yhteistyöhön porotalouden kanssa. Metsäkeskus toteaa, että suunnitelmaan kirjatut toimenpiteet kestävän metsätalouden harjoittamisesta tukevat hyvin alueen suunniteltuja puunkäytön tavoitteita ja niiden mitoituksessa on huomioitu toteutuskelpoisuus huomioiden ilmastonmuutoksen ja luontokadon ehkäisemisen näkökulmasta tarvittavat menetelmien muutokset.</p> <p>Suunnitelman laatiminen on ollut mittava ponnistus, johon Metsähallitus on kohdentanut runsaasti resursseja. Metsähallituksella on laaja-alainen tehtävä valtion metsä- ja vesialueiden hoidossa ja vastuu luonnonsuojelusta, virkistyskäytöstä, elinkeinon mahdollistamisesta sekä taloudellinen tuloutusvastuu. Suomen metsäkeskus katsoo, että suunnitelma vastaa hyvin Metsähallituksen toiminnan tavoitteita ja antaa hyvän pohjan jatkaa yhteistyötä Metsäkeskuksen ja muiden tahojen kanssa.</p>		

Organisaatio	Toimiala	Vastuu- valmistelija	Lausunto	Metsähallituksen vastine	Aiheutunut toimenpide
Pohjois-Pohjanmaan liitto	Kunta tai kuntayhtymä	-	<p>Pohjois-Pohjanmaan liitto kiittää mahdollisuudesta lausunnon antamiseen.</p> <p>Toteamme, että Kainuun, Keski- ja Pohjois-Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelma on laadittu tiiviissä yhteistyössä laajasti eri sidosryhmiä osallistaen. Pohjois-Pohjanmaan liitto on erityisen ilahtunut siitä, että suunnitelman laadinnassa on kuultu nuoria - luonnon arvon vastuullinen kehittäminen on ylisukupolvisia. Pohjois-Pohjanmaan liitolla oli edustus Keski- ja Pohjois-Pohjanmaan yhteistyöryhmässä. Yhteistyöryhmän työskentelyssä yhdistyivät tieto ja aluetuntemus, ja eri näkökulmat tulivat kuulluksi. Yhteistyöryhmien fasilitointi oli ansiokasta.</p> <p>Kainuun, Keski- ja Pohjois-Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelman toimintaohjelman 2023-2028 tavoite on valtion maiden ja vesien mahdollisimman hyvä ja kestävä kokonaishyöty. Aiemmin myös meriasioita on käsitelty alueellisten luonnonvarasuunnitelmien yhteydessä, mutta nyt merialueiden suunnittelu on kohdistettu omaksi prosessikseen, jota Metsähallitus yhteistyössä sidosryhmien kanssa toteuttaa.</p> <p>Metsähallituksen toimintaan kohdistuu monenlaisia odotuksia, ja näiden erilaisten tavoitteiden tasapainoinen toteutus on Metsähallituksen vastuullisuuden ydin. Nämä erilaiset ja moninaiset odotukset näkyvät hyvin toimintaohjelman päälinjoista, ja niiden tarkemmista toimista. Toimintaohjelman päälinjoja ovat: 1. Vastuullinen ja yhteistyöhön perustuva toiminta ja sen kehittäminen; 2. Ilmastonmuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen; 3. Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen ja lisääminen sekä kulttuuriperinnön turvaaminen; 4. Alueellinen hyvinvointi; ja 5. Alueen luontoon ja luonnonvaroihin perustuvien elinkeinojen edellytysten turvaaminen ja edistäminen.</p> <p>Pohjois-Pohjanmaan liitolla ei ole huomauttamista toimintaohjelman päälinjauksista. Toimintaohjelman tavoitteet ovat linjassa Pohjois-Pohjanmaan aluesuunnittelussa ja -kehittämisessä määritettyjen tavoitteiden kanssa. Pohjois-Pohjanmaan liitto vastaa alueellaan maakuntakaavoituksesta ja maakuntaohjelmasta.</p> <p>Maakuntakaava on maankäyttö- ja rakennuslain mukainen tapa viedä valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet käytäntöön kunkin maakunnan erityistarpeiden mukaan. Kainuun, Keski- ja Pohjois-Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelman linjaukset tukevat valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kokonaisuuksia.</p> <p>Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavaprosessi on parhaillaan käynnissä. Yhtenä pääteemana vaihemaakuntakaavassa on kestävä tuulivoimatuotannon sijainninhajaus. Kainuun, Keski- ja Pohjois-Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelmassa ilmastonmuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen -päälinjauksen yksi toimenpide on Uusiutuvan energiantuotannon lisääminen, jossa nostona tuulivoimatuotannon edistäminen. Erityistä huomiota tulee kiinnittää erilaisten tavoitteiden yhteensovittamiseen. Huomiona, että maakuntakaavassa merkitään nykyisin seitsemän voimalan puistot (ennen kymmenen voimalan puistot), koska voimaloiden koko on kasvanut.</p>		Ei muutosta suunnitelmaan

Organisaatio	Toimiala	Vastuu- valmistelija	Lausunto	Metsähallituksen vastine	Aiheutunut toimenpide
			<p>Maakuntaohjelma kokoaa ja sovittaa yhteen alueella toteutettavat ohjelmat. Se laaditaan yhteistyössä maakunnan kehityksen kannalta keskeisten tahojen kanssa. Valtion viranomaisten on omassa toiminnassaan otettava huomioon maakuntaohjelma, edistettävä sen toteutumista ja arvioitava toimenpiteidensä vaikutusta aluekehitykseen. Voimassaolevassa Pohjois-Pohjanmaan maakuntaohjelmassa 2022-2025 teemoja ovat mm. lähiluonnon laatu ja laatuhyteys sekä kestävä, vähäpäästöinen energiantuotanto.</p> <p>Yhteistyö Metsähallituksen ja Pohjois-Pohjanmaan liiton välillä niin aluesuunnittelussa kuin -kehittämisessä on tärkeässä roolissa, ja se on ollut hyvin toimivaa.</p> <p>Toimenpideohjelman seurantamittarit ovat kattavia ja vakiintuneita. Aktiivinen viestintä, jolla tavoitetaan laajasti eri toimijat, on tärkeää. Kuten luonnoksessa on esitetty, luonnonvarasuunnitelman lopullinen ulkoasu valmistuu lausuntokierroksen jälkeen. Laajaa ja monipuolista kokonaisuutta kokoavia kuvia ja taulukoita on hyvä lisätä selkiyttämään paljon tietoa sisältävää suunnitelmaa.</p>		

Organisaatio	Toimiala	Vastuu- valmistelija	Lausunto	Metsähallituksen vastine	Aiheutunut toimenpide
Kuhmon kaupunki, Kuhmon kaupunginhallitus 25.4.2023 § 126	Kunta tai kuntayhtymä	-	<p>Luontokeskus Petolan lakkauttaminen olisi lainvastainen päätös</p> <p>Luonnonvarasuunnitelmassa on todettu, että Kuhmon luontokeskus Petolan toiminta entisenlaisena lakkaa ja toimintaa kehitetään digipalveluihin ja siten kattamaan tehokkaammin ja laajemmin koko Kainuuta. Kuhmon kaupunki muistuttaa, että Petolan toiminta on osa kompensatiotoimenpiteitä, jotka käynnistettiin lievittämään valtion luonnonsuojelualuepäätöksestä Kuhmon aluetaloudelle aiheutuneita pysyviä tulo- ja työllisyysmenetyksiä. Kuhmon kaupunki pitää tärkeänä, että Metsähallituksen Kainuussa sijaitsevien kansallispuistojen, virkistys- ja retkeilyalueiden tiedot ovat helposti saatavilla ja ajan tasalla, jotta ne palvelevat alueen matkailijoita ja retkeilijöitä.</p> <p>Laissa Ystävyden puistosta (488/1990) todetaan seuraavaa kuudennessa (§ 6) pykälässä: "Henkilöstö sekä opastus- ja tutkimuskeskus. Ystävyden puiston tutkimusta, hoitoa, käyttöä ja valvontaa sekä puistossa tapahtuvaa opastusta varten perustetaan tarpeellinen lukumäärä virkoja ja otetaan työsopimussuhteista henkilökuntaa. Kuhmon kaupunkiin perustetaan Ystävyden puiston opastus- ja tutkimuskeskus."</p> <p>Ystävyden puistosta annetun lain valmistelun esityksessä eli hallituksen esityksessä (HE 204/1989 vp) kuudennen pykälän (§ 6) osalta todetaan seuraavaa: Ystävyden puiston toiminnan kehittäminen edellyttää opastus- ja tutkimuskeskuksen perustamista Kuhmon kaupunkiin. Tätä koskeva säännös olisi myös 6 §:ssä. Ensi vaiheessa rakennettaisiin Kuhmon kaupunkiin opastuskeskus. Opastuskeskuksen nimeksi on lain voimaantulon jälkeen valittu Luontokeskus Petola.</p>	Suunnitelman uuteen valmisteluun palauttamisesta Kuhmossa sijaitsevan luontokeskus Petolan osalta Metsähallitus toteaa, että lausunnolla ollut versio on toimintaohjelman luonnos. Suunnitelmaan tehdään täsmennyksiä ja muutoksia lausuntopalautteen ja Metsähallituksen johtoryhmän sekä hallituksen käsittelyiden perusteella.	Ei muutosta suunnitelmaan

Organisaatio	Toimiala	Vastuu- valmistelija	Lausunto	Metsähallituksen vastine	Aiheutunut toimenpide
			<p>Lain yleisperusteluissa todetaan, Luonnonsuojelualueen perustamisesta aiheutuvat metsäverotulojen menetykset korvataan luonnonsuojelulain 5 a §:n (594/81) nojalla asianomaiselle kunnalle. Siten työpaikkojen menetyksillä on käytännössä merkitystä arvioitaessa esityksen kunnallistaloudellisia vaikutuksia. Elimyssalon alueen jättäminen metsätaloustoiminnan ulkopuolelle pienentää Kuhmon hoitoalueen vuosittaista hakkuusuunnitetta noin 12 800 m³. Menetetty puumäärä sahateollisuudelle on merkittävä.</p> <p>Edelleen lain yleisperusteluissa todetaan, että Ystävyyden puiston perustamisen on arvioitu laskennallisesti vähentävän metsähallituksen Kuhmon hoitoalueen metsätalouden työpaikkoja kuuden metsätyöpaikan verran. Lisäksi vähensi metsätyönjohdosta, puutavarankuljetuksesta ja metsätraktorin käytöstä kustakin noin yksi työpaikka. Vaikka tänä päivänä työ suoritetaan koneellisesti, vaikutus työpaikkoihin on arviolta 9 henkilötyövuotta.</p> <p>Työpaikkojen vähennykset johtuvat siitä, että Elimyssalon alueella ei voida harjoittaa metsätaloutta. Elimyssalon alueen metsät ovat keskimääräistä vanhempia ja runsaspuustoisempia. Tämän vuoksi Elimyssalon luonnonsuojelualueen perustaminen vähensi metsätyöpaikkoja laskennallisesti noin viidellä. Ystävyyden puiston hoidosta ja käytöstä aiheutuvien vuosittaisten menojen arvioitiin olevan keskimäärin noin 1 200 000 markkaa, nykyrahaksi muutettuna n. 202 tuhatta euroa.</p> <p>Luontokeskus Petolan lakkauttaminen olisi lainvastainen päätös. Vaikka ao. lailla on jo ikää, on se edelleen voimassa. Luontokeskus Petolan toiminta on osa kompensatiotoimenpiteitä, jotka käynnistettiin lievittämään valtion luonnonsuojelualuepäätöksestä Kuhmon aluetaloudelle aiheutuneita pysyviä tulo- ja työllisyysmenetyksiä. Petolan lakkauttaminen vaatii ensin lakimuutoksen.</p> <p>Luonnonvarasuunnitelma luontokeskus Petolan osalta tulee palauttaa uuteen valmisteluun. Kuhmon kaupunki vaatii, että luontokeskus Petolan sulkemisaikasta pidättäydytään tässä vaiheessa ja Metsähallitus yhdessä Kuhmon kaupungin kanssa pohtii keinoja, miten näyttelyä voidaan uudistaa ja miten toimintaa voidaan kehittää. Lakkauttamissuunnitelma on Kuhmon kaupungin näkemyksen mukaan lain vastainen.</p> <p>KUHMON KAUPUNKI, Kaupunginhallitus 25.4.2023 § 126</p>	<p>Luontokeskus Petolan perustaminen Kuhmoon perustuu Ystävyyden puiston perustamisesta annettuun lakiin (488/1990). Lain noudattaminen on lähtökohta kaikelle Metsähallituksen toiminnalle, myös tarkastellessa luontokeskus Petolan tulevaisuutta. Kolmessakymmenessä vuodessa luontokeskusten toimintaympäristöissä ja asiakkaiden tavoitettavuudessa on tapahtunut suuria muutoksia. Petolan kävijämäärät Kuhmossa ovat nykyisin pienet, noin 6 000 kävijää vuodessa, minkä vuoksi tiukkenevassa taloudessa tilannetta tarkastellaan kriittisesti. Metsähallituksen Luontopalvelujen omistuksessa on tällä hetkellä Kuhmon Tönölänniemmen kaikki kiinteistöt: luontokeskus Petola, kaksi toimistorakennusta ja majoitustiloja, joista on tarkoitus luopua kokonaisuudessaan valtion kiinteistöstrategian mukaisesti. Luontopalvelujen toiminta, kuten reittien ja rakenteiden ylläpito, tai Petolan toimintaan oleellisena osana kuuluva retkeilyneuvonta Kuhmossa ei lakkaa. Suunnitelma luonnonvarasuunnitelman luontokeskusverkostoa ja retkeilyn asiakaspalvelua kehitetään asiakaslähtöisesti kysynnän ja käytettävissä olevien resurssien mukaan nykyaikaisia kanavia ja digitaalisia palveluita hyödyntäen. Tarkastelua luontokeskus Petolansta on käyty Kuhmon kaupungin kanssa vuosien varrella keskustellen Petolan tulevaisuudesta hyvässä hengessä ja yhteisymmärryksessä. Yhteisenä tavoitteena on löytää ratkaisuja, jotka palvelisivat kaikkia osapuolia, niin Kuhmon kaupunkia kuin Luontopalveluja. Tätä työtä jatketaan ja ratkaisuja haetaan aktiivisesti.</p> <p>Ystävyyden puiston perustamisesta annetussa laissa (488/1990) todetaan opastus- ja tutkimuskeskuksen perustamisen yhtenä perusteena Kuhmon aiemman hoitoalueen hakkuuiden väheneminen vuositasolla luokkaa 12 800 m³. Koska perustamispäätöksestä on kulunut jo lähes 30 vuotta, on hakkuuiden vähenemisperuste katsottava vanhentuneeksi: 1990-luvulla vuotuinen hakkuumäärä Kuhmon hoitoalueessa oli luokkaa 300 000 m³, kun taas uusimpien Luonnonvarasuunnittelun (LVS) hakkuusuunnitelaskelmien mukaiset hakkuumäärät nykyisen Kuhmon metsätiimin alueella tulevat vuositasolla nousemaan tasolle 500 000 m³ (+66,7 %).</p>	

Organisaatio	Toimiala	Vastuu- valmistelija	Lausunto	Metsähallituksen vastine	Aiheutunut toimenpide
Paliskuntain yhdistys	Yhdistys tai yhteisö	-	<p>Paliskuntain yhdistyksen lausunto, MH 3443/2022.</p> <p>KAINUUN, KESKI- JA POHJOIS-POHJANMAAN LUONNONVARASUUNNITELMALUONNOS 2023–2028</p> <p>Luonnos Kainuun, Keski- ja Pohjois-Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelmasta vuosille 2023–2028 on tullut lausuttavaksi. Luonnonvarasuunnittelun kerrotaan varmistavan osaltaan toiminnan taloudellista, ekologista, sosiaalista ja kulttuurista kestävyyttä. Metsähallituksen toiminta valtion maa- ja vesialueilla perustuu yhteistyössä sidosryhmien ja kumppanien kanssa laadittuihin luonnonvarasuunnitelmiin, joissa linjataan valtion omistamien maa- ja vesialueiden pitkän aikavälin käyttöä ja yhteensovitetään eri käyt-tömuotojen tarpeita. Luonnonvarasuunnittelutyöhön nimettiin Kainuun sekä Keski- ja Pohjois-Pohjanmaan alueille yhteistyöryhmät, jotka kokoontuvat kolmesti Oulussa ja kolmesti Paltamossa. Olimme mukana molemmissa ryhmissä.</p> <p>Yhteistyöryhmässä oli mukana yksi porotalouden edustaja noin 30 muun eri sidosryhmiä edustavan tahon joukossa. Luonnonsuojelutahoa ja luontaiselinkeinoja edusti muutama henkilö. Suurin osa sidos-ryhmään kutsutuista tahoista edustivat metsätalousalan yrityksiä tai muuta teollisuutta. Yhteistyöryhmän kokoonpano vaikuttaa siihen, että metsätalouden taloudelliset intressit linjaavat luonnonvarasuunnittelun ehtoja, rajaten muiden tahojen vaikutusmahdollisuuksia.</p> <p>Yhteistyöryhmän lisäksi Metsähallitus järjesti suunnittelualan paliskunnille ensimmäistä kertaa osana luonnonvarasuunnitteluprosessia erillisen kuulemistilaisuuden. Paliskuntain yhdistys pitää tätä hyvänä käytäntönä ja suosittelee sen jatkamista osana tulevia alueen luonnonvarasuunnittelun prosesseja.</p> <p>Luonnonvarasuunnitelman kirjaukset Poronhoidon huomioimisen osalta tavoitteena olivat hakkuutavoitteiden alentaminen ja porolaitumien elvyttäminen muun muassa oikea-aikaisten harvennusten lisäämisellä tiheissä nuorissa metsissä, peitteisen metsänkasvatuksen menetelmien lisäämisellä, metsän uudistamistapojen "pehmentämisellä" sekä hakkuutähteiden keräämisellä tärkeimmillä laidunalueilla. Suunnitelmaan on kuitenkin kirjattu hakkuu-määrän kasvattaminen aiemmalta LVS-suunnitteen vuositasolta 2,3 miljoonaa m³ tasolle 2,6 miljoonaa m³. Paliskuntain yhdistys ei hyväksy hakkuumäärän lisäämistä, mikäli se tapahtuu poronhoitoalueella päätehakkuna. Paliskuntain yhdistys katsoo, että poronhoitoalueelle sijoituvissa hakkuissa painopisteen tulee olla peitteisyyden säilyttävissä hakkuissa ja hakkuut tulisi kohdentaa erityisesti nuorten met-sien harvennuksiin. Tärkeimmillä porolaidunalueilla tulisi kerätä hakkuutähteet, sillä ne vievät pinta-alaa ja heikentävät jäkälän kasvun edellytyksiä.</p>	<p>Luonnonvarasuunnittelun yhteistyöryhmissä (Kainuu ja Pohjanmaa) oli edustettuna alueen erityyppisiä toimijoita. Osallistujat oli valittu siten, että he edustaisivat mahdollisimman laaja-alaisesti Metsähallituksen alueella toimivia sidosryhmiä ja kumppaneita. Yhteistyöryhmien kokoonpano vahvistettiin Metsähallituksen johdossa. Fasilitoidun työpa-jatyöskentelyn vuoksi osallistujamäärää oli pakko rajata ja siksi esimerkiksi suunnittelualan kunnista oli edustettuina vain pieni osa. YTR kokoonpanoihin kutsutut tahot on listattu toimintaohjelman liitteessä 2.</p> <p>Hakkuumäärän kasvattaminen aiemmalta LVS-suunnitteen vuositasolta 2,3 miljoonaa m³ tasolle 2,6 miljoonaa m³ ei lisää päätehakkuiden pinta-alaa, sillä uudistusluonteisten hakkuiden vuositaso säilyy aiemman suunnitteen tasolla 8 000 ha. Uudella LVS-kaudella edellä todetusta uudistusluonteisten hakkuiden enimmäispinta-alasta peräti 17 % (pl. Koillismaan 25 %) toteutetaan jatkuvapeitteisen metsänkasvatuksen hakkuutavoin. Siten hakkuusuunnitteen nosto nojaa kasvatushakkuiden tavoiteltuun ja perusteltuun lisäämiseen alueella. Poronhoidon kannalta keskeiset niukkaravinteiset jäkäläkankaat on saatettu paliskuntien toimesta Metsätalous Oy:n tietoon ja ne otetaan huomioon toimenpidesuunnittelussa osallistaen. Samoin Poropaikka-sovellusta käytetään alueella aktiivisesti, kun toimenpidesuunnittelua toteutetaan käytännössä ja yhdessä paliskuntien kanssa sovitulla menettelyllä alueella.</p>	<p>Täsmennetty jatkuvapeitteistä metsänkasvatusta käsittelevää kirjausta</p>

Organisaatio	Toimiala	Vastuu- valmistelija	Lausunto	Metsähallituksen vastine	Aiheutunut toimenpide
			<p>Suunnitelmassa tavoitteeksi on kirjattu uusiutuvan energian tuotannon kolminkertaistaminen vuoteen 2030 mennessä. Pohjois-Pohjanmaalla ja Kainuussa on jo merkittävä määrä tuulivoimatuotantoa sekä suunnitteilla olevia hankkeita. Kuten suunnitelmassakin todetaan: "Vuoden 2021 lopussa valtion maille sijoittuvista tuotannossa olevista voimaloista yli 70 prosenttia sijoittui Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun alueille." Paliskuntain yhdistys korostaa, että ilmastonmuutoksen sopeutumisen suunnitelmat ja toi-menpiteet tulee toteuttaa sosiaalisesti ja alueellisesti oikeudenmukaisesti siten, että poronhoito ja sen erityispiirteet otetaan huomioon ja toimintaedellytykset turvataan. Suunnitelman kirjauksessa kaavoituksen ja mahdollisen tuulivoima-alueen suunnittelun käynnistyessä sijoittelua ohjaavissa tekijöissä ei ole mainittu poronhoitoa. Poronhoidon huomioiminen sijoittelussa tulee lisätä osaksi kirjausta.</p> <p>Poronhoidon toimintaympäristö on kaventunut muun maankäytön levittymisen myötä ja tällä on vaikutuksia niin poronhoidon kestävään alueelliseen järjestymiseen, laidunten käytettävyyteen kuin poronhoidon ilmastonmuutokseen sopeutumisen mahdollisuuksiin. Porolaidunten muussa käytössä tulisi soveltaa "no net loss" periaatetta eli kun jostain menetetään laidunta, niin yhtä aikaa sitä elvytetään saman verran toisaalla. Esimerkiksi jos valtion mailla sijaitsevia porolaitumia luovutetaan tuulivoima-alueeksi, tulisi ko. paliskunnan alueelta osoittaa laidunten elvytystoimia tai metsätaloudelta ja muulta toiminnalta rauhoitettuja alueita menetettyjen laidunmaiden tilalle.</p> <p>Porolaidunten elvyttämisestä ja ennallistamisesta hyötyvät porotalouden lisäksi luonnon monimuotoisuuden ja hiilensidonnain edistäminen. Ennallistamistoimia voivat esimerkiksi olla muusta maankäytöstä palautuvien alueiden kuten turvetuotantoalueiden ennallistaminen laidunalueiksi. Porolaitumia voidaan elvyttää myös suosimalla kuusta kasvatettavana puulajina männyn sijasta kasvupaikkatyypeillä, jotka ovat luontaisesti kuusen kasvupaikkoja. Kuusta lisäämällä turvataan porojen talviaikaisen ravinnon saantia ja lupon kasvualustojen säilymistä tulevaisuudessa. Paliskuntien kanssa yhteistyössä tulisi määritellä paliskunnan tilanteeseen sopivat elvyttämis- ja ennallistamistoimet ja tavat. Suunnitelmaan onkin kirjattu: "Kehitämme luonnonhoitoon ja ennallistamistoimiin liittyvää paliskuntien osallistamista."</p> <p>Hakkuutavoite sekä tavoite uusiutuvan energian kolminkertaistamisesta vuoteen 2030 mennessä annet-tiin yhteistyöryhmälle ennalta määriteltyinä. Yhteistyöryhmäyöskentelyn kautta ei ollut mahdol-lisuutta vaikuttaa näihin isoihin toimintalinjoihin. Poronhoidolla ei ollut käytännössä vaikuttamismahdollisuuksia esimerkiksi alueellisiin hakkuutavoitteisiin tai muun maankäytön suunnitteluun luonnonva-rasuunnitelutyössä.</p> <p>Tavoitteena oli myös edesauttaa poronhoidon parempaa huomiointia metsästyksen suunnittelussa ja toteutuksessa. Suunnitelmaan on kirjattu tiedottamisen toimenpiteitä sekä lause: "Vuotuisissa paliskuntien ja Metsähallituksen tapaamisissa keskustellaan tarvittaessa aluekohtaisista metsästysjärjestelyiden muutostarpeista perustuen paliskuntien esityksiin." Metsästystä tulee pystyä ohjaamaan ja tarvittaessa rajoittamaan alueittain.</p>		

Organisaatio	Toimiala	Vastuu- valmistelija	Lausunto	Metsähallituksen vastine	Aiheutunut toimenpide
			<p>Poronhoidon osalta suunnitelmassa todetaan, että poronhoitoalueella valtion maa- ja vesialueita hoide-taan yhteistyössä paliskuntien kanssa Metsähallituksen ja Paliskuntain yhdistyksen välisen sopimuksen mukaisesti. Keskeisimmät sopimuksenmukaiset toimet olisi hyvä kirjata osaksi esimerkkiä.</p> <p>Lausuttavaksi tullut luonnos luonnonvarasuunnitelmasta on osin puutteellinen. Luonnoksesta puuttuvat liitteet mukaan lukien esimerkiksi alueen maankäyttökartta.</p> <p>Lopuksi</p> <p>Paliskuntain yhdistyksen tavoitteena oli edistää poronhoidon huomioimista suunnittelualueen luonnon-varasuunnitelmassa yhdenvertaisesti Lapin luonnonvarasuunnitelman kanssa. Luonnonvarasuunnittelu-prosessissa päästiin tätä tavoitetta kohti paliskunnille järjestetyn erillisen tilaisuuden sekä seuraavan suunnitelmaan kirjatus lauseen myötä: "Teemme tiivistä yhteistyötä paliskuntien kanssa porotalouden edellytysten turvaamiseksi muun muassa hyödyntämällä saatavilla olevaa porotalouden paikkatietoa. Määritämme tärkeimmät porolaidunalueet yhteistyössä kunkin paliskunnan kanssa TOKAT-aineistoja hyödyntäen." Metsänhakuu- ja muokkaustapoja valittaessa sekä suunnittelualueen maankäytössä yleisesti on huomioitava paremmin porotalous. Porotalouden toimintaympäristöt ja tärkeät laidunalueet tulee turvata. Tärkeiden porolaidunalueiden määrittämisen tarkoituksena on edesauttaa tämän tavoitteen toteutumista.</p> <p>PALISKUNTAIN YHDISTYS</p> <p>Anne Ollila toiminnanjohtaja</p>		

Organisaatio	Toimiala	Vastuu- valmistelija	Lausunto	Metsähallituksen vastine	Aiheutunut toimenpide
Geologian tutkimuskeskus	Valtion virasto tai laitos	-	<p>Täydentävä lausunto</p> <p>Yleistä</p> <p>Metsähallitus hallinnoi suurta maa-alaa, mutta estetyssä luonnonvarasuunnitelmassa ei mainita, miten vastataan EU:n maaperästrategian ja kesäkuussa 2023 julkaistavan maaperäterveyslain tavoitteisiin. Komission mukaan EU:n uusi vuoteen 2030 ulottuva maaperästrategia on yksi vuoteen 2030 ulottuvan EU:n biodiversiteettistrategian keskeisistä toteutustavoista. Luonnonvarasuunnitelman sivulla 53 todetaan, että Metsähallitus vastaa kiviainestoiminnasta ja kaivannaisten edunvalvonnasta valtion mailla ja että maa-ainespaikkojen valinnassa huomioidaan kohteen kulttuuri-, luonnonsuojelu- ja virkistysarvot, sekä osallistetaan tarvittavat sidosryhmät, kuten paliskunnat poronhoitoalueella. Tämä vastaa yhteen maaperän tehtävään eli maaperän kykyyn tuottaa raaka-aineita. Monet tässä luonnonvarasuunnitelmassa ehdotetuista toimenpiteistä auttavat säilyttämään myös muita maaperän toimintoja, kuten tuottaa ravintoa, tuottaa biomassaa, säädellä aineiden kiertoa, varastoida vettä ja hiiltä sekä tarjota elinympäristö lukuille lajeille. Nämä asiat voisi tuoda esille suunnitelmassa maaperän hyvän tilan säilyttämisen näkökulmasta.</p> <p>Pohjois-Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan rannikkoalueilla on runsaasti happamia sulfaattimaita, joiden haitalliset vaikutukset vesistöjen ekologiseen ja kemialliseen tilaan sekä luonnon monimuotoisuuteen olisi tärkeää ottaa huomioon metsätaloudessa ja muussa maankäytössä, kuten tuuli- ja aurinkovoiman rakentamisessa sekä elinympäristöjen kunnostamisessa ja ennallistamisessa. Happamien sulfaattimaiden huomioiminen maankäytössä luo edellytykset vesiensuojelun tavoitteiden saavuttamiseksi.</p> <p>Erytiesi turvemailla metsän kasvu edellyttää maaperän kuivatusta, joka voi johtaa maaperän sulfidiperäiseen happamoitumiseen happamilla sulfaattimailloilla. Maaperästä happamuus ja happamuuden luottamat haitalliset metallit päätyvät valumavesien mukana vesistöihin. Happamuus ja liukoiset metallit voivat myös olla ongelmallisia kasvien ja puiden kasvulle. Tuuli- ja aurinkopuistoalueet ja niiden vaatima infrarakentaminen voivat myös edellyttää maaperän kuivatusta, joka olisi syytä huomioida happamien sulfaattimaiden esiintymisalueilla.</p> <p>Happamien sulfaattimaiden esiintymisen alustavassa tarkastelussa voidaan hyödyntää GTK:n julkaisemaa happamien sulfaattimaiden yleiskarttaa: https://gtkdata.gtk.fi/hasu/index.html. GTK:ssa laaditaan tulevaisuudessa myös valuma-aluekohtaisia happamien sulfaattimaiden riskikarttoja, joiden perusteella valuma-alueitasoiset toimenpiteet voidaan kohdistaa kustannustehokkaasti.</p>	<p>Liiketoiminnan taseessa olevien valtion monikäyttömetsien kohdalla maaperän vesitalouden järjestyksessä (so. kunnostusojitukset, ojitettujen turvemaiden ja turpeenottoalueiden ennallistamiset jne.) otetaan huomioon jo toimenpiteiden suunnitteluvaiheessa GTK:n kartoittamien sulfaattimaiden sijainti, joka on varmistettavissa Metsähallitus Metsätalous Oy:n metsätietojärjestelmän paikkatiedosta. Paikkatietoon tallennetun, GTK:n julkaiseman happamien sulfaattimaiden paikkatiedon ennakoiva huomioon ottaminen toimenpidesuunnittelussa on kirjattu metsänhoidon ohjeeseen ja siihen on kiinnitetty huomiota myös henkilöstön koulutuksessa ja uusien toimihenkilöiden perehdyttämisessä. Sulfiittimaiden käsittelyyn liittyvät riskit korostuvat Pohjanmaa-Kainuun alueella Pohjanlahden rannikolle ja sen maankohoamisalueelle, mikä tiedostetaan läntisimpien Metsähallitus Metsätalous Oy:n metsätiimien (ts. Keski-Pohja, Koillismaa ja Länsi-Kainuu) operatiivisessa toiminnassa. Metsätalous Oy:llä on valmius käyttöönottaa kehitystyön kohteena GTK:ssa olevia valuma-aluekohtaisia happamien sulfaattimaiden riskikarttoja, joiden avulla voidaan lisätä eri mittakaavoissa jatkossa toteutettavien, maaperän vesitalouteen vaikuttavien toimenpiteiden kustannustehokkuutta.</p> <p>Metsähallitus mahdollistaa malminetsinnän valtion mailla. Nykykäytäntöjen mukaisesti toteutetaan kaivoslain alaiset toiminnot mm. Tukesin viranomaisluvulla. Metsähallitus antaa maanomistajasuostumuksia pienimuotoisiin poikkeustapauksiin. Tukes valtion viranomaisena myöntää luvat kaivoslain alaiseen toimintaan niin malminetsintä-, kullanhuhdonta- kun kaivosasioissakin. Viranomaisen kuuluttaa ja kuulee asianosaisia ja sidosryhmiä, antaa lupamääräyksiä, määrittää vakuudet ja valvoo yhtiöiden toimintaa valtion mailla. Lisäksi malminetsintäyhtiöiden raportoivat viranomaisille vuosittain ja toiminnan päättyessä kaikki tiedot toimitetaan viranomaiselle.</p>	<p>Täsmennetty malminetsintää koskevaa kirjausta</p>

Organisaatio	Toimiala	Vastuu- valmistelija	Lausunto	Metsähallituksen vastine	Aiheutunut toimenpide
			<p>Muuta Sivu 32</p> <p>Vastuullinen ja yhteistyöhön perustuva toiminta ja sen kehittäminen GTK pitää hyvänä, että luonnonvarasuunnitelmassa varaudutaan osallistumaan erilaisiin tutkimus- ja kehittämishankkeisiin yhteistyössä tutkimuslaitosten kanssa.</p> <p>Suunnitelmassa esille tuotu digitaalisten palvelujen parantaminen luonnossa liikkujia ja luontomatkailutoimintaa varten mahdollistaa ajantasaisen ja entistä monipuolisemman tiedon jakamisen luonnossa liikkujille. Linkitykset muiden tiedontuottajien kartta- ja aineisto-palveluihin laajentaisivat alueen olemassa olevan ympäristötiedon näkyvyyttä myös luontomatkailijoille. Myös kertyvän asiakastutkimustiedon jakaminen muille tiedontuottajille (esim. GTK) olisi tärkeää palvelujen ja tiedon käytön ja käytettävyyden kehittämiseksi. Sivu 47</p> <p>Panostamme luonto- ja ympäristökasvatukseen ja sitä kautta ihmisten luontosuhteen syntymiseen ja ylläpitoon sekä luonto- ja ympäristötietoisuuden lisäämiseen</p> <p>Luonto- ja ympäristökasvatuksessa on tärkeää tuoda esiin myös geologinen monimuotoisuus ja alueen geologisesti arvokkaat kohteet osana luonto-opetusta ja ympäristökasvatustoimintaa. Sivu 53</p> <p>Vastaamme kiviainestoiminnasta ja kaivannaisten edunvalvonnasta valtion mailla</p> <p>GTK pitää hyvänä, että luonnonvarasuunnitelmassa tuodaan esille ja huomioidaan perustutkimusten toteuttaminen mm. mahdollistamalla maa- ja kallioperätutkimukset sekä pohjavesiputkien asentaminen valtion omistamilla maa- ja vesialueilla.</p> <p>Suunnitelman sivulla 53 todetaan: "Emme myönnä maanomistajan suostumuksia malminetsintään kuin erityisissä, pienimuotoisissa poikkeustapauksissa." GTK:n näkemyksenä on, ettei malmiesiintymien tutkimusta tulisi luonnonvarasuunnitelmalla erikseen rajoittaa, koska tieto maankamaran raaka-ainepotentiaalista on yksi osa arvioitaessa luonnonvarojen käyttöä kokonaisuutena.</p>		

Organisaatio	Toimiala	Vastuu- valmistelija	Lausunto	Metsähallituksen vastine	Aiheutunut toimenpide
Vaara-Kainuun taidekansallispuistotyöryhmä	-	Kononen Silja	<p>Vaara-Kainuun Taidekansallispuisto-työryhmä ja kansalaisliike kiittää mahdollisuudesta jättää lausunto luonnonvarasuunnitelmaan, joka koskee Vaara-Kainuun tulevien vuosien kehitystä.</p> <p>Toivomme, että Metsähallitus huomioisi, että Puolangan ja Hyrynsalmen kuntien alueella on käynnissä uuden kansallispuiston suunnittelu ja ideointi. Ehdotus kulkee nimellä Vaara-Kainuun taidekansallispuisto.</p> <p>Kansallispuistosuunnitelma lähti edellisen kerran ympäristöministeriölle 10 vuotta sitten, mutta se ei tuolloin menestynyt kovassa kilpailussa. Vaarakainuulaisten kansanliike haaveili Vaarojen puistoa jo 20 vuotta sitten, joten alueella on tehty puiston eteen sekä konkreettista että henkistä työtä jo varsin pitkään.</p> <p>Kansanliikettä, jolle ovat ilmaisseet tukeaan alueen luontoyrittäjät ja luontojärjestöt, koordinoi kansainvälisesti tunnettu ja valtakunnallisesti palkittu Mustarinda-seura ry, jonka kotipaikka on Hyrynsalmi. Puiston toivotaan sijoittuvan Kainuun maakuntakaavan luontomatkailun kehittämisalueelle, jossa on jo useita suojelukohteita ja matkailunähtävyyksiä, ja niiden välissä valtion monikäyttömetsiä, jotka toivottavasti muodostavat tulevaisuudessa ekologisia käytäviä puiston eri osien välille.</p> <p>Vaara-Kainuun kansallispuisto puoltaa paikkaansa myös siksi, että alueella on esimerkiksi Koneen Säätiön rahoittaman Luonnonmetsä-työryhmän selvityksen mukaan vielä jonkin verran suojelematonta vanhaa tai varttunutta valtion talousmetsää. Suomen tulee suojella EU:n bioversiteettistrategian mukaisesti jäljellä olevat luonnonmetsät. Parasta aikaa laaditaan kriteerejä vanhoille metsille, ja metsähallitus on luvannut siirtää kriteerit täyttävät metsät suojeluun. Kansallispuisto, jos poliitikot niin päättävät, tarjoaisi tähän oivan mahdollisuuden ja tukisi samalla Kainuun aluetaloutta.</p> <p>Suunnitelmassa on mukana kartta matkailun painopistealueista. Karttaan tulisi lisätä Kainuun maakuntakaavasta luontomatkailun kehittämisalue, joka kulkee Puolangalla Siikavaarasta Paljakkaan ja Hyrynsalmelle. Alueella kulkee jo nyt UKK-reitti, joka on päässyt vuosien saatossa huonoon kuntoon, mutta jolla on kaikki mahdollisuudet kansallispuiston ydinreitiksi. Metsähallituksen tulisi kohdentaa resursseja myös tämän alueen kunnossapitoon ja kehittämiseen, sillä luonto- ja erämatkailu ovat alueella tulevaisuudessa yhä tärkeämpiä elinkeinoja ja työllistäjiä. Reitistö palvelisi myös ympäri vuoden alueella asuvia.</p> <p>Suunnitelmassa puhutaan luontokadon pysäyttämistä, joka on noussut keskeiseksi teemaksi ilmastonmuutoksen rinnalle. Suunnitelmassa on lueteltu erilaisia muutoksia, joita Suomessa - Kainuussa ja Koillismaallakin - tullaan todennäköisesti kohtaamaan. Suojelun sekä ennallistamisen tarve kasvaa ja suunnitelmassa olisi hyvä varautua siihen, että Metsähallituksen Luontopalveluiden asiantuntemuksen kysyntä tulee kasvamaan. Koska resurssit ovat rajalliset, tulisi ennakoivasti varautua siihen, miten Metsähallituksen resurssit tulevaisuudessa kohdennetaan niin, että ne riittävät tärkeiden ekosysteemipalveluiden turvaamiseen ja hoitamiseen sekä kansalaisten luontokasvatukseen ja terveyttä sekä hyvinvointia tukevien retkeilypalveluiden tarjoamiseen.</p>	<p>Kansallispuistoehdotukset ja perustamispäätökset ovat aina poliittiseen päätöksentekoon liittyviä prosesseja, joihin Metsähallitus ei ota kantaa. Mikäli alueelle perustetaan kansallispuisto, tullaan sen vaikutukset Metsähallituksen määrittelemiin matkailun painopistealueisiin arvioimaan. Lisäksi retkeilyn palvelurakenteiden laajuuden ja kohdentamisen määrittää kulloinkin käytettävissä olevat voimavarat ja palvelujen kysyntä.</p>	Ei muutosta suunnitelmaan

Organisaatio	Toimiala	Vastuu- valmistelija	Lausunto	Metsähallituksen vastine	Aiheutunut toimenpide
Suomen luonnonsuojeluliiton Kainuun piiri ry, Suomen luonnonsuojeluliiton Pohjois-Pohjanmaan piiri ry	Yhdistys tai yhteisö	Jäntti Ari	<p>LAUSUNTO</p> <p>Vanhojen metsien rajaaminen hakkuiden ulkopuolelle</p> <p>Suomi on EU:n biodiversiteettistrategian myötä kansallisesti sitoutunut suojelemaan kaikki vanhat ja luonnontilaiset metsät. Määritelmää sitoumuksen tarkoittamalle vanhalle metsälle ei ole kuitenkaan vielä olemassa. Metsien ikärakenteen kehitys –taulukon mukaan yli 140-vuotiaiden metsien määrä suunnittelualueella on vähentynyt 60 % edellisten viiden vuoden aikana, mutta saamamme tiedon mukaan tämä johtuu suurelta osin arviointimenetelmän muutoksesta. Vanhojen metsien hakkuita on kuitenkin tehty merkittäviä määriä. Niistä tulee luopua välittömästi, sillä vanhaan metsään erikoistuneita uhanalaisia lajeja auttaa vain vanhan metsän suojelu hakkuilta. Jokainen vanhan metsän hakkuu lisää luontokatoa.</p> <p>Luonnonvarasuunnitelmaan tulee lisätä kirjaus vanhimpien metsien rajaamisesta hakkuiden ulkopuolelle. Suomen luontopaneelin esitystä mukailien ikäraja Keski-Pohjanmaalla ja Pohjois-Pohjanmaan länsiosissa voisi olla se, että metsämaan kaikki yli 120 vuotta havu-puuvaltaiset ja yli 100 v lehtipuuvaltaiset metsät jätetään käsittelyn ulkopuolelle. Kainuussa ja Pohjois-Pohjanmaan itäosissa vastaavat ikäraajat metsämaalla olisivat 140 v ja 100 v. Luonnonmetsätyöryhmän inventoimat luonnonmetsät tulee rajata hakkuiden ulkopuolelle vähintään työryhmän esittämien rajausten mukaisina.</p> <p>Montrealin luontosopimukseen (YK:n luontokokous joulukuu 2022) vastaaminen</p> <p>Keski-Pohjanmaan, Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan maapinta-ala on yhteensä noin 7 milj ha. Montrealin luontosopimuksen (Kunming-Montrealin maailmanlaajuinen luonnon monimuotoisuuskehys) mukainen 30 % suojelupinta-ala näiden maakuntien alueelle on noin 2 milj. ha. Suunnittelualueen maapinta-alasta noin 50 % on normaalissa metsätalouskäytössä, noin 20 % käytön ulkopuolella olevaa metsätalousmaata (pääosin kitu- ja joutomaata) sekä 25 % varsinaisia luonnonsuojelualueita. Luonnonvarasuunnitelmassa tulee avata, miten Montrealin luontosopimukseen varaudutaan. Erityisesti tulee tarkentaa mistä käytön ulkopuolella oleva metsämaa koostuu ja arvioida sen riittävyttä Montrealin luontosopimuksen suojelun tavoitteisiin (kun tavoitetasona on 2 milj ha suojelu maakuntien alueella). Montrealin luontosopimuksen tavoitteiden saavuttaminen edellyttää meiltä toimia luonnon paremmasta huomioimisesta metsätalouden aktiviteeteissa ja Metsähallituksen rooliin kuuluu toimia suunnan- näyttäjänä. Yksi mahdollisuus tähän olisi ekologisten käytävien ja suojavyöhykkeiden leventäminen. Tämä merkitsisi luonnonvarasuunnitelmissa kasvavana käytön ulkopuolella olevan metsämaan määränä.</p>	<p>Suomi on EU:n biodiversiteettistrategiassa sitoutunut suojelemaan vanhat ja luonnonmetsät. Metsähallitus valtion maa- ja vesialueiden hallinnoijana on puolestaan sitoutunut läpinäkyvään prosessiin valtion vanhojen ja luonnontilaisten metsien suojelemiseksi. Yleisesti voidaan lisäksi todeta, että luontokadon torjuminen on jo lähtökohtaisesti Metsähallituksen toiminnan ja strategian ytimessä. Valtion maa- ja vesialueilla suojelutoimet tulee kaikissa oloissa toteuttaa läpinäkyvästi ja tutkimustietoon pohjautuen. Suomen ympäristökeskus (SYKE) ja Luonnonvarakeskus (LUKE) valmistelevat parasta aikaa kansallisesti noudatettavia kriteerejä ja inventointiin ohjeistusta vanhojen ja luonnonmetsien todentamiseksi. Ohjeiden valmistuttua Metsähallitus tulee kartoittamaan ja suojelemaan em. kriteerit täyttävät valtion metsät. Kriteerien edellyttämä inventointi tehdään maastotyönä, ja siinä hyödynnetään koko Metsähallituksen asiantuntemusta. Kartoituksen arvioidaan kestävän kaksi vuotta. Kartoitustyö tullaan julkaisemaan sekä arvioimaan ulkopuolisen arvioijan toimesta.</p> <p>Metsähallituksen rantojen kaavoitusprosesseissa otetaan korostetusti huomioon valtion mailla luonnonsuojelu, virkistys, kulttuuriarvot ja jokamieskäyttö. Kunkin kaavahankkeen yhteydessä tehdään em. asioihin liittyvät selvitykset, joiden pohjalta laaditaan maankäytön ratkaisut kussakin kohteessa. Nykyisten kaavoitusperiaatteiden mukaan toimittaessa valtaosa Metsähallituksen ranta-alueista jää edelleen rakentamattomiksi. Laajoja, yhtenäisiä rakentamattomia valtion rantakokonaisuuksia ei kaavoiteta rakentamiseen. Lisäksi tapauskohtaisesti harkitaan kohteen laajuus ja yhtenäisyys.</p> <p>Tuulivoimahankkeiden soveltuvien alueiden tunnistamisessa tarkastellaan useita eri kriteerejä. Alueiden soveltuvuutta arvioidaan kaavahierarkian mukaisesti maakuntakaavoituksessa ja tuulivoimaosayleiskaavojen laatimisen yhteydessä. Osana tuulivoimahankkeiden YVA-menettelyä ja kaavoitusta laaditaan kattavat selvitykset ja ympäristövaikutusten arvioinnit.</p>	<p>Lisätty toimenpide Metsähallituksen sitoutumisesta vanhojen metsien suojeluun.</p> <p>Täsmennetty pinta-ala taulukon terminologiaa</p>

Organisaatio	Toimiala	Vastuu- valmistelija	Lausunto	Metsähallituksen vastine	Aiheutunut toimenpide
			<p>Suojelualueverkon kattavuus ja ekologiset yhteydet</p> <p>EU:n biodiversiteettistrategian myötä olemme kansallisesti sitoutuneet suojelemaan tiukasti 10 % maapinta-alasta. Mielestämme tämä tulee luontopaneelin esitystä mukaillen kohdentaa siten, että 10 % metsämaasta sisällytetään luonnonsuojelualueisiin niin suunnittelualueen itä- kuin länsiosissa siten, että 10 % suojeluosuutta tavoitellaan kaikissa metsäluontotyypeissä.</p> <p>Luonnonvarasuunnitelmaan tulisi lisätä osio, jossa avataan miten 10 % tiukan suojelun tavoitteeseen tullaan pääsemään. Käytännössä tämän tulisi mielestämme näkyä kahdella tavalla: 1) Eryteisesti maakunnan länsiosista jätetään valittuja luontoarvoiltaan kehityskelpoisia yhteisiä alueita hakkuiden ulkopuolelle. 2) Toteutetaan suojelualueiden kytkeytyneisyyttä parantavia riittävän leveitä luontokäytäviä, joiden runko muodostuu valtionmaista ja joihin yksityismaiden vapaaehtoista suojelua pyritään kohdentamaan. Lisäsuojelun suunnittelu on ajankoh- taista myös siksi, että kansallisen luonnon monimuotoisuusstrategian luonnoksessa ehdotetaan merkittävää lisäsuojelua valtionmaille. Suojelualueverkoston täydentämisen kannalta potentiaalisimmat 100 000 hehtaaria tulisi siksi jättää tällä suunnittelukaudella jättää hakkuiden ulkopuolelle (tai enintään ensiharvennukset voidaan tehdä), jotta luontoarvoja ei vahingoiteta ennen kuin kansallinen strategia valmistuu.</p> <p>Tämän tulisi näkyä suunnitelmassa myös alentuneena käsittelypin- ta-alana, jotta hakkuiden intensiteetti muualla ei nouse.</p> <p>Metsien ikärakenne</p> <p>Vaikutelmamme retkeilyn ja luontokartoitusten yhteydessä tekemis- tämme havainnoista on, että metsähallitus tekee päätehakkuita myös varsin nuoriin metsiin. Samanlaista palautetta olemme saaneet myös sidosryhmiltämme. Uuden luonnonvarasuunnitelman taustamateriaa- lissa viitataan uusiin ohjeisiin, jotka johtavat kiertoajan pidentämiseen. Toimenpiteinä esillä ovat yläharvennukset, uudistuskypsien metsien väljennyshakkuut ja jatkun kiertoaika. Uudistushakkuutyypisten määrä on suunnitelmassa kuitenkin ennallaan. Loogisesti kiertoajan pidentymisen pitäisi johtaa uudistushakkuiden vuosimäärän vähenemiseen.</p> <p>Uudistushakkuiden määrää tulisi laskea siksin, että pienempi uudistushakkuiden määrä edistää monimuotoisuuden, virkistyskäytön ja ilmastonmuutoksen hillinnän tavoitteita.</p> <p>Lisäksi suunnitelmaan tulee avata mitä nämä uudet kiertoaika- pidentävät ohjeet ovat ja mikä on niiden vaikutus metsiköiden uudistushakkuuikään. Ylipäättään metsikön uudistushakkuuikään on helposti ymmärrettävä käsite. Uudistushakkuuikään liittyvät tavoitteet ja seurantamittarit olisi suotavaa lisätä mukaan.</p> <p>Luontoarvojen huomiointi tonttimyynnissä ja tuulivoimatuotannossa</p> <p>Luonnonvarasuunnitelmaan tulee kirjata periaatteet, joilla varmistee- taan, että Metsähallituksen aloittamat kaavoitushankkeet eivät aiheuta lomarakentamista aiemmin rakentamattomille järville tai luonnon- tilaisiin osiin isompia järviä. Tuulivoimarakentaminen ei saa hävittää viimeisiä hiljaisia erämaisia alueita eikä lisätä tätä kautta lajikatoa. Edellä mainittu liittyy myös laajoihin aurinkovoimatuotantokenttiin.</p>		

Organisaatio	Toimiala	Vastuu- valmistelija	Lausunto	Metsähallituksen vastine	Aiheutunut toimenpide
			<p>Muita huomioita</p> <p>Ekologisen verkoston kytkeytyneisyyttä kuvaavaan tietoon olisi tarpeen lisätä arvio siitä, että mikä etäisyys suojelualueverkostosta on metsälajistolle riittävä.</p> <p>Uusi seurantamittari monimuotoisuus/ilmastoon: Soiden ennallistaminen pinta-ala.</p> <p>Erävalvonnan painopistealueet: hirvenmetsästyksen sijaan ongelma-kohta taitaa olla kanalintujen metsästys metsätiestä hyödyntäen.</p> <p>Majavan kannanhoitoon liittyvässä pohdinnassa syytä tuoda jo tässä luonnonvarasuunnitelmassa esiin majavan positiiviset monimuotoisuusvaikutukset ja alkuperäislajin euroopanmajavan palauttaminen.</p> <p>Taulukko: Metsähallituksen hallinnassa olevat maa- ja vesialueet suunnittelualueella - sisältää virheen. Käytön ulkopuolella ei ole 373 900 ha metsämaata vaan metsätalousmaata.</p>		

Organisaatio	Toimiala	Vastuu- valmistelija	Lausunto	Metsähallituksen vastine	Aiheutunut toimenpide
Suomen riistakeskus Oulu, Suomen riistakeskus Oulu ja Kainuu	Valtion virasto tai laitos	-	<p>Suomen riistakeskus kiittää Metsähallitusta mahdollisuudesta antaa lausunto Kainuun, Keski- ja Pohjois-pohjanmaan luonnonvarasuunnitelmasta vuosille 2023 – 2028 sekä siihen liittyvästä toimintaohjelmasta.</p> <p>Toimintasuunnitelmassa on tuotu positiivisesti esille erätalouteen ja riistaan sekä riistan elinympäristöihin vaikuttavia tekijöitä useissa eri yhteyksissä. Suomen riistakeskus toteaa, että Metsähallitus hallinnoi erittäin suurta osaa Kainuun, Keski- ja Pohjois-Pohjanmaan alueista ja Metsähallituksen maa-alueilla suoritettavilla toimenpiteillä on suuri vaikutus koko alueen riistatalouteen. Metsähallituksen alueilla on paljon päällekkäisiä, joskus ristikkäistenkin, käyttömuotoja ja niiden yhteensovittamisella on tärkeä vaikutus alueiden käyttöön. Käyttömuotojen yhteensovittamisessa on, kuten toimintaohjelmassa korostetaan, tärkeää yhteistyö eri intressiryhmien välillä sekä laaja yhteistyöryhmien kuulemismenettely. Suomen riistakeskus toteaa, että yhteistyö Metsähallituksen ja riistakeskuksen välillä on ollut hyvää ja toimivaa. Metsähallituksen eräpalveluiden osallistuminen myös riistanhoitoyhdistysten toimintaan esim. Metsästyslain 8§ alueella hallitustyöskentelyssä tekee yhteistyöstä erittäin tiivistä.</p> <p>Metsähallituksen erävalvonta on tällä alueella tärkeää. Luonnonvarasuunnitelmassa esitetty yhteistyön tiivistäminen eri valvontaviranomaisten ja riistanhoitoyhdistysten sekä kalastusalueiden kanssa nähdään myös riistakeskuksessa tärkeänä. Metsähallituksen aikaisempina vuosina tekemä kausivalvontayhteistyö riistanhoitoyhdistysten kanssa oli koko maan mittakaavassakin ainutlaatuista, kausivalvontatyön toivotaan tulevina vuosina jatkuvan.</p> <p>Riistan elinympäristöihin kohdistuvia toimenpiteitä käsitellään suunnitelmassa ja toimintaohjelmassa useissa eri kohtaa. Metsänhoitotöissä suunnitelmassa korostetaan sitä, että toimenpiteissä otetaan huomioon luontokadon ja ilmastonmuutoksen torjunta. Nämä toimenpiteet ovat monesti myös riistan kannalta positiivisia asioita, kuten esimerkiksi toimenpide-esitys, jossa toteutetaan luonnonhoito- ja ennallistamistöitä ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi. Soiden ennallistamistoimenpiteet sekä metsän sekapuustoisuuden lisääminen ovat niitä toimenpiteitä, joilla vaikutetaan riistan elinympäristöihin positiivisesti. Jatkuvapeitteisen metsänkasvatuksen ottaminen pääasialliseksi metsänkäsittelytoimeksi turvemailla on riistan elinympäristöjen kannalta erityisen positiivinen linjaus luonnonvarasuunnitelmassa. Lisäksi esimerkiksi sekaviljelykokeilu männyn ja kuusen sekaviljelystä voi vähentää totaalisten hirvivahinkojen esiintymistä. Riistakeskus kuitenkin korostaa, että riistan elinympäristöt tulisi ottaa huomioon ja ohjeistaa kaikissa metsänhoitotoimenpiteissä ja niissä annetuissa ohjeissa.</p> <p>Riistakeskus näkee myös erityisen tärkeänä suunnitelmassa olevat toimenpiteet Suomen metsäpeurakannan suojelun tason parantamiseksi. Toimenpiteessä tulisi huomioida myös se, että ekologiset yhteydet Suomenselän ja Kainuun metsäpeurapopulaatioiden välillä eivät vaarannu.</p>	<p>Erävalvonnan, ja myös kausivalvonnan, resurssointi on riippuvainen valtion budjettimäärärahoista. Metsähallitus on tunnistanut tarpeen valvontaresurssin kasvattamiselle. Tämä on Metsähallituksen viesti valtion budjettimäärärahoista päättävälle tahoille. Yhteistyö muiden erävalvontaa tekevien tahojen kanssa on erittäin tärkeää ja tehostaa erävalvontaa. Metsähallitus panostaa jatkossakin erävalvonnan yhteistyöhön.</p> <p>Metsäpeurapopulaatioiden ekologisen yhteyden säilyminen on tavoite, joka on syytä mainita toimintaohjelmassa.</p>	<p>Lisätty toimintaohjelman metsäpeurakirjaukseen tavoite metsäpeuran osakantojen ekologisen yhteyden säilymisestä.</p>

Organisaatio	Toimiala	Vastuu- valmistelija	Lausunto	Metsähallituksen vastine	Aiheutunut toimenpide
			<p>Myös esitetyt toimet pienpetopyynnistä lintuvesikohteilla ja lintudirektiivin mukaisilla erityisillä suojelualueilla (SPA-alueet) ovat vesilintukantojen kannalta erityisen tärkeitä. Tärkeitä ovat myös esitetyt toimenpiteet kosteikkoalueiden kunnostuksessa ja hoitamisessa Helmi-elinympäristöohjelman toteutuksessa.</p> <p>Majavakantojen hallintasuunnitelman vahvistuksen yhteydessä tulee myös todennäköisesti erilaisia tehtäviä Suomen riistakeskukselle ja Metsähallitukselle. Tästä syystä toimenpide-esitys siitä, että selvitetään mahdollisuuksia tehokkaampaan kanadanmajavien kannanhoitoon, on tärkeä.</p> <p>Metsähallitus on suurin yksittäinen tuulivoima-alueiden omistaja ja näin ollen Metsähallituksella on erityinen yhteiskunnallinen vastuu tuulivoima-alueiden vaikutuksista ympäristöön. Suomen riistakeskus näkee tärkeänä eri tuulivoimahankkeiden yhteisvaikutusten arvioinnin ja tuulivoima-alueiden vaikutusten seurannan riistakantoihin Metsähallituksen suorittamalla riistalaskennoilla ja seurannoilla. Näin saataisiin lisää tutkittua tietoa tuulivoima-alueiden vaikutuksista riistakantoihin.</p> <p>Suomen riistakeskus Kainuu ja Oulu</p>		

Organisaatio	Toimiala	Vastuu- valmistelija	Lausunto	Metsähallituksen vastine	Aiheutunut toimenpide
Keski-Pohjanmaan liitto	Kunta tai kuntayhtymä	-	<p>Keski-Pohjanmaan liitto kiittää mahdollisuudesta lausua Kainuun, Keski- ja Pohjois-Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelmaa vuosille 2023–2028.</p> <p>Ilmastonmuutos ja siihen sopeutuminen sekä luontokadon pysäyttäminen ovat luonnonvarasuunnitelmassa oleellisissa roolissa. Ilmastonmuutoksen ja luontokadon aiheuttamien muutoksien vaikutukset ovat moninaisia ja monissa tapauksissa vaikeasti ennakoitavissa, joten luonnonvarasuunnitelman toimenpiteiden toteutumisen seuranta on tärkeää ja tarpeen tullen myös suunnitelmien ja toimenpiteiden päivitys on hyvä ottaa huomioon.</p> <p>Metsähallitus linjaa luonnonvarasuunnitelman pohjautuvan Metsähallituksen strategiaan, jonka toiminnan päälinjoissa mainitaan muun muassa ilmastonmuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen, luonnon monimuotoisuuden turvaaminen ja lisääminen, kulttuuriperinnön turvaaminen, alueellinen hyvinvointi ja luontoon ja luonnonvaroihin perustuvien elinkeinojen edellytysten turvaaminen ja edistäminen (biotalous). Keski-Pohjanmaan liitto näkee että päälinjat on määritelty hyvin.</p> <p>Luonnonvarasuunnitelmassa tuodaan esille Metsähallituksen tavoite kolminkertaistaa uusiutuvan energian tuotanto vuoteen 2030 mennessä vuoden 2020 tasoon verrattuna muun muassa tuulivoiman ja aurinkovoiman tuotannon lisäämisellä. Tuulivoimapuistojen suunnittelussa on hyvä ottaa huomioon alueellisen maankäytönsuunnittelun ja muiden kriteerien lisäksi myös tuulivoimapuistojen vaikutus ympäriväähän elinympäristöön. Uusiutuvan energian lisäämisessä tuodaan esille tuulivoiman hankekehityksen edistäminen, jossa voitaisiin panostaa myös esimerkiksi tutkimukseen voimaloiden vaikutuksista alueen eläinkantoihin sekä lintutörmäyksien ehkäisemiseen, sillä toimintaohjelmassa tuodaan esille tavoite tehostaa valtakunnallisten seurantavastuulajien (maakotka, muuttohaukka, merikotka) ja muiden uhanalaisten lajien seurantaa ja inventointia.</p> <p>Luonnonvarasuunnitelmassa tuodaan esille tavoite suorittaa turvemaiden hakkuut pääosin jatkuvapeitteisillä hakkuutavoilla. Myös Keski-Pohjanmaan ilmastotiekartassa nostetaan esille turvemetsien päästöjen hallinta ja turvemetsien hiilensidonnan lisääminen tavoitteet. Näistä olisi tärkeää pitää kiinni.</p> <p>Luonnonvarasuunnitelmassa suunnitellaan virkistys- ja matkailukäytön yhteensovittamista muuhun maankäyttöön matkailualueilla ja niiden lähiympäristössä. Myös valtion retkeilyalueiden toimintaa tulee kehittää osana maakuntien matkailun kehittämistä, joka edistää osaltaan alueiden vetovoimaisuutta retkeily- ja luontomatkailukohteina.</p> <p>Luonnonvarasuunnitelma on laadittu seikkaperäisesti, ja siinä linjataan kattavasti valtion omistamien maa- ja vesialueiden pitkän aikavälin käyttöä ja erilaisten käyttömuotojen tarpeita.</p>	<p>Tuulivoimahankkeiden soveltuvien alueiden tunnistamisessa tarkastellaan useita eri kriteerejä. Alueiden soveltuvuutta arvioidaan kaavahierarkian mukaisesti maakuntakaavoituksessa ja tuulivoimaosayleiskaavojen laatimisen yhteydessä. Osana tuulivoimahankkeiden YVA-menettelyä ja kaavoitusta laaditaan kattavat selvitykset ja ympäristövaikutusten arvioinnit.</p> <p>Metsähallitus osallistuu aktiivisesti tuulivoiman ympäristövaikutuksia koskevaan tutkimukseen. Metsähallituksen, Luonnonvarakeskuksen ja 13 tuulivoimayhtiön yhteistutkimushankkeessa selvitetään tuulivoiman vaikutuksia niin sanottuihin direktiivilajeihin eli suteen, metsäpeuraan ja maakotkaan sekä poronhoitoon ja poronhoidon kustannuksiin. Lisäksi kartoitetaan metsästäjien näkemyksiä ja kokemuksia tuulivoiman vaikutuksista metsästykseseen. Viisivuotinen tutkimushanke päättyy vuonna 2027.</p>	<p>Lisätty kohtaan uusiutuvan energia-tuotannon lisääminen toimenpide Metsähallituksen osallistumisesta tuulivoiman ympäristövaikutuksia koskevaan tutkimustoimintaan.</p>

Organisaatio	Toimiala	Vastuu- valmistelija	Lausunto	Metsähallituksen vastine	Aiheutunut toimenpide
Pohjois-Pohjanmaan ELY	Valtion virasto tai laitos	-	<p>Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus kiittää mahdollisuudesta lausua Kainuun, Keski- ja Pohjois-Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelmasta 2023–2028. Suunnitelma linjaa valtion omistamien maa- ja vesialueiden pitkän aikavälin käyttöä ja yhteensovittaa eri käyttömuotojen tarpeita sekä ohjaa Metsähallituksen toimintaa alueella vuosina 2023–2028.</p> <p>Luonnonvarasuunnitelmassa on tunnistettu ja nostettu esiin muutoksia toimintaympäristössä sekä niiden tuomia haasteita. Suunnitelmassa on nostettu esiin mm. ilmastonmuutoksen eteneminen ja luontokato sekä työvoiman saatavuus. Luonnonvarasuunnitelman toimintaohjelman päälinjat kuvaavat hyvin nykyistä toimintaympäristöämme ja toimenpiteillä vastataan hyvin tämän päivän haasteisiin. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus pitää tärkeänä sitä, että ilmastonmuutoksen yhteys luontokatoon on tunnistettu ja nostettu esille yhdeksi tärkeäksi teemaksi suunnitelmassa. Suunnitelmaan olisi kuitenkin hyvä lisätä kunnianhimoa: tavoitteena ei tule olla vain luonnon monimuotoisuuden vähenemisen pysäyttäminen vaan sen elpyminen. Suunnitelmassa tulisi tarkastella luonnonvarojen ja luonnon monimuotoisuuden näkökulmia poikkihallinnollisen yhteistyön kannalta. Metsäluonnon monimuotoisuuden parantamiseksi tarvitaan toimia sekä talousmetsissä että suojelualueverkostoissa.</p> <p>Ilmastonmuutoksen hillintätoimina Metsähallitus nostaa luonnonvarasuunnitelman toimintaohjelmassa vahvasti esiin uusiutuvan energiantuotannon; tavoitteena on kolminkertaistaa uusiutuvan energian tuotanto vuoteen 2030 mennessä vuoden 2020 tasoon verrattuna. Tämä edistää omalta osaltaan Suomen ilmastotavoitteiden toteutumista 30.6.2022 hyväksytyin kansallisen ilmasto- ja energiastrategian mukaisesti.</p> <p>Turvetuotannon vähentyessä voimakkaasti, on tärkeää huolehtia turvetuotantoalueiden kestävästä jatkokäytöstä. Toimintaohjelman mukaan turvetuotantoalueiden jatkokäyttö suunnitellaan huolellisesti, metsittämis- ja kosteikkopinta-alat tulevat lisääntymään huomattavasti nykyisestä ja alueita tarkastellaan aina myös uusiutuvan energiantuotannon, tuuli- ja aurinkovoiman näkökulmasta. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus haluaa muistuttaa, että turvetuotannosta poistuvien soiden ennallistamiseen on ELY-keskusten kautta saatavilla JTF-rahoitusta (oikeudenmukaisen siirtymän rahasto, Just Transition Fund), jonka tavoitteena on ilmasto- ja vesistöpuhdistuksen vähentäminen ja luonnon monimuotoisuuden lisääminen. Turvetuotannosta poistuvien soiden ennallistamisen tavoitteena on saada alulle kehitys, jossa palautuminen kohti luonnontilaa alkaa. Lisäksi turvetuotantoalueet sopivat hyvin myös tuuli- ja aurinkovoimaloiden perustamiseen. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus haluaa muistuttaa, että perustettaessa entisille turvetuotantoalueille tuuli- ja aurinkovoimalatuotantoa, tulisi turpeen pintaan syntyä kasvillisuutta, jotta sekä jäännösturpeen hajoamisen kasvihuonekaasupäästöt että pintaturpeen eroosio pienenisivät.</p> <p>Ilmastonmuutoksen hillinnän lisäksi suunnitelmassa on huomioitu myös ilmastonmuutokseen sopeutuminen, mitä Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus pitää tärkeänä. Suunnitelmassa on tunnistettu ilmastonmuutoksen aiheuttamana riskinä mm. sään ääri-ilmiöiden lisääntyminen. Suunnitelmassa on tuotu esiin ilmastonmuutoksen tuoman lämpenemisen vaikutuksia metsävaroihin, matkailuelinkeinoihin ja virkistyskäyttöön sekä kulttuuriperintökohteisiin. Suunnitelmassa olisi hyvä tuoda esiin myös ilmastoskenaarioihin perustuvat sopeutumistoimet sekä esittää ne skenaariot, joiden pohjalta sopeutumista ja riskejä arvioidaan.</p>	<p>Metsähallitus arvioi ilmastonmuutoksen hillintää ja sopeutumista ilmasto-ohjelmansa pohjalta. Ilmasto-ohjelma edesauttaa Suomen ilmastotavoitteiden ja hiilineutraaliuden saavuttamista vuoteen 2035 mennessä. Ilmasto-ohjelma tunnistaa ilmastonmuutoksen olevan uhka ekosysteemien kyvyille tuottaa merkittäviä palveluja, kuten ilmastonmuutoksen kierrätystä, maaperän ravinteiden kierrätystä, veden puhdistumista tai valumavesien ja tulvien säätelyä. Keskeisenä keinona ilmastonmuutokseen sopeutumisessa ovat hyvä metsien ja luonnonsuojelualueverkoston hoito, harkittu ennallistaminen sekä suunnittelun edelleen kehittäminen. Ilmastonmuutosnäkökulma sisällytetään läpileikkaavasti osaksi toiminnasuunnittelua kaikilla tasoilla. Ilmastonmuutoksen mukanaan tuomat muuttuvat sääolot ja tuhoriskit otetaan toiminnassa huomioon.</p>	Ei muutosta suunnitelmaan

Organisaatio	Toimiala	Vastuu- valmistelija	Lausunto	Metsähallituksen vastine	Aiheutunut toimenpide
			<p>Suunnitelmassa on esitetty hyvin vähän konkreettisia toimenpiteitä, joilla edistetään ilmastonmuutokseen sopeutumista ja vähennetään ilmatoriskeitä. Ilmastonmuutoksen aiheuttama riski muodostuu vaaratekijästä, haavoittuvuudesta ja kohteen altistumisesta vaaratekijälle. Altistumista voidaan tarkastella suhteessa luonnonvarojen sijoittumisen paikkaan, jossa niille mahdollisesti aiheutuu vahinkoa tai vaaraa. Haavoittuvuuden ja altistumisen vähentäminen ovat keskeisiä toimia, joilla sää- ja ilmatoriskeitä voidaan vähentää. Tärkeää olisi ymmärtää, mitkä riskit ovat alueellisesti merkittävimpiä ja toisaalta mitkä alueelle sijoittuvat luonnonvarat ovat tietyille riskeille haavoittuvimpia. Pelkkä ilmastonmuutoksesta johtuvan vaaratekijän (metsäpalo, hulevesitulva) tunnistaminen ei riitä edistämään ilmastonmuutokseen sopeutumista, vaan asiaa tulee tarkastella vaaratekijän, haavoittuvuuden ja altistumisen kautta. Tarkastelun avulla saatua tietoa voidaan käyttää sopeutumistoimenpiteitä varten tai erilaisten sopeutusvaihtojen arvioimiseen.</p> <p>Vesiensuojelun edistämiseksi on esitetty valuma-alueitasoisia toimenpiteitä. Ilmastonmuutoksen sopeutumisen toimenpiteissä on tärkeää huomioida uudet laaja-alaiset yhteistyömuodot, joilla edistetään vesiensuojelun lisäksi uusiutuvien luonnonvarojen kestävää käyttöä sekä ilmastonmuutokseen sopeutumista.</p> <p>Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus pitää tärkeänä, että luonnonvarasuunnitelman tavoitteena on kasvattaa valtion monikäyttömetsien hiilivarastoja ja -nieluja. Toimintaohjelman mukaan monikäyttömetsien hiilensidonta lisääntyy ja hiilivarasto kasvaa puuston kasvun lisääntyessä suunnitelmakaudella, vaikka hakkuusuunnite nousee. Monikäyttömetsien hiilinielun odotetaan olevan 10 % suurempi vuonna 2035 kuin vertailuvuonna 2018. Hakkuusuunnitelaskelmien mukaan hiilivarasto kasvaa n. 15 % vuoteen 2035 mennessä.</p> <p>Luonnonvarasuunnitelma on laadittu laajassa yhteistyössä eri sidosryhmien kanssa. Tämä näkyy myös suunnitelman sisällössä, sillä suunnitelma on hyvin yhteistyökeskeinen ja huomioi laajasti alueen eri toimijat. Suunnitelman eri osioissa on otettu hyvin esille elinvoiman ja elinkeinoelämän kehittäminen. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus näkee Metsähallituksen roolin alueen elinkeinojen kehittämismahdollisuuksien edistäjänä suhteellisen suurena, minkä takia elinkeinoelämän huomioiminen on tärkeää suunnitelmassa. Myös työvoiman saanti ja kohtaanto ovat suunnitelmassa hyvin esillä ja huomioitu suunnitelman toimintaohjelmassa.</p>		

Organisaatio	Toimiala	Vastuu- valmistelija	Lausunto	Metsähallituksen vastine	Aiheutunut toimenpide
Mustarinda-seura ry	Yhdistys tai yhteisö	-	<p>Mustarinda-seura ry kiittää mahdollisuudesta lausua Kainuun, Keski- ja Pohjois-Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelmaa vuosille 2023–2028. Olemme tutustuneet luonnokseen ja haluamme lausua siitä seuraavaa:</p> <p>Vanhojen metsien suojeleminen ja kansalaisten kuuleminen:</p> <p>Suomi on EU:n biodiversiteettistrategian myötä sitoutunut suojelemaan kaikki vanhat ja luonnontilaiset metsät. Kaikista vanhimpien puustojen osuus on todella lyhyessä ajassa puolittunut Kainuun, Keski- ja Pohjois-Pohjanmaan alueella. Myös seuraavaksi vanhimman ikäluokan määrä on laskenut. Suojelupinta-alaa suunnittelualueella on lisättävä ja etenkin alueen vanhat metsät tulee suojella. Luonnonvarasuunnitelmaan tulee kirjata se, että vanhimmat metsät rajataan hakkuiden ulkopuolelle.</p> <p>Luonnonvarasuunnitelmaa valmisteltaessa Metsähallitus kutsui kansalaiset mukaan osallistumaan suunnitteluun digitaalisella alustalla. Kansalaiset toivat esiin luonnon monimuotoisuuden turvaamista kaiken toiminnan lähtökohtana ja keskeisenä arvona. Tämä näkemys tulee ottaa tosiasiallisesti huomioon lopullisessa luonnonvarasuunnitelmassa.</p> <p>Monimuotoisuuden edistäminen ja kestävä metsienkäyttö:</p> <p>Suunnitelmassa puhutaan ”kestävästä metsänhoidosta” yleisellä tasolla kertomatta, miten sen vaikuttavuutta voitaisiin nostaa tulevalle suunnittelukaudella. Luontokadon edetessä nykyiset toimet eivät riitä, vaan täytyy tehdä enemmän muutoksia metsien käsittelyn käytäntöihin. Jatkuvan kasvatuksen käyttöönottoa tulisi pikaisesti laajentaa nyt suunnitellusta tasosta.</p> <p>Suunnitelmaan kirjattu aie nostaa hakkuutasoa ”maltillisesti” on kestävämpi, koska se edistää luontokatoa ja ilmastonmuutosta. Suunnitelmassa ennakoitaan, että hakkuutavoitteet nousevat tulevalle suunnittelukaudella, mutta tälle odotukselle ei ole muita perusteita kuin teollisuuden investoinnit. Luonnon monimuotoisuuden ja ilmaston kannalta hakkuutavoitteita tulee nimenomaan laskea, jos lajien elinmahdollisuudet halutaan turvata. Alueen potentiaalisesta puumäärästä ei tulisi suunnitelmassa luoda ylioptimistisia odotuksia, vaan noudattaa pikemminkin varovaisuusperiaatetta nyt kun ilmasto, ekosysteemit ja lainsäädäntö ovat vauhdikkaassa muutoksen tilassa. Odotamme, että myös omistajaohjaus ottaa tutkimustulokset huomioon, kun se asettaa Metsähallitukselle tulostavoitteita.</p> <p>Lisähakkuilla ei ilmastonmuutosta voida torjua. Taloudellisesti kestävämpää on nostaa puutuotteiden jalostusastetta. Puutuoteollisuus, esimerkiksi ikkunoiden valmistajat, valittavat jo nyt, että eivät saa kotimaasta tarpeeksi lujaa puuainesta. Metsät ovat hiilivarasto ja suurin osa hiilestä on sitoutunut maaperään, ja sieltä se vapautuu ilmaan avohakkuu-maanmuokkaus- menetelmää-käytettäessä. Lisäksi pienten puiden poistaminen metsästä ja käyttäminen sellun raaka-aineena tarkoittaa sitä, että ne päätyvät parin vuoden kuluessa ilmakehää lämmittämään. Hiilensidonnalla on juuri nyt kiire. Nopein tapa on vähentää hakkuumääriä kestäväälle tasolle.</p>	<p>Suomi on EU:n biodiversiteettistrategiassa sitoutunut suojelemaan vanhat ja luonnonmetsät. Metsähallitus valtion maa- ja vesialueiden hallinnoijana on puolestaan sitoutunut läpinäkyvään prosessiin valtion vanhojen ja luonnontilaisten metsien suojelemiseksi. Yleisesti voidaan lisäksi todeta, että luontokadon torjuminen on jo lähtökohtaisesti Metsähallituksen toiminnan ja strategian ytimessä. Valtion maa- ja vesialueilla suojelutoimet tulee kaikissa oloissa toteuttaa läpinäkyvästi ja tutkimustietoon pohjautuen. Suomen ympäristökeskus (SYKE) ja Luonnonvarakeskus (LUKE) valmistelevat parasta aikaa kansallisesti noudatettavia kriteerejä ja inventointiin ohjeistusta vanhojen ja luonnonmetsien todentamiseksi. Ohjeiden valmistuttua Metsähallitus tulee kartoittamaan ja suojelemaan em. kriteerit täyttävät valtion metsät. Kriteerien edellyttämää inventointi tehdään maastotyönä, ja siinä hyödynnetään koko Metsähallituksen asiantuntemusta. Kartoituksen arvioidaan kestävän kaksi vuotta. Kartoitustyö tullaan julkaisemaan sekä arvioimaan ulkopuolisen arvioijan toimesta.</p> <p>Kansallispuistoehdotukset ja perustamispäätökset ovat aina poliittiseen päätöksentekoon liittyviä prosesseja, joihin Metsähallitus ei sinällään ota kantaa. Mikäli alueelle perustetaan kansallispuisto, tullaan sen vaikutukset Metsähallituksen määrittelemiin matkailun painopistealueisiin arvioimaan. Lisäksi retkeilyn palvelurakenteiden laajuuden ja kohdentamisen määrittää kulloinkin käytettävissä olevat voimavarat ja palvelujen kysyntä.</p>	<p>Lisätty toimenpide Metsähallituksen sitoutumisesta vanhojen metsien suojelemaan.</p>

Organisaatio	Toimiala	Vastuu- valmistelija	Lausunto	Metsähallituksen vastine	Aiheutunut toimenpide
			<p>Ilmastonmuutoksen torjunta & tuulivoima:</p> <p>Tuulivoima on tärkeä osa ilmastonmuutoksen torjuntaa. Tuulivoimahanakkeiden sijoittelussa toivomme, että Metsähallitus huomioi olemassa olevien ja mahdollisten uusien luonnonsuojelualueiden läheisyyden ja sen, että puistoja ei suunniteltaisi alueille, joissa on monimuotoisuudeltaan arvokasta luontoa. Ensisijaisesti tuulivoimalat tulisi rakentaa jo rakennetuille alueille ja siirtolinjojen lähelle vaikka se tarkoittaisi pienempiä hankkeita. Kaiken kaikkiaan energiasiirtymä tulee hoitaa valtion osalta oikeudenmukaisesti kansalaisia ja asukkaita osallistaen.</p> <p>Maakuntakaavan huomiointi:</p> <p>Luonnonvarasuunnitelmassa todetaan, kuinka maakuntakaava on maankäyttö- ja rakennuslain mukainen tapa viedä valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet käytäntöön kunkin maakunnan erityistarpeiden mukaan. Kainuun maakuntakaavan merkintä luontomatkaailun kehittämisalueesta</p> <p>Saarijärvi-Ukkohalla-Paljakka-Siikavaara tulee huomioida luonnonvarasuunnitelmassa ja alueen tulevassa maankäytössä. Avohakkuita ei tule suorittaa etenkin UKK-reitin ja muiden alueen luontokohteiden lähellä. Kainuun vaarajakso ja sen lehto- ja lettokeskus on luonnon monimuotoisuudeltaan koko maakunnan arvokkain alue. Poikkeuksellisten luonto- ja kulttuuriarvojen vuoksi tälle alueelle on suunniteltu kansallispuistoa jo 2000-luvun alusta alkaen. Päivitetyn alustavan kansallispuistoesityksen valmistelu on tälläkin hetkellä käynnissä. Koska kyseessä on koko Kainuun maakunnan elinvoimaisuuden kannalta merkittävä hanke se tulee huomioida luonnonvarasuunnitelmassa vähintään niin, että maakuntakaavan merkintä luontomatkaailun kehittämisalueesta ja sen merkityksestä kirjoitetaan suunnitelmaan ja siinä esitettyihin karttoihin.</p>		

Organisaatio	Toimiala	Vastuu- valmistelija	Lausunto	Metsähallituksen vastine	Aiheutunut toimenpide
Haapaveden kaupunki, Kaupunginhallitus	Kunta tai kuntayhtymä	-	Kaupunginhallituksella ei ole huomautettavaa lausuntopyyntöön.		Ei muutosta suunnitelmaan
Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristö- keskus, Ympäristövas- tuualue, ympäristövastuu- yksikkö	Valtion virasto tai laitos	Hyvärinen Marja	<p>Metsähallitus on pyytänyt Kainuun ELY-keskukselta lausuntoa Kainuun, Keski- ja Pohjois-Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelmasta vuosille 2023–2028. Suunnitelmassa linjataan valtion omistamien maa- ja vesi-alueiden (pl. merialueet) pitkän aikavälin käyttöä ja yhteensovitetaan eri käyttömuotoja Kainuun, Keski- ja Pohjois-Pohjanmaan maakunnissa.</p> <p>Kainuun ELY-keskus pitää luonnonvarasuunnitelmaa asiantuntevasti laadittuna ja pääosin toimivana kokonaisuutena. Suunnitelmaluonnoksessa on onnistuttu hyvin yhteensovittamaan tavoitteita, joita on asetettu valtion maa- ja vesialueiden erilaisille, keskenään paikoin ristiriitaisillekin käyttömuodoille.</p> <p>Edellisiin luonnonvarasuunnitelmiin verrattuna, jotka oli laadittu maakuntakohtaisesti, on nykyisen suunnitelman maantieteellinen raja- ja huomattavasti laajempi, minkä Kainuun ELY-keskus näkee paikoin ongelmallisena, sillä valtion hallitsemat osuudet suunnittelualueen maakuntien pinta-alasta ovat hyvin erilaiset. Kainuun pinta-alasta noin 40 % on Metsähallituksen hallinnassa, joistakin kunnista jopa puolet, kun taas Keski- ja Pohjois-Pohjanmaalla valtion maita on vain neljännes. Kolmesta suunnittelualueen maakunnasta eniten valtion alueita ja lisäksi laajimmat yhtenäiset valtion alueet sijaitsevat siis juuri Kainuussa, jonka vuoksi luonnonvarasuunnitelmassa esitetyillä linjauksilla voidaan katsoa olevan maakunnan tasolla suuri merkitys. Vaikutusten arvioimiseksi paremmin paikallistasolla vertailuarvot myös metsävaratiedon osalta, olisi havainnollisempaa esittää sen vuoksi maakuntakohtaisesti.</p> <p>Toimintaympäristössä on tapahtunut merkittäviä muutoksia. Kansalliset ja kansainväliset tavoitteet luontokadon pysäyttämiseksi ja ilmastomuutoksen vaikutusten hillitsemiseksi sekä Ukrainan sota, energiakriisi ja energiamurros ovat tuoneet omat haasteensa myös luonnonvarasuunnitelmassa esitettyjen käyttömuotojen yhteensovittamiselle. Suunnitelmassa onkin nähtävillä paitsi ristiriitojen tunnistaminen myös biodiversiteettitavoitteiden ja ilmastomuutokseen sopeutumisen nouseminen keskeisiksi teemoiksi. Samat teemat herättivät runsasta keskustelua myös luonnonvarasuunnittelun työ-pajoissa.</p> <p>Koska käsillä on paitsi kunnianhimoisia tavoitteita myös mahdollisuuksia, tulisi luonnonvarasuunnitelmassa Kainuun ELY-keskuksen näkemyksen mukaan painottaa voimakkaammin kansallisten ja kansainvälisten sopimusten ja tavoitteiden merkitystä ja esittää konkreettisia toimenpiteitä kyseisten tavoitteiden huomioimiseksi ja saavuttamiseksi valtion maalla.</p>	<p>Luonnonvarasuunnitelman maantieteellinen raja- ja noudattaa metsähallituksen hallinnollista rajausta (Pohjanmaa-Kainuu). Vaikka suunnittelualueen eri osissa mm. valtion maiden osuus kokonaispinta- alasta vaihtelee, niin Metsähallitus toimii kuitenkin samojen periaatteiden ja strategisten linjausten mukaisesti. Alueelliset ja paikalliset erityispiirteet huomioidaan kaikessa luonnonvarasuunnitelmassa täsmäntävässä toiminnan suunnittelussa. Suunnitteluprosessissa haluttiin myös huomioida alueellisuus perustamalla kaksi erillistä yhteistyöryhmää Kainuuseen ja Keski- ja Pohjois-Pohjanmaalle.</p> <p>Päinvastoin kuin Kainuun ELY lausuu, ei hakkuusuunnitteen nosto suunnitelmakaudella pienennä hiilinielua. Metsien ikärakenteen muokkaaminen hakkuumääriä maltillisesti lisäämällä on välttämättömyys, jotta valtio-omistajan asettamaan 10% hiilinielun lisäystavoitteeseen on mahdollista päästä vuoteen 2035 mennessä. Pohjois-Suomen metsien hidastunut kasvu ja sitä kautta pienentynyt hiilinielu, johon ELY:kin lausunnoissaan viittaa, johtuu metsien vanhene- misestä. Metsähallitus on sitoutunut EU:n BD-strategian kirjausten mukaisesti suojelemaan kaikki vielä suojelematta olevat vanhat ja luonnontilaiset metsät. Vanhojen ja luonnontilaisten metsien kriteereitä ei vielä ole saatu SYKE:n ja LUKE:n asiantuntijoista koostuvalta työryhmältä.</p> <p>Ilmastomuutos ja siihen sopeutuminen ovat merkittävässä roolissa Metsähallituksen strategiassa. Metsähallituksen ilmasto-ohjelmalla edesautetaan Suomen ilmastotavoitteiden ja hiilineutraaliuden saavuttamista vuoteen 2035 mennessä. Metsähallituksen ilmastotoimet sisältyvät myös Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmaan (MISU) ja Metsähallituksella on rooli Kansallisen ilmastomuutoksen sopeutumissuunnitelman (KISS2030) toteuttamisessa. Metsähallitus seuraa hiilijalanjälkeään vuosittain. Metsähallitus Metsätalous Oy:lla on käytössään sertifioitu energiatehokkuusjärjestelmä ETJ+.</p>	<p>Ei muutosta suunnitelmaan</p> <p>Lisätty toimenpide Metsähallituksen sitoutumisesta vanhojen metsien suojeluun.</p> <p>Lisätty ilmastomuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen kohtaan: Arvi- oimme ilmastomuutoksen hillintää ja sopeutumista ilmasto-ohjelmamme pohjalta. Ilmastotoimemme sisältyvät myös Maankäyttösektorin ilmas- tosuunnitelmaan (MISU) ja meillä on rooli Kansallisen ilmastomuutoksen sopeutumissuunnitelman (KISS2030) toteuttamisessa. Seuraamme hiilijalan- jälkeämme vuosittain. Metsähallitus Metsätalous Oy:lla on käytössään sertifioitu energiatehokkuusjärjestelmä ETJ+.</p> <p>Täsmennetty kulttuuriperinnön huomioimista koskevaa kirjausta (JHT) ja lisätty monikäyttömetsien kulttuuriperintöä koskeva toimenpide</p>

Organisaatio	Toimiala	Vastuu- valmistelija	Lausunto	Metsähallituksen vastine	Aiheutunut toimenpide
			<p>Luonnon monimuotoisuus</p> <p>Kansallisessa luonnonmonimuotoisuusstrategiassa Suomi on asettanut tavoitteeksi luontokadon pysäyttämisen ja luonnon monimuotoisuuden kehityksen kääntämisen myönteiseksi vuoteen 2030 mennessä sekä tavoitteiden kytkevien kansainvälisiin ja EU:ssa asetettuihin uusiin tavoitteisiin. Nyt lausunnolla olevassa suunnitelmassa edellä mainitut seikat on tunnistettu, minkä vuoksi myös luonnonvarasuunnitelman linjausten tulisi olla vahvemmin kyseisten tavoitteiden mukaisia.</p> <p>Kohdassa ”Viisi strategista teemaa ja niihin liittyvät lupaukset” on suunnitelmaluonnoksessa mainittu, että luonnonvarojen kestävyttä parannetaan tavoitteena luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen minimointi. Kainuun ELY-keskus kiinnittää huomiota sanavalintaan, sillä monimuotoisuuden heikkenemisen minimointi ei ole riittävää, mikäli tavoitteena on luontokadon pysäyttäminen. Erityisesti valtion maiden käytön suunnittelussa tulee suojelualueverkoston kehittämiseen ja talousmetsien monimuotoisuuden lisäämiseen panostaa, sillä valtion metsissä käyttökelpoisia keinoja ja mahdollisuuksia on huomattavasti enemmän kuin yksityismetsissä.</p> <p>Hoito- ja ennallistamistoimet ovat suunnitelmassa esitetyt hyviä esimerkkejä konkreettisista kansallisten ja kansainvälisten luonnonmonimuotoisuus-tavoitteiden edellyttämistä toimista Natura-alueilla ja muilla suojelualueilla valtion kohteilla. Erityinen merkitys on myös toimenpiteillä valtion monikäyttö-metsissä, jota voisi suunnitelmassa enemmänkin nostaa esille. Myönteisenä huomiona Kainuun ELY-keskus pistää merkille, että luonnon monimuotoisuuden huomioiminen otetaan yhä enenevässä määrin huomioon läpileikkaavasti Metsähallituksen kaikessa toiminnassa eikä pelkästään Luontopalveluiden toiminnassa. Alue-ekologista verkostoa päivitetään, luontokohteita kartoitetaan ja lahopuustoa lisätään myös valtion monikäyttömetsissä. Myös metsänhoidolliset toimenpiteet ottavat entistä paremmin huomioon monimuotoisuusnäkökohdat, millä on lisäksi vaikutus metsien kykyyn sopeutua paremmin Oilmastonmuutokseen.</p> <p>Kainuun ELY-keskus näkee tärkeänä, että kytkeytyvyyttä monikäyttömetsien luontokohteiden ja valtion maiden suojelukohteiden välillä tarkastellaan. Ekologisista käytävistä on huolehdittava painokkaasti, sillä Kainuussa merkittäviä luontokohteita on myös suojelualueiden ulkopuolella valtion monikäyttömetsissä. Kainuussa vanhat luonnontilaiset tai luonnontilaisen kaltaiset metsät suojelualueiden ulkopuolella ovat merkittävässä roolissa paitsi luontoarvojensa puolesta, myös siinä mielessä, että ne ovat olleet kiistojen kohteena eri intressiryhmien välillä jo pitkään.</p> <p>Euroopan komissio edellyttää, että jäsenmaat antavat kaksi sitoumusta EU:n biodiversiteettistrategian toimeenpanoon liittyen. Ensimmäinen sitoumus koskee sitä, miten jäsenmaat aikovat edistää EU:n yhteisen 30% suojelupinta-alatavoitteen ja 10% tiukan suojelun saavuttamista. Tiukan suojelun tavoitteeseen sisältyy kaikkein jäljellä olevien vanhojen ja luonnontilaisten metsien suojelu. Toinen sitoumus koskee jäsenmaiden toimia, joilla turvataan luonto- ja lintudirektiivin liitteiden lajien ja luontotyyppien suojelutasa sekä toimia, joilla suojelutasa parannetaan 30% lajeista ja luontotyypeistä. (ym.fi > EU:n biodiversiteettistrategia ja ennallistamisasetus).</p>	<p>Metsähallitus Kiinteistökehitys vuokraa alueita valtion liiketoiminnan mailta kiviainesten ottoa varten. Vuonna 2022 vuokrattuja alueita Pohjanmaa-Kainuu alueella oli hieman yli 50 kappaletta. Vuokrakohteista myytiin vuoden aikana yhteensä 700 000 tonnia kiviaineksiä, josta kalliokiviaineksen osuus oli 354 000 tonnia ja loppu osuus koostui hiekasta sekä sorasta. Vastuulliset toimintatavat ohjaavat valintojamme ja toimintatapojamme. Lainsäädännön sekä maa-aines- ja ympäristölupien lupamääräysten noudattaminen ovat vähimmäisvaatimuksia valtion mailloin toimissa. Kannustamme vuokralaisiamme ylittämään lainsäädännön ja lupaviranomaisten vähimmäisvaatimukset kasvattamalla tietoisuutta vastuullisista toimintatavoista. Luontokadon pysäyttämiseksi ja pohjavesivarantojen turvaamiseksi tuleville sukupolville, käymme aktiivisesti keskustelua asiakkaiden ja viranomaisten kanssa uudenlaisista toimintamalleista.</p> <p>Pohja- ja pienvesien suojelu on osa Metsähallituksen normaalia perustoimintaa, joka ohjeistetaan ja huomioidaan tarkemmin Metsätalouden ympäristöoppaassa https://www.e-julkaisu.fi/metsahallitus/yopas/pdf/MH_ymparistoopas.pdf</p>	

Organisaatio	Toimiala	Vastuu- valmistelija	Lausunto	Metsähallituksen vastine	Aiheutunut toimenpide
			<p>Kainuun ELY-keskus katsoo, että Metsähallituksella on merkittävä rooli ja mahdollisuus edesauttaa Suomen tavoitteiden saavuttamisessa. Kaikkien jäljellä olevien vanhojen ja luonnontilaisten metsien suojeleminen on EU:n asettama tavoite, joka saattaa vaikuttaa myös valtion monikäyttömetsien metsänhoitoon, mutta jota ei ole mainittu tai huomioitu luonnonvarasuunnitelmassa juurikaan. Sidosryhmien työpajoissa on tuotu esille toive, että Metsähallituksen toimisi esimerkkinä ja suunnannäyttäjänä ja monella osa-alueella Metsähallitus näin toimiikin. Toimenpiteet suojelualueiden ulkopuolella sijaitsevien vanhojen metsien suojelemiseksi on kuitenkin jätetty suunnitelmassa yllättävän vähälle huomiolle. Luonnonvarasuunnitelmaan tulisi kirjata selkeästi tavoite jäljellä olevien vanhimpien metsien säästämiseksi EU:n biodiversiteettitavoitteen mukaisesti. Mukaan tulisi lukea myös sellaiset vanhimmat metsät, jotka ovat muuttuneet luonnontilaisen kaltaisiksi.</p> <p>Ilmastonäkökohdat</p> <p>Kainuun ELY-keskus näkee tärkeänä, että ilmastonmuutokseen sopeutuminen on nostettu merkittävään asemaan Metsähallituksen strategiassa sekä nyt lausunnolla olevassa luonnonvarasuunnitelmassa. Suunnitelmassa on esitetty useita toimenpiteitä, joilla kasvatetaan valtion metsien hiilivarastoa ja monikäyttömetsien hiilinielua. Ilmastonmuutoksen vaikutusten on suunnitelmassa tunnistettu olevan moninaisia, vaikeasti ennakoitavissa ja osittain myös keskenään ristiriitaisia. Muuttuvan ilmaston vaikutukset saattavat vaikuttaa puuston kasvuun ja nielujen säilymiseen sekä metsäkadon määrään. Toimintaympäristön muuttuminen sekä uusiutuvien energiamuotojen tuotan-to lisäävät metsiin kohdistuvia vaikutuksia.</p> <p>Suunnitelmassa todetaan, että monikäyttömetsien hiilensidonta lisääntyy suunnitelmakaudella puuston kasvun lisääntyessä. Kainuun ELY-keskus kehottaa suunnitelmassa huomioimaan tuoreimmat tutkimustulokset ja laatimaan suunnitelmat toteuttamiskelpoisista hakkuumääristä niiden pohjalta. Luonnonvarakeskuksen viimeisimmän maankäyttösektorin kasvihuonekaasupäästölaskelman mukaan puuston kasvu on hidastunut, merkittävimmin pohjoisimmassa Suomessa. Lisäksi on huomioitava, että Luken tekemät puuston kasvuennusteet perustuvat lähtöarvoihin, joissa hakkuiden on oletettu toteutuvan suositusten mukaan. Tutkimukset ja etenkin käytäntö ovat kuitenkin osoittaneet, että suosituksia ei aina noudateta ja toteutettujen liian voimakkaiden harvennushakkuiden vuoksi ennusteet puuston kasvulle ovat muodostuneet ylioptimistisiksi, ja metsänkasvu on todellisuudessa ennusteita hitaampaa.</p> <p>Suunnitelmassa ja suunnitellussa hakkuumäärien nostotavoitteessa 2,3 milj. m³ > 2,6 milj. m³ ei oteta näitä viimeisimpiä tutkimustuloksia riittäväällä tavalla huomioon. Yllä mainitut seikat sekä ilmastonmuutoksen vaikutusten vaikea ennustettavuus huomioiden Kainuun ELY-keskus tuo esille, että hakkuumäärien nostamisen tulisi varovaisuusperiaatteen mukaisesti tässä vaiheessa olla maltillisempaa, jotta mahdollisiin korjausliikkeisiin olisi tarvittaessa helpompi ryhtyä tai parhaimmillaan niihin ei olisi edes tarvetta. Hakkuumäärien lisääminen pienentää myös metsien hiilinielua.</p>		

Organisaatio	Toimiala	Vastuu- valmistelija	Lausunto	Metsähallituksen vastine	Aiheutunut toimenpide
			<p>Uudistetun ilmastolain myötä valtion viranomaisten työtä ohjaa ilmastolain suunnittelujärjestelmän maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma (MISU) sekä kansallinen ilmastomuutoksen sopeutumis suunnitelma (KISS2030). Suunnitelmien päämääränä on kestävä kehityksen tavoitteiden mukaisesti edistää maankäytön, metsätalouden ja maatalouden päästöjen vähentämistä, nielujen aikaansaamien poistumien vahvistamista sekä sopeutumista ilmastomuutokseen. MISU-suunnitelmassa on kohdennettu tavoitteita Metsähallitukselle ja myös KISS2030 -suunnitelmassa on Metsähallitus todettu vastuutahoksi, jonka vuoksi suunnitelmista voisi olla mainintaa myös luonnonvarasuunnitelmassa.</p> <p>Metsähallituksen luonnonvarasuunnitelmassa on esitetty useita toimia, jotka edistävät yllä mainittujen suunnitelmien tavoitteita. Ilmastokestävässä metsänhoidossa kiinnitetään erityisesti huomiota metsän terveydestä ja elin-voimaisuudesta huolehtimiseen sekä metsien hiilitaseeseen erilaisin toimin. Suunnitelmassa on myös mainittu, että oikea-aikaisilla metsänhoitotoimenpiteillä Metsähallitus huolehtii puuston hyvästä kasvusta. ELY-keskus täydentää, että metsät tulisi uudistaa viipymättä uudistushakkuun jälkeen. Tehokkaasti ja viipymättä uudistettavissa taimikoissa metsikkö muuttuu hiiltä sitovaksi huomattavasti nopeammin.</p> <p>Samaan aikaan kun metsämaat sitovat hiiltä mahdollistaen taakanjakosektorin päästöjen kompensoinnin, suurimmat päästöt Kainuussa syntyvät metsämaiden turvemaista (Kainuun liitto 2018). Tämän vuoksi Kainuun ELY-keskus näkee tärkeänä suunnitelmassa mainitut metsänkäytön tavoitteet ja toimenpiteet, jotka kohdistuvat nimenomaan turvemaille, sillä turvemaihin kohdistuvat toimet ja arvio niihin kohdistuvista toimista tulevaisuudessa ovat merkittävässä asemassa maankäyttösektorin ilmastotavoitteiden saavuttamisessa. Myös vesistövaikutukset ovat huomattavia.</p> <p>Suunnitelmassa todetaan, että Metsähallitus edistää omissa kiinteistöissään ja palveluinfrassaan siirtymistä fossiilisista poltto-aineista vähäpäästöisiin vaihtoehtoihin sekä hoitaa rakennuskantaa parantamalla energiatehokkuutta ja siirtymällä uusiutuvaan energiaan. Lisäksi suunnitelmassa todetaan, että puunkorjuun ja -kuljetuksen hiilijalanjälkeä pienennetään ja edistetään energiatehokkuutta. ELY-keskus suosittelee KETS -energiatehokkuussopimukseen liittymistä yhtenä energiatehokkuuden toimenpiteenä, sekä oman hiilijalanjäljen seurantaa.</p> <p>Suunnitelmassa on hyvin huomioitu ilmastomuutoksen vaikutukset lajien ja luontotyyppien suojeluun. Kainuun ELY-keskus suositteleeekin, että suojelutoimia kohdennetaan mahdollisimman vaikuttavasti tutkimustiedon pohjalta ottaen huomioon lajien ja luontotyyppien erilaiset ominaisuudet ja herkkyys ilmastomuutoksen vaikutuksille.</p>		

Organisaatio	Toimiala	Vastuu- valmistelija	Lausunto	Metsähallituksen vastine	Aiheutunut toimenpide
			<p>Tuulivoima</p> <p>Luonnonvarasuunnitelma omalta osaltaan edesauttaa Suomen hallituksen julkistaman ilmasto- ja energiastrategian (2017) toteutumista, jossa tavoitteena on mm. uusiutuvan energian tuotannon lisääminen ja hiilineutraali yhteiskunta.</p> <p>Suunnitelmassa esitetyissä tuulivoimahankkeissa sovelletaan YVA menettelyä, jossa nykytilan kartoituksella ja hyvällä suunnittelulla pyritään minimoimaan hankkeiden ympäristövaikutuksia.</p> <p>Tuulivoima-alueiden merkittävä lisääminen on eräs suunnittelualueen käyttömuodoista, jonka vaikutukset ovat moninaisia ja osittain ristiriidassa esimerkiksi monimuotoisuustavoitteiden kanssa, sillä tuulivoimalahankkeet pirstovat elinympäristöjä, heikentävät alueiden ekologisista käytäviä ja maankäytön muuttuessa synnyttävät metsäkatoa. Luonnonvarasuunnitelmassa voisi esittää kuinka suunnitelman muilla toimilla voidaan tuulivoiman ympäristövaikutuksia kompensoida.</p> <p>Kulttuuriperintökohteet</p> <p>Kulttuuriperintö ja kulttuuriperinnön arvokohteet on huomioitu suunnitelmassa riittävällä tasolla. Kainuun ELY-keskus kuitenkin muistuttaa, että Jyrkänkosken (Jyrkänkangas) RKY Salpalinja kohde, jota ei mainita liitteessä 7, sijoittuu Metsähallituksen kiinteistöille ja olisi syytä huomioida hoitokohteena. Puutteena voidaan pitää sitä, että monikäyttömetsissä kulkevia virkistysreittejä ja niiden maisemallisten sekä kulttuuristen arvojen ylläpitoa ei ole huomioitu. Toisaalla mainitaan eri toimintojen yhteensovittamisen, mutta olisi hyvä tuoda esille myös em. kappaleessa.</p> <p>Kiviainesvarat</p> <p>Suunnitelman tausta-aineistoina olisi hyvä ollut antaa tilastotietoa myös kiviainesten käytöstä Metsähallituksen hallinnoimilla maa-alueilla. Esimerkiksi maa-ainesten ottopaikkojen lukumäärä ja ottomäärät, olisi voinut tilastoida.</p> <p>Kiviainesten käytön osalta olisi ohjelmassa suositeltavaa painottaa vastuullisuutta sekä lainsäädännön ja lupamääräysten noudattamista. Esimerkiksi pohjaveden seuranta tulisi järjestää luvanmukaisesti maa-ainespaikoilla.</p> <p>Pohjavedet ja pienvedet</p> <p>Metsähallituksen maille sijoittuu useita luokiteltuja pohjavesialueita, joilla on merkitystä yhdyskuntien veden hankinnan ja luontoarvojen kannalta. Monien luonnonvarojen käytöllä voi olla merkitystä pohjavesien laatuun. Pohjavesien suojelusta ei ollut erikseen mainittu suunnitelmassa.</p> <p>Pienvesien ja pohjavesien suojelua tulisi korostaa ohjelmassa enemmän. Kunnostuksen lisäksi pienvesiä voidaan suojella myös luonnonvarojen vastuullisella käytöllä.</p>		

Organisaatio	Toimiala	Vastuu- valmistelija	Lausunto	Metsähallituksen vastine	Aiheutunut toimenpide
			<p>Osallistaminen</p> <p>Kainuun ELY-keskus katsoo, että eri sidosryhmien osallistaminen luonnon-varasuunnitteluun on toteutettu pääosin onnistuneesti ja monipuolisesti uusimpia digityökaluja hyödyntäen. Luonnonvarasuunnittelun työpajoissa, joita Kainuussa järjestettiin kolme, työskentely ja vuorovaikutus oli aktiivista ja keskustelevaa. Lisäksi osallistamisessa käytetty digityötila on mahdollistanut yksittäisten kansalaisten ja työryhmään kuulumattomien järjestöjen ja ryhmien osallistumisen suunnitteluun. Osallistaminen on ollut avointa, mielipiteet ja kommentoinnit ovat olleet kaikkien nähtävissä ja suunnitelmaluonnoksessa näkyy prosessin kautta tulneiden näkemysten huomioiminen. Kainuun ELY-keskus tuo kuitenkin pienenä puutteena esille, että itse suunnitelmaluonnos on laitettu lausunnotte liian keskeneräisenä, eikä esimerkiksi suunnitelman liitteet, joissa vertailuarvoja ja seuranta-mittareita on tarkemmin esitetty, ole olleet lausuntopalvelun kautta lainkaan yleisesti kommentoitavissa.</p> <p>Suunnitelman vaikutukset</p> <p>Luonnonvarasuunnitelmalla voidaan katsoa olevan merkittäviäkin ympäristövaikutuksia sillä suunnitelma viisivuotiskaudelle sisältää mm. hakkuumäärien kasvattamista, uusiutuvan energian tuotannon kolminkertaistamista (mm. tuulivoima-alueet), ja toisaalla myös luonto-kohteiden ennallistamista. Metsähallituksen luonnonvarasuunnittelu ei edellytä SOVA-lain mukaista ympäristövaikutusten tarkastelua, mutta Kainuun ELY-keskus näkee erinomaisena asiana, että myös vaikutusten seurantaan on riittävässä määrin panostettu. Arviointimittaristoon on sisällytetty kattavasti mittareita suunnitelman eri kokonaisuuksista. Edellisiä luonnonvarasuunnitelmia lyhyempi suunnittelukausi luo paremmat edellytykset toimenpiteiden nopeillekin muutoksille, mikäli niihin ilmenee tarvetta vaikutusten seurannan tulosten perusteella.</p>		

Organisaatio	Toimiala	Vastuu- valmistelija	Lausunto	Metsähallituksen vastine	Aiheutunut toimenpide
livaaran Eräkartano Oy, Kiinteistöyhtymä Rinne K, Tiermas E ja T, Kiinteistöyhtymä Tiermas E, P ja T		Tiermas Tiina	<p>Kesällä 2021 riehuneen Paula-Myrskyn kaatamat puut ovat edelleen korjaamatta Kuusamon livaaralla. Myrskytuhopuut aiheuttavat merkittävää haittaa alueen reitistöjen virkistyskäytölle ja siten myös paikalliselle elinkeinotoiminnalle. Käytännössä alueella on mahdotonta liikkua ts. se on käyttökiellossa. Lisäksi myrskytuhopuut aiheuttavat merkittävän uhan tuohyönteisten leviämisestä alueella ja viereisiin yksityismetsiin.</p> <p>Vaadimme että kaikki ennen myrskyä olemassa olleet reitistöt (latu ja kelkkaura) on avattava alkuperäisille paikoilleen tai ne on korvattava uudelleen linjatuilla reiteillä siten että ne kulkevat livaaran huipulle kuten aiemminkin. Myrskypuita tulee raivata pois myös reittien ulkopuolelta liikkumisen helpottamiseksi ja tuohyönteisten leviämisen estämiseksi.</p> <p>Reitistöjen lisäksi paikallisilla on ollut vapaa metsästysoikeus ko. alueella. Nyt metsästyskin alueella on mahdotonta.</p> <p>Kun livaara on liitetty Natura- 2000 suojelualueisiin on luvattu olemassa olevien reitistöjen säilyvän. Alue on laaja, yli 24 km², ja se on merkittävin virkistysalue monipuolisuudessaan koko eteläisen Kuusamon kannalta. Aluetta ei voi noin vaan "haudata" myrskypuiden alle.</p> <p>Tässä muutamia kohtia Metsähallituksen strategiasta ja ko. suunnitelmasta joiden toivomme olevan muutakin kuin sananhelinaa:</p> <p>Kainuun, Keski- ja Pohjois-Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelman toimintaohjelma pohjautuu Metsähallituksen strategiaan. Strategiasta johdetut toiminnan päälinjat ovat: · Vastuullinen ja yhteistyöhön perustuva toiminta ja sen kehittäminen · kulttuuriperinnön turvaaminen · Alueellinen hyvinvointi · Rakentavan ja kaikkia osapuolia kunnioittavan, kestäviin ratkaisuihin pyrkivän yhteistyön kehittäminen on suunnittelun alueen luonnonvarojen hoidon ja käytön kantava periaate seuraavalla viisivuotiskaudella. Olemme luotettava, vakaa ja ennustettava toimija. Kohtelemme kaikkia tasapuolisesti ja objektiivisesti, ja pidämme kiinni sopimuksista Olemme mukana mahdollistamassa alueen elinvoimaisuutta. Sovitamme kestävästi yhteen valtion maa- ja vesialueisiin kohdistuvia toiveita yhdessä alueen toimijoiden kanssa – alueen elinvoiman kasvattamiseksi, huoltovarmuuden turvaamiseksi, luonnon monimuotoisuuden parantamiseksi, kulttuuriperinnön vaalimiseksi sekä paikallisten ihmisten oikeuksien ja virkistysmahdollisuuksien turvaamiseksi.</p> <p>Kuusamossa 28.4.2023 Tiina Tiermas</p>	<p>livaaran alue kuuluu Natura-alueeseen, jossa suojeluperusteet tulee ottaa huomioon kaikessa toiminassa. livaara-Jousivaara Natura-alueen keskeisin suojeluperuste on borealiset luonnonmetsät. Suojeluperusteiden mukaista on, että myrskyssä kaatuneet puut jätetään maastoon. Tilanne on arvioitu yhteistyössä ELY-keskuksen kanssa. Tässä yhteydessä onkin syytä huomioida ELYn ratkaiseva rooli Natura-alueita valvovana viranomaisena. Hyönteistuholaisista suurimman riskin livaaran kuusivaltaisella alueella aiheuttanee kirjanpainaja ja potentiaalisesti ytimennävertäjä. Alueen maantieteellinen sijainti on kirjanpainajan esiintymisen kannalta äärialueilla, joten riskin todennäköisyyttä on vaikea arvioida.</p> <p>Luonnonvarasuunnitelma on strategisen tason suunnitelma, jossa ei oteta kantaa yksittäisiin reitteihin. Reittikohtainen suunnittelu tehdään alueellisen toiminnansuunnittelun yhteydessä käytössä olevien voimavarojen puitteissa. Todettakoon kuitenkin, että livaaran alueelle on kesällä 2022 avattu 10 km pituinen patikkarengasreitti, joka osittain kulkee vanhan reitin mukaisesti.</p>	Ei muutosta suunnitelmaan

Organisaatio	Toimiala	Vastuu- valmistelija	Lausunto	Metsähallituksen vastine	Aiheutunut toimenpide
Metsän jatkuvan kasvatuksen yhdistys Silva ry			<p>Metsän jatkuvan kasvatuksen yhdistys Silva ry:n haluaa antaa kohteliaimmin seuraavan lausunnon.</p> <p>Luonnonvarasuunnitelman tavoitteet ovat varsin hyvät ja monelta osin myös toteutusehdotukset kannatettavia. Monikäyttömetsien osalta kaikkia asetettuja tavoitteita ei kuitenkaan voida saavuttaa edes tyydyttävästi. Uhanalaisten eliölajien elinympäristöjen vaaliminen, ilmastotoimet hiilivarastojen ylläpitämiseksi ja lisäämiseksi sekä maise- mallisesti ja monikäyttöisesti merkityksellisten metsien hoitaminen edellyttävät, että metsien käsittelyssä siirryttäisiin huomattavasti suuremman määrän käyttämään aitoa jatkuvaa kasvatusta.</p> <p>Metsähallituksen metsien käsittelymenetelmiä on kehitetty hyvään suuntaan viime vuosina. Myös jatkuvaa kasvatusta on otettu kokeilu- luonteisesti käyttöön. Kokeilu on kohdistettu kuitenkin uudistushak- kuuvaiheessa oleviin ikääntyneisiin metsiin ja tehty joko pienaukko- tai siemen- ja suojustrupuhakkuita. Käsittelyt ovat rinnastettavissa jaksollisen kasvatuksen luontaisen uudistamisen hakkuisiin. Tällöin metsikön rakenne pirstoutuu, pienilmasto-olot muuttuvat voimak- kaasti monen herkän ja uhanalaisen lajin elinympäristönä. Samalla puuston hiilivarasto hupenee hakkuun voimakkuuden mukaisesti. Maaperän lämpötilan noustessa orgaanisen aineksen hajoamisnopeus kiihtyy ja hiilivarasto pienenee merkittävästi.</p> <p>Varsinaisia avohakkuita tulaisiin käyttämään edelleen merkittävässä määrin. Niille jätetään nykysuositusten mukaan entistä enemmän sääs- töpuita, tehdään tekopötkelöitä ja säästetään lahopuut. Tutkimusten mukaan jotkin melko harvinaisetkin lajit pystyvät hyödyntämään säästöpuita lisääntymisessä. Hyvin vähälle huomiolle on jäänyt se, että avohakkuun seurauksena pienilmasto muuttuu radikaalisesti ja samalla myös varsinaisten metsälajien elinympäristö tuhoutuu. Maaperästä kuolee pääosa juurisienistä ja muusta eliöistä. Lahopuuta vaativien lajien osalta puuttuu lahoppujatkumo ja alueen valtaa avoalan lajisto, jolle riittää muutenkin elinympäristöä.</p> <p>Monikäyttömetsissä tulisi siirtyä huomattavassa määrin käyttämään aitoa jatkuvaa kasvatusta, jossa metsä pidetään jatkuvasti metsänä. Hakkuu tehdään yläharvennusperiaatteella poistaen pääasiassa hakkuukypsiä tukkipuun mittaan kasvaneita puita sekä huonoja, vikaantuneita runkoja. Hakkuissa on tärkeää säästää aina isoja puita perinnöllisen ja rakenteellisen monimuotoisuuden vaalimiseksi.</p> <p>Hakkuissa tehdään tilaa erityisesti hyvässä arvokasvuvaiheessa oleville eli tukkipuun kokoon kehittyville puille ja alikasvoksille. Puutavaraker- tymä on tukkipuuvaltainen, jolloin tuotto on erinomainen. Tukkipuusta saadaan pitkäaikaisesti hiiltä sitovaa materiaalia ja silti runsas puolet puunrungosta on käytettävissä selluteollisuuden raaka-aineeksi eli latvaosa, sahaustähteet ja sahanpuru.</p> <p>Jatkuvan kasvatuksen käyttö on taloudellisesti erittäin kannattavaa, koska paitsi että hakkuukertymä on arvokasta vältetään myös kalliit uudistamis- ja hoitokustannukset. Metsän muut käyttömahdollisuudet ja niiden antamat aineelliset ja aineettomat hyödyt säilyvät samalla hyvällä tasolla. Jatkovaa kasvatusta käytetään aina joustavasti kunkin metsikön puuston ja tarkennetun käyttötarkoituksen mukaan.</p> <p>Menetelmän käyttöön voidaan siirtyä missä tahansa metsän kehitysvaiheessa. Aidon jatkuvan kasvatuksen erinäisistä hyödyistä ja soveltamisesta käyttöön saa hyvän käsityksen tuoreesta oppaasta: Juntti, Pekka & Ruohonen, Anna. ”Muuttuva metsä – Opas jatkuvaan kasvatukseen”, Like-kustannus.</p>	<p>Metsähallitus Metsätalous Oy:n hallinnoimien liiketoiminnan taseen monikäyttömetsien hakkuut toteutetaan voimassa olevan Metsähallituksen Metsänhoito-ohjeen ja sitä toimenpidesuunnittelussa täydentävän Ympäristöoppaan ohjeistusten mukaisesti. Tällä hetkellä smonikäyttömetsiin sovellettavaan 20:een hakkuutapaa sisältyy joukko jatkuvapeitteisen metsänkasvatuksen hakkuukäsittelytapoja. Omistajapolitiittisen tulosohtauksen mukaisesti valtakunnan tasolla peräti 25 % uudistusluonteisista hakkuista tehdään jatkuvapeitteisen metsänkasvatuksen menetelmin. Ottaen huomioon tämänhetkisen tutkimustiedon esiin nostamat ongelmat liittyen jatkuvapeitteisen metsänkasvatuksen soveltamisesta pitkällä aikavälillä mahdollisesti aiheutuvista puuntotostappioista, joita osaltaan selittävät lisääntyviksi ennakoitua metsätuhot ja epäonnistumiset metsien luontaisessa uudistumisessa, on edellä todettua omista- jaohjauksen pinta-alatavoitetta pidettävä vähintäänkin riittävänä nykyoloissa. Tässä yhteydessä todettakoon, että hakkuumäärän kasvattaminen aiemmalta LVS-suunnitteen vuositaso 2,3 miljoonaa m³ tasolle 2,6 miljoonaa m³ toteutetaan lisäämättä päätehakkuiden pinta-alaa, sillä uudistusluonteisten hakkuiden vuositaso säilyy aiemman suunnitteen tasolla 8 000 ha. Uudella LVS-kaudella edellä todetusta uudistusluonteisten hakkuiden enimmäispin- ta-alasta peräti 17 % (pl. Koillismaan 25 %) toteutetaan jatkuvapeitteisen metsänkasvatuksen hakkuutavoin. Siten hakkuusuunnitteen nosto nojaa kasvatushakkuiden tavoiteltuun ja perusteltuun lisäämiseen alueella.</p>	<p>Täsmennetty jatkuvapeitteistä metsän- kasvatusta käsittelevää kirjausta</p>

Organisaatio	Toimiala	Vastuu- valmistelija	Lausunto	Metsähallituksen vastine	Aiheutunut toimenpide
			<p>Luonnonvarasuunnitelman mukaan hakkuusuunnitetta lisättäisiin maltillisesti. Nykytilanteessa linjauksen pitäisi olla kuitenkin päinvastaiseen suuntaan, koska lähivuosisikymmeninä on ilmasto-toimien kannalta erityisen tärkeää kasvattaa puuston ja maaperän hiilivarastoja. Puustopääoman pienentäminen hakkuissa vähentää samalla sekä hiilivarastoa että hiilinielua. Avohakkuuta edeltäneeseen hiilivarastoon päästään vasta kymmenien vuosien kuluttua, kun puusto on uudelleen hakkuukypsää. Myöskään puuston kasvutason kehittymisestä tulevaisuudessa ei ole varmuutta. Valtakunnan metsien inventoinnin uusimpien tulosten mukaan metsien kasvu on kääntynyt laskusuuntaan erityisesti Pohjois-Suomessa. Ilmastonmuutoksen seurauksena monenlaiset tuhoriskit ovat voimistumassa.</p> <p>Silva ry:n puolesta toimeksi saaneena Yrjö Norokorpi metsänhoitotieteen dosentti, Silva ry:n hallituksen jäsen</p>		

Organisaatio	Toimiala	Vastuu- valmistelija	Lausunto	Metsähallituksen vastine	Aiheutunut toimenpide
Törmänmäen kyläyhdistys ry	Yhdistys tai yhteisö		<p>Lausunto Kainuun, Keski- ja Pohjois-Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelma 2023–2028:aan</p> <p>Tuulivoiman osalta toteamme seuraavaa:</p> <p>Luonnonvarasuunnitelman tuulivoimaa koskevien osioiden osalta haluamme lausua, että Suomen tulisi rakentaa omalle maaperälleen sopivasti tuulivoimaa, mutta kehitys on huolehdittava, jos Suomi ryhtyy vaivihkaa tuulivoiman viejämäaksi ja Kainuusta tulee energiareservaatti, jossa tuotetaan ja myydään energiaa luonto- ja maisemahaittojen jäädessä alueelle.</p> <p>On nurinkurista, että ""vihreällä siirtymällä"" edistetään paikallisesti ja seudullisesti lajikatoa ja monimuotoisuuden vähentämistä mukaanlukien Kainuun Petra (Rangifer tarandus fennicus), jokihelmisimpukka eli raakku ja lukuisat muut lajit... Luonnonvaraisia alueita muuttuu laajassa määrin teollisuusalueiksi.</p> <p>Suunnitelmassa todetaan toisaalta tuulivoiman tarpeellisuus ilmastonmuutoksen torjunnassa, ja toisaalta todetaan, että syrjäseutujen tyhjeneminen on riski Suomen huoltovarmuudelle ja maanpuolustukselle. Nämä tavoitteet ovat ristiriidassa keskenään, sillä tuulivoimateollisuusalueet kiihdyttävät poisuuttoa alueelta.</p> <p>Valtion eli metsähallituksen tulisi hankkeita suunniteltaessa kuunnella paikallisia asukkaita, sillä heistä moni on sanonut äänestävänsä jaloillaan, jos näköetäisyydelle tulee tuulimyllyjä. Paikkojen sijoittelussa on otettava huomioon sekä maisema-arvot että luontotarvot ja melu, joka myllyistä tulee. Melurajat estävät jopa mökkien rakentamista.</p> <p>Matkailu on merkittävä elinkeino jo nyt, eikä tuulivoimateollisuus saa luonnonsuojelulain prioriteettiperiaatteen mukaan heikentää alueella jo aikaisemmin toimineiden edellytyksiä. Toivomme, että alueen luonnonvarojen käyttöä suunnittelessaan metsähallitus huomioi paikalliset suunnitelmat, joita alueella on virinnyt kansallispuiston saamiseksi Vaara-Kainuuseen tulevina vuosina. Tämä kehitys tukisi alueen elinvoimaa, paikallisten työllistymistä ja viihtymistä.</p> <p>Metsähallituksen tulisi panostaa vihreän siirtymän oikeudenmukaisuuteen ja siihen, että jokainen kansalainen tulee kuulluksi ja huomioituksi. Tuulivoimarakentamisessa tulisi vaatia samanlaisia velvoitteita naapurikiinteistöjen lunastuksiin täydellä arvolla, kuin mitä kaivosteollisuudella on</p> <p>On ongelmallista, että tuulivoimasta puhutaan ikään kuin se olisi ratkaisu kotimaiseen vihreään siirtymään. Tuulivoimaahan ollaan nyt rakentamassa vientituotteeksi, koska Suomessa sähköä tulee olemaan yli oman tarpeen. Kainuu on jo sähköomavarainen. Tämä tulisi myöntää nykyistä selkeämmin metsähallituksen luonnonvarasuunnitelmassa, eli että alueesta kaavillaan energiantuotantoaluetta Eurooppaan. Tällöin voitaisiin käydä myös arvokeskustelua aiheesta!</p> <p>Yt. Markku Korteniemi, siht. Törmänmäen Kyläyhdistys ry.</p>	<p>Tuulivoiman hankekehitys on ollut osana Metsähallituksen vastuullista liiketoimintaa 2010-luvun alusta alkaen. Metsähallituksella on tärkeä rooli Suomen ilmastotavoitteiden saavuttamisessa. Metsähallituksen tavoitteena on moninkertaistaa tuulivoiman tuotanto valtion mailla. Valtion mailla rakennettava tuulivoima vähentää energiantuotannosta aiheutuvia kasvihuonekaasupäästöjä.</p> <p>Tuulivoimahankkeiden kehittämistä ja tuulivoimatoimintaa sääntelee useat eri lait ja asetukset. Tuulivoimahankkeiden vaikutukset arvioidaan osana ympäristövaikutusten arviointimenettelyä ja osayleiskaavoitusta. Kaavoituksen käynnistämisestä ja kaavan hyväksymisestä päättää hankkeen sijaintikunta. Metsähallituksen toimintatapaan kuuluu aktiivinen sidosryhmävuoropuhelua tuulivoiman hankekehityksen yhteydessä. Hankkeiden vaikutuksia voidaan lieventää laadittujen selvitysten ja vaikutusten arviointien tulosten perusteella tehdyillä toimenpiteillä.</p>	Ei muutosta suunnitelmaan

Organisaatio	Toimiala	Vastuu- valmistelija	Lausunto	Metsähallituksen vastine	Aiheutunut toimenpide
Kainuun liitto, Maakuntahallitus 2.5.2023	Kunta tai kuntayhtymä		<p>Kainuun liitto kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa Metsähallituksen luonnoksesta ""Kainuun, Keski- ja Pohjois-Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelmaksi vuosille 2023-2028"".</p> <p>Metsähallituksen rooli Kainuussa on merkittävä sekä valtion maa- ja vesiomaisuuden hallinnoijana että kansallispuistojen, virkistys- ja retkeilypaikkojen ylläpitäjänä.</p> <p>Metsätalouden osalta aluetalousvaikutukset Kainuulle ovat huomattavat. Lisäksi maakunnan matkailuelinkeinon näkökulmasta on tärkeää, että alueen luontomatkailua ja retkeilyreitistöä kehitetään, markkinoidaan ja kohteet ovat saavutettavissa.</p> <p>Luonnonvarasuunnitelmassa on todettu, että Kuhmon luontokeskus Petolan toiminta entisenlaisena lakkaa ja toimintaa kehitetään digipalveluihin ja kattamaan laajemmin koko Kainuuta. Kainuun liitto muistuttaa, että Petolan toiminta on osa kompensatiotoimenpiteitä, jotka käynnistettiin lievittämään valtion Ystävyyden puistoa koskevasta laista (488/1990) Kuhmon aluetaloudelle aiheutuneita pysyviä tulo- ja työllisyysmenetyksiä. Lakkautussuunnitelma on näin ollen voimassa olevan lain vastainen.</p> <p>Kainuun liitto esittää, että luontokeskus Petolaa koskeva esitys tulee palauttaa uuteen valmisteluun. Kuhmon kaupungin lausunnon mukaisesti Metsähallituksen tulee yhdessä Kuhmon kaupungin kanssa pohtia keinoja, miten näyttelyä voidaan uudistaa ja miten toimintaa voidaan kehittää niin, että em. lain mukainen kompensatiomenettely toteutuu.</p> <p>Kainuun liitto pitää tärkeänä, että matkailijoita ja retkeilijöitä palvelevat tiedot ovat helposti saatavilla ja ajan tasalla. Maakuntahallitus esittää, että Petolasta kehitetään Metsähallituksen Kainuussa sijaitsevien kansallispuistojen sekä virkistys- ja retkeilyalueiden yhteinen luontokeskus.</p> <p>Luonnonvarasuunnitelmassa on tavoitteita myös tuulivoimatuotannolle, joka on Kainuun aluekehittämisen näkökulmasta merkittävän toimenpidekokonaisuus Kainuun vihreän siirtymän toteuttamisessa. Alueellisen maankäytönsuunnittelun ja eri maankäyttömuotojen yhteensovittamisen osalta yhteistyö maakuntakaavoituksen kanssa on oleellista.</p> <p>Luonnonvarasuunnitelma on laadittu kattavasti ja selkeästi. Suunnitelman linjaukset vastaavat Kainuun liiton ja Kainuu -ohjelman tavoitteita alueemme metsäsektorin kehittämisestä ottaen huomioon taloudelliset, sosiaaliset ja ympäristölliset tavoitteet. Kainuun liitolla ei ole muuta yksityiskohtaista lausuttavaa luonnoksesta.</p>	Kts. Kuhmon kaupungin lausuntoon annettu vastine	Ei muutosta suunnitelmaan

Liite 11.

Toimintaohjelman seurantamittarit

Luonnonvarasuunnitelman mittaristo

Luonnonvarasuunnitelman toteutumista ja luonnonvarojen kestäväää käyttöä seurataan mittareilla. Mittaritiedot kerätään pääosin vuosittain, mutta seuranta tapahtuu viiden vuoden jaksoissa. Mittaritiedot lasketaan pääosin Metsähallituksen tietojärjestelmistä. Joissakin mittareissa laskenta perustuu Tilastokeskuksen ja Luonnonvarakeskuksen tilastopalvelun tietojen yhdistämiseen ja Metsähallitus Metsätalous Oy:n toiminnan ja talouden seurannasta saataviin tietoihin.

Valtion maa- ja vesialueet sekä käytön kehitys

Metsätaloustalouden käyttö (+/- edellisen luonnonvarasuunnitelman jälkeen)

- Normaali monikäyttömetsä, ha
- Rajoitettu käyttö, ha
- Käytön ulkopuolella, ha

Suojelualueet, ha (+/- edellisen luonnonvarasuunnitelman jälkeen)

Virkistyskäytön ja matkailun alueet, ha

Muut alueet, ha

Vedet, ha Maan myynnit, ha

Maan ostot, ha

Nettomuutos edellisen luonnonvarasuunnitelman jälkeen, ha

Metsävarojen kehitys monikäyttömetsissä

- Puuston tilavuuden kehitys metsämaalla
- Metsien ikärakenteen kehitys metsämaalla
- Puuston kasvu
- Hakkuumäärä

Metsähallituksen puusta saatavan tuotannon bruttoarvo ja viennin arvo

Tuotannon bruttoarvo, €/m³

Viennin arvo, €/m³

Tuotannon bruttoarvo, €

Viennin arvo, €

Monimuotoisuuden kehitys

Natura luontotyyppien edustavuus ja luonnontilaisuus (natura-alueet)

Luontotyyppitiedon ajantasaisen tiedon osuus

Lajitiedon ajantasaisen tiedon osuus

Järeän haavan ja lahoppuun määrä monikäyttömetsissä ja suojelualueilla

Ekologisen verkoston kytkeytyneisyys

Asiakkaat

Alueelta korjattu puumäärä, m³

Asiakastyytyväisyys

- Suojelu- ja retkeilyalueiden kävijät
- Metsästäjät
- Kalastajat
- Metsätalouden asiakkaat

Käyntimäärä

Suojelu- ja retkeilyalueiden kävijät
Monikäyttömetsien käyntimäärä

Luovutetut tontit

Myyty, kpl
Vuokrattu, kpl

Tuotetun energian määrä

Puu, GWh
Tuulivoima, GWh
Turve, GWh

Metsätalouden tiestön käyttö

Tiestön määrä
Tiestön hoitoon käytetty raha, €/vuosi
Tiestön hyötyvaikutukset

Terveyshyödyt

Luonnon terveys- ja hyvinvointivaikutukset suunnittelualueen kävijöiden kokemana, asteikko 1 - 5.

Sidosryhmät

Sidosryhmien tyytyväisyys

Metsähallituksen sidosryhmätutkimus

Paikallis- ja aluetaloudelliset vaikutukset, € ja htv

Suojelualuematkailun paikallistaloudelliset vaikutukset

Erän lupa-asiakkaiden (metsästäjät ja kalastajat) aluetaloudelliset vaikutukset

Metsätalouden aluetaloudelliset vaikutukset

Metsähallituksen rahankäyttö alueella

Palkat

Ostetut palvelut: Kiinteistökehitys

Ostetut palvelut: Luontopalvelut

Ostetut palvelut: Metsähallitus Metsätalous Oy

Verot: Kiinteistövero

Verot: Luontopalvelut alv

Verot: Yhteisövero

Liite 12.

Tunnistetut riskitekijät

Riskienhallinta Metsähallituksessa

Metsähallituksen riskienhallinnan päätavoitteena on varmistaa asetettujen tavoitteiden saavuttaminen ja toiminnan häiriötön jatkuvuus. Metsähallituksen suhtautuminen riskinottoon on maltillinen.

Riskejä hallitaan Metsähallituksessa riskienhallintaprosessilla, johon kuuluvat riskien ja niiden hallintatoimenpiteiden säännöllinen arviointi konserni- ja yksikkötasolla. Riskien merkittävyyttä arvioidaan riskin todennäköisyyden ja vaikuttavuuden yhdistelmänä. Riskien hallintatoimenpiteiden toteuttaminen kuuluu sille yksikölle, jossa riskit ovat. Riskiestä raportoidaan säännöllisesti Metsähallituksen hallituksen tarkastusvaliokunnalle ja hallitukselle, jotka valvovat Metsähallituksen riskienhallinnan toimivuutta ja kattavuutta.

Riskien tunnistaminen, arviointi ja hallinta

Riskejä ovat epävarmuuksien vaikutukset, jotka vaikuttavat asetetun tavoitteen saavuttamiseen.

Riskienhallintaprosessissa määritetään riskien tunnistaminen, analysointi (vaikutukset ja todennäköisyys), riskien merkityksen arviointi, riskien hallintatoimenpiteiden määrittäminen ja toteutus sekä viestintä. Lisäksi riskien kehittymistä seurataan jatkuvasti.

Kainuun, Keski- ja Pohjois-Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelmaan kirjattujen toimenpiteiden riskejä hallitaan Metsähallituksen yleisen riskienhallintaprosessin mukaisesti.

Suunnittelualueella tunnistetut riskitekijät

Luonnonvarasuunnitteluprosessissa analysoitiin toimintaympäristön muutoksia yhteistyössä alueen toimijoista muodostettujen yhteistyöryhmien kanssa. Suunnitelmassa esitetyt toimintaympäristön muutostekijät toimivat osaltaan myös riskien arviointia ajantasaistavana materiaalina.

Keskeisimpiä tunnistettuja riskejä ovat:

- Ilmastonmuutoksen vaikutukset ja luonnon monimuotoisuuden väheneminen
 - Myrskytuhot ja metsäpalot monikäyttömetsissä
 - Tuholaisvahingot
 - Kuivuus, rankkasateet, lumi- ja jääpeitteisen ajan lyhentyminen
 - Elinympäristömuutokset, lajien monimuotoisuuden heikkeneminen, vieraslajien lisääntyminen
- Liiketoiminnan riskit
 - Puun ja kiinteistöjen negatiivinen markkinahintojen kehitys sekä kysynnän vähentyminen
 - EU regulaation vaikutukset luonnonvarojen käyttöön
 - Nopeasti kasvavan tuulivoiman hanketoiminnan resurssointi
 - Yleisen tie- ja rataverkon heikentyminen

- Julkisten hallintotehtävien rahoituksen tason mahdollinen aleneminen
 - Budjettirahoituksella toteutettavan toiminnan tason laskeminen esim: luonnonhoito, ennallistaminen, vesiensuojelutoimet, kulttuuriperintökohteiden kunnossapito, asiakaspalvelu ja erävalvonta.
 - Rahoituksen aleneminen heikentää lisäksi retkeilyrakenteiden kunnossapitoa ja estää uusien rakentamisen. Seurauksena voi olla reittien kuluminen ja suojelutavoitteiden vaarantuminen.
- Yhteiskunnan eri tarpeiden yhteensovittamisen epäonnistuminen
 - Arvopolarisaatio, sosioekonominen eriytyminen
 - Haja-asutusalueiden tyhjentyminen ja palveluiden väheneminen
 - Metsien käyttöön liittyvät kiistat
 - Ilmastonmuutoksen hillintään tarvittavan uusiutuvan energian lisäämisen vaikeutuminen vastustuksesta ja luvituksen hitaudesta johtuen
 - Metsien suojeluun käytettävissä olevan rahoituksen väheneminen
- Asiakasturvallisuuteen liittyvät riskit
 - Palvelurakenteiden huono kunto ja opasteiden puutteellisuus
 - Retkeily- ja eräkäyntitaitojen heikkeneminen
- Työvoiman saatavuuden heikkeneminen
 - Asiantuntijatehtäviin ei saada osaajia
 - Yrittäjien työvoiman saaminen
 - Metsähallituksen henkilöressurssien riittävyys ja osaamisen varmistaminen
- Geopoliittisen tilanteen muuttuminen
 - Venäjän kanssa tehtävän yhteistyön loppumisen peruuttamattomuus
 - Ääriliikkeet, aseellisen konfliktin uhka
 - Huoltovarmuuden turvaaminen
- Tieto- ja kyberturvallisuuteen liittyvät riskit
 - Palvelunestohyökkäykset, kybervaikuttaminen
 - Tietoliikenneyhteyksien (mobiiliverkkojen) saatavuus ja tiedonsiirtokapasiteetti teknologioiden kehittyessä
 - Tiedon laatu ja luotettavuus
 - Disinformaatio

METSÄHALLITUS
FORSTSTYRELSEN
MEAHCIRÁÐDEHUS

